

Voorjaarsnota 2024

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Samenvatting.....	3
Leeswijzer.....	4
Financieel beeld	7
Ambities.....	24
Ambitie 1 Samenwerken aan Zuid-Holland.....	25
Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland	32
Ambitie 3 Schone energie voor iedereen.....	49
Ambitie 4 Een welvarend Zuid-Holland.....	59
Ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland	76
Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland	94
Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland.....	107
Overzicht Algemene middelen en Organisatie.....	123
Paragrafen.....	132
Paragraaf Arbeidscapaciteit (loonkosten en inhuur)	133
Paragraaf Bedrijfsvoering	138
Paragraaf Subsidies	143
Financiële begroting	179
Overzicht baten en lasten.....	180
Algemene dekkingsmiddelen.....	182
Prognose gereedmelding investeringen	183
Reserves	187
Voorzieningen.....	192
Overlopende Passiva (OVP).....	193

Samenvatting

Leeswijzer

Opzet van de Voorjaarsnota

Voor u ligt de Voorjaarsnota 2024. De voorjaarsnota en najaarsnota zijn bijstellingsproducten. Deze voorjaarsnota is een bijstelling op de Begroting 2024 op basis van (recente) ontwikkelingen en bevat bijstellingen die starten in het boekjaar 2024. Als de ontwikkeling een meerjarige uitwerking heeft zijn deze ook in de Voorjaarsnota 2024 verwerkt. Een aantal autonome ontwikkelingen zoals volumestijging motorrijtuigenbelasting en mutaties kapitaallasten zijn meerjarig verwerkt.

Naast de reguliere mutaties in de Voorjaarsnota 2024 zoals hiervoor beschreven hebben er ook intensiveringen plaatsgevonden. Deze intensiveringen zijn het gevolg van de inzet van de € 150 mln zoals opgenomen in het coalitieakkoord 'Krachtig Zuid-Holland 2023-2027'. Deze intensiveringen hebben een incidenteel (tijdelijk) karakter qua beleid.

In deze Voorjaarsnota 2024 presenteert het college van Gedeputeerde Staten het actuele financieel perspectief en het daaruit voortvloeiende meerjarenbeeld dat als startpunt geldt voor de Kadernota/Begroting 2025. Omdat de website onze basis is voor publicatie en Voorjaarsnota en Kadernota op de website ook zelfstandig leesbaar moeten zijn worden een aantal onderdelen ongewijzigd in zowel voorjaarsnota als kadernota opgenomen. De papieren boekwerken zijn uitdraaien van de website en daarom relatief dik voor een bijstellingsproduct.

Net als vorig jaar is ook in deze Voorjaarsnota een paragraaf opgenomen, als onderdeel van het financieel beeld, met daarin de te verwachten mee- en tegenvallers. Dit zijn de mee- en tegenvallers waarvan we weten dat ze zich voor gaan doen maar waarvan de hoogte nog niet gekwantificeerd kan worden.

Ombouw begrotingsstructuur

Anticiperend op de vaststelling van de herziening omgevingsbeleid 2024, en de wens dit omgevingsbeleid zoveel mogelijk aan te sluiten op de begrotingsstructuur, heeft er een toetsing op de wijzigingen in het omgevingsbeleid plaatsgevonden. Hieruit is een nieuwe geactualiseerde begrotingsstructuur ontstaan. Deze begrotingsstructuur wijkt op onderdelen af van de begrotingsstructuur zoals gehanteerd bij de Begroting 2024. Het totale budgettaire kader als gevolg van deze structuurwijziging is ongewijzigd gebleven.

De Voorjaarsnota is het eerste product waarin deze nieuwe structuur zichtbaar is gemaakt. De verwijzing naar de kolom primaire begroting betreft de vastgestelde Begroting 2024 omgebouwd naar de nieuwe begrotingsstructuur. De aanpassingen volgend uit de ombouw van de begrotingsstructuur zijn in een bijlage inzichtelijk gemaakt.

Waar zijn de bijstellingen opgenomen?

Provinciale Staten voert zijn budgetrecht uit op de doelen. Daarom stelt Provinciale Staten de budgetmutaties vast zoals die zijn opgenomen binnen de ambities onder "Wat mag dat kosten?" en waar noodzakelijk een beleidsmatige toelichting bij "Wat gaan we doen om het beleidsdoel te realiseren?"

In de Voorjaarsnota worden doorgaans alleen wijzigingen in het beleid ten opzichte van de begroting opgenomen. Omdat de teksten in de Begroting 2024 op basis van het coalitieakkoord verder uitgewerkt zijn, en daarnaast zijn aangepast op basis van de aangeboden herzieningen in het omgevingsbeleid, is er voor gekozen in de Voorjaarsnota de volledige teksten voor dit beleid op te nemen.

Opbouw van een ambitie

De ambities in de P&C producten kennen een uitwerking in 3 niveaus (de 3 W's):

- Beleidsdoelen (PS) - **Wat** willen we bereiken?
- Beleidsprestaties (GS) - **Wat** gaan we doen om het beleidsdoel te realiseren?
- Hoeveel middelen zetten we daarvoor in - **Wat** mag dat kosten?

Provinciale Staten stelt de uitwerking van de ambities en beleidsdoelen vast inclusief de middelen die hiervoor op het niveau van het beleidsdoel beschikbaar worden gesteld. Gedeputeerde Staten stelt de uitwerking van de beleidsprestaties en de middelen die daarvoor beschikbaar worden gesteld vast.

Classificatie bijstellingen

In deze voorjaarsnota zijn diverse bijstellingen opgenomen. Om de leesbaarheid te vergroten en de besluitvorming door Provinciale Staten te faciliteren is in de toelichting op de 3e W-vraag 'Wat mag dat kosten?' per bijstelling een classificatie toegevoegd.

Classificatie	Toelichting
Nieuw besluit (Nieuw ter besluitvorming)	<p>Dit betreft bijstellingen die het gevolg zijn van nieuw beleid voor niet eerder vastgestelde doelen of niet eerder vastgestelde activiteiten of middelen bedoeld om deze doelen te bereiken. Nieuw wil in de praktijk zeggen, dat wij deze activiteiten nog niet doen en dat wij hier nog geen middelen voor beschikbaar hebben gesteld.</p> <p>In deze categorie zijn ook begrotingswijzigingen opgenomen over de actualisatie van bestaand beleid in de vorm van intensivering of heroverweging/scope wijzigingen. Het gaat hierbij om actualisatie van activiteiten of de inzet van middelen binnen een bestaand takenpakket, gericht op het bereiken van vastgestelde doelstellingen.</p>
Bestaand beleid	<p>Dit betreft bijstellingen die het gevolg zijn van reeds in PS aangenomen Statenvoorstellen, moties of amendementen en die nu financieel-administratief worden verwerkt in dit P&C-product.</p> <p>Dit kunnen bijstellingen zijn als gevolg van indexeringen, doorschuiven van middelen, autonome ontwikkelingen, etc. Daarnaast valt hieronder ook de aframing van bestaande budgetten.</p>

Getalnotatie (v) en (n)

In de toelichting op de 3e W-vraag 'Wat mag dat kosten?' is per bijstelling in de titel aangegeven wat het financiële effect van die bijstelling is. Dit moet als volgt worden gelezen:

- Een (v) betekent dat de lasten worden verlaagd en/of de baten worden verhoogd;
- Een (n) betekent dat de lasten worden verhoogd en/of de baten worden verlaagd.

Per bijstelling is vervolgens aangegeven hoe dit financiële effect wordt verwerkt. Bijvoorbeeld dat het verrekend wordt met een daarvoor ingestelde reserve, een bijbehorende specifieke uitkering of met het begrotingssaldo.

Lastencategorieën

In deze Voorjaarsnota wordt in het samenvattend financieel beeld, en daarnaast in elke ambitie bij de 3e W-vraag 'Wat mag dat kosten?', inzicht gegeven in de opbouw van de lasten via een grafiek. De lasten zijn daarbij onderverdeeld in vier categorieën:

- Arbeidskosten: betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#)
- Kapitaallasten: betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Subsidies en inkomensoverdrachten: betreft de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan met name andere overheidsinstellingen
- Overige lasten: betreft de lasten die niet gerekend worden tot de hiervoor genoemde categorieën. Dit betreft o.a. uitgaven voor planmatig en groot onderhoud, externe inhuur, beleidsmatige onderzoeken, software licenties, stortingen in voorzieningen, afwaarderingen van aangekochte gronden, te betalen belastingen, gas/water/licht, en diverse overige uitgaven.

De categorie 'subsidies en inkomensoverdrachten' vormt een omvangrijk deel van de provinciale begroting. In deze categorie zijn de lasten begroot van subsidies, waaronder de concessie voor het openbaar vervoer. Daarnaast zijn hierin ook de bijdragen opgenomen die de provincie verstrekt aan andere overheidsinstellingen, zoals de omgevingsdiensten. Dergelijke bijdragen worden in de verslaggevingsregels (lv3) aangeduid als 'inkomensoverdrachten'.

Financieel beeld

Samenvatting

In de Voorjaarsnota 2024 worden de beleidsmatige en financiële wijzigingen ten opzichte van de begroting 2024 verwerkt en toegelicht. De bijstellingen in deze Voorjaarsnota komen door:

- a) autonome ontwikkelingen (zoals provinciefonds, extra bijdragen vanuit het Rijk, etc.);
- b) verschuivingen in planning;
- c) ontwikkelingen die bij het opstellen van de Begroting 2024 nog onvoldoende concreet waren;
- d) intensivering ten opzichte van de Begroting 2024. Deze intensivering wordt gedekt uit de incidenteel beschikbaar gestelde middelen van € 150 mln uit het coalitieakkoord.

De inzet van de incidenteel beschikbaar gestelde middelen van € 150 mln uit het coalitieakkoord bedragen in deze Voorjaarsnota in totaal € 73,9 mln waarvan € 29 mln is verwerkt in 2024. De overige € 44,9 mln is verwerkt in de jaren 2025-2028. Bij Najaarsnota 2023 en Begroting 2024 is reeds € 38,6 mln verwerkt uit de € 150 mln incidenteel. De resterende middelen zijn als volgt inzichtelijk te maken:

Type mutatie (bedragen x € 1 mln)	Bedrag
Startpunt incidentele inzet	150,0
Af: Najaarsnota 2023 - inzet extra middelen	-2,7
Af: Begroting 2024 - Aflopende budgetten – continueren 2024	-28,9
Af: Begroting 2024 – Specifieke onderwerpen 24-27	-7,0
Af: Voorjaarsnota 2024 - Incidentele inzet middelen	-54,6
Af: Voorjaarsnota 2024 - Arbeidscapaciteit (2024)	-19,3
Totale resterend incidentele inzet € 150 mln	37,5

Buiten de inzet van de incidentele middelen is er ook structureel beleid waarop keuzes moeten worden gemaakt. Daarbij is het voornemen van het college om aflopende structurele budgetten op de opgaves voor wonen, werken, water en wind structureel te regelen. Om dit mogelijk te maken is het noodzakelijk dat er structurele dekking wordt gevonden. Dit zal verder worden uitgewerkt bij Begroting 2025.

De toename van het negatieve begrotingssaldo in het jaar 2024 wordt met name verklaard vanuit:

- De overheveling van niet-bestede middelen (beklemmingen) vanuit de jaarrekening 2023;
- De intensivering op specifieke onderwerpen, gedekt uit de incidenteel beschikbaar gestelde € 150 mln uit het coalitieakkoord, die zijn opgenomen in de voorjaarsnota 2024;
- Additionele beklemmingen opgevoerd van vrijgevallen middelen bij jaarrekening 2023 waar geen bestuurlijke of juridisch verplichtingen aan verbonden zijn;
- Een additionele indexering op OV-concessies;
- Meerjarige ontwikkelingen doorgetrokken die ons inziens onvermijdbaar zijn, zoals de toegenomen kosten voor faunaschade en additionele kosten DCMR.

Deze Voorjaarsnota laat een stijging in lasten zien ten opzichte van de Begroting 2024 van € 965 mln naar € 1.009,5 mln. Op basis van de realisatiecijfers van de afgelopen jaarrekeningen en de opmerkingen uit de accountantsverslagen over de belastbaarheid van de eigen organisatie en marktpartners, is de omvang van dit lastenniveau zeer ambitieus te noemen. In aanloop naar de Najaarsnota zullen we extra kritisch zijn op de geraamde lasten en de mate waarin dit in 2024 wordt gerealiseerd. Bijstellingen daarop zullen we via die rapportage aan Provinciale Staten aanbieden.

Financieel totaalbeeld

In het financieel totaalbeeld geven we inzicht in het gewijzigde totaalbeeld van de begroting na vaststelling van de Voorjaarsnota 2024. Ook bevat het een overzicht van de voorgestelde mutaties per ambitie, uitgesplitst naar exploitatie en reservemutaties.

Exploitatie

In de Voorjaarsnota is een totaal aan lasten opgenomen van € 1.009,6 mln. De baten bedragen € 913,3 mln. Het verschil van € 96,3 mln wordt gedekt door het inzetten van bestemmingsreserves en de algemene reserve.

De oorspronkelijke Begroting 2024 heeft een lastentotaal van € 965,1 mln. In deze Voorjaarsnota wordt dit opgehoogd met € 44,5 mln (+ 4,6%). De oorspronkelijke Begroting 2024 heeft een batentotaal van € 880,9 mln. In deze Voorjaarsnota wordt dit opgehoogd met € 913,3 mln (+ 3,7%).

(bedragen x € 1 mln)	Lasten	Baten	Saldo lasten en baten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Mutaties reserves	Resultaat
1 Samenwerken aan Zuid-Holland	29,4	0,6	28,9	0,0	0,0	0,0	28,9
2 Bereikbaar Zuid-Holland	371,3	28,4	342,9	51,2	65,2	-14,0	329,0
3 Schone energie voor iedereen	27,4	7,9	19,4	0,0	4,0	-4,0	15,4
4 Een welvarend Zuid-Holland	78,4	7,7	70,7	18,3	13,6	4,7	75,4
5 Versterken natuur in Zuid-Holland	187,6	42,9	144,7	6,6	55,8	-49,2	95,5
6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland	50,5	6,2	44,3	0,0	0,0	0,0	44,3
7 Gezond en veilig Zuid-Holland	113,3	18,2	95,1	3,8	6,2	-2,3	92,8
- Bedrijfsvoering, Financiën en organisatie	135,6	3,4	132,2	0,0	0,0	0,0	132,2
- Overzicht Algemene middelen	16,1	798,0	-781,9	0,0	31,4	-31,4	-813,4
Totaal	1009,6	913,3	96,3	79,9	176,2	-96,3	0,0

Mutaties in de Voorjaarsnota ten opzichte van de Begroting 2024

Onderstaande tabel toont de mutaties die in deze Voorjaarsnota 2024 worden voorgesteld ten opzichte van de Begroting 2024. Dit betreft mutaties in zowel de lasten als de baten, als mutaties in de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Het totaalsaldo in de kolom 'Saldo lasten en baten' wordt gedekt door het inzetten van bestemmingsreserves en/of de Algemene reserve. Deze verrekening vindt ook plaats voor tussentijdse mutaties op het begrotingssaldo. Dat is ook de verklaring voor het totaalsaldo in de kolom 'Resultaat' dat gelijk is aan 0.

(bedragen x € 1 mln)	Lasten	Baten	Saldo lasten en baten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Mutaties reserves	Resultaat
1 Samenwerken aan Zuid-Holland	4,3	0,4	3,9	0,0	0,0	0,0	3,9
2 Bereikbaar Zuid-Holland	-12,2	1,7	-13,9	40,2	29,2	11,0	-2,9
3 Schone energie voor iedereen	-14,3	1,3	-15,6	0,0	-22,0	22,0	6,4
4 Een welvarend Zuid-Holland	-3,2	2,1	-5,3	9,0	-1,0	10,0	4,8
5 Versterken natuur in Zuid-Holland	39,9	8,5	31,4	-9,6	15,4	-25,0	6,4
6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland	7,4	1,4	6,0	0,0	-4,0	4,0	10,0
7 Gezond en veilig Zuid-Holland	7,2	1,9	5,3	0,0	3,4	-3,4	1,9
- Bedrijfsvoering, Financiën en organisatie	8,4	0,0	8,4	0,0	0,0	0,0	8,4
- Overzicht Algemene middelen	7,0	15,1	-8,0	-145,8	-114,9	-30,8	-38,9
Totaal	44,5	32,4	12,1	-106,2	-94,1	-12,1	0,0

Mutaties begrotingssaldo

(bedragen x € 1 mln)		Collegeperiode				Nieuwe collegeperiode			
		2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
A	Mutaties eerdere P&C producten								
1	Mutaties in begrotingssaldo in eerdere P&C producten	-0,2	36,6	27,4	18,6	-9,4	-13,5	-15,8	-18,1
2	Beklemmingen - jaarrekening 2023	-15,1	-1,1						
	Totaal A: Mutaties eerdere P&C producten	-15,4	35,5	27,4	18,6	-9,4	-13,5	-15,8	-18,1
B	Ontwikkeling binnen de ambities								
	Ambitie 1 Samen werken aan Zuid-Holland								
	<i>Extra/minder inzet</i>								
1	1-1 Weerbaar bestuur / Bibob	0,2	-0,2	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
2	1-1 Omgevingsbeleid		-0,2	-0,2	-0,2				
	<i>Doorschuiven van middelen (saldo = 0)</i>								
3	1-1 Bibob / Weerbaar bestuur	0,3	-0,1	-0,1	-0,1				
	Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland								
	<i>Extra/minder inzet</i>								
4	2-1 Indexering OV-concessies	-6,7	-6,7	-6,7	-6,7	-6,7	-6,7	-6,7	-6,7
5	2-1 Omzetting investering naar exploitatie								-0,4
	Ambitie 3 Schone energie voor iedereen								
	<i>Extra/minder inzet</i>								
6	3-1 Windenergie Lansingerland	-0,3	-0,3						
	Ambitie 4 Een concurrerend Zuid-Holland								
	<i>Extra/minder inzet</i>								
7	4-1 Subsidieverleningen voor de RNIZ-regeling	0,1							
8	4-1 Verplaatsing bedrijventerreinen	-3,8							
9	4-2 Vrijval restauratieprojecten 2022	0,4							
10	4-3 Bestuurlijke beklemming jaarrekening 2023: Restauratie monumenten	-0,7							
11	4-3 Bestuurlijke beklemming jaarrekening 2023: Stichting kunstgebouw	-0,1							
	<i>Doorschuiven van middelen (saldo = 0)</i>								
12	4-1 Interreg-cofinanciering EFRO aanpassing in tijd	0,7			-0,7				
13	4-1 Circulair subsidie van 2024 naar 25	0,1	-0,1						

(bedragen x € 1 mln)		Collegeperiode				Nieuwe collegeperiode			
		2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
14	4-1 Human Capital - subsidieverlening later in tijd	0,2	-0,2						
15	4-1 Breed MKB - subsidie uitvoering later in tijd	0,2	-0,2						
	Ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland								
	<i>Extra/minder inzet</i>								
16	5-1 Faunabeheer meerkosten	-2,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
17	5-1 Bestuurlijke beklemming jaarrekening 2023: Subsidies ZH-PLG	-3,7							
	<i>Doorschuiven van middelen (saldo = 0)</i>								
18	5-1 Natura 2000	-4,8	2,1	2,7					
19	5-1 Uitvoeringskosten Zh-PLG	2,1	-1,5	-0,7					
20	5-1 Uitvoering stikstofaanpak	2,0	-1,0	-1,0					
21	5-1 Invasieve exoten	1,4	-1,4						
22	5-2 GLB/NSP (theoretische) meejarenprogrammering	4,4	-1,9	-0,9	-1,2	-0,4			
23	5-2 Landbouwbeleid algemeen	4,0	-2,0	-2,0					
24	5-3 Beleidsonderzoek water	0,5	-0,2	-0,2	-0,2				
	Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland								
	<i>Doorschuiven van middelen (saldo = 0)</i>								
25	6-1 Kasritme wijziging subsidieregeling NPRZ	-0,1	0,1						
26	6-1 Kasritme wijziging SPUK Flexpool	1,0	-0,5	-0,6					
	Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland								
	<i>Extra/minder inzet</i>								
27	7-1 Groei in Toezichtsprogramma DCMR	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
28	7-1 Groei in Vergunningenprogramma DCMR	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
29	7-1 Incidentele teruggave omgevingsdiensten i.v.m. onderbesteding 2024	0,6							
	<i>Doorschuiven van middelen (saldo = 0)</i>								
30	7-2 Doorschuiven middelen Toerisme	0,6	-0,6						
31	7-3 Doorschuiven middelen Klimaatadaptatie uitvoering	1,0	-0,4	-0,4	-0,3				
	Ambitie 8 Bedrijfsvoering - Financiën en Organisatie								
	<i>Extra/minder inzet</i>								
32	8-1 Extra budget onroerendezaakbelasting	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
	<i>Doorschuiven van middelen (saldo = 0)</i>								
33	8-1 Doorschuiven middelen informatietransitie	0,5	-0,5						
	Totaal B: Ontwikkelingen binnen de ambities	-3,0	-19,6	-14,2	-13,7	-11,6	-11,1	-11,1	-11,5
C	Incidentele inzet € 150 mln coalitieakkoord								
	Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland								
1	2-1 € 150 mln CA: Luchtvaart		-2,5	-0,1					
2	2-1 € 150 mln CA: Verduurzaming binnenvaart		-2,0	-2,0	-3,0				
3	2-1 € 150 mln CA: proef gratis OV minima		-2,5	-2,5	-2,5	-2,5			
4	2-2 € 150 mln CA: extra ambitie hinderbeperking Beheer & Onderhoud		-0,8	-0,8	-0,8				
	Ambitie 3 Schone energie voor iedereen								
5	3-1 € 150 mln CA: Energie naderingsdetectie	-0,2							
6	3-1 € 150 mln CA: Energie Klimaatneutrale en circulaire industrie	-0,3	-0,3						
	Ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland								
7	5-1 € 150 mln CA: Exoten bestrijding	-1,5							
8	5-2 € 150 mln CA: Landbouwtransitie	-4,3							
9	5-3 € 150 mln CA: Water en bodem sturend	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5				
10	5-3 € 150 mln CA: Water / VTH – KRW	-0,2	-0,5	-0,5	-0,5				
	Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland								
11	6-1 € 150 mln CA: Doorbouwgarantie		-3,0						
12	6-1 € 150 mln CA: Motie 1299 projectbesluit	-0,8							
13	6-2 € 150 mln CA: Landschapspark Zuidvleugel / Rottezone		-0,5	-2,5					
	Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland								
14	7-1 € 150 mln CA: Ontwikkelprogramma Gezond en Veilig		-0,4	-0,4	-0,4				
15	7-3 € 150 mln CA: Klimaatadaptatie subsidieregeling	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0				

(bedragen x € 1 mln)		Collegeperiode				Nieuwe collegeperiode			
		2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
	Ambitie 8 Bedrijfsvoering - Financiën en Organisatie								
16	8-1 € 150 mln CA - Extra budget voor circulair vastgoed	-0,2							
17	8-1 € 150 mln CA: DMJOP Huisvestingsvisie	-0,5							
18	8-1 € 150 mln CA: heroriëntatie financiële processen en systemen	-0,4	-3,8	-3,7	-2,1				
	Totaal c: incidentele inzet € 150 mln coalitieakkoord	-9,7	-17,7	-13,9	-10,8	-2,5			
D	Ontwikkelingen binnen Algemene middelen								
	<i>Autonome ontwikkelingen</i>								
1	Ontwikkelingen septembercirculaire 2023	3,9	3,2	1,6	7,2	12,0	12,0	12,0	12,0
2	Ontwikkelingen motorrijtuigenbelasting	3,5	9,5	19,9	20,4	29,3	29,3	29,3	29,3
	<i>Resterende ontwikkelingen</i>								
3	Extra dividendontvangsten	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
4	Ontwikkeling rentekosten en baten	5,4	2,7	11,4	18,7	23,1	23,7	22,7	22,3
5	Afschrijvingslasten	3,7	1,0	2,0	9,7	12,9	7,3	5,2	4,7
6	Aanvullen stelpost loonontwikkeling					-6,6	-6,6	-6,6	-6,6
7	Verhoging budget arbeidscapaciteit	-19,3	-26,1						
8	Aankoop autoveer De Blankenburg - exploitatie naar investering	1,0							
9	Financieel resultaat gesloten systeem Ambitie 5	0,2							
	Totaal D: Ontwikkelingen binnen algemene middelen	-1,4	-9,6	35,1	56,1	70,9	65,9	62,8	61,8
	Totaal (B+C+D) mutatie op begrotingssaldo	-14,1	-46,8	7,0	31,7	56,8	54,7	51,7	50,2
	Totaal Begrotingssaldo ná Voorjaarsnota 2024 (A+B+C)	-29,5	-11,3	34,4	50,3	47,5	41,2	35,8	32,2

Toelichting mutaties

A: Mutaties eerdere P&C producten

A1. Mutaties in begrotingssaldo in eerdere P&C producten

Dit is het begrotingssaldo van de vastgestelde Begroting 2024.

A2. Beklemmingen jaarrekening 2023 administratief verwerkt in Voorjaarsnota

In het Statenvoorstel bij de jaarstukken 2023 is een beslispunt opgenomen met betrekking tot budgetoverhevelingen (beklemmingen) met een totale omvang van € 16,2 mln. In een [bijlage](#) bij de jaarstukken is toegelicht dat dit de beklemmingen betreft in de categorieën subsidieverplichtingen, overige bestuurlijke/juridische verplichtingen, en circulaire provinciefonds. Uitgaande van de vaststelling van dit Statenvoorstel zijn deze beklemmingen nu in deze Voorjaarsnota administratief verwerkt in de verschillende jaarschijven in de exploitatie en ten laste gebracht van het begrotingssaldo (dat vervolgens wordt verrekend met de algemene reserve).

B: Ontwikkeling binnen de ambities

B1 & B3. 1-1 Weerbaar bestuur / Bibob

Voor het vergroten van de interne weerbaarheid van gemeenten tegen ondermijnende criminaliteit en integriteitsschendingen is structureel € 0,3 mln nodig. Bij Voorjaarsnota, rekening houdend met het reeds aanwezige budget 2024-2026 (€ 0,2 mln), wordt structurele dekking opgevoerd.

B2. 1-1 Omgevingsbeleid

In de afgelopen vijf jaar zijn materiële kosten voor Omgevingsbeleid doorbelast en gedekt uit de budgetten van de verschillende ambities. Er is afgesproken vanaf 2024 te stoppen met het doorbelasten van de gemaakte kosten voor de opdracht Omgevingsbeleid. Met deze mutatie wordt er structureel budget voor de opdracht Omgevingsbeleid geregeld.

B4. 2-1 Indexering OV-concessies

Als gevolg van hogere indexeringen dan waar bij de subsidiebeschikkingen over 2022 rekening mee is gehouden en een hoger uitvallende indexering over 2023 ontstaan er significante structurele tekorten op de OV-concessies voor een bedrag van € 6,7 mln. Met deze structurele aanvulling wordt het tekort gedicht.

B5. 2-1 Omzetting investering naar exploitatie

Voor de oeververbindingen Rotterdamse Regio - Bijdrage Multimodale brug is € 9,8 mln gereserveerd in de reserve Bereikbaarheid. Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd uit de reservering voor indexering in het PZI. Dat zijn echter investeringsmiddelen die omgezet moeten worden in exploitatiemiddelen.

B6. 3-1 Windenergie Lansingerland

In het coalitieakkoord hebben de partijen afgesproken op zoek te gaan naar een alternatieve locatie voor windenergie in de gemeente Lansingerland en windenergie met een projectbesluit mogelijk te maken. Als er geen alternatieve locatie gevonden wordt, maakt de provincie windenergie op Bleizo-West mogelijk. Voor het opstarten en voorbereiden van een projectbesluit is het nodig om diverse onderzoeken te doen (o.a. naar milieueffecten, marktconsultatie), participatie vorm te geven en uit te voeren, en het procedure van het project besluit goed te begeleiden. Hiervoor is in totaal € 0,5 mln nodig verdeeld over 2024 en 2025.

B7. 4-1 Subsidieverleningen voor de RNIZ-regeling

De subsidieverleningen voor de Regionale Netwerken in Zuid-Holland (RNIZ)-regeling vanuit de openstelling 2023 hebben inmiddels plaatsgevonden. De eerdere schattingen van de gefaseerde lastneming wordt dan ook nu vervangen door de werkelijke faseringen. Dit leidt tot extra lasten in het jaar 2024. Tevens wordt nu de fasering van lasten verwerkt van toekomstige openstellingen (2025 en verder).

B8. 4-1 Verplaatsing bedrijventerreinen

We blijven woningbouwplannen van gemeenten toetsen op mogelijke conflicten met aanwezige bedrijven uit de hogere milieucategorieën. Bedrijven met lage milieucategorieën mogen niet meer op een bedrijventerrein gevestigd zijn met een hogere milieucategorie. Inzet is om hoge milieucategorie bedrijven op de daarvoor bestemde plekken te concentreren door middel van een verplaatsingsfonds. Het rijk stelt middelen beschikbaar voor pilots en zal waarschijnlijk cofinanciering van deelnemende partners vragen. Ook de vraag vanuit gemeenten en regio's naar hulp van de provincie bij bedrijfsverplaatsingen neemt toe waarbij de eerste casussen zich al aandienen. Hiertoe wordt bij Voorjaarsnota 2024 een start gemaakt door recent vrijgevalle middelen vanuit het economisch domein deels beschikbaar te stellen voor bedrijfsverplaatsingen. Vanwege de doorlooptijd van de daadwerkelijke uitgaven (plan tot uitvoering) worden de middelen tot de daadwerkelijke start bewaard in de reserve versterking economie. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

B9. 4-2 Vrijval restauratieprojecten 2022

Er zijn 2 besluiten m.b.t. het intrekkingen van restauratieprojecten 2022. Dit betekent dat er totaal € 0,4 mln vrijvalt.

B10. 4-3 Beklemming jaarrekening 2023: Restauratie monumenten

Er zijn in de jaarrekening 2023 middelen voor restauratie van rijksmonumenten en erfgoedlijnen overgebleven voor € 0,7 mln. In de Voorjaarsnota wordt het voorstel gedaan dit resultaat te beklemmen. Deze middelen zullen worden ingezet ten behoeve van een storting in het Cultuurfonds voor Monumenten van het Nationaal Restauratiefonds (NRF). Deze middelen worden dan door het NRF beschikbaar gesteld in de vorm laagrentende leningen ten behoeve van de verduurzaming van gemeentelijke monumenten in Zuid-Holland. Het NRF zal de provinciale inleg matchen tot € 1 mln.

B11. 4-3 Beklemming jaarrekening 2023: Stichting kunstgebouw

Een eenmalige bijdrage beschikbaar als tegemoetkoming in de loonkosten bij stichting Kunstgebouw. Daarvan wordt circa € 0,1 mln gedekt uit de vrije middelen welke bij de jaarrekening 2023 zijn vrijgevallen binnen dezelfde ambitie.

B12. 4-1 Interreg-cofinanciering EFRO

Voor de provinciale cofinanciering van projecten uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) was een openstelling in 2023 verwacht met een lastenpatroon dat doorliep in 2024. Deze openstelling heeft niet plaatsgevonden. Openstelling zal in 2024 alsnog gebeuren. De lastnamingen worden daarom naar achteren in de tijd verplaatst. Effect op de financiële ruimte is een verschuiving van 2024 naar 2027.

B13. 4-1 Circulair subsidie

Er is in 2023 één subsidiedossier verleend dat voor de uitvoeringsperiode twee jaren nodig heeft, 2024 en 2025. De lasten worden zodoende (€ 0,1 mln) van 2024 naar 2025 verplaatst.

B14. 4-1 Human Capital - subsidieverlening later in tijd

Voor het onderwerp Human Capital is op basis van voortschrijdend inzicht (op grond van nieuwe deelakkoorden met partijen en verlenging van bestaande deelakkoorden) de financiële prognose bijgesteld. Enkele deelakkoorden kosten vragen uitwerkingstijd dan eerder geschat. Effect is een verplaatsing van € 0,2 mln van het jaar 2024 naar 2025.

B15. 4-1 Breed MKB - subsidie uitvoering later in tijd

In 2024 vindt een subsidie-openstelling plaats van de 'MKB deals' voor gemeentelijke partijen. Geschat wordt dat een klein deel van de subsidie-uitvoering in 2025 plaatsvindt. Daarom worden de subsidielasten gespreid over twee jaar (2024 en 2025).

B16. 5-1 Faunabeheer meerkosten

Faunaschade: Aanvraag € 1 mln incidenteel (2024), € 2 mln structureel (2025-2039) voor tegemoetkomingen, wegens groeiende kosten en wettelijke verplichtingen.

Fauna VTH-taken: Aanvraag € 1 mln structureel (2024-2039) voor VTH-taken, vanwege toenemende complexiteit en klachten door maatschappelijke ontwikkelingen op Natura 2000-gebieden.

B17. 5-1 Beklemming jaarrekening 2023: Subsidies ZH-PLG

Het is in 2023 niet gelukt om de conceptplannen uit te werken tot volwaardige projectvoorstellen die kunnen dienen als basis voor een subsidieaanvraag. Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan de definitieve projectvoorstellen, zodat in 2024 daadwerkelijk gestart kan worden met het subsidieproces.

B18. 5-1 Natura 2000

Voortschrijdend inzicht in de gesubsidieerde activiteiten leiden tot hogere verwachte lasten in 2024 met betrekking tot Natura 2000. De verwachte lasten worden voor € 3 mln gedekt uit een, van het Rijk ontvangen, specifieke uitkering.

B19. - B21 & B23. - B24 Diverse bijstellingen in tijd beleidsdoelen 5-1 & 5-2

Voortschrijdend inzicht zorgt ervoor dat middelen van 2024 doorschuiven naar 2025 t/m 2028 op de onderwerpen Uitvoeringskosten ZH-PLG, uitvoering stikstofaanpak, Invasieve exoten, Landbouwbeleid en Beleidsonderzoek Water.

B22. 5-2 GLB/NSP (theoretische) meerjarenprogrammering

In deze Voorjaarsnota wordt de voorlopige (theoretische) programmering in de begroting verwerkt van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid/Nationaal Strategisch Plan (GLB/NSP). De term theoretisch slaat op de aannames die nu gehanteerd zijn met verwachte momenten van openstelling, ontvangst van aanvragen en proces om te komen tot verlening. Daarbij worden ook uitgangspunten m.b.t. omvang van de aan te vragen subsidies gehanteerd. Zodra subsidies werkelijk verleend worden ontstaat meer inzicht in de werkelijke verdeling over de tijd.

B25. 6-1 Kasritme wijziging subsidieregeling NPRZ

Door een eerder dan verwachte subsidievaststelling dient budget van de subsidieregeling Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) van 2025 naar voren te worden gehaald.

B26. 6-1 Kasritme wijziging SPUk Flexpool

Binnen de trajecten die gedekt worden uit de specifieke uitkering (SPUk) Flexpool wijzigen kasritme en budgetten van de subsidieregeling Vliegende brigade.

B27. 7-1 Groei in Toezichtsprogramma DCMR & B28. 7-1 Groei in Vergunningenprogramma DCMR

De bijstelling is een saldo van een voordelige en nadelige bijstelling. Door toename van het aantal bedrijven en installaties onder bevoegd gezag van GS zijn de kosten voor vergunningverlening, toezicht en handhaving bij de Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond (DCMR) structureel toegenomen (€ 0,9 mln).

B29. Incidentele teruggave omgevingsdiensten i.v.m. verwachte onderbesteding 2024

In verband met diverse oorzaken gelegen in onderbesteding bij DMH en ODWH in 2024 kan incidenteel € 0,6 mln vrijvallen ten gunste van het begrotingssaldo.

B30. 7-2 Doorschuiven middelen Toerisme

Voor Toerisme en recreatie in Balans wordt € 0,6 mln van 2024 naar 2025 overgeheveld. Dit vanwege het beschikken van de subsidie rond de jaarwisseling. De uitvoer van de werkzaamheden na beschikking vinden in 2025 plaats. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

B31. 7-3 Klimaatadaptatie uitvoering

In verband met de laatste inzichten omtrent subsidieverlening nemen we € 1 mln budget uit 2024 aan te verlenen subsidies gespreid op in de komende drie jaren. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

B32. 8-1 Extra budget onroerendezaakbelasting

In verband met sterk stijgende onroerendezaakbelasting op Provinciaal vastgoed is er momenteel onvoldoende dekking in de begroting. Naar verwachting zullen de structurele lasten op de onroerendezaakbelasting met € 0,254 mln stijgen. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

B33. 8-1 Doorschuiven middelen informatietransitie

Verschuiving van budget informatietransitie van 2024 naar 2025. De redenen die hiervoor gegeven zijn, is een vertraging in de inhuur voor verandermanagement en businessimplementatie en het voorzichtig zijn met doen van uitgaven.

C: Incidentele inzet € 150 mln coalitieakkoord

Hetgeen wat aan beleid en besluiten nog ontwikkeld wordt met betrekking tot de inzet van deze incidentele posten moet voldoen aan de voorwaarden voor incidentele posten conform BBV. Indien de uiteindelijke besluitvorming niet aan die voorwaarden voldoet worden de kosten alsnog geïnclassificeerd als structureel. Bij investeringsbesluiten betekent dat hogere kapitaallasten en bij andere besluiten dat het structurele beleid tijdelijk van extra middelen wordt voorzien.

C1. 2-1 Luchtvaart

Er wordt ingezet op € 2 mln voor de subsidieregeling Vertiports en routes Ontwikkeling van de eerste vertiports in Nederland. Is er € 0,2 mln beschikbaar voor onderzoek RTHA en € 0,2 mln voor luchtruim corridors BVLOS (mogelijk maken vliegen buiten zicht voor drones) en € 0,1 mln voor onderzoeken naar beleid drones en vertiports.

C2. 2-1 Verduurzaming binnenvaart

De verduurzamingsopgave waar de binnenvaart voor staat, is groots en complex en de sector is niet in staat om dit op te lossen zonder hulp van buitenaf. De provincie wil impact op stikstof- en co2 reductie in de eigen regio. Dit kan versneld behaald worden door een groep van 50 schepen, die nu in beeld zijn en die varen in de eigen regio, te ondersteunen naar schonere schepen. De inzet zit op schepen, 6 snellaadpunten en bijbehorende infra.

C3. 2-1 Proef gratis OV minima

Om verkeersarmoede te voorkomen, voeren we voor 2025 tot 2029 een proef in voor een ov-kortingsproduct voor minima. De doelgroep en de inhoud van dit product stemmen we af met gemeenten. Dit doen wij bij voorkeur provinciebreed, samen met Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH). Indien dit niet mogelijk blijkt doen wij het alleen in onze concessiegebieden. Vanuit de provincie is € 2,5 miljoen per jaar voor de proef beschikbaar met als voorwaarde dat het wel uitvoerbaar moet zijn.

C4. 2-2 Extra ambitie hinderbeperking Beheer & Onderhoud

Extra inzet vanuit de € 150 mln incidenteel uit het coalitieakkoord op extra maatregelen voor het beperken van hinder voor met name fietsers en voetgangers.

C5. 3-1 Energie naderingsdetectie

Met onze inwoners en Provinciale Staten wil ook het College graag de storende verlichting van windparken vermijden. Met het rijk is het gelukt afspraken te maken onder welke voorwaarden dat mag. Dat vraagt het toevoegen van naderingsdetectie van vliegtuigen bij windparken. IPO heeft met het Rijk en de sector afgesproken dat zij het toepassen van naderingsdetectie bij bestaande windparken deels te financieren. De exploitant betaalt 60% van de kosten, het Rijk 20% en de provincie de resterende 20%. Daarbij is afgesproken dat de provincie de subsidieregeling vaststelt. Bij Voorjaarsnota vragen we € 0,2 mln om dit mogelijk te maken.

C6. 3-1 Energie Klimaatneutrale en circulaire industrie

In het kader van de energie- en grondstoffentransitie wordt door het havenbedrijf nadrukkelijk gekeken naar waterstof en waterstofdragers, zoals ammoniak. Het grootschalig gebruik van ammoniak (import, overslag, opslag, verwerken en transport) brengt veiligheids- en milieurisico's met zich mee. De provincie staat voor een veilige en gezonde energietransitie en laat de veiligheid en risico's van diverse scenario's met waterstof(dragers) onderzoeken.

C7. 5-1 Exoten bestrijding

Extra inzet vanuit de € 150 mln incidenteel uit het coalitieakkoord. De waterteunisbloem moet bestreden worden, hiervoor is een incidenteel budget van € 1,5 mln beschikbaar in 2024.

C8. 5-2 Landbouwtransitie

Voorfinanciering voor 2024 om door te kunnen pakken in de Landbouwtransitie, vooruitlopend op Rijksfinanciering in het kader van ZH-PLG. De provincie Zuid-Holland heeft bestuurlijk haar steun uitgesproken aan het initiatief vanuit het agrarische collectief 'Boeren met Perspectief' om via het Fieldlab Groene Hart versneld een transitie naar een emissiearme, natuurinclusieve kringlooplandbouw te realiseren in het Veenweidengebied. Hiervoor wordt in 2024 een bedrag van € 4,3 mln beschikbaar gemaakt.

C9. 5-3 Water en bodem sturend

Het principe water en bodem sturend zal de komende periode nader uitgewerkt worden. Verwachting is dat hiervoor incidenteel geld nodig is van € 0,5 mln per jaar voor de periode 2024-2027.

C10. 5-3 Water / VTH – KRW

Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving: met de Omgevingsdiensten worden afspraken gemaakt en belegd in de werkplannen 2024 over VTH-taken in relatie tot (indirecte) afvalwaterlozingen, in de grondwaterbeschermingsgebieden, in relatie tot hergebruik afvalwater en aanvullende strategische voorraadgebieden voor drinkwater.

C11. 6-1 Doorbouwgarantie & C12. 6-1 Motie 1299 projectbesluit

Middelen voor doorbouwgarantie (motie 1299). Er komt nieuwe wetgeving aan: de wet Regie Volkshuisvesting vraagt nieuwe taken en meer regie van provincies o.a. op (nieuwe) doelgroepen en betaalbaar wonen. Er zal met deze wet geen extra budget meekomen vanuit het Rijk. Ook zien we dat Provinciale Staten meer stuurt op het afdwingen van het bereiken van de doelen op het gebied van wonen, met moties die vragen om projectbesluiten, grenzen stellen aan het prijsniveau van middensegment, doorbouwgarantie en zelf bouwen van woningen. Dit zijn complexe vraagstukken die deels ook nieuwe expertise verlangen. Hiervoor wordt in 2024 in totaal € 3,8 mln voor beschikbaar gemaakt.

C13. 6-2 Landschapspark Zuidvleugel / Rottezone

De Rottezone is een van de zes zones van het Landschapspark Zuidvleugel. Een overgangszone tussen het stedelijk gebied en het landelijk gebied, waar versterking van het landschap nodig is. Het collegeakkoord geeft aan dat het college in haar rol van gebiedsregisseur, zorgvuldig wil afwegen welke ontwikkelingen in welk landschap wenselijk zijn. Hiervoor wordt in 2024 € 0,5 mln voor beschikbaar gemaakt en in 2025 € 2,5 mln.

C14. 7-1 Ontwikkelprogramma Gezond en Veilig

Het ontwikkelprogramma gezond en veilig is voor een deel gefinancierd met impulsmiddelen. Deze middelen maken het mogelijk om naast procesondersteuning ook projecten uit te voeren en subsidies te verlenen als onderdeel van de samenwerking in het netwerk. Hiervoor wordt in de periode 2025-2027 per jaar € 0,4 mln beschikbaar gemaakt.

C15. 7 -3 Klimaatadaptatie subsidieregeling

Met het beschikbaar stellen van € 1 mln voor de periode 2024-2027 kan deze collegeperiode de subsidieregeling worden gecontinueerd.

C16. 8 - 1 Extra budget voor circulair vastgoed

Om circulair te bouwen en te slopen van vastgoed is het van belang dat ons vastgoed in een BIM (Building Information Model) gezet wordt en een materialen paspoort wordt opgesteld. Hiervoor wordt een incidenteel budget gevraagd van € 0,2 mln.

C17. 8 -1 DMJOP Huisvestingsvisie

Voor het opstellen van een huisvestingsvisie in het kader van het Duurzaam Meerjaren Onderhoudsplan (DMJOP) wordt een incidenteel budget gevraagd van € 0,5 mln.

C18. 8 - 1 Heroriëntatie financiële processen en systemen

De noodzaak tot heroriëntatie van de financiële processen en systemen komt met name voort uit de beperkte technische levensduur van enkele applicaties en de relatief beperkte efficiency van de huidige processen en applicaties. De behoefte om naar de financiële bedrijfsvoeringsprocessen en -systemen te kijken is gebaseerd op de beperkte toekomstbestendigheid van de huidige processen en inrichting van de diverse systemen.

D: Ontwikkelingen binnen algemene middelen

D1. Effecten accres Septembercirculaire 2023

Op 19 september 2023 is de septembercirculaire van het provinciefonds door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gepubliceerd. Provincies worden hierin geïnformeerd over de meerjarige accresontwikkeling van de algemene uitkering en daarnaast over de hoogte van de decentralisatie-uitkeringen. In de [lid-GS-brief](#) aan Provinciale Staten van 4 oktober 2023 zijn de meerjarige effecten toegelicht. Deze worden via deze Voorjaarsnota meerjarig in de begroting verwerkt.

D2. Motorrijtuigenbelasting

Voor de verwachte ontwikkeling van de opbrengst uit de opcenten op de motorrijtuigenbelasting baseren we ons op de raming van de Belastingdienst die we jaarlijks in januari ontvangen voor het lopende jaar. Bij die actualisatie houden we ook rekening met het feit dat vanaf 2026 de vrijstelling van motorrijtuigenbelasting voor hybride en elektrische voertuigen volledig komt te vervallen (waarbij 2025 een transitiejaar is waarin de vrijstelling deels vervalt). Daarbij hanteren we een conservatief scenario omdat we er rekening mee houden dat het Rijk nog met aanvullende stimuleringsmaatregelen zal komen voor elektrische voertuigen.

De verwachte stijging in de opbrengst is voor een klein deel toe te schrijven aan een algemene vergroting van het wagenpark en voor het grootste gedeelte aan het feit dat het aandeel elektrische voertuigen veel sneller is gestegen, waardoor het aflopen van de vrijstelling van deze voertuigen ook een veel grotere impact op de verwachte inkomsten heeft.

D3. Extra dividendontvangsten

De provincie is aandeelhouder van de BNG, de NWB en de ZEH (voorheen onder de naam PZEM) en ontvangt jaarlijks een vergoeding in de vorm van dividend. Omdat ZEH over het jaar 2023 voor het eerst weer dividend uitkeert, en voornemens is omdat de komende jaren te blijven doen, is er sprake van een licht hogere dividenduitkering dan in de begroting was opgenomen.

D4. & D5 Kapitaallasten (rente en afschrijvingen)

Door de verschuiving van de investeringen in de tijd (inclusief de verwerking van de onderuitputting op de investeringen 2023) wijzigen de afschrijvings- en rentelasten in het meerjarenperspectief. De gesaldeerde rentekosten vallen € 5.5 mln lager uit dan begroot. Dit heeft twee oorzaken: door onderuitputting hebben we meer tijdelijke overtollige middelen en de rentevergoeding daarop is bovendien hoger dan voorzien. Bij het uitzetten van tijdelijk overtollige middelen wordt de Regeling Schatkistbankieren gevolgd. Doordat de ECB de rente verder heeft verhoogd dan waar ten tijde van het opstellen van de begroting rekening mee werd gehouden en de rente bovendien langer op dit hoge niveau heeft gehouden, is de vergoeding op Schakistbankieren ook hoger.

Voor de effecten na 2024 verwijzen naar de Kadernota 2025, meer specifiek de paragraaf Toelichting mutaties - Lasten - Rente.

D6. Aanvullen stelpost looncompensatie

In de Kadernota 2024-2027 is per abuis de stelpost looncompensatie slechts tot 2027 aangevuld. In de Voorjaarsnota wordt de stelpost structureel opgevoerd voor 2028 en verder.

D7. Incidentele verhoging budget arbeidscapaciteit

In de Voorjaarsnota is additioneel budget opgenomen voor arbeidscapaciteit voor de jaren 2024 en 2025. Voor nadere details verwijzen wij naar de [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).

D8. 9-1 Aankoop autoveer De Blankenburg - exploitatie naar investering

Het budget voor de aankoop en reparatie van het autoveer De Blankenburg was in eerste instantie als een exploitatie-uitgave begroot. Na overleg en afstemming met de accountant is vastgesteld dat beide elementen als investeringsuitgaven gezien moet worden. Daarom wordt de begroting op dit punt aangepast.

D9. Financieel resultaat gesloten systeem

Bij het herverdelen van het groene gesloten systeem zijn er lagere kosten ontstaan. Om deze reden kan € 0,2 mln worden toegevoegd aan de financiële ruimte.

Eventuele mee- en tegenvallers

In deze paragraaf zijn onderwerpen opgenomen die een financieel effect op het resultaat gaan hebben in 2024, maar waarvan de hoogte nu nog niet te kwantificeren is.

Provinciefonds

De Meicirculaire 2024, is wegens de datum van verschijnen, nog niet verwerkt in de Voorjaarsnota. De financiële effecten daarvan worden verwerkt in de Najaarsnota. Deze effecten zijn naar verwachting positief op basis van de Voorjaarsnota 2024 van het Rijk. De definitieve effecten zijn pas bekend op basis van de Meicirculaire.

Motorrijtuigenbelasting

De opbrengst is afhankelijk van de omvang van het wagenpark en ook van het aandeel van de elektrische voertuigen daarbinnen. Mocht dat aandeel sneller stijgen dan waar de belastingdienst in haar raming voor het jaar 2024 rekening mee heeft gehouden, dan kunnen de opbrengsten lager uitvallen.

Arbeidscapaciteit

Voor het realiseren van de ambities in de begroting is arbeidscapaciteit nodig. Door de krapte op de arbeidsmarkt is het daardoor moeilijker om alle vacatures tijdig te vullen. Dat kan deels ondervangen worden door tijdelijk van extern personeel gebruik te maken.

Rente

De rentebaten op onze tijdelijke overtollige middelen zijn afhankelijk van de omvang van deze middelen en van de renteniveaus die door de ECB worden vastgesteld. De ontwikkeling van beide factoren is onzeker. De hoeveelheid tijdelijke overtollige middelen wordt beïnvloed door onderuitputting, maar ook doordat het Rijk extra geld beschikbaar kan stellen voor specifieke taken, zoals bijvoorbeeld ZH-PLG.

De koers van de ECB met betrekking tot renteverhogingen en -verlagingen wordt sterk bepaald door de inflatie. We hebben in de voorjaarsnota rekening gehouden met twee renteverlagingen van 0,25% in 2024.

Toekomstige baten van het Rijk

Het Rijk maakt momenteel veel fondsen vrij om de drie grote transities (Natuur & Stikstof, Wonen & Bereikbaarheid en Klimaat & Energie) uit te voeren. Een groot gedeelte van deze uitvoerlast ligt bij de provincies en daarom zullen deze fondsen deels ten goede komen aan de provincies. Omdat de fondsen echter vaak een incidenteel karakter hebben (weliswaar meerjarig), terwijl de uitvoering maar vooral het beheer en onderhoud van de transities een structureel karakter hebben, bestaat er een grote zorg bij de provincies dat deze onbalans op termijn de financiële posities van de provincies kan gaan uithollen. Het IPO is daarom een lobby traject namens de provincies gestart waarbij een toekomstbestendige financiering van de transities meegenomen dient te worden in het thema financieringssystematiek voor na 2025.

Begrotingssaldo en Algemene reserve jaarschijf 2024

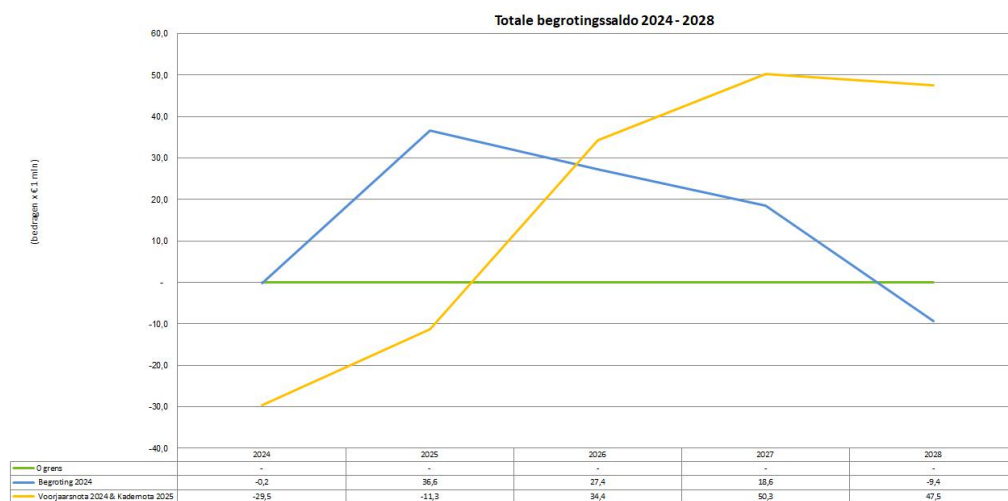
Het begrotingssaldo is het saldo van baten en lasten ná verrekening met de bestemmingsreserves. Indien het begrotingssaldo in een jaar positief is, dan wordt dit gestort in de algemene reserve. Indien het begrotingssaldo in een jaar negatief is, dan wordt dit onttrokken aan de algemene reserve. Om die reden wordt in dit onderdeel van de Voorjaarsnota inzicht gegeven in de meerjarige ontwikkeling van het begrotingssaldo en het verloop van de omvang van de algemene reserve.

Begrotingssaldo

Het begrotingssaldo 2024 was bij vaststelling van de Begroting 2024 € 0,2 mln nadelig. Door de mutaties in de Voorjaarsnota 2024 is dit gewijzigd naar € 29,5 mln nadelig. De totale mutatie van € 29,3 mln is als volgt samen te vatten:

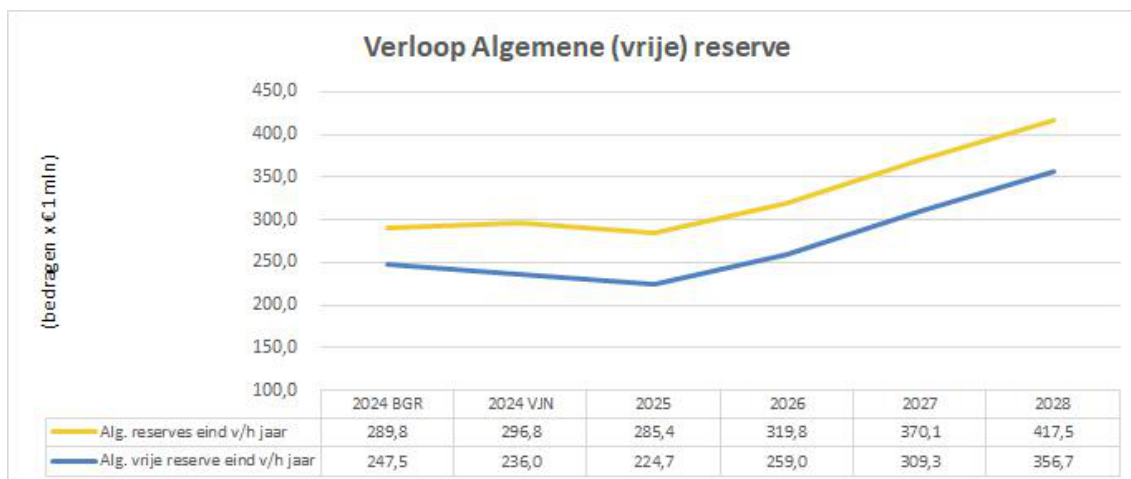
(bedragen x € 1 mln)	2024	2025	2026	2027	2028
Begrotingssaldo Begroting 2024	-0,2	36,6	27,4	18,6	-9,4
Beklemmingen vastgesteld bij jaarrekening 2023	-15,1	-1,1	-	-	-
Incidentele inzet € 150 mln coalitieakkoord	-9,7	-17,7	-13,9	-10,8	-2,5
Bestuurlijke afweging beklemmingen jaarrekening 2023	-4,4	-	-	-	-
Verwerking ontwikkeling niet beïnvloedbare kosten	-2,7	-4,2	-4,2	-4,3	-4,2
Indexering OV-concessie	-6,7	-6,7	-6,7	-6,7	-6,7
Doorschuiven van middelen tussen jaren	14,1	-8,2	-3,0	-2,4	-0,4
Vrijval van middelen	1,0	-	-	-	-
Reguliere autonome ontwikkelingen	7,3	12,7	21,6	27,6	41,4
Overig	-2,9	-0,4	-0,2	-0,2	-0,2
Mutaties arbeidscapaciteit	-19,3	-26,1	-	-	-
Herberekening afschrijvingslasten	3,7	1,0	2,0	9,7	12,9
Herrekening rentelasten	5,4	2,7	11,4	18,7	23,1
Aanvulling stelpost looncompensatie	-	-	-	-	-6,6
Totale mutatie begrotingssaldo Voorjaarsnota 2024	-29,3	-47,9	7,0	31,7	56,8
Begrotingssaldo na Voorjaarsnota 2024	-29,5	-11,3	34,4	50,3	47,5

Visueel is het verloop van het begrotingssaldo tussen de Begroting 2024 en Voorjaarsnota 2024 als volgt:

Verloop omvang algemene reserve

De algemene (vrije) reserve per eind 2024 bedraagt na verrekening van bovengenoemd negatief begrotingsaldo (2024) € 236 mln (met inachtneming van het nog te storten resultaat van de jaarrekening van € 36,2 mln zal worden opgenomen in de Algemene reserve). De nog in te zetten incidentele middelen uit het coalitieakkoord van € 37,5 mln maken onderdeel uit van deze vrije algemene reserve.

Prijscompensatie

Stelpost prijscompensatie

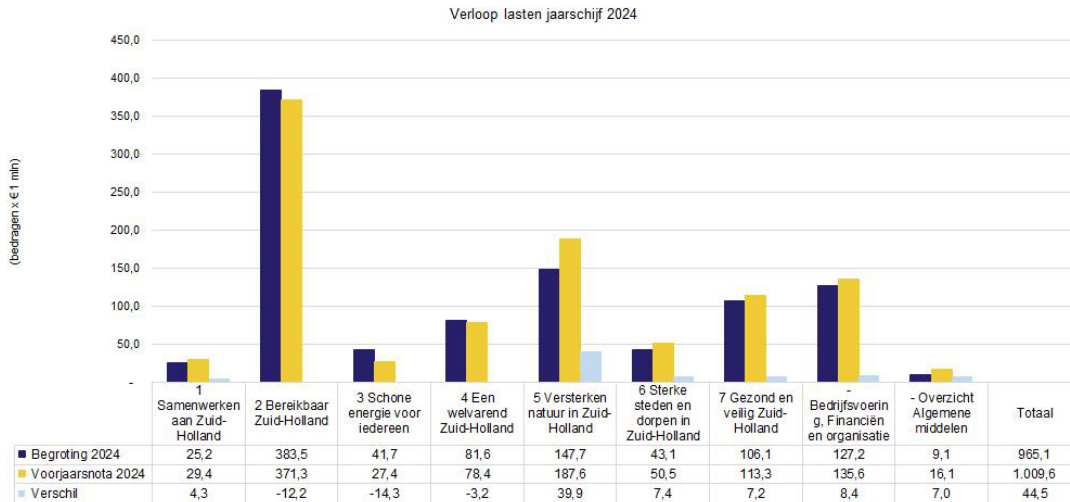
In de Begroting 2024 zijn op basis van de in de kadernota 2024 vastgestelde indexatiepercentages de middelen toegekend aan de ambities om de verwachte kostenstijgingen te dekken. De stelpost prijscompensatie kent voor het jaar 2024 om die reden een saldo van nihil.

Stelpost indexatie loonontwikkeling

In de Begroting 2024 is het budget voor loonontwikkeling beschikbaar gebleven op de stelpost. Momenteel ligt er een concept akkoord CAO voor de periode 1 januari 2024 tot 1 juli 2025 tussen de vakbonden en de provincies. Dit akkoord dient nog voorgelegd te worden aan de leden van de bonden en is ten tijden van het schrijven van deze voorjaarsnota nog niet definitief. De effecten van de onderhandelingen zijn daarom nog niet verwerkt. De verwerking van de CAO 2024/2025 zal in de najaarsnota 2024 plaats vinden.

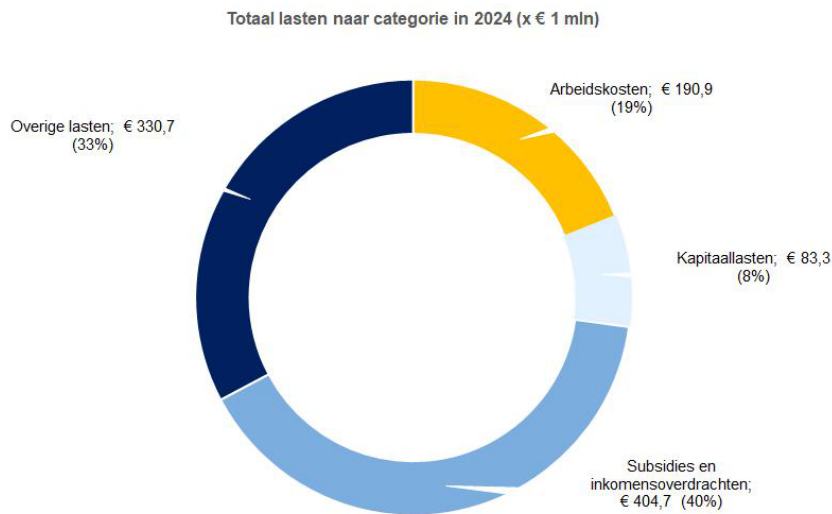
Hoe is de Voorjaarsnota 2024 opgebouwd

Lasten

Toelichting:

De bovenstaande cijfers betreffen jaarschijf 2024. Ten opzichte van de oorspronkelijke Begroting 2024 nemen de lasten in de Voorjaarsnota 2024 toe met € 44,5 mln. Deze hogere lasten worden met name gedekt door de mutaties op de bestemmingsreserves en de inzet vanuit het begrotingsaldo.

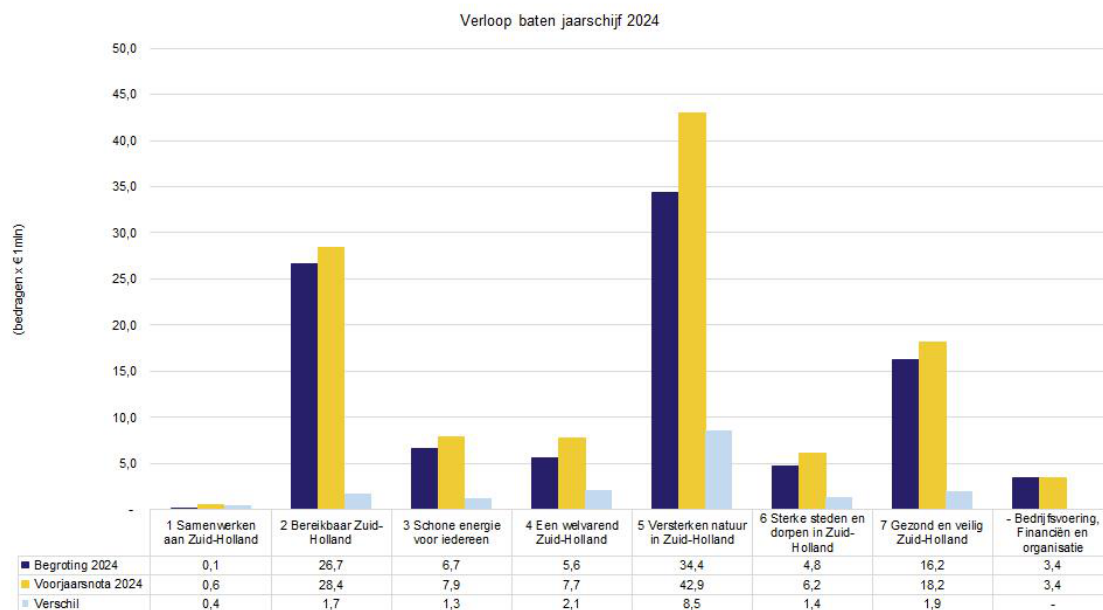

Toelichting:

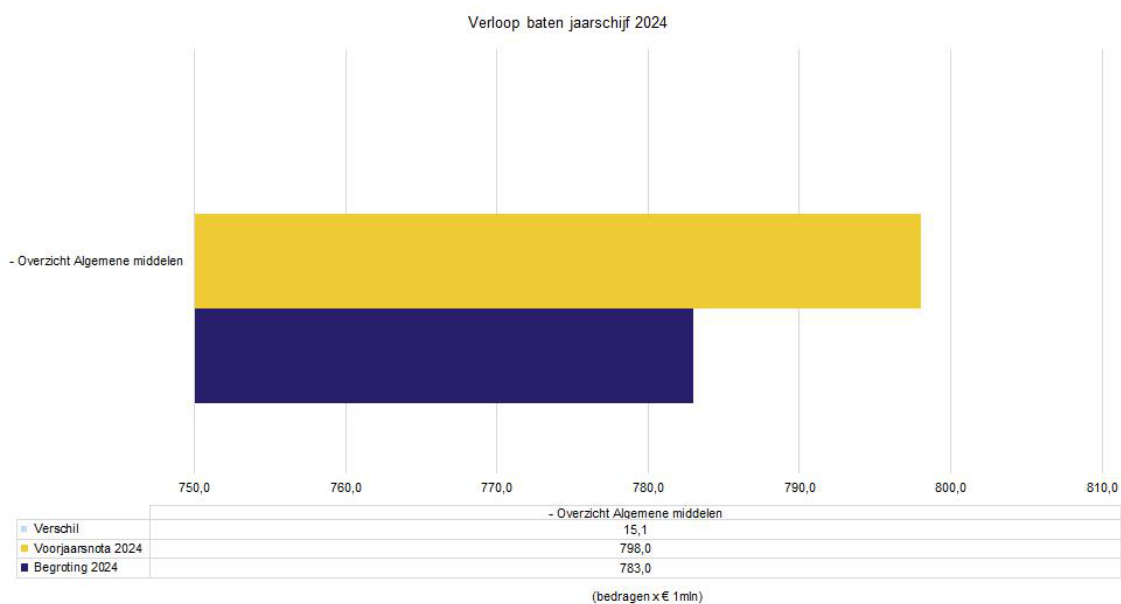
Bovenstaande visualisatie geeft weer hoe het lastenbudget van 2024 is opgebouwd:

- Arbeidskosten: betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de [Paragraaf Arbeids capaciteit](#).
- Kapitaallasten: betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering.
- Reservemutaties: het saldo van de toevoegingen en onttrekkingen vanuit reserves.
- Overige lasten: betreft de lasten die niet gerekend worden tot de hiervoor genoemde categorieën. Dit betreft o.a. uitgaven voor planmatig en groot onderhoud, externe inhuur, beleidsmatige onderzoeken, software licenties, stortingen in voorzieningen, afwaarderingen van aangekochte gronden, te betalen belastingen, gas/water/licht, en diverse overige uitgaven.

Baten

Tabel: verloop baten Ambitie 1-7 en Bedrijfsvoering, financiën en organisatie

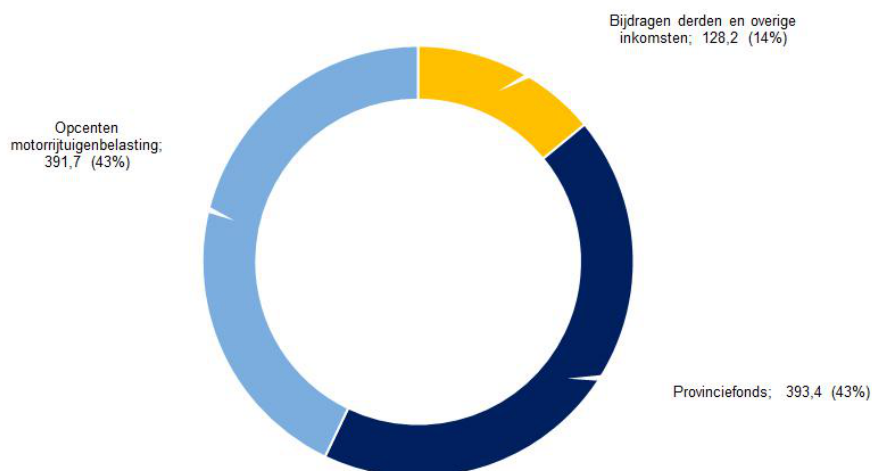

Tabel: verloop baten Algemene middelen

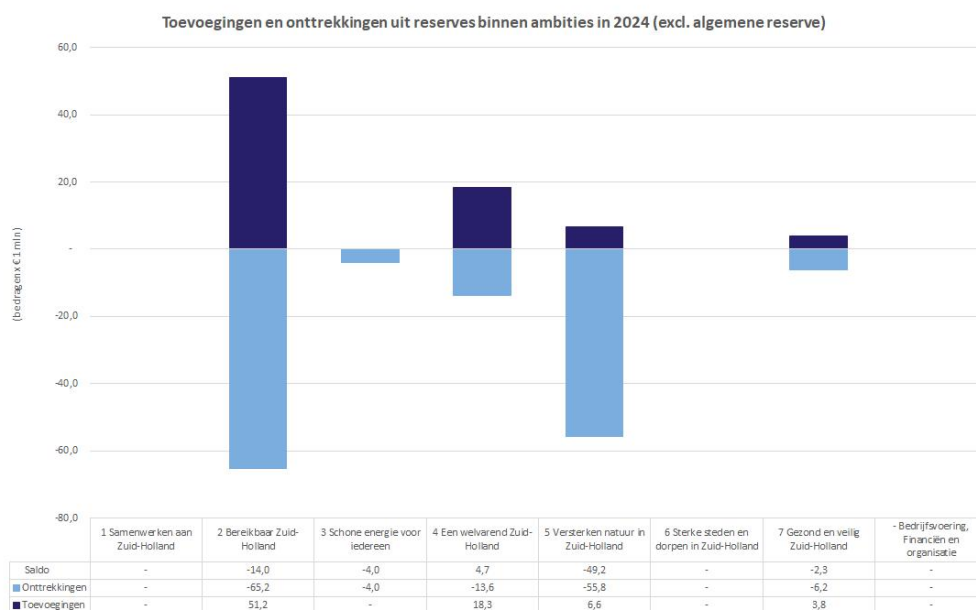
Toelichting:

De bovenstaande cijfers betreffen jaarschijf 2024. Ten opzichte van de oorspronkelijke Begroting 2024 nemen de baten in de Voorjaarsnota 2024 toe met € 32,4 mln. Deze toename wordt met name verantwoord door de meeropbrengsten MRB en in de Ambities 2 en 5.

Totaal baten naar categorie

Reserves (exclusief Algemene reserve)

Toelichting:

Dit overzicht laat zien welke toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves (exclusief Algemene reserve) plaatsvinden binnen de ambities. De inzet van reserves per ambitie zorgt voor een ophoging van met name de lasten. Er worden meer lasten begroot dan er baten binnenkomen. Dat verschil wordt gedekt vanuit de inzet van reserves.

Ambities

Ambitie 1 Samenwerken aan Zuid-Holland

Een slagvaardig bestuur

De provincie vervult diverse rollen en taken als bestuurslaag midden tussen Europa, Rijk en gemeenten. De provincie is de bestuurslaag bij uitstek om bovenregionale vraagstukken op te pakken. Bijvoorbeeld op het gebied van milieu, recreatie en vervoer en voor alles wat de verbinding brengt tussen dorp en stad. De provincie is ook bij uitstek in staat om afstemming en verbinding tussen gemeenten te stimuleren. De provincie heeft vanuit haar bovenregionale rol overzicht op maatschappelijke vraagstukken en de onderlinge verbanden, trends en best practices.

De opgaven waar het openbaar bestuur voor gesteld staat, werden de afgelopen jaren onmiskenbaar complexer. Vooral de transitieopgaven (bijv. energietransitie, landbouw en klimaatadaptatie) vragen om meer integraliteit en samenwerking tussen overheden en met de samenleving. Men vraagt naar oplossingen, terwijl tegelijkertijd het probleem zich nog ontvouwt. Achteraf kunnen we pas vaststellen wat werkte en wat niet. Met de verspreiding van taken (decentralisaties sociaal domein, straks Omgevingswet) gingen opgaven en bevoegdheden bovendien naar het lokale niveau. De (financiële) verantwoordelijkheid van gemeenten nam hierdoor fors toe. Dit vraagt ook op lokaal niveau om meer kennis, expertise, betrokkenheid van de samenleving en een stevige financiële huishouding. Om zo een bijdrage te kunnen leveren aan de maatschappelijke opgaven. Zonder een goed functionerende democratie en bestuur - en sterke gemeenten die hun taken goed kunnen uitvoeren - gaat het niet lukken om de grote maatschappelijke opgaven aan te pakken.

De provincie investeert in het behoud en de verbetering van de kwaliteit van het openbaar bestuur en de democratie. Zuid-Holland streeft ernaar dat het vertrouwen van inwoners in het openbaar bestuur groeit of op zijn minst gelijk blijft. Een goed openbaar bestuur begint bij de bestuursorganen zelf. Zuid-Holland staat voor effectief eigen bestuur, waarbij effectieve samenwerking op alle niveaus (met collega-overheden, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen, inwoners, Provinciale Staten-Gedeputeerde Staten, regionaal, landelijk en Europees) het uitgangspunt is. Het is een kwestie van samen de identiteit van Zuid-Holland vormgeven: veelzijdig, inclusief en vernieuwend. De provincie vindt het belangrijk om sneller tot uitvoering en resultaat te komen. De opgaven zijn vaak complex. Daarom betreft Zuid-Holland inwoners, organisaties en bedrijfsleven vroegtijdig bij besluitvorming. De provincie stelt zich open en met vertrouwen op voor initiatieven vanuit de samenleving en maakt ruimte voor verschil, experimenten en maatwerk. Participatie verschilt per onderwerp en rol die de provincie heeft. Zuid-Holland is constructief, maar ook duidelijk als iets niet kan. De volksvertegenwoordiging blijft het laatste woord houden.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoel 1-1 Krachtig openbaar bestuur

Openbaar bestuur

De provincie Zuid-Holland wil de kwaliteit van het openbaar bestuur bevorderen met als doel een krachtig decentraal bestuur. Een krachtig decentraal bestuur is effectief en presterend, responsief en verbonden, robuust en integer, lerend en innoverend. De provincie werkt aan de interbestuurlijke verhoudingen en oefent interbestuurlijk en financieel toezicht uit. Daarmee draagt zij bij aan het vormen en in stand houden van een krachtig decentraal bestuur. We stellen steeds meer vast dat de financiële positie van gemeenten onder druk staat. We merken dat de huidige instrumenten niet genoeg zijn om tijdig in te grijpen en daarmee financiële problemen bij de gemeenten te voorkomen. Vanuit financieel toezicht brengen we onze zorgen over aan het Rijk.

Weerbaarheid, integriteit en Bibob

Weerbaarheid tegen ondermijnende criminaliteit en integriteitsschendingen is een dringend maatschappelijk vraagstuk. De vermenging van boven- en onderwereld is een gevaar voor onze rechtstaat en vermindert het

vertrouwen in de overheid. De provincie voorkomt misbruik van de provinciale faciliteiten door het uitvoeren van de Wet Bibob. Daarnaast ondersteunen we waar nodig de lokale aanpak van gemeenten en burgemeesters. We zien dat gemeenten in een aantal gevallen over beperkte kennis en inzet beschikken om de eigen weerbaarheid vorm te geven, waaronder Bibob-beleid. Over deze kwetsbaarheid maken we ons zorgen, omdat hierdoor de informatie- en kennispositie op een belangrijk maatschappelijk vraagstuk achterblijft. In de aanpak van ondermijning in het buitengebied leveren we maatwerk om weerbaarheid te vergroten.

Lobby en Europa

EU-subsidies zijn een belangrijke financieringsbron bij de realisatie van onze regionale opgaven. Wij blijven inzetten op de samenwerking met en ondersteuning van onze regionale partners in Zuid-Holland, om zo optimaal gebruik te blijven maken van EU-subsidiemogelijkheden.

Beleid en wetgeving vanuit de Europese Unie en het Rijk stellen in grote mate het kader vast waarbinnen wij de Zuid-Hollandse ambities op deze opgaven moeten realiseren. Om hier als provincie invloed op uit te blijven oefenen, blijven we inzetten op public affairs, zowel in Brussel als Den Haag. Bij elke lobby-inzet wegen we af of we meegaan in de IPO-brede lobby, of een eigen lobbytraject starten. Zo zorgen we op diverse niveaus voor een structurele, efficiënte en integrale lobby die nodig is om onze Zuid-Hollandse ambities te kunnen bereiken.

Omgevingswet

Integraal, digitaal, gebiedsgericht vormgegeven omgevingsbeleid is randvoorwaardelijk voor een effectieve uitvoering van de provinciale opgaven. Om dit te bereiken ondersteunen we de beleidsopgaven op beleidsontwikkeling, participatie, digitalisering, monitoring, evaluaties en bij de uitvoering van dit beleid.

Beleidsdoel 1-2 Sterke Samenleving

Via het programma Kennis Zuid-Holland organiseren we een continu proces van gezamenlijke programmering en afstemming van strategische kennisactiviteiten. Die activiteiten omvatten onder meer de uitvoering van onderzoeken en intensivering van de relatie met kennisinstellingen in onze provincie. Doorwerking van strategische kennis naar provinciale opgaven en beleid is hier een belangrijk onderdeel van. Zo ondersteunen we het beleid van de toekomst en een sterke samenleving.

Wat gaan we doen om het beleidsdoel te realiseren?

Om de verschillende beleidsdoelen voor de ambitie te realiseren, hebben we elk doel vertaald in een aantal beleidsprestaties. Die staan hieronder beschreven.

Beleidsdoel 1-1 Krachtig openbaar bestuur

Beleidsprestatie 1-1-1 Sterke decentrale overheden

De provincie Zuid-Holland werkt met een actieprogramma die de basis vormt voor onze visie en inzet op de kwaliteit van het openbaar bestuur in Zuid-Holland. Dit doen wij onder andere door:

- Het op gang brengen en organiseren van kennis- en netwerkbijeenkomsten vanuit de Zuid-Holland Academie, denk aan thema's rondom digitalisering, weerbaarheid, participatie, goed openbaar bestuur.
- Vanuit financieel toezicht gezamenlijke taakveldanalyses met gemeenten uit te voeren, goede voorbeelden te delen en ambtelijk kennissessies 'Focus op Financiën' te organiseren;
- In IPO-verband samen met de andere koepels richting het Rijk te lobbyen over de onduidelijkheid en de hoogte van de algemene uitkering van decentrale overheden (als gevolg van de nieuwe financieringssystematiek en de opschalingskorting).
- Samen met gemeenten een nieuw instrument te ontwikkelen met de focus op zelfreflectie en leren. Eind 2024 ronden we de pilotfase van 'De Spiegel' af.
- Het op gang brengen van meerjarige of kortlopende onderzoeken op het gebied van kwaliteit van openbaar bestuur.
- Het begeleiden van het proces bij de aanvraag van nieuwe Regio Deals.

- De coördinatie van de besteding van impuls gelden vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Die zijn bestemd voor het versterken van de weerbaarheid en slagkracht van (kleinere) gemeenten tegen ondermijning en oneigenlijke druk.

Beleidsprestatie 1-1-2 Daadkrachtig provinciaal bestuur

Het college van Gedeputeerde Staten bestaat deze collegeperiode uit de commissaris van de Koning en 7 gedeputeerden. Gedeputeerde Staten geven uitvoering aan het Coalitieakkoord 2023-2027 'Krachtig Zuid-Holland'. Eens per kwartaal verschijnt het declaratieregister van Gedeputeerde Staten, waarin de bestuurskosten van Gedeputeerde Staten staan.

Weerbaarheid, integriteit en Bibob

De provincie wil weerbaar, betrouwbaar, transparant en legitiem zijn en integer handelen. De provincie werkt aan het behouden van een integere en betrouwbare overheid, die bestand is tegen ondermijnende activiteiten, misbruik van middelen, intimidatie en andere vormen van oneigenlijke druk.

- De provincie voert de Wet Bibob uit (Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur) en doet in dat kader onderzoek.
- De provincie, gemeenten en omgevingsdiensten delen kennis over weerbaarheid en de Wet Bibob onderling, om hiermee de interne kennispositie te verbeteren bij de decentrale overheden. Dit jaar steunt de provincie meerdere kennissessies waaronder het landelijk congres Bibob.
- In 2024 herzien we de beleidsregel Bibob en het integriteitsbeleid van de provincie.
- Het ondersteunen van de eigen medewerkers met intervisie, trainingen en kennissessies om de weerbaarheid van de eigen organisatie te vergroten, waaronder de dag van de weerbaarheid.

Wet open overheid (Woo)

In 2024 blijven we aandacht houden voor de capaciteit om verzoeken te behandelen in het kader van de Wet open overheid (Woo). De trend van de afgelopen jaren zet onverminderd door. Verzoeken betreffen met regelmaat complexe en/of politiek-bestuurlijk gevoelige onderwerpen en zijn vaak omvangrijk. Dit vraagt onze voortdurende aandacht voor het bijsturen en verbeteren van het (digitale) Woo-proces, zodat wij deze verzoeken efficiënt kunnen blijven behandelen.

Interprovinciaal Overleg (IPO)

De provincie heeft te maken met grote opgaven die steeds complexer worden. In deze context is het Interprovinciaal Overleg (IPO) bij uitstek de plek waar we gedeelde thema's kunnen bespreken. Het IPO biedt provincies de mogelijkheid om van elkaar te leren, ervaringen uit te wisselen en de gezamenlijke belangen te behartigen. Om deze rol nog effectiever te vervullen, stelde het IPO-bestuur stappen vast om de slagkracht van de vereniging te vergroten.

Lobby en Europa

Voor onze lobby- en beïnvloedingstrajecten op nationaal niveau versterken we de komende periode onze functie Public Affairs. Ook gaan we een strategische lobbyagenda opstellen. Zo brengen we de Zuid-Hollandse belangen tijdig op de juiste plekken voor het voetlicht. Waar mogelijk bundelen we onze lobbykracht met partners uit de regio, zoals bij de Groeiagenda.

De maatschappelijke opgaven van onze regio stoppen niet bij de provinciegrens en worden ook beïnvloed door internationale ontwikkelingen. Wij werken dan ook internationaal samen. Internationale activiteiten - zoals lobby op wet- en regelgeving uit Brussel, kennisdelen met andere regio's in netwerken, deelnemen aan Europese projecten - dragen allemaal bij aan het behalen van onze provinciale doelen. We werken ambtelijk en bestuurlijk samen met verschillende partners, zowel uit Nederland (zoals in EBZ-verband, met de Randstadprovincies, of in het Huis van de Nederlandse Provincies), als uit Europa (bv met de regio's Vlaanderen en Noordrijn-Westfalen) en internationaal (China).

Commissaris van de Koning

Naast provinciale bestuurstaken heeft de commissaris van de Koning (cdK) ook een aantal rijkstaken. De taken en bevoegdheden van de cdK staan in [de Provinciewet](#) en liggen verder vast in de [Ambtsinstructie](#) van de cdK.

De cdK legt voor de uitvoering van de eigenstandige taken en bevoegdheden verantwoording af aan de minister van BZK. De cdK krijgt voor deze rijkstaken ondersteuning en advies van zijn (eigen) kabinet. Waaronder de afgelopen jaren ook de coördinatie van het asielvraagstuk. Daarnaast is er de verbinding met provinciale opgaven (regionale samenwerking en krachtig provinciaal bestuur) en voeren we taken uit ten behoeve van provinciale doelstellingen, die de bevoegdheid van de cdK raken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan (het bevorderen van) de integriteit van provinciale bestuurders, bestuurlijke weerbaarheid, het programma beter bestuur en het in standhouden van de interne crisisorganisatie.

Programma omgevingsbeleid

Ter ondersteuning van de regiefunctie op het gebied van de omgevingswet voert de provincie het volgende uit:

- Opstellen van kaders voor totstandkoming en ontwikkeling van beleid.
- Ontwikkelen van digitale hulpmiddelen voor ontwikkelen, raadplegen, totstandkoming en monitoring van beleid.

Potje voor de Provinciale Staten

In het coalitieakkoord introduceerden we het "Potje voor Provinciale Staten". Er is financiële vrije ruimte voor Provinciale Staten waarmee zij breed gedragen Stateninitiatieven kunnen bekostigen. Hiervoor is jaarlijks €0,5 mln beschikbaar.

Beleidsdoel 1-2 Sterke Samenleving

Beleidsprestatie 1-2-1 Maatschappelijke ontwikkelingen

- Met de strategische kennisfunctie helpen we de provinciale organisatie en verwante kennispartners om kennis te bundelen, vanuit diverse perspectieven vooruit te kijken, en handelingsperspectieven te ontwerpen.
- We brengen strategische kennisproducten bij elkaar en maken ze digitaal vindbaar voor de interne organisatie en externe partners.
- We werken aan de doorwerking van onderzoeksresultaten via ontmoeting en debat.
- We versterken de relatie en samenwerking met de Zuid-Hollandse kennisinstellingen verder.
- We onderzoeken nieuwe manieren van kennisverspreiding en van doorwerking.
- We organiseren het Festival van de Toekomst, waar overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen samenwerken aan de vernieuwingskracht van Zuid-Holland.
- Het keuzes maken in schaarste is onderdeel van elke opgave van de provincie, maar ook van de samenleving. Het Kennis Zuid-Holland jaarthema 'Kiezen en Delen' besteedt extra aandacht aan het maken van keuzes in schaarste, zowel voor de provincie als voor de samenleving.
- Via de strategische onderzoeksagenda dragen we bij aan de afstemming tussen de lange termijn agenda (LTA) en andere strategische onderzoeken die de provincie opzet.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

Wat mag het kosten is opgebouwd in 2 delen:

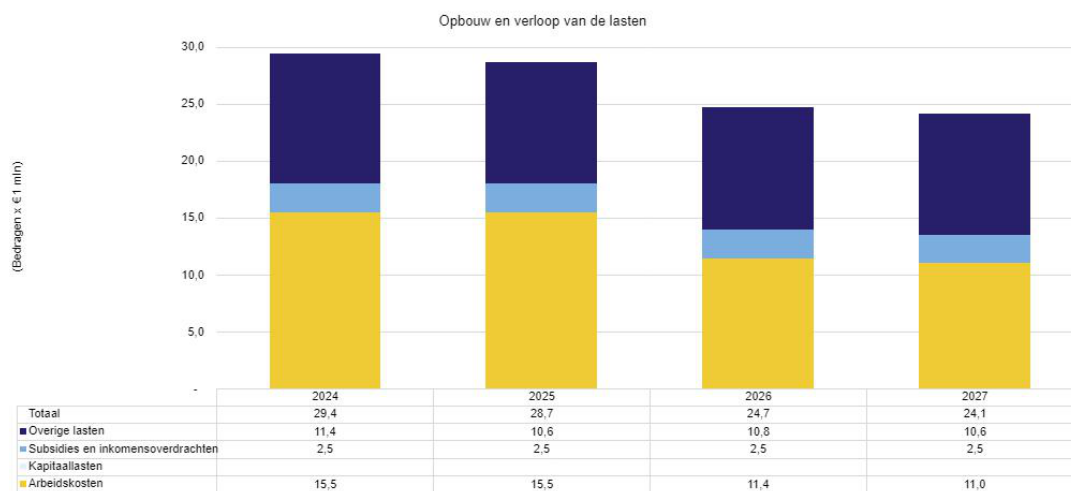
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom zijn de toelichtingen ook geschreven op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De mutaties op beleidsprestaties zijn daarnaast ter informatie vermeld.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidscapaciteit
- Kapitaallasten: betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Subsidies en inkomensoverdrachten: betreft de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan met name andere overheidsinstellingen
- Overige lasten: betreft de lasten die niet gerekend worden tot de hiervoor genoemde categorieën

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Primaire Begroting 2024	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten						
Beleidsdoel 1-1 Krachtig openbaar bestuur						
1-1-1 Sterke decentrale overheden	1.675	1.023	2.698	2.621	2.602	2.508
1-1-2 Daadkrachtig Provinciaal bestuur	21.518	3.270	24.788	24.155	20.149	19.707
Totaal beleidsdoel 1-1	23.193	4.293	27.486	26.776	22.751	22.215
Beleidsdoel 1-2 Sterke samenleving						
1-2-1 Maatschappelijke ontwikkelingen	1.957	-7	1.950	1.886	1.933	1.870
Totaal beleidsdoel 1-2	1.957	-7	1.950	1.886	1.933	1.870
Totaal Lasten	25.150	4.286	29.436	28.662	24.684	24.085

(bedragen x € 1.000)	Primaire Begroting 2024	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Baten						
Beleidsdoel 1-1 Krachtig openbaar bestuur						
1-1-2 Daadkrachtig Provinciaal bestuur	135	428	563	135	135	135
Totaal beleidsdoel 1-1	135	428	563	135	135	135
Totaal Baten	135	428	563	135	135	135
Saldo lasten en baten Ambitie 1	25.015	3.858	28.873	28.527	24.549	23.949

Toelichting mutaties

Toelichting Lasten

Beleidsdoel 1-1 Krachtig openbaar bestuur

Beklemming Jaarrekening 2023: Weerbaarheid kleinere gemeenten € 0,1 mln (n) **Bestaand beleid**

In de Decemercirculaire 2023 is geld beschikbaar gesteld voor ondersteuning weerbaarheid van kleinere gemeenten. Dekking vanuit bijdrage van het Rijk.

Beklemming Jaarrekening 2023: bijdrage asielopvang € 0,2 mln (n) **Bestaand beleid**

Met de besluitvorming van de Jaarrekening 2023 is vastgesteld dat het budget ter dekking van de begrotingssubsidies overgeheveld wordt naar 2024. Dekking vanuit begrotingssaldo.

Provinciale Regie Tafel (PRT) € 0,4 mln (n) **Bestaand beleid**

In december 2023 is via het IPO het bedrag ontvangen voor het inrichten van de regietafels. Dekking vanuit bijdrage van het Rijk.

Weerbaarheid, integriteit en BIBOB € 0,4 mln (v) **Bestaand beleid**

Voor het vergroten van de interne weerbaarheid van gemeenten tegen ondermijnende criminaliteit en integriteitsschendingen is structureel € 0,3 mln nodig. Bij Voorjaarsnota, rekeninghoudend met het aanwezig budget 2024 tot en met 2026 (€ 0,2 mln), zullen de middelen ter begroting worden gebracht, Dekking vanuit het begrotingssaldo.

Omgevingsbeleid € 0,7 mln (n) **Bestaand beleid**

In de afgelopen vijf jaar zijn materiële kosten voor Omgevingsbeleid doorbelast en gedekt uit de budgetten van de verschillende ambities. Er is afgesproken vanaf 2024 te stoppen met het doorbelasten van de gemaakte kosten voor de opdracht Omgevingsbeleid. De diverse ambities hebben ten laste van het eigen budget een structurele bijdrage geleverd aan het budget van Omgevingsbeleid. Dekking ten laste van beleidsdoelen: 1-2, 4-1, 5-2, 6-2, 7-1 en 8-1. Per saldo is dit een neutrale bijstelling.

Apparaatslasten € 3,3 mln (n) **Bestaand beleid**

Zie voor toelichting [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).

Beleidsdoel 1-2 Sterke samenleving**Borging sociaal domein € 0,2 mln (v)****Bestaand beleid**

Binnen het budget van sociaal domein is ruimte gevonden om een structurele bijdrage te leveren voor de opdracht Omgevingsbeleid. Dekking vanuit eigen ambitie.

Apparaatslasten € 0,2 mln (n)**Bestaand beleid**

Zie voor toelichting [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).

*Toelichting baten***Beleidsdoel 1-1 Krachtig openbaar bestuur****Provinciale Regie Tafel (PRT) €0,4 mln (v)****Bestaand beleid**

Zie toelichting onder lasten.

Instrumentarium

Reserves

Niet van toepassing.

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 1](#).

Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland

We streven naar een vitale provincie met goed bereikbare steden en dorpscentra waar het fijn wonen, werken en recreëren is. Waar iedereen op een veilige, duurzame, snelle en makkelijke manier van huis naar werk, opleiding of vrijetijdsbesteding kan reizen. Of je nu lopend, met de fiets, het openbaar vervoer, de auto of een combinatie daarvan naar je bestemming wil.

Zuid-Holland is een strategisch gelegen delta. Met de aanwezigheid van een ijzersterke infrastructuur van haven, (vaar)wegen en internet is Zuid-Holland ook de toegangspoort van Europa. Een groot deel van de welvaart danken we aan deze bijzondere positie en een goede bereikbaarheid. De provincie wil de stap maken naar een toekomstbestendig Zuid-Holland met brede welvaart als kompas.

Zuid-Holland worden de komende jaren veel woningen bijgebouwd. Een groeiende bevolking, trek naar de stad en economische groei, zorgen voor toenemende druk op het mobiliteitssysteem en de provinciale infrastructuur. Dit geldt zowel voor personen- als goederenvervoer. De fietspaden worden steeds drukker en de wegen blijven zwaar belast. De bereikbaarheid van steden, dorpen en van de landelijke gebieden staat daarmee onder druk. Het onderhoud van wegen, bruggen en sluizen gaat de komende jaren voor flinke hinder en financiële uitdagingen zorgen, terwijl klimaatverandering vraagt om duurzamere mobiliteit. Daarom zorgen we voor de aanleg en onderhoud van wandelpaden, fietspaden (vaar)wegen, bruggen en sluizen. En investeren we in goed openbaar vervoer en nieuwe vervoerswijzen. Ook zorgen we ervoor dat alles goed functioneert en we het goed onderhouden. Voor vrachtvervoer streven we naar een bewuste keuze: De bakfiets of uitstootvrije stadslogistiek in de binnenstad; vrachtwagen, trein, schip of buisleiding voor grotere afstanden.

We zetten in op lopen, fietsen, openbaar vervoer, deelmobiliteit én de auto. Het optimaal benutten van alle vervoerswijzen zorgt voor ruimte op de weg. Men fietst vaker en verder door de opmars van de elektrische fiets. Dit willen we graag verder stimuleren. Technologische ontwikkelingen zoals autonoom rijden, digitalisering en de opkomst van Smart Mobility bieden mogelijkheden die we graag benutten. Door de veranderingen op het gebied van mobiliteit, wonen, energie en werken dienen zich kansen aan voor veilige, slimme en duurzame mobiliteit die we samen met andere overheden en maatschappelijke partners willen benutten.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen

We streven naar brede welvaart door voorzieningen bereikbaar te maken, te zorgen dat iedereen toegang heeft tot mobiliteit, onze infrastructuur veilig is, en door bij te dragen aan de omschakeling van het gebruik van fossiele brandstoffen naar duurzame energie. De nadruk ligt op nabijheid van wonen, werken en sociale en maatschappelijke voorzieningen (15-minuten-wijken) en op actieve, duurzame vormen van vervoer die weinig ruimte innemen, zoals lopen, fietsen en openbaar vervoer. We zorgen dat de druk op autowegen niet onnodig toeneemt en houden capaciteit vrij voor personen- en goederenvervoer waarvoor geen alternatief beschikbaar is. Voor de bereikbaarheid van het landelijk gebied blijft de auto van groot belang én moeten kleine kernen ook met openbaar vervoer toegankelijk blijven. Daarnaast willen we de uitstoot van schadelijke stoffen en de geluidsoverlast door mobiliteit verminderen.

Het aantal dodelijke verkeersslachtoffers daalt niet meer en het aantal ernstig gewonden in het verkeer stijgt. Wij vinden ieder verkeersslachtoffer er één te veel. Om die reden omarmen we de landelijke ambitie van nul verkeersslachtoffers in 2050. De eerste stap is om de stijging van het aantal doden en ernstig gewonden de komende jaren om te buigen in een daling: elk jaar minder verkeersslachtoffers. We werken hier hard aan, samen met regionale partners.

Beleidsdoel 2-2 Goed functionerende provinciale infrastructuur

Een goed functionerende provinciale infrastructuur draagt bij aan de ambitie van een Bereikbaar Zuid-Holland, zodat iedereen in Zuid-Holland op een veilige, duurzame, snelle en makkelijke manier van huis naar werk, opleiding of vrijetijdsbesteding kan reizen. We hebben de wettelijke plicht onze fietspaden, bermen, wegen, vaarwegen, bruggen en sluizen, verkeerssystemen te beheren en te onderhouden. Met de bediencentrales en de Incident Coördinatie (IC)-desk zorgen we voor een vlotte afwikkeling van het verkeer, en zijn onze medewerkers ter plaatse om de hinder door calamiteiten en incidenten te minimaliseren.

De provinciale infrastructuur functioneert goed wanneer deze beschikbaar en veilig te gebruiken is. Hiervoor moet de kwaliteit van de infrastructuur technisch en functioneel op orde zijn. Onderhoud vindt zo efficiënt en duurzaam mogelijk plaats, met zo min mogelijk last voor de (vaar-)weggebruiker en de omgeving. Met beheer zorgen we voor een vlotte en veilige afwikkeling van het verkeer. Hieronder valt het bedienen van bruggen en sluizen, toezicht en handhaving op de weg en het water- en incidentmanagement. Daarnaast kunnen we de infrastructuur benutten voor het realiseren van andere maatschappelijke doelstellingen.

We dragen bij aan dit doel door te zorgen dat haar beheer en onderhoud op orde is en duurzaam wordt uitgevoerd.

Wat gaan we doen om het beleidsdoel te realiseren?

Om de verschillende beleidsdoelen voor de ambitie te realiseren, hebben we elk doel vertaald in een aantal beleidsprestaties. Die staan hieronder beschreven.

Beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen

Beleidsprestatie 2-1-1 Stimuleren transitie naar duurzaam, veilig en slim personenvervoer

Hoe willen we dit beleidsdoel en de beleidsprestatie halen?

- We stellen kaders op en zorgen voor vertegenwoordiging in diverse overleggen en projecten om het mobiliteitsnetwerk compleet te maken, de bereikbaarheid en verkeersveiligheid in Zuid-Holland te verbeteren en de keuzemogelijkheden tussen vervoersalternatieven en de combinatie van vervoersmiddelen te vergroten.
- We omarmen het principe van bereikbaarheid door nabijheid waarbij veel voorzieningen binnen 15 minuten te bereiken zijn. We streven naar zoveel mogelijk nieuwe woningen nabij voorzieningen en hoogwaardig openbaar vervoer en onderzoeken hoe dit verankerd kan worden in het ruimtelijke- en mobiliteitsbeleid. We controleren, door middel van een mobiliteitstoets, of gedurende alle ontwikkelfases tot aan de planuitvoering rekening is gehouden met de gevolgen voor de bereikbaarheid.
- We onderzoeken de wensen van de fietser en monitoren het fietsgebruik. Wat maakt fietsroutes veilig, aantrekkelijk en succesvol? Daarbij betrekken we ook andere beleidsdoelen zoals verstedelijking, gezondheid en leefbaarheid. We zoeken aansluiting bij het Nationaal Toekomstbeeld Fiets (Meerjarige Adaptieve Uitvoeringsagenda Fiets (MAUF)).
- We werken intensief samen in ons streven naar minder verkeersslachtoffers. Dit doen we met het Rijk, de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, onze 6 bestuurlijke regio's, de gemeenten, waterschappen, politie, het Openbaar Ministerie, het Regionaal Ondersteuningsbureau Verkeersveiligheid en maatschappelijke partners (zoals ANWB, Fietsbond, Veilig Verkeer Nederland) aan verkeersveilig gedrag en adequate verkeershandhaving.
- We willen de capaciteit van het regionale mobiliteitssysteem beter benutten en slimmer gebruiken. We streven naar bewuste keuzes in veilig en duurzaam mobiliteitsgedrag. Daarbij wordt ingezet op digitalisering en nieuwe technologie.
- We zorgen dat onze mobiliteitsdata op orde is, gebruiken dit ter ondersteuning van onze bedientaken (bruggen, sluizen, verkeerslichten) en delen dit waar dit ethisch verantwoord is. We werken aan een robuust en veilig digitaal datanetwerk, waarbij we cybersecurity en de privacy van onze systemen hoog in het vaandel hebben staan. Daarnaast denken we na over het delen van onze data (open data) en het ethisch gebruik hiervan (data en ethiek).

- We willen een bijdragen aan een betere leefbaarheid en biodiversiteit en het voorkomen van klimaatverandering door een overgang naar een energie-efficiënte samenleving, waarbij op termijn de energievoorziening grotendeels duurzaam en CO₂-neutraal is. Om dit te bereiken, zetten we in op schonere vormen van vervoer en de bijbehorende tank- en laadinfrastructuur:
 - Overgang naar zero-emissie personenvervoer over weg en water;
 - Ondersteuning bij regionale mobiliteitsprogramma's of -plannen (RMP's).
 - Mogelijkheden om de uitstoot van stikstofoxiden bij kwetsbare gebieden te verminderen in bovenstaande trajecten.

Welke maatregelen zien we en welke instrumenten zetten we daarbij in?

- We maken de ongevalsrisico's en de aantrekkelijkheid van het fietsnetwerk inzichtelijk. De verkregen data stellen we beschikbaar in het provinciaal dataportaal zodat andere overheden, onderzoekers en fietsers er gebruik van kunnen maken. Met de Tussenevaluatie 2024 zetten we een volgende stap in het meetbaar maken van onze inzet, de uitkomsten en de resultaten ervan, zoals geadviseerd door de Randstedelijke Rekenkamer en vastgesteld door PS.
- Afhankelijk van de samenwerking in Tour de Force en besluitvorming door de Rijksoverheid vullen we in 2024 met partners het Zuid-Hollandse deel van het Nationaal Toekomstbeeld Fiets verder in.
- We werken aan de 29 acties uit het [Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid Zuid-Holland 2021-2030 \(UPV 2021-2030\)](#)
- We werken met 7 andere organisaties samen aan de Bereikbaarheidsaanpak [Zuid-Holland Bereikbaar](#). Bij renovatie, inclusief planmatig onderhoud, en nieuwbouw van infrastructuur beperken we de hinder zoveel mogelijk tot een aanvaardbaar niveau. Dit bereiken we met goede plannings, verkeersmanagement, mobiliteitsmanagement en communicatie. Daarbij werken we gebiedsgericht, werken we samen met andere landelijke regio's en zoeken we contact met andere betrokken instanties en bedrijfsleven. Ook grijpen we dit aan als een kans om reizigers te verleiden om na de werkzaamheden structureel minder gebruik te laten maken van de personenauto.
- We gaan de ontwikkelde applicatie in de praktijk testen, waarmee efficiënter aan de weg kan worden gewerkt. Daarnaast werken we actief mee aan verschillende applicaties om de bereikbaarheid in de regio verder te verbeteren (o.a. in samenwerking met Zuid-Holland Bereikbaar). Ook kijken we naar slim gebruik van voertuigdata zoals bij incidentmanagement en doen we mee in het roadmonitorproject om ons onderhoud- en incidentmanagementproces efficiënter te organiseren.
- We werken ook in 2024 actief samen met regionale partners en het Rijk. Dit om enerzijds de verschillende Smart Mobility onderwerpen goed in de regio onder de aandacht te brengen, en anderzijds te helpen bij relevante onderwerpen zoals standaardisatie en organisatie. We werken aan een structurele financiering van Smart Mobility-onderwerpen in gezamenlijkheid van medeoverheden en het Rijk. Ook gaan we met het regionaal datateam verder om de publieke mobiliteitsdata top-15 op orde te krijgen.
- Op basis van kennis en ervaring met Zuid-Holland Bereikbaar stellen we een nieuw Smart Mobility programma op. Door te kijken naar de verschillende uitdagingen op gebied van bereikbaarheid en anders reizen, bepalen we de koers en keuzemogelijkheden.
- We nemen deel aan regionale en (inter)nationale overleggen zoals het Landelijk Verkeers Management Beraad, vakberaad Beheer en Bouw, CROW en het NDW. Dit doen we om kennis uit te wisselen op diverse onderwerpen van Smart Mobility en verkeersmanagement. Ook doen we mee binnen het Europese Synchronode project waar we kijken naar slimme multimodale verkeersmodellen voor verkeersmanagement.
- We blijven nauw betrokken bij de nieuwste ontwikkelingen rond digitalisering, autonoom varen en Smart Shipping door de voortzetting van het samenwerkingspartnerschap binnen het platform [Smash](#) (Nederlands forum voor smart shipping), als financier van het [Researchlab Autonomous Shipping](#) (TU Delft) en als partner binnen het [project PATH2ZERO: Transitie naar emissievrije binnenvaart](#). Hierbij onderzoeken we hoe semi autonome voer- en/of vaartuigen op een verantwoorde manier kunnen worden geïntroduceerd en welke eisen worden gesteld aan provinciale infrastructuur.

- We blijven inzetten op slim gebruik van data op en over onze vaarwegen. Dit om de doorstroming te verbeteren, de hinder van brugopeningen op scheepvaart en weg zo veel mogelijk te voorkomen en de bedienaren te ondersteunen (voorspellen brugopeningen, brugmonitor en vaartuigvolgsysteem) in een efficiënte uitvoering van hun taak;
- Binnen het verbonden fietsprogramma kijken we samen met onze regiopartners naar het geven van regionale fietsprioriteit met slimme verkeerslichten.
- Als provincie zijn we ook in 2024 mede-opdrachtgever en deelnemer in het [gebiedsprogramma Mobiliteit en Verstedelijking \(MoVe\) Rotterdam - Den Haag](#) in het kader van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT). Met het Rijk, Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), gemeenten en openbaar vervoer-partners werken we samen en dragen we bij aan verschillende verkenningen, gebiedsuitwerkingen en projecten. Hierin ontwikkelen we bereikbaarheid en verstedelijking in samenhang.
- We dragen met kennis en expertise bij aan de verschillende verstedelijkingsopgaven voor bereikbaarheid. Versnelling van de verstedelijkingsopgave, of een toenemende omvang en complexiteit van deze opgave, zetten druk op de beschikbare arbeidscapaciteit. Zij maken prioritering en/of inzet van extra specialistische capaciteit noodzakelijk.
- In 2024 zetten we samen met gemeenten de uitvoering van activiteiten uit de [Regionale Aanpak Laadinfrastructuur Zuidwest \(RAL ZW\)](#) voort. De provincie Zuid-Holland organiseert samen met de provincie Zeeland diverse activiteiten om gemeenten te ondersteunen met de uitrol van laadinfrastructuur voor elektrisch vervoer. Denk hierbij aan advies om laadvisies op te stellen, ondersteuning om plankaarten te maken, samenwerking om snelladen in de publieke ruimte te organiseren, kennisdelingsbijeenkomsten, afstemming met netbeheerders en een aanpak voor het realiseren van laadinfrastructuur op bedrijventerreinen.
- We blijven onze verkeersregio's ondersteunen bij de verdere ontwikkeling en uitvoering van regionale mobiliteitsplannen. Dit doen wij door aan te sluiten bij bijeenkomsten in de regio's en sessies tussen de regio's te organiseren. Om zo te helpen bij de kennisuitwisseling tussen de regio's.

In Bijlage 3 Wijzigingen Ambitie Bereikbaar Zuid-Holland bij de Kadernota 2025 lichten we de belangrijkste wijzigingen op de exploitatiebudgetten voor personenvervoer nader toe.

Beleidsprestatie 2-1-2 Adequaate en duurzaam aanbod openbaar vervoer

Hoe willen we dit beleidsdoel en de beleidsprestatie halen?

- We realiseren een goed aanbod van openbaar vervoer in Zuid-Holland. Dit doen we door beter aan te sluiten bij de behoeften van reizigers, met een dienstverlening en infrastructuur die op orde zijn. Zo willen we het stedelijk en landelijk gebied leefbaar en vitaal houden en het economisch vestigingsklimaat verder verbeteren.
- We zijn verantwoordelijk voor diverse vormen van openbaar vervoer: het stads- en streekvervoer per bus, de contracten voor openbaar vervoer over het water (Waterbus), en 2 regionale treindiensten, namelijk Dordrecht-Geldermalsen (MerwedeLingelijn) en Gouda - Alphen aan den Rijn. We zijn niet verantwoordelijk voor het openbaar vervoer in de Metropoolregio Rotterdam - Den Haag, of het hoofdrailnet.
- We zoeken met onze partners naar mogelijkheden om het gebruik van de verschillende vervoerswijzen in de gehele mobiliteitsketen goed te verdelen met openbaar vervoer, fiets en ketenmobiliteit.
- We willen overgaan naar een energie-efficiënte samenleving, waarbij op termijn grotendeels duurzaam en CO₂-neutraal in de energiebehoefte wordt voorzien. Om dit te bereiken rijdt in 2030 al het regionaal openbaar vervoer, waarvoor de provincie concessiehouder is, volledig uitstootvrij.

Welke maatregelen zien we en welke instrumenten zetten we daarbij in?

- In 2024 werken we aan een integrale toekomstvisie openbaar vervoer als onderdeel van het Omgevingsbeleid, inclusief hoogwaardig openbaar vervoer.
- De structurele gevolgen van corona voor gebruik van het openbaar vervoer zijn er nog steeds. Samen met de vervoerders nemen we maatregelen om de structurele veranderingen in de vervoersvraag te kunnen

opvangen. Randvoorwaarden voor het aanbod hierbij zijn de hoogte van en de voorwaarden voor steun van het Rijk. Het vastgestelde [Transitieplan OV](#) is basis voor de maatregelen om het openbaar vervoer (ov) zo aantrekkelijk mogelijk te houden voor de reiziger.

- De concessie Zuid-Holland Noord gunden we in 2023 aan een nieuwe vervoerder. In 2024 zal de implementatiefase lopen en eind 2024 start de nieuwe concessie Zuid-Holland Noord. De nieuwe concessie kent onder meer een volledig uitstootvrije vloot en aanmerkelijk meer dienstregelingsuren dan de huidige dienstregeling.
- In 2024 vindt de aanbesteding van de [concessie Hoeksche Waard/ Goeree-Overflakkee](#) plaats, die in 2025 afloopt.
- In 2024 dragen we als provincie inhoudelijk bij aan het [landelijke Toekomstbeeld OV 2040](#) met de landelijke corridorstudie Goederenroutering Noordoost Europa en de voortgang van de landelijke Actieagenda Ketens en Knopen.
- In het [Zuid-Hollandse openbaar vervoer](#) zijn in 2024 6 hybride en 3 elektrische waterbussen gaan varen. In de Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee rijden 24 waterstofbussen. In de Drechtsteden, Molenlanden en Gorinchem rijden elektrische bussen. In de Drechtsteden worden ook deelfietsen aangeboden.

In Bijlage 3 Wijzigingen Ambitie Bereikbaar Zuid-Holland bij de Kadernota 2025 lichten we de belangrijkste wijzigingen op de exploitatiebudgetten voor openbaar vervoer nader toe.

Beleidsprestatie 2-1-3 Duurzaam en efficiënt goederenvervoer

Hoe willen we dit beleidsdoel en de beleidsprestatie halen?

- We vinden dat goederen zo efficiënt en schoon mogelijk moeten worden vervoerd.
- Goederenvervoer moet bijdragen aan en een oplossing bieden voor economische ontwikkeling, leefbaarheid en bereikbaarheidseconomie en maatschappelijke opgaven, zoals de verstedelijkingsopgave.
- We vinden de keuze en afstemming tussen de verschillende vervoersvormen via weg, water, spoor en buisleidingen van groot belang. We streven naar toekomstbestendige, concurrerende en uitstootvrije internationale goederencorridors. We stimuleren regionale hubs voor haven-, vers, stads en bouwlogistiek zodat een verschuiving van lading naar relatief duurzame vervoerwijzen, zoals binnenvaart, buisleidingen en spoor kan plaatsvinden.
- De vervoersvormen en goederenstromen willen we verduurzamen en in samenhang met ruimtelijke ontwikkelingen organiseren en uitwerken, van stedelijke en regionale distributie tot (inter)nationale corridors. We verbinden de opgaven met de Omgevingsagenda, Ruimtelijke puzzel en NOVEX (het programma NOVEX geeft regie aan het leggen van de ruimtelijke puzzel in samenwerking met provincies, gemeenten en waterschappen).
- We willen overgaan naar een energie-efficiënte samenleving, waarbij op termijn grotendeels duurzaam en CO₂-neutraal in de energiebehoefte wordt voorzien. Om dit te bereiken zetten we in op:
 - Tank- en laadinfrastructuur voor de overgang naar uitstootvrij vervoer
 - Transitie naar uitstootvrij goederenvervoer over weg en water

Welke maatregelen zien we en welke instrumenten zetten we daarbij in?

- We willen infrastructuur versterken en veilig houden in 'corridors'. Een besluit over eventuele maatregelen voor knooppunt Gorinchem zal langer op zich wachten nu de [A15 Papendrecht – Gorinchem](#) een van de projecten in Zuid-Holland is die het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) stillegde.
- Met de partners van het MIRT GVC zorgen we voor [Truckparkings](#) om het tekort aan beveiligde parkeerplaatsen voor vrachtwagens weg te werken.
- We dragen bij aan het Rijksproject [Deltacorridor](#) voor de aanleg van een buisleidingenbundel van Rotterdam naar Chemelot en Noordrijn-Westfalen (duurzaam grondstoffentransport).
- We faciliteren en stimuleren de verschuiving van lading naar relatief duurzame vervoerwijzen, zoals binnenvaart en spoor. We zetten in op hubs voor goederenvervoer en op een goederentransport met kwantitatieve en kwalitatieve waarde voor de Zuid-Hollandse economie. Samen met regionale partners

werken we aan de ontwikkeling van hoogwaardige (multimodale) goederenvervoernetwerken op verschillende schaalniveaus en voor verschillende ladingstromen. Hiervoor werken we samen met Joint Corridors, waarin een groot aantal verladere en vervoerders lading bundelen. We maken in 2024 ook gebruik van nationale regelingen voor cofinanciering van projecten, zoals modal shift, clean energy hubs en havenvoorzieningen.

- Voor de stedelijke en regionale distributie ([CityBarge](#)) realiseren we samen met gemeenten in 2024 3 stedelijke hubs (overslagpunten Metropolitan Hub System), waaronder een in Leiden. In eerste instantie gericht op bouwmaterialen en puin, later ook voor andere ladingstromen. Hierbij bekijken we ook de (op)laadinfra en het autonoom varen en rijden
- We blijven deelnemen aan meerdere corridoractiviteiten op nationaal en internationaal niveau, met specifieke focus op de grootste EU-goederenvervoer [Corridor Rhine Alpine](#) en in het bijbehorende [EGTC](#) (European Grouping of Territorial Cooperation).
- We zetten de samenwerking binnen het [MIRT-programma Goederenvervoercorridors](#) voort en versterken daarbij ook de samenwerking met Noordrijn-Westfalen ([NL NRW Werkagenda](#)) en Vlaanderen.
- We zetten in op de overgang naar uitstootvrij goederenvervoer over weg en water. Hierbij kijken we ook naar mogelijkheden om de uitstoot van stikstofoxiden bij kwetsbare gebieden te verminderen.
- We werken aan uitstootvrij goederenvervoer door het ondersteunen van nieuwe logistieke concepten in het stedelijke gebied zoals MultiHubSystems, CityBarge/Kotug (stedelijke en regionale distributie) en helpen met het aanbieden van (op)laadpunten voor batterij-elektrisch varen met concept van ZES (Alblasserdam/2^e Maasvlakte, (inter)nationale stromen) als begin van een systeem van oplaadpunten. Daarnaast breiden we onze samenwerking [RH2INE](#) met NRW uit naar andere regionale overheden langs de EU Corridors waaronder Vlaanderen, provincies tot en met Via Donau. En daarbinnen gelegen havens. Om zo het systeem voor het gebruik van waterstof te stimuleren. De eerste op waterstof varende schepen startten in 2023. We werken aan de standaardisatie en opschaling in 2024. Als vervolg op [CLINSH](#) zet we met regionale partners in op een Refit Alliantie waarmee het gemakkelijker en goedkoper moet worden voor schippers om te verduurzamen. Daarnaast kijken we naar strategische samenwerkingen met havens en verladere voor de overgang naar uitstootvrije schepen.
- We blijven met partners in MIRT Goederenvervoercorridors werken aan uitgangspunten voor [Clean Energy Hubs](#), gericht op de uitrol in Zuid-Holland voor goederenvervoer over de weg en via het water.

In Bijlage 3 Wijzigingen Ambitie Bereikbaar Zuid-Holland bij de Kadernota 2025 lichten we de belangrijkste wijzigingen op de exploitatiebudgetten voor personenvervoer nader toe.

Beleidsprestatie 2-1-4 Voorbereiding provinciale infrastructuurprojecten en -subsidies (PZI)

Hoe willen we dit beleidsdoel en de beleidsprestatie halen?

- We werken aan de voorbereiding van diverse provinciale infrastructuurprojecten om de bereikbaarheid en verkeersveiligheid te verbeteren en ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken. Daarnaast dragen we inhoudelijk en financieel bij aan projecten van andere overheden wanneer dit onze infrastructuur of doelstellingen raakt.
- In 2024 versterken we de effectiviteit van provinciale subsidies aan verbetering van bestaande (regionale) infrastructuur en de samenhang met gebiedsontwikkelingen in de regionale Gebiedsagenda's mobiliteit. Hiertoe passen we de Subsidieregeling mobiliteit Zuid-Holland (SRM) aan, met name SRM-paragraaf 2.2.1. Verder sturen we nog directer op de subsidietermijnen en het aanvragen van subsidies voor direct uitvoerbare projectmaatregelen door gemeenten en waterschappen als wegbeheerder.

Welke maatregelen zien we en welke instrumenten zetten we daarbij in?

- We stimuleren fietsgebruik met projecten uit de uitvoeringsagenda 'Samen verder fietsen' onder andere in de vorm van subsidies voor andere wegbeheerders, zoals gemeenten, waterschappen en ProRail. In 2024 worden veel fietsenstallingen bij stations uitgebreid en komen verschillende doorfietsroutes in uitvoering. We

ondersteunen de subsidieontvangers daarbij om te komen tot een snelle ontwikkeling en een goed project. Onderdeel van het PZI is een overzicht van de meerjarige programmering voor fiets.

- We werken met andere wegbeheerders samen om verkeersonveilige infrastructuur aan te pakken. Verkeersveiligheid is een harde voorwaarde bij aanleg en verbetering van en beheer en onderhoud aan infrastructuur. Omdat verkeersveiligheid zo is ingebed in infrastructurele projecten, heeft de provincie een beperkt aantal specifieke projecten voor alleen veiliger verkeer. Verbeteringen aan bestaande, maar ook nieuwbouw infrastructuurprojecten worden zoveel mogelijk volgens de richtlijnen Duurzaam Veilig ontworpen en aangelegd. Voorbeelden zijn de verbreding van fietspaden en de aanleg van ongelijkvloerse kruisingen van wegen (met een tunnel of viaduct): dan worden dat fietspad en die weg automatisch veiliger.
- We dragen inhoudelijk bij aan Rijksinfrastructuurprojecten, zoals de:
 - [A24 Blankenburgverbinding](#) .
 - [A16 Rotterdam](#) .
 - [A4 Haaglanden – N14](#) .
 - [A4 Burgerveen – N14](#) .
 - [A27 Houten – Hooipolder](#) .
 - [A15 Papendrecht-Gorinchem](#) .
 - [A15 Suurhoffbrug](#) .
 - [A29 Heinenoordtunnel](#) (en [Haringvlietbrug](#))
 - [A16 Van Brienoordbrug](#) .

Hierbij kijken we naar de effecten op het provinciale wegennet, milieu, omgeving enzovoorts. Omdat het Rijk de A4 Haaglanden-N14 en de A15 Papendrecht Gorinchem pauzeerde, voert de regio overleg met het Rijk over de consequenties en alternatieve maatregelen.

- In 2024 ronden we de verkenning af naar het Uitvoerings- en investeringsprogramma doorstroming OV. In overleg met wegbeheerders en reizigersorganisaties bereiden we maatregelen voor en maken deze klaar voor uitvoering, om zo de belangrijkste knelpunten in lijnverbindingen van openbaar vervoer per bus op te lossen. Dit uitvoeringsprogramma draagt bij aan een toekomstbestendig openbaar vervoer lijnennet.
- We dragen bij aan verbetering van sociale veiligheid in het ov en toegankelijkheid van ov-haltes voor reizigers met een beperking via de subsidieregeling Mobiliteit. Waar mogelijk dragen we bij aan de uitbreiding van ketenmobiliteitsvoorzieningen zoals deelfietsen, fietskluisen, Kiss + Ride en Park + Ride.
- In 2024 werken we mee aan de MIRT-verkenning [Oude Lijn](#). Binnen deze MIRT-verkenning lopen afzonderlijke verkenningen naar de stationsgebieden Leiden Centraal en Dordrecht en frequentieverhoging op het spoor waar de viersporigheid Delft-Schiedam noodzakelijk is.
- Ook ronden we de verkenning af naar de Bus Rapid Transit (BRT) Leiden-Zoetermeer (onderdeel PZI 2024-2039) en verbetering van de RandstadRail en metronet (geen onderdeel PZI 2024-2039).
- Daarnaast werken we met de betrokken partijen samen aan maatregelen voor bereikbaarheidsverbeteringen op de Algeracorridor, [Voorne Putten / Haven Rotterdam](#) en het [Westland](#) , [logistieke 'hubs'](#) en uitvoering van een adaptieve ontwikkelstrategie voor het wegen- en fietsnetwerk (zie ook [statenbesluit 7547](#)).
- Met een realisatiepact bereiden we een gezamenlijk investeringsprogramma voor gericht op duurzaam goederenvervoer waaronder toekomstbestendige verbindingen tussen knooppunt Rotterdam e.o. met het Europese achterland.
- Overige projecten die in voorbereiding (initiatief of verkenningsfase) zijn en die we afronden:
 - Verkenning Halteverbeterplan 2022-2030
 - Verkenning Bus Rapid Transit (BRT) Leiden – Zoetermeer
 - Vervanging Concordiabrug
 - Initiatieffase [Mobiliteitsmaatregelen Duin- en Bollenstreek](#)
 - [Beter Bereikbaar Gouwe](#)
 - Voor een compleet overzicht van projecten in de initiatief en verkenningsfase zie het [PZI 2024-2039](#).

In Bijlage 3 Wijzigingen Ambitie Bereikbaar Zuid-Holland bij de Kadernota 2025 lichten we de belangrijkste wijzigingen op de exploitatiebudgetten voor openbaar vervoer nader toe.

Beleidsprestatie 2-1-5 Realisatie provinciale infrastructuurprojecten (PZI)

Hoe willen we dit beleidsdoel en de beleidsprestatie halen?

- We voeren diverse provinciale infrastructuurprojecten uit om de bereikbaarheid en verkeersveiligheid te verbeteren en ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken.
- De provincie wil overgaan naar een energie-efficiënte samenleving, waarbij op termijn grotendeels duurzaam en CO2-neutraal in de energiebehoefte wordt voorzien. We zetten daarom in op circulaire en klimaat neutrale provinciale infrastructuurprojecten;

Welke maatregelen zien we en welke instrumenten zetten we daarbij in?

- We stimuleren fietsgebruik met projecten uit de uitvoeringsagenda 'Samen verder fietsen' waaronder eigen provinciale fietsinfrastructuur die vaak parallel loopt aan provinciale weginfrastructuur.
- We leggen nieuwe infrastructuur aan volgens de richtlijnen Duurzaam Veilig en maken bestaande infrastructuur veiliger waar nodig.
- In 2024 vindt de afronding plaats van het vervangen van het [dynamisch reizigersinformatiesysteem](#) op de haltes.
- Verder waarderen we onze verkeersregelininstallaties zoveel mogelijk op naar intelligente installaties, maken we slim gebruik van algoritmieken bij onze bediencentrales voor bruggen en sluizen om zo de doorstroming op weg en water verder te verbeteren en regelen we prioriteitsverlening voor verschillende doelgroepen, zoals fietsers.
- We gaan zelf geen zonnefietspad meer aanleggen in het project 'Zon op infra' na de mislukte aanbesteding. Wel blijven we bij de monitoring van de provincies Noord-Holland en Noord-Brabant betrokken.
- Overige projecten die in de uitvoeringsfase zijn:
 - [RijnlandRoute \(Europaweg\)](#)
 - [Kruising N214/N216](#)
 - [N207 Zuid](#)
 - [N211 Wippolderlaan](#)
 - RijnlandRoute ([N434/A44/A4](#))
 - Ontwikkeling buscorridors – Noordwijk (Duin-Bollenstreek) - Schiphol
 - R-net Rotterdam – Oud-Beijerland
 - [Verbreiding Delftse Schie incl. verplaatsing loswal/ligplaatsen \(ontwikkeling Schieoevers in Delft\)](#)
 - [HOV Leiden Centraal - Noordwijk](#)
 - Voor een compleet overzicht van projecten in de uitvoeringsfase zie het [PZI 2024-2039](#).

In Bijlage 3 Wijzigingen Ambitie Bereikbaar Zuid-Holland bij de Kadernota 2025 lichten we de belangrijkste wijzigingen op de exploitatiebudgetten voor openbaar vervoer nader toe.

Beleidsprestatie 2-1-6 Duurzame, stille en nieuwe luchtvaart

Hoe willen we dit beleidsdoel en de beleidsprestatie halen?

- We zetten in op minder hinder voor omwonenden van luchtvaart in Zuid-Holland en willen het aantal nachtvluchten terugdringen. Voor ons is de huidige geluidsruimte van Rotterdam The Hague Airport (RTHA) ook de maximale geluidsruimte.
- We zijn terughoudend ten aanzien van nieuwe locaties voor commerciële en bedrijfsgebonden luchtvaart, helikopterhavens, en luchthavens voor gemotoriseerde recreatieve luchtvaart. Luchthavens met een duidelijk maatschappelijk belang (zoals heliplatforms bij ziekenhuizen) ondersteunen we.
- We ontwikkelen beleid ten aanzien van luchthavens voor nieuwe en onbemande luchtvaart. Hierin nemen we de brede maatschappelijke effecten mee zoals bereikbaarheid, geluidsoverlast, economie, veiligheid, duurzaamheid, maatschappelijke toepassingen, ruimtelijke gevolgen, privacy en draagvlak.
- We blijven via verkenningen en netwerken op de hoogte van (internationale) ontwikkelingen die lokale en regionale mobiliteit kunnen beïnvloeden en nieuwe luchtvaarttoepassingen kunnen opleveren. Deze kennis leidt op termijn mogelijk tot nieuwe beleidskeuzes.

- We evalueren het bestaande beleid voor kleine en recreatieve luchtvaart. De resultaten hiervan leiden mogelijk tot nieuwe beleidsvoorstellen.

Welke maatregelen zien we en welke instrumenten zetten we daarbij in?

- We maken maximaal gebruik van ons netwerk om onze provinciale doelen te bereiken en belangen te behartigen. Dit gaat onder meer over het beïnvloeden van nieuw landelijk beleid bij vraagstukken rond Schiphol en Rotterdam The Hague Airport (RTHA) en de inrichting van het luchtruim. Ook de ontwikkeling en integratie van nieuwe luchtvaart zoals drones valt hieronder, waaronder integratie hiervan in de omgeving.
- We onderzoeken de huidige maatschappelijke en economische waarde van Rotterdam The Hague Airport (RTHA) en de waarde van de locatie voor eventuele alternatieve functies.
- We voeren onze wettelijke taak uit met betrekking tot luchtvaart. Dit is het vaststellen van luchthavenregelingen of –besluiten en verlenen van ontheffingen voor Tijdelijk en Uitzonderlijk Gebruik (TUG).
- Vanwege een sterke toename van kleinschalige luchtvaart, zoals drones, is intensivering van de provinciale inzet noodzakelijk en herziening van het luchtvaartbeleid wenselijk op basis van onze eerste uitgevoerde verkenningen. Nader onderzoek is nodig om de brede maatschappelijke effecten in beeld te krijgen.

In Bijlage 3 Wijzigingen Ambitie Bereikbaar Zuid-Holland bij de Kadernota 2025 lichten we de belangrijkste wijzigingen op de exploitatiebudgetten voor openbaar vervoer nader toe.

Beleidsdoel 2-2 Goed functionerende provinciale infrastructuur

Beleidsprestatie 2-2-1 Beheer en onderhoud: op orde en duurzaam

Hoe willen we dit beleidsdoel en de beleidsprestatie halen?

- We zorgen voor een vlotte en veilige afwikkeling van verkeer in Zuid-Holland.
- We beheren en onderhouden onze provinciale wegen, vaarwegen, (beweegbare) kunstwerken (wettelijke plicht).
- We bereiden onderhoudsprojecten voor en voeren deze uit. Bij het onderhoud treffen we voor zover haalbaar en betaalbaar flankerende maatregelen om hinder zoveel mogelijk te beperken.
- We geven verder invulling aan de forse onderhoudsopgave voor beweegbare kunstwerken. Omdat ook andere wegbeheerders een grote opgave rond beweegbare kunstwerken hebben, zoeken wij met hen hierin samenwerking.
- Bij uitvoering van planmatig onderhoud willen we zoveel mogelijk CO₂-uitstoot besparen, het gebruik van primaire grondstoffen verminderen, en de provinciale (vaar)wegen energiezuinig maken. Daarnaast ontwikkelen we een klimaat- en water robuuste infrastructuur en versterken en vergroten we het leefgebied voor flora en fauna. Om dit te bereiken:
 - Stellen we, waar mogelijk, locaties beschikbaar voor duurzaamheids- en innovatiepilots. Waar mogelijk schalen wij waar succesvolle pilots op.
 - Pakken we, waar mogelijk, onderhoudstrajecten duurzaam aan. We maken hierin afwegingen op basis van levenscycluskosten en maatschappelijke kosten en baten.
 - Benutten we mogelijkheden om energie te besparen en op te wekken als dit rendabel is.
 - Monitoren we de voortgang van de provinciale duurzaamheidsambities op het vlak van beheer en onderhoud van infrastructuur.
 - Brengen we klimaatgevoelige infrastructuur in beeld.
 - Leveren we onder andere met ecologisch bermbeheer een bijdrage aan instandhouding en verbetering van de biodiversiteit.

Welke maatregelen zien we en welke instrumenten zetten we daarbij in?

Maatregelen Assetmanagement (beheer infrastructuur):

- We werken het Strategisch Asset Management Plan en de Assetplannen bij. Deze documenten zijn onderdeel van het gecertificeerde assetmanagementsysteem en worden periodiek bijgewerkt.
- In 2024 voeren we planmatig onderhoud uit aan diverse (vaar)wegen en (beweegbare) kunstwerken. Het betreft onder andere werk aan de:
 - Wegen: N214a/b (Molenlanden), N215b/c (Goeree-Overflakkee), N223 (Midden-Delfland), N231c (Nieuwkoop), N462a (Nieuwkoop), N468a (Midden-Delfland). Daarnaast verrichten de regio-aannemers asfalteringswerk aan de deklaag van een groot aantal wegen, verspreid over de provincie. Het gaat vaak om kleine delen tussen 2 kruisingen.
 - Vaarwegen: vervanging van de oevers trajecten 6 (Heimanswetering, Woudwetering en Oude Wetering), 8 (Oude Rijn), vernieuwen bebording en bewegwijzering langs de vaarwegen.
 - Beweegbare kunstwerken: traject 1 (Delftse Schie): Kruithuisbrug, traject 10 (Merwedekanaal): Bolgerijensebrug, Rijksstraatwegbrug, Haarbrug.
 - Vaste kunstwerken: diverse kunstwerken verspreid over de provincie, inclusief de vervanging van pompen en gemalen.
- Als het financieel en ruimtelijk mogelijk is, combineren we de onderhoudswerkzaamheden met functionele verbeteringen op het gebied van doorstroming en omgevingskwaliteit. Ook onderzoeken we altijd of we veiligheid verhogende maatregelen kunnen uitvoeren. De functionele verbeteringen vallen onder Beleidsprestatie 2.1.5.
- We voeren studies uit en bereiden (vaar)weg- en kunstwerkenprojecten voor die we vanaf 2025 uitvoeren.
- In 2024 leveren we een tactisch plan op voor asset informatiemanagement en nemen we de eisenbibliotheek in gebruik waarin we handboeken met technische eisen aan (het bouwen/onderhouden van) assets digitaal beheren en delen.
- We werken het beplantingsplan en het beheerplan faunavoorzieningen bij. Met het beplantingsplan dragen we blijvend bij aan een veilig, vitaal en klimaatbestendig bomenbestand, meer biodiversiteit en een betere weerbaarheid tegen ziekten en plagen.
- In 2024 stellen we de Corbulotunnel open voor de weggebruiker. De al eerder gestarte OTO (opleiden, trainen en oefenen), om gereed te staan voor de openstelling en overdracht van contractmanagement van projectorganisatie naar beheerders, ronden we af.

Maatregelen Brugbediening, incident- en verkeersmanagement:

- We gaan door met de digitalisering binnen het mobiliteitsdomein, en sluiten zo veel mogelijk aan bij Europese en landelijke ontwikkelingen via het NDW (Nationaal Dataportaal Wegverkeersgegevens), LVMB (Landelijke VerkeersManagement Beraad) en de Landelijke Data Top 15 / Regionale Datateams
- Met de gemeenten Den Haag en Rotterdam werken we aan de implementatie van de nieuwe software voor het netwerkmanagementsysteem. Onze IC-Desk gebruikt dit systeem voor de aansturing van de verkeerssystemen zoals de Dynamische Route Informatiepanelen (DRIP's), rijstrooksignalering en verkeersregelinstallaties (VRI's).
- In 2024 besteden we het beheer en onderhoudscontract voor verkeerssystemen aan. Hierin bundelen we zowel het beheer en onderhoud als de vervanging in 1 geïntegreerd contract. Dit betreft onder andere verkeersregelinstallaties en openbare verlichting.
- In 2024 besluiten we of de bezetting van de bediening alleen uit vaste medewerkers kan bestaan en de lokale bruggen en spoorbruggen alleen in het vaarseizoen door uitzendkrachten kunnen worden bediend. Hiermee verwachten we dat we meer personeel kunnen werven en dat we het knelpunt van onvoldoende beschikbaarheid van inhuurkrachten ondervangen.
- In 2024 voeren we het risico-gestuurde cybersecurity managementsysteem in. De vastgestelde Network and Information Security directive, of NIS2-richtlijn, vervangt na 2024 een eerdere richtlijn en ziet nu toe op meer sectoren, waaronder provinciale overheden.

Maatregelen Juridisch beheer:

- In 2024 evalueren we de huidige overeenkomsten met de roeiverenigingen in het kader van de veiligheid op de vaarwegen en maken we met alle betrokkenen nieuwe afspraken over het verbeteren van de veiligheid van roeiers op de provinciale vaarwegen.
- In 2024 evalueren we de inzet van de buitengewone opsporingsambtenaren op de wegen. Zij zijn dan 2 jaar operationeel. Daarnaast stellen we in 2024 een nalevingsstrategie vast die de uitvoering van toezicht en handhaving op wegen en vaarwegen transparant maakt en de uniformiteit in optreden waarborgt;
- Ruimtelijke ontwikkelingen, waaronder de aanleg van nieuwe infrastructuur, kunnen de huidige functie van provinciale wegen in het netwerk veranderen. Ook in 2024 voeren we overleg met medeoverheden om afspraken te maken over de voorwaarden waaronder zij bereid zijn het eigendom, beheer en onderhoud van bepaalde provinciale wegen over te nemen.

Maatregelen Bedrijfsvoeringsmiddelen:

- Voor de uitvoering van de beheertaken zijn voor de medewerkers in de buitendienst faciliteiten nodig zoals steunpunten met werkplekken, opslag voor stroommateriaal en zout, voer- en vaartuigen en ligplaatsen. Om deze faciliteiten op een voldoende niveau te laten functioneren, treffen we in 2024 de volgende maatregelen:
 - In 2024 starten we een verkenning naar het vervangen van de huidige patrouillevaartuigen door duurzame vaartuigen.
 - we verbouwen een deel van het provinciehuis om tot de nieuwe verkeerscentrale Koningspoort en leggen een glasvezelverbinding aan met de bestaande provinciale glasvezelring. Deze nieuwe centrale vervangt 2 huidige bediencentrales, in Leidschendam en Leiden, de Incident Coördinatie-desk en het Ontwikkel-, Test- en Opleidingscentrum in Gouda;
 - In 2024 werken we verder aan een toekomstbestendige vastgoedinvulling die qua faciliteiten en locaties het werk optimaal ondersteunt. Huisvesting die niet meer nodig is om beheerwerkzaamheden uit te voeren, stoten we af.

Maatregelen Duurzaamheid:

- In 2024 blijven we projecten en onderhoudscontracten zo duurzaam mogelijk uitvoeren. We nemen duurzaamheid standaard mee bij de formulering van projectdoelen, het ontwerp en de aanbesteding. We brengen volgens de *aanpak Duurzaam GWW* in ieder project vooraf de milieu-impact en kansen voor duurzaamheid in beeld.
- Innovaties voeren we uit volgens de opgestelde innovatiestrategie. Zo gaan we innoveren met alternatieven voor de grootste impactmaterialen asfalt, beton en staal. Ook zoeken we naar kansen op gebied van uitstootvrij bouw materieel en hoogwaardigere inzet van provinciale reststromen als bermmaaisel en baggerslib. Innovaties zijn met name geschikt om toe te passen in lange termijn-onderhoudscontracten voor de provinciale wegen, groen en vaarwegen.
- Op basis van Life Cycle Costs en Total Cost of Ownership bepalen we welke innovaties en duurzaamheidsmaatregelen haalbaar en betaalbaar zijn binnen het beschikbare beheer- en onderhoudsbudget. Bewezen innovaties en duurzaamheidsmaatregelen schalen we vervolgens op en maken we de nieuwe standaard, door deze te borgen in provinciale eisen en richtlijnen.
- We ontwikkelen een monitoringssysteem om de voortgang van de provinciale ambities te meten, op dezelfde manier als voor de CO₂-vermindering.

In Bijlage 3 Wijzigingen Ambitie Bereikbaar Zuid-Holland bij de Kadernota 2025 lichten we de belangrijkste wijzigingen op de exploitatiebudgetten voor openbaar vervoer nader toe.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

Wat mag het kosten is opgebouwd in 2 delen:

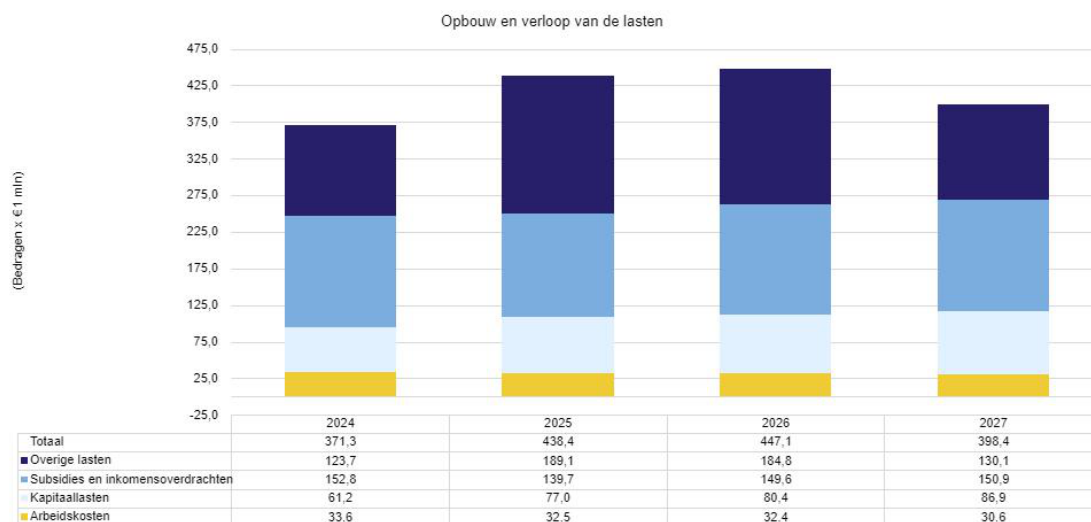
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom zijn de toelichtingen ook geschreven op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De mutaties op beleidsprestaties zijn daarnaast ter informatie vermeld.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidscapaciteit
- Kapitaallasten: betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Subsidies en inkomensoverdrachten: betreft de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan met name andere overheidsinstellingen
- Overige lasten: betreft de lasten die niet gerekend worden tot de hiervoor genoemde categorieën

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Primaire Begroting 2024	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten						
Beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen						
2-1-1 Stimuleren transitie naar duurzaam, veilig en slim personenvervoer	9.621	-841	8.780	10.911	10.601	10.047
2-1-2 Adequaar en duurzaam aanbod openbaar vervoer	164.609	-14.666	149.943	138.214	133.533	152.767
2-1-3 Duurzaam en efficiënt goederenvervoer	685	1.606	2.291	3.617	3.559	4.529
2-1-4 Voorbereiding provinciale infrastructuurprojecten en -subsidies (PZI)	12.958	8.178	21.136	18.555	38.123	18.324
2-1-5 Realisatie provinciale infrastructuurprojecten (PZI)	1.217	28.198	29.415	36.887	38.540	40.658
2-1-6 Duurzame, stille en nieuwe luchtvaart	139	831	970	3.589	697	507
Totaal beleidsdoel 2-1	189.229	23.306	212.535	211.773	225.053	226.832
Beleidsdoel 2-2 Goedfunctionerende provinciale infrastructuur						
2-2-1 Beheer en onderhoud op orde en duurzaam	194.316	-35.533	158.783	226.606	222.087	171.605
Totaal beleidsdoel 2-2	194.316	-35.533	158.783	226.606	222.087	171.605
Totaal Lasten	383.545	-12.226	371.319	438.378	447.140	398.437
Baten						
Beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen						
2-1-1 Stimuleren transitie naar duurzaam, veilig en slim personenvervoer	1.403	140	1.543	1.501	1.255	1.255
2-1-2 Adequaar en duurzaam aanbod openbaar vervoer	7.557	1.486	9.043	9.341	6.419	20.298
2-1-3 Duurzaam en efficiënt goederenvervoer	100	0	100	0	0	0
2-1-4 Voorbereiding provinciale infrastructuurprojecten en -subsidies (PZI)	4.937	52	4.989	75	320	0
Totaal beleidsdoel 2-1	13.997	1.678	15.676	10.917	7.994	21.553
Beleidsdoel 2-2 Goedfunctionerende provinciale infrastructuur						
2-2-1 Beheer en onderhoud op orde en duurzaam	12.694	0	12.694	12.014	8.990	5.660
Totaal beleidsdoel 2-2	12.694	0	12.694	12.014	8.990	5.660
Totaal Baten	26.691	1.678	28.369	22.930	16.985	27.213
Saldo lasten en baten Ambitie 2	356.854	-13.905	342.949	415.448	430.155	371.223

Toelichting mutaties

Toelichting Lasten

In Bijlage 3 Wijzigingen Ambitie Bereikbaar Zuid-Holland bij de Kadernota 2025 lichten we de belangrijkste wijzigingen op de exploitatiebudgetten voor openbaar vervoer nader toe.

Beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen**Exploitatie OV € 28,6 mln (n)****Nieuw besluit**

Op verschillende onderdelen zijn de budgetten voor 2024 die onder het product Exploitatie OV vallen verhoogd. Het betreft de volgende onderdelen:

- De verwerking van de besluitvorming inzake de verlenging van het contract met Qbuzz voor de exploitatie van de DMG-concessie € 1,7 mln.
- De verwerking van de besluitvorming inzake het addendum op de exploitatieovereenkomst veer Maassluis-Rozenburg € 1,7 mln.
- Het opnieuw op de begroting brengen van de reeds in 2023 opgenomen (maar niet gerealiseerde) transitiebijdragen voor de Waterbus en de treindienst Alphen-Gouda, aangevuld met bijdrage voor 2024 voor de Waterbus € 3,1 mln.
- Het opnieuw op de begroting brengen van de reeds in 2023 opgenomen (maar niet gerealiseerde) voorbereiding inzake het 2e ponton aan de Willemskade ten behoeve van de Waterbus € 0,4 mln.
- Het op de begroting brengen van de zogenaamde Bikker-gelden (compensatiedeel) € 8 mln.
- Het op de begroting brengen van de Rijksbijdrage inzake de effecten van de herijking van de studenten OV-kaart 2024 € 6,7 mln.
- De actualisatie van de prijsindexatie OV-concessies € 6,7 mln.
- Het op de begroting brengen van de doorbetaling van de rijksbijdrage aan de concessiehouder van de DMG-concessie voor de kosten die gemaakt worden voor het implementeren van Europees trienbeveiligingssysteem ERTMS € 2,9 mln.
- Het op de begroting brengen van de doorbetaling van de Rijksbijdrage aan de nieuwe concessiehouder van de concessie Zuid-Holland Noord voor de aanschaf van uitstootvrije bussen € 1,5 mln.
- Bij het verlengen van de concessieovereenkomst HWGO wordt ook de bijdrage in de derving van reizigersinkomsten gecompenseerd als gevolg van het hanteren van lagere tarieven. De concessiebijdrage wordt daarom verhoogd met € 0,4 mln.
- De totale raming voor de concessiebijdragen wordt voorzichtigheidshalve met € 4,6 mln verlaagd. De middelen worden gestort in de reserve Mobiliteit.
- Overige kleine aanpassingen € 0,1 mln.

Regionale Infrastructuur € 2 mln (v)**Bestaand beleid**

Naar verwachting zullen minder subsidieaanvragen worden ontvangen voor regionale infrastructurele projecten. De middelen worden gestort in de reserve Mobiliteit.

€ 150 mln CA: Luchtvaartbeleid € 0 mln (n)**Nieuw besluit**

De middelen die we in 2023 voor het Burgermeetnet geraamden, schuiven we door naar 2025 en 2026. Tevens stellen we voor in 2025 en 2026 € 2,6 mln beschikbaar te stellen uit de financiële ruimte voor:

- Het herzien van de beleidsregel LEO (Landen en Opstijgen).
- Het Lidmaatschap van de Dutch Drone Delta.
- Het onderzoek naar Rotterdam The Hague Airport (RTHA)
- De ontwikkeling van waterstof infrastructuur.
- De Procedure 5.11 luchtruim corridors BVLOS (mogelijk maken vliegen buiten zicht voor drones).
- De subsidieregeling Vertiports en routes.
- Nader onderzoeken naar beleid over drones en vertiports.

De middelen voor het Burgermeetnet dekken we uit de reserve Mobiliteit.

Verkeer- en vervoerbeleid € 0,2 mln (n)**Bestaand beleid**

Het budget voor de onderzoeksagenda Bereikbaarheid voor 2024 is bij de Najaarsnota 2023 verlaagd op basis van de verwachte uitgaven. Dit ging naar de reserve bereikbaarheid. Inmiddels is duidelijk dat we meer gaan uitgeven

aan samenwerking en studies voor goederenvervoer, fietsbeleid en verkeersveiligheid. daarom draaien we een deel van de verlaging terug. Dekking uit de reserve Bereikbaarheid.

Bereikbaar Zuid-Holland € 0,2 mln (n)	Bestaand beleid
--	------------------------

Het budget voor Bereikbaar Zuid-Holland indexeren we structureel in 2024 met € 0,2 mln en in 2025 met € 0,1 mln. Dekking indexering uit de daarvoor bestemde reservering in de stelpost prijscompensatie (Overzicht Algemene middelen).

Tevens verhogen we vanaf 2027 het budget structureel omdat het samenwerkingsverband naar verwachting tot en met 2032 gaat doorlopen. Om dit te dekken verlagen we structureel het budget initiatieffase PZI binnen Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland.

Projecten derden € 1,8 mln (n)	Bestaand beleid
---------------------------------------	------------------------

De bijstellingen betreffen subsidies voor:

- de Innovatieve aanpak A15 (€ 0,9 mln), dit betreft een doorgeschoven subsidies uit 2023.
- de Snelfietsroute Algerabrug (Rotterdam) (€ 0,7 mln), was niet in de Begroting 2024 opgenomen omdat deze pas in 2025 werd verwacht.
- de bijdrage aan de gemeente Wassenaar voor de afkoop van de uitvoeringsovereenkomst in het kader van de Rijnlandroute (beheer snelfietsroute) (€ 0,1 mln). De afkoop raamden we oorspronkelijk op € 2,8 mln (€ 1,4 mln in 2024 en € 1,4 mln in 2025), maar valt € 1,3 mln lager uit dan oorspronkelijk voorzien en verantwoordden we nu volledig in 2024.
- De bijdrage aan Rijkswaterstaat (RWS) voor mobiliteitsmanagement A20 NKG (€ 0,1 mln), dit betreft een doorgeschoven subsidie uit 2023.

Dekking uit de reserve Bereikbaarheid.

Personenvervoer € 0,4 mln (v)	Bestaand beleid
--------------------------------------	------------------------

Het subsidiebudget voor gedragsbeïnvloeding wordt op basis van de huidige inzichten met € 0,4 mln verlaagd. De middelen worden gestort in de reserve Mobiliteit.

Regionale en provinciale spoorinfrastructuur € 3 mln (v)	Bestaand beleid
---	------------------------

De verwachte provinciale bijdragen voor Regionale en provinciale spoorinfrastructuur worden op basis van geactualiseerde inzichten met € 3 mln verlaagd. Zie ook de baten. De bijdrage uit de gereserveerde BDU-middelen komt te vervallen.

Fietspaden € 5,4 mln (n)	Bestaand beleid
---------------------------------	------------------------

Er is voor het planmatig beheer en onderhoud behoefte aan investeringsmiddelen. Om daarin te kunnen voorzien wordt in het PZI 2025-2039 voor € 57,6 mln aan investeringsprojecten omgezet in exploitatieprojecten. De reserve Mobiliteit dekt de lasten hiervan. De vrijkomende investeringsmiddelen voegen we toe aan het investeringskrediet voor beheer en onderhoud. Het deel voor 2024 betreft meerdere fietspaden en bedraagt € 5,4 mln. Dekking uit de reserve Mobiliteit.

Projecten initiatieffase € 1 mln (v)	Bestaand beleid
---	------------------------

Voor projecten in de initiatieffase wordt naar verwachting € 1 mln minder uitgegeven. De middelen storten we in de reserve Bereikbaarheid.

Overige wijzigingen € 0,2 mln (n)	Bestaand beleid
--	------------------------

- Onderhoud DRIS € 0,2 mln (v).
- RH2INE € 0,2 mln (n).

- Concessiemanagement € 0,1 mln (n).
- Diverse kleinere bijstellingen € 0,1 mln (n).

Apparaatslasten € 1,8 (v)	Bestaand beleid
Zie voor toelichting paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Kapitaallasten € 5 mln (v)	Bestaand beleid
Door verschuiving van de investeringen in de tijd wijzigen ook de afschrijvingen en de rentelasten. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.	

Beleidsdoel 2-2 Goed functionerende provinciale infrastructuur

Verkoop terrein Steekterweg € 0,3 mln (v)	Bestaand beleid
De in 2024 geplande verkoop van de grond langs de Steekterweg vond in 2023 plaats. De boekwaarde van dit perceel op de balans schreven we met de verkoop versneld af. Dit vervalt hierdoor in 2024.	

Overdrachten € 0,4 mln (v)	Bestaand beleid
De overdracht van een fietspad verschuift naar 2025. Deze overdracht gaat ten laste van de reserve Bereikbaarheid.	

Onderhoudsprogramma € 31,7 mln (v)	Bestaand beleid
Het meerjarig onderhoudsprogramma stellen we jaarlijks bij, dat gebeurt normaliter in de Najaarsnota. Vooruitlopend hierop stellen we nu bij voorjaarsnota al bij. Het gaat om projecten waarvan de uitgaven niet volledig in 2024 vallen, maar deels ook in 2025 en 2026 (voortschrijdend inzicht). De bijstelling kent verschillende oorzaken. Het onderhoud voeren we later uit omdat bijvoorbeeld voorbereidingstijd langer . Daarnaast worden projecten later opgestart doordat gezien de technische staat van het asfalt planmatig onderhoud kan worden uitgesteld. Dit uitstel is nooit afstel. Dekking ten gunste van de egalisatiereserve Beheer en Onderhoud.	

Overige wijzigingen € 0 mln (v)	Bestaand beleid
<ul style="list-style-type: none"> • Bij de aanleg van de Moordrechtboog/Parallelstructuur A12 in gemeenten Waddinxveen en Zuidplas is thermisch gereinigde grond toegepast. De Omgevingsdienst Midden-Holland onderzoekt de kans op mogelijke verspreiding van verontreinigende stoffen naar de omgeving. De onderzoeken startten in 2023 en gaan verder in 2024 (€ 0,1 mln n) en 2025 (€ 0,2 mln n). Dekking uit de egalisatiereserve Beheer en onderhoud. • Wijzigingen van ondergeschikt belang (€ 0,1 mln v). 	

Apparaatslasten € 0,3 mln (v)	Bestaand beleid
Zie voor toelichting paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Kapitaallasten € 2,8 mln (v)	Bestaand beleid
Door verschuiving van de investeringen in de tijd wijzigen ook de afschrijvingen en de rentelasten. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.	

Toelichting baten

Beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen

Exploitatie OV € 4,5 mln (v)	Bestaand beleid
Op een aantal onderdelen zijn de budgetten voor 2024 die onder het product Exploitatie OV vallen verhoogd. Het betreft hier de volgende onderdelen:	

- De verwerking van de besluitvorming inzake het addendum op de exploitatieovereenkomst veer Maassluis-Rozenburg, onderdeel verhuur autoveer De Blankenburg € 0,1 mln.
- Het op de begroting brengen van de ontvangst van de Rijksbijdrage voor de dekking van de kosten die gemaakt worden voor het implementeren van het Europees treinbeveiligingssysteem ERTMS € 2,9 mln.
- Het op de begroting brengen van de ontvangst van de Rijksbijdrage voor de gedeeltelijke dekking van de kosten voor de aanschaf van uitstootvrije bussen in de concessie Zuid-Holland Noord € 1,5 mln.

Regionale en provinciale spoorinfrastructuur € 3 mln (n)	Bestaand beleid
De verwachte provinciale bijdragen voor Regionale en provinciale spoorinfrastructuur worden op basis van geactualiseerde inzichten met € 3 mln verlaagd. Zie ook de lasten.	

Bereikbaarheid algemeen € 0,1 mln (v)	Bestaand beleid
Voor de uitvoering van de Regionale Aanpak Laadinfrastructuur 2.0 wordt via de Provincie Zeeland een bijdrage ontvangen uit de Rijksbijdrage voor de dekking van kosten die de Provincie Zuid-Holland specifiek zelfstandig maakt in het kader van deze regionale samenwerking € 0,1 mln.	

Overige wijzigingen € 0,1 mln (v)	Bestaand beleid
Overige wijzigingen van ondergeschikt belang € 0,1 mln (v).	

Instrumentarium

Reserves

In het onderstaande overzicht wordt aangegeven wat de totale inzet van reserves is binnen de ambitie. De in het overzicht opgenomen bedragen hebben de volgende betekenis:

- In de kolom "Saldo..." betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt.
- In de kolom "Toevoeging" betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt.
- In de kolom "Onttrekking" betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt.

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Beleids- doel	Saldo mutaties Originele Begroting 2024	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties Gewijzigde Begroting 2024
Bereikbaarheid	2-1	-3.876	829	1.954	-5.001
Mobiliteit	2-1	-5.764	7.376	27.580	-25.968
Bereikbaarheid	2-2	-7.820	0	-400	-7.420
Mobiliteit	2-2	-6	0	0	-6
Egalisatiereserve beheer & onderhoud	2-2	-7.543	32.000	50	24.407
Eindtotaal		-25.009	40.205	29.184	-13.988

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 2](#).

Ambitie 3 Schone energie voor iedereen

Zuid-Holland draait op energie

Energie is voor Zuid-Holland belangrijk. Met veel industrie, de glastuinbouw en onze dichtbevolkte provincie behoren we tot één van de meest energie-intensieve regio's van Europa. Op de korte termijn zijn door de oorlog in Oekraïne de omstandigheden voor inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in Zuid-Holland ingrijpend gewijzigd. Iedereen kampt met stijgende energielasten. Het benadrukt ook de noodzaak om nog steviger in te zetten op energiebesparing en verduurzaming van energiebronnen. De provincie zet hier stevig op in met diverse subsidies en projecten, met actieve kennisdeling en met de eigen gebouwen en opdrachtverstrekking.

Transitie naar schone energie

Wereldwijde bevolkingsgroei in combinatie met toegenomen consumptie put de energievoorraad en andere hulpbronnen uit, waardoor we de grenzen raken van wat de aarde aankan, of deze overschrijden. Als gevolg daarvan wordt het gebruik van fossiele brand- en grondstoffen, jarenlang het fundament van onze economie, vervangen door hernieuwbare brand- en grondstoffen. Daarmee worden we ook energieonafhankelijker.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoel 3-1 Energietransitie

Voor de energietransitie streven we naar het afbouwen van fossiele energiebronnen en het realiseren van een CO₂-neutrale energievoorziening. Het doel is om uiterlijk in 2050 een CO₂-uitstootvermindering van 100% te bereiken ten opzichte van 1990, met een tussendoel van 55% in 2030, zoals vastgesteld in het Europese Klimaatakkoord en de Greendeal. Nederland heeft deze doelen vastgelegd in de Klimaatwet en werkt aan verdere wettelijke ondersteuning.

Duurzame opwek elektriciteit

- We werken samen met onze RES-partners en houden ons aan de gemaakte afspraken om in 2030 6,3 tot 6,8 TWh voor Zuid-Holland te realiseren met grootschalige zon- en windenergie. Deze afspraken zijn gemaakt in 7 Zuid-Hollandse RES'en (Regionale Energiestrategieën) opgesteld en door Provinciale Staten, 51 gemeenteraden en 5 verenigde vergaderingen van waterschappen vastgesteld;
 - Om duurzame elektriciteit op te wekken stimuleren wij allereerst zonnepanelen op daken, bedrijventerreinen en bedrijfspanden. We stimuleren bedrijven en coöperaties om zonnepanelen te plaatsen volgens de zonneladder, waarbij we inzetten op meervoudig ruimtegebruik;
 - Voor windenergie willen we de zoekgebieden in de RES uitwerken naar concrete zoeklocaties en deze tot realisatie te brengen, desnoods met inzet van het provinciaal instrumentarium;
- We streven naar heldere en navolgbare besluitvormingsprocessen zodat inwoners en andere betrokkenen kunnen meepraten en meedenken over en meewerken aan de realisatie van de duurzame opwek elektriciteit.

Lokale initiatieven en eerlijke energietransitie

- Wij streven naar een percentage van minimaal 50% lokaal eigendom van energieproductie in Zuid-Holland. Daarmee willen wij lokale betrokkenheid en eigenaarschap bij energieprojecten stimuleren en zorgen dat de omgeving meedeelt in de voordelen van energieproductie van eigen bodem. We verwachten dat dit ook bijdraagt aan de participatie bij en het draagvlak van energieprojecten.
- Wij zetten ons in om de energietransitie toegankelijker te maken voor doelgroepen die niet vanzelf meekomen en hard geraakt worden door de hoge energiekosten.

Warmtetransitie in de gebouwde omgeving en glastuinbouw

- De provincie streeft ernaar het gebruik van aardgas te verminderen door energiebesparing en door warmtebronnen in onze eigen provincie te benutten. Daarbij werken we aan de landelijke doelstellingen voor een klimaatneutrale gebouwde omgeving in 2050 en een klimaatneutrale glastuinbouw in 2040. In lijn met het Klimaatakkoord verlagen we de CO₂-uitstoot in 2030 met 40% ten opzichte van de actuele uitstoot.
- We willen het beleid van het Rijk en gemeenten verbinden op het gebied van de warmtetransitie.
- We versterken de gemeentelijke regierol voor de warmtetransitie en zorgen voor onderlinge verbinding tussen gemeenten.
- We versnellen bovenlokale warmtenetwerken en willen deze in publieke handen geven.
- We stimuleren innovaties op het terrein van lokale en regionale energieopslag.

Klimaatneutrale en circulaire industrie

- We leveren een bijdrage aan de nationale doelen om in 2030 50% minder primaire grondstoffen te gebruiken en in 2050 een volledig circulaire economie te realiseren;
- Onze bijdrage richten wij specifiek op de Zuid-Hollandse industrie. Een groot deel van de nationale opgave ligt in de provincie Zuid-Holland en dan met name in het Haven Industrieel Complex (HIC) in Rotterdam: ruim 30 procent van alle industriële CO₂-uitstoot in Nederland is afkomstig uit provincie Zuid-Holland. Om bovenstaande hoofddoelstellingen te bereiken, richt de provincie zich specifiek op een aantal sporen:
 - We willen de efficiency en het nuttig en slimmer toepassen van reststromen (zoals warmte, stoom en CO₂) stimuleren;
 - We willen bijdragen aan het veranderen van het energiesysteem door fossiele energiebronnen geleidelijk te vervangen door duurzame energiebronnen en -dragers, zoals duurzaam opgewekte elektriciteit en groene waterstof;
 - We willen bijdragen aan het stapsgewijs vervangen van fossiele grondstoffen vervangen door circulaire grondstoffen ten behoeve van chemie en industrie, Deze fossiele grondstoffen zullen vervangen worden door biomassa, recycling van kunststoffen en gebruik van CO₂, in combinatie met elektrificatie en groene waterstof.
 - We werken aan de ontwikkeling van een nieuwe internationaal sterke economische sector in Zuid-Holland die zich richt op de duurzame energie en energie-innovatie. Hierbij denken wij bijvoorbeeld aan de productie en herverwerking van zonnepanelen- en boilers, warmtepompen, batterijen en windmolens.
- We stimuleren de Zuid-Hollandse industrie met het behalen van de voor de sector industrie vastgestelde NO_x-emissiereductiedoel van 38% in 2030 ten opzichte van 2019.

Duurzaam energiesysteem

- De energie-infrastructuur is de slagader van het toekomstige duurzame energiesysteem. We willen een slim en efficiënt energiesysteem dat beschikbaar is voor maatschappelijke opgaven in Zuid-Holland.
- We willen versnelling van de ontwikkeling en de ruimtelijke inpassing van elektriciteits-, groene waterstof- en warmtenetten.

Wat gaan we doen om het beleidsdoel te realiseren?

Om de verschillende beleidsdoelen voor de ambitie te realiseren, hebben we elk doel vertaald in een aantal beleidsprestaties. Die staan hieronder beschreven.

Beleidsdoel 3-1 Energietransitie

Beleidsprestatie 3-1-1 Duurzame opwek elektriciteit

- Wij werken met onze RES partners aan de realisatie van duurzame opwek van eigen bodem.
- Om meer daken te voorzien van zonnepanelen, zetten we de subsidieregeling Zonnig Zuid-Holland voort, ontwikkelen deze door en lobbyen bij het rijk voor betere regelgeving voor zon op dak. Daarnaast stellen we een "grote daken aanpak" op.

- We toetsen plannen voor zonnevelden aan de provinciale zonneladder.
- We werken samen met gemeenten, lokale energiecoöperaties, ontwikkelaars en andere stakeholders aan de realisatie van windlocaties en passen onze Omgevingsverordening aan om deze mogelijk te maken.
- Onze inzet is gericht op realisatie van de energietransitie met een zorgvuldige locatiekeuze en uitwerking van initiatieven van wind en zon met aandacht voor landschappelijke inpassing, biodiversiteit, lokaal eigendom en koppeling met andere opgaven.
- Wij ondersteunen het RES-proces met kennisontwikkeling, actieve kennisdeling en financiële bijdragen. Wij zetten ons in voor een langjarige samenwerking tussen de partners in het RES-proces en het participatieproces voor de RES'en.
- We monitoren de voortgang van de realisatie van het RES-bod in 7 regio's door middel van voortgangsdokumentten. Deze dokumentten bevatten informatie over het bod, de gerealiseerde voortgang, de status van vergunningen en processen. Indien nodig wordt bekeken of een herijking van de RES nodig is om de gemaakte afspraken te realiseren.
- We onderzoeken samen met gemeenten, lokale energiecoöperaties, ontwikkelaars en andere stakeholders de mogelijkheden voor de realisatie van zon- en windenergie om de biedingen op tijd te realiseren.
- Daar waar gemeenten achterblijven in de realisatie, overwegen we de wettelijke rol van bevoegd gezag windenergie op ons te nemen.
- We ontwikkelen kennis en ervaring met ons beleid ten aanzien van lokaal eigendom/financiële participatie en procesparticipatie (4D's als uitgangspunt voor participatie: doelen, dialoog, diversiteit en doorwerking), door dit in praktijk toe te passen.
- We delen kennis over onze inzichten en uitgangspunten ten aanzien van lokaal eigendom/financiële participatie en procesparticipatie (de 4D's).

Nieuw ten opzichte van de begroting 2024 voor Wind

Voor windenergie zetten we ten opzichte van de begroting 2024 extra in op de realisatie van de windparken in Lansingerland en Katwijk . Zoals afgesproken in het coalitieakkoord werkt de provincie in Lansingerland toe naar een projectbesluit om 15 MW mogelijk te maken. Daarnaast heeft Katwijk na overleg met de provincie besloten de bevoegdheid voor het windpark bij het Valkenburgse Meer terug te geven. Met de besluiten op 6 september en 19 december 2023 gaven we verdere uitwerking aan deze voornemens. Bij VJN2024 verwerken we nu de financiële gevolgen van dit besluit.

Op verzoek van uw Staten zijn wij in overleg met Nissewaard en HVC over de realisatie van windpark Brielse Maasdijk. Eventuele financiële gevolgen van de uitkomst van dit overleg leggen we aan uw Staten voor bij de begroting voor 2025.

Met onze inwoners en Provinciale Staten wil ook het College graag de storende verlichting van windparken vermijden. Met het rijk is het gelukt afspraken te maken onder welke voorwaarden dat mag. Dat vraagt het toevoegen van naderingsdetectie van vliegtuigen bij windparken. IPO heeft met het Rijk en de sector afgesproken dat zij het toepassen van naderingsdetectie bij bestaande windparken deels te financieren. De exploitant betaalt 60% van de kosten, het Rijk 20% en de provincie de resterende 20%. Daarbij is afgesproken dat de provincie de subsidieregeling vaststelt. Bij Voorjaarsnota vragen we € 0,2 mln om dit mogelijk te maken.

Beleidsprestatie 3-1-2 Lokale initiatieven en inclusieve energietransitie

- Wij stimuleren en bevorderen procesparticipatie en financiële participatie. Wij organiseren vanuit onze bovenregionale verantwoordelijkheid kennisontwikkeling en uitwisseling over participatie om dit in een goede vorm in te kunnen zetten.
- Wij ondersteunen lokale energie-initiatieven om duurzame energieprojecten te realiseren. Hiermee bevorderen wij lokaal zeggenschap en eigenaarschap in de energietransitie. Dat doen we met de subsidieregeling Lokale initiatieven energietransitie Zuid-Holland 2023, en met het Ontwikkelfonds voor energiecoöperaties.

- Wij ondersteunen de professionalisering van de energiecoöperaties en lokale energie-initiatieven op provinciaal niveau met de begrotingssubsidie aan Energie Samen Zuid-Holland (ESZH). Hierdoor kunnen de meer dan 100 energiecoöperaties van Zuid-Holland van en met elkaar leren en zijn zij in toenemende mate in staat om meer en grotere projecten te ontwikkelen en realiseren. ESZH biedt ondersteuning door o.a. kennis en expertise, projectbegeleiding, toegang tot financiering, kennisdeling en -ontwikkeling, en belangenbehartiging.
- We doen mee met projecten in de wijk die bijdragen aan een eerlijke en inclusieve energietransitie. We werken mee aan de ontwikkeling, zichtbaarheid en opschaling van goede lokale voorbeelden en 'best practices'. Ook organiseren wij kennisdeling en -ontwikkeling met gemeenten, lokale energie-initiatieven, woningcorporaties, welzijnsorganisaties, en andere belanghebbenden binnen gemeenschappen.
- We verankeren de aandacht voor rechtvaardigheid in ons energiebeleid door verdelingsprincipes expliciet te maken en toe te passen, en werken uit hoe het energiesysteem rechtvaardig kan zijn voor iedereen.
- We verbinden en versterken samenwerkingen tussen Rijk en gemeenten, en tussen gemeenten en maatschappelijke initiatieven. We participeren en agenderen in landelijke platforms en overleggen, waaronder het Landelijk Onderzoeksprogramma Energiearmoede.

Beleidsprestatie 3-1-3 Warmte transitie in de gebouwde omgeving en glastuinbouw

- We versnellen de warmtetransitie en bovenlokale warmtenetwerken door onze deelname en bijdragen aan de RES'en en de samenwerking in regio's en consortia voor de warmtetransitie. We verbinden dit met het Rijk via het Nationaal Programma Lokale Warmte (NPLW) en het NMiek (Nationaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat).
- We ontwikkelen de aanpak voor de warmtetransitie in samenwerking met alle partijen in het NMiek Warmtesysteem Zuid-Holland als methode om in Zuid-Holland van het aardgas af te gaan.
- In samenwerking met het Rijk en partijen in Zuid-Holland zetten wij in op het betaalbaar maken en houden van de warmtetransitie.
- We verkennen de provinciale rolname in (bovenlokale) warmtebronnen en -netwerken en dragen in de samenwerking met anderen bij aan de versterking van de publieke realisatiekracht van warmtesystemen.
- We ondersteunen gemeenten bij de aanpak van planvorming en projecten voor collectieve warmtesystemen. De geleerde lessen communiceren we met alle gemeenten voor maximale doorwerking.
- Specifiek in Den Haag werken we in ERDH (EnergieRijk Den Haag) samen met het Rijk aan energiebesparing en verduurzaming van de overheidsgebouwen in de gemeente. Als provincie pakken we de rol om de opgedane kennis te verspreiden.
- We onderhouden actief contact met alle gemeenten in Zuid-Holland voor uitwisseling van kennis en inzet.
- We voeren gerichte besparings- en warmteprogramma's uit voor de specifieke doelgroepen, met name voor maatschappelijk vastgoed, MKB, bedrijventerreinen, monumenten en recreatieve sector. Hiermee vullen we de gemeentelijke regierol aan.
- In het programma Toekomstbestendig Bouwen werken we aan energieoplossingen voor nieuwbouw gericht op optimalisatie in het gebied en het energiesysteem. In het programma verbinden we energie met klimaatadaptatie, circulair en uitstootvrij bouwen.
- We stimuleren pilots die energiepositieve nieuwbouw mogelijk maken en lobbyen voor aanscherping van de bouwregelgeving.
- We versnellen de warmtetransitie in de glastuinbouw door uitvoering van het Energieakkoord Greenport West specifiek gericht op de gebiedsaanpak en verbinding met bovenlokale warmtesystemen. We ontwikkelen en verbeteren dataverwerking en -beheer ten gunste van de warmtetransitie in de sector.
- We ondersteunen de succesvolle realisatie en het gebruik van WarmtelinQ als belangrijk warmtetransportnet voor de warmtetransitie in de provincie. Zoals besloten verstrekken wij de komende jaren een subsidie van € 81 mln voor het tracédeel Rijswijk-Leiden.
- We passen het provinciale Omgevingsbeleid aan, specifiek gericht op inpassing in de ruimte en de leefomgeving van bovenlokale warmtesystemen (bronnen, warmtenetten, opslagsystemen).

- We bevorderen de innovatie en doorontwikkeling van geothermie onder meer door deelname en doorontwikkeling van het RCSG en de Energy Cave in Rijswijk en samenwerking met EBN, TNO, TU Delft, Geothermie NL en het Rijk.
- We vergroten het inzicht in beschikbaarheid en benutting van restwarmte uit de Rotterdamse haven onder meer via de wettelijke informatieplicht van de industrie en de toezichthoudende rol van de provincie via de DCMR.
- We verkennen het potentieel en ontwikkelrichting van elektrolyse als toekomstige bron voor duurzame restwarmte.
- We verkennen het realistisch potentieel van aquathermie en zonthermie in de provincie als basis voor de doorontwikkeling van deze duurzame warmtebronnen.
- We bevorderen de innovatie, ontwikkeling en financierbaarheid van warmte-opslag (hoge en midden temperatuur: HTO en MTO) in de gebouwde omgeving en glastuinbouw met provinciale pilots en vertaling van de bevindingen naar het provinciale bodembeleid.
- We helpen met het organiseren en verwerven van financiële ondersteuning door ontsluiting en benutting van regelingen zoals Elena, Kansen voor West en het Just Transition Fund in verbinding met de provinciale Groeiagenda. Om tot succesvolle benutting te komen, onderhouden we een overzicht van alle provinciale warmtesysteemprojecten in een projectenpijplijn.
- We ontwikkelen en verspreiden de kennis die wordt opgedaan door innovaties, projecten en activiteiten. We maken daarvoor handreikingen en organiseren kennisbijeenkomsten voor gemeenten en andere doelgroepen.

Beleidsprestatie 3-1-4 Klimaatneutrale en circulaire industrie

- We zetten ons wettelijk VTH-instrumentarium in voor ambtshalve actualisatie van vergunningen en intensivering van het toezicht op energiebesparing bij (niet-ETS) bedrijven (Emission Trade System). Daarnaast informeren we bedrijven (via de omgevingsdiensten) proactief over de mogelijkheden van energiebesparing en CO₂-uitstootvermindering die verder gaan dan de bestaande regelgeving.
- We werken samen met Deltalinqs aan een systeemgerichte energiebesparing bij de industrie via energie-innovatiestudies.
- We ondersteunen het Deltalinqs Climate Program waarin wordt samengewerkt op het gebied van de grondstoffentransitie en human capital, voor zover passend binnen ons beleid.
- Via een subsidie dragen we bij aan de aanleg van het Stoomnetwerk Botlek. De verwachte CO₂-uitstootvermindering van het project bedraagt 140 kton per jaar (en bij uitbreiding op termijn en volledige benutting 225 kton per jaar). Het gehele Stoomnetwerk Botlek levert een jaarlijkse NO_x besparing op van 126.000 kg.
- Via de subsidieregeling energie-infrastructuur op industrieterreinen helpt de provincie bedrijven bij het overschakelen naar duurzame energie, zoals restwarmte en waterstof. Het gaat hierbij om kleinschalige, lokale infrastructuur.
- De provincie doet onderzoek naar de potentie voor plaatsing van kleine modulaire kernreactoren in Zuid-Holland.
- We ondersteunen projecten die bijdragen aan de realisatie van nieuwe, duurzame industriële ketens, het decarboniseren van bestaande industriële ketens en het oplossen van hieraan gerelateerde knelpunten in de arbeidsmarkt via onze inzet door het Just Transition Fund (JTF). Binnen het JTF komt er voor de regio Groot Rijnmond voor de periode 2022 tot en met 2029 een bedrag van ruim € 60 mln beschikbaar. In 2024 kunnen we naar verwachting een bedrag beschikken van ongeveer € 22 mln.
- Via een nieuwe openstelling binnen het Kansen voor West 3-programma dragen we bij aan initiatieven die reststromen (uit bijvoorbeeld afval, biomassa) verwerken tot nuttige grond- en brandstoffen.
- We dragen bij en participeren in het netwerk Groene Chemie Nieuwe Economie (GCNE). Dit platform heeft tot doel om de transitie van chemie te versnellen.
- We nemen deel aan de taskforce circulair en de taskforce energietransitie van de Economic Board Zuid-Holland. De taskforce circulair ontwikkelt een regionale circulaire agenda met focus op de

grondstoffentransitie op industriële schaal. Er is aandacht voor zowel technologische innovatie als voor randvoorwaarden zoals ruimte en regelgeving. De taskforce energietransitie richt zich op de ontwikkeling van het gehele energiesysteem en onderliggende waardeketens.

- We zetten in op groene waterstof, waarbij ook oog is voor kansen voor de maakindustrie. De provincie draagt bij aan onderzoeken, studies en events en helpt daarnaast regionale initiatieven te realiseren voor infrastructuur, gebruik en productie van waterstof. De provincie stimuleert innovaties door bij te dragen aan de oprichting van een 'waterstof competence center'
- De provincie draagt bij aan nieuwe ontwikkelingen op het gebied van ecosystemen, technische, institutionele, financiële én sociale innovatie en de cross-over tussen energie, circulariteit en digitalisering via onderzoek, subsidies en het inzetten van netwerken.
- De provincie vindt het belangrijk dat er voldoende ruimte is voor (nieuwe) duurzame bedrijven, transitieprojecten van industriële bedrijven, en de aanleg van nieuwe energie-infrastructuur. Wij ontwikkelen een ruimtelijke economische visie en actualiseren ons omgevingsbeleid om hier beter op te kunnen sturen .

Nieuw ten opzichte van de Begroting 2024 (aanvraag € 250.000 voor 2024 en 2025)

In het kader van de energie- en grondstoffentransitie wordt door het havenbedrijf nadrukkelijk gekeken naar waterstof en waterstofdragers, zoals ammoniak. Het grootschalig gebruik van ammoniak (import, overslag, opslag, verwerken en transport) brengt veiligheids- en milieurisico's met zich mee. De provincie staat voor een veilige en gezonde energietransitie en laat de veiligheid en risico's van diverse scenario's met waterstof(dragers) onderzoeken.

Beleidsprestatie 3-1-5 Duurzaam energiesysteem

Wij werken samen met de betrokken netbeheerders en gemeenten aan de tweede iteratie van het pMIEK: pMIEK 2.0. In dit traject wordt een toekomstbeeld van het energiesysteem voor 2050 aangescherpt en regionaal ingevuld.

Wij werken ook met netbeheerders, gemeenten en overige belanghebbenden aan het uitvoeren, verder brengen en versnellen van de projecten uit het pMIEK 1.0 vanuit de samenwerking Energie-Infrastructuur. Hiervoor werken we langs 3 sporen:

- *Spoor 1* richt zich op uitvoering van (diepte) investeringsprojecten op de korte termijn. Het doel is versnellen van energie-infraprojecten die tot 2030 gerealiseerd moeten worden. In dit spoor werken we gezamenlijk aan het versnellen, organiseren, uitvoeren en monitoren van electriciteits- en warmteprojecten.
- *Spoor 2* richt zich op slimme oplossingen voor het beter benutten van bestaande infrastructuur en het inzetten op energiehub (decentrale oplossingen)
- *Spoor 3* richt zich op investeringsprojecten op de (midden)lange termijn en het integraal programmeren van het energiesysteem met toekomstige (ruimtelijke) ontwikkelingen. Het gaat hierbij om de ontwikkeling van nieuwe strategische kennis en inzichten, ten behoeve van het lange termijn programmeringsproces van regionale energiesysteem. Daarmee vormt het een brug naar het pMIEK 2.0 en kijkt het verder vooruit in de tijd (2030 en verder). De uitkomsten dragen tijdens volgende iteraties van het pMIEK bij aan betere inzichten en ondersteunen solide investeringsbeslissingen van partijen. In dit spoor onderscheiden we drie verschillende werkpakketten:
 1. strategische ruimtelijke voorverkenningen,
 2. de onderzoek- en actieagenda
 3. het doorlopen van het integraal programmeerproces.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

Wat mag het kosten is opgebouwd in 2 delen:

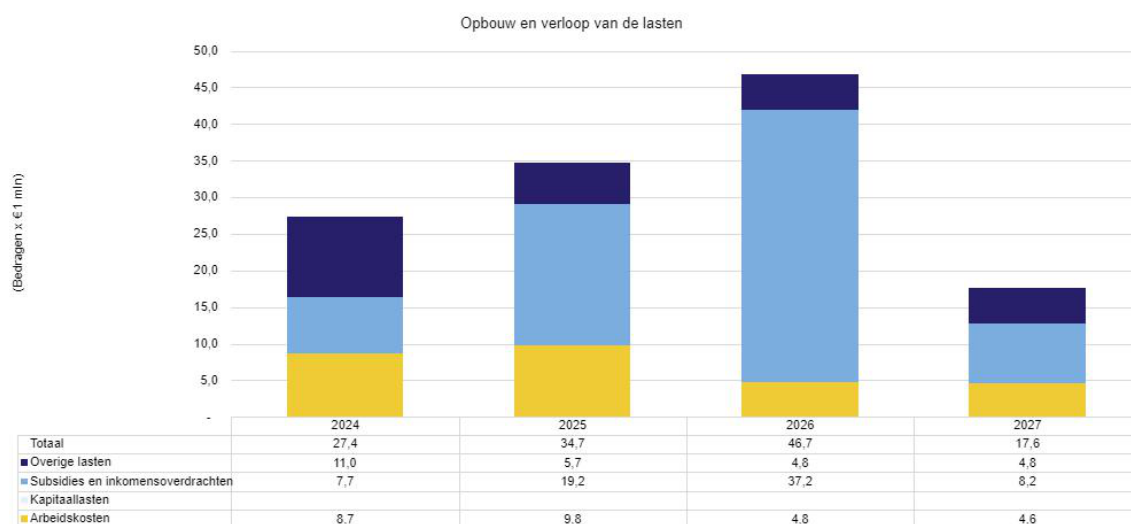
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom zijn de toelichtingen ook geschreven op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De mutaties op beleidsprestaties zijn daarnaast ter informatie vermeld.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidscapaciteit
- Kapitaallasten: betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Subsidies en inkomensoverdrachten: betreft de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan met name andere overheidsinstellingen
- Overige lasten: betreft de lasten die niet gerekend worden tot de hiervoor genoemde categorieën

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Primaire Begroting 2024	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten						
Beleidsdoel 3-1 Energietransitie						
3-1-1 Duurzame opwek electriciteit	6.749	1.941	8.690	8.356	2.712	2.653
3-1-2 Lokale initiatieven en inclusieve energietransitie	1.145	429	1.574	1.405	1.400	1.383
3-1-3 Warmte transitie in de gebouwde omgeving en glastuinbouw	30.121	-20.212	9.908	21.177	39.116	10.074
3-1-4 Klimaatneutrale en circulaire industrie	3.245	2.670	5.915	2.952	2.697	2.679

(bedragen x € 1.000)	Primaire Begroting 2024	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
3-1-5 Duurzaam energiesysteem	425	855	1.280	825	817	789
Totaal beleidsdoel 3-1	41.684	-14.317	27.367	34.714	46.742	17.577
Totaal Lasten	41.684	-14.317	27.367	34.714	46.742	17.577
Baten						
Beleidsdoel 3-1 Energietransitie						
3-1-1 Duurzame opwek electriciteit	3.498	709	4.207	4.978	0	0
3-1-3 Warmte transitie in de gebouwde omgeving en glastuinbouw	3.159	576	3.736	0	0	0
Totaal beleidsdoel 3-1	6.657	1.285	7.942	4.978	0	0
Totaal Baten	6.657	1.285	7.942	4.978	0	0
Saldo lasten en baten Ambitie 3	35.027	-15.602	19.425	29.736	46.742	17.577

Toelichting mutaties

Toelichting Lasten

Beleidsdoel 3-1 Energietransitie

Beklemming jaarrekening 2023: Klimaatneutrale en circulaire industrie € 2 mln (n) Bestaand beleid

In de besluitvorming over de jaarstukken 2023 zijn de beklemmingen vastgesteld. Voor Klimaatneutrale en circulaire industrie betreft dit € 2 mln. Deze middelen worden in 2024 ingezet voor beschikkingen binnen de subsidieregeling Energieinfrastructuur op industrieterreinen (€ 1,5 mln), een begrotingssubsidie voor het innovatieprogramma Energie en Klimaat (€ 0,4 mln) en een begrotingssubsidie voor Energie Innovatie Studies voor energiebesparing in de industrie (€ 0,1 mln). Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

Beklemming jaarrekening 2023: Zonnig Zuid-Holland € 0,2 mln (n) Bestaand beleid

In de besluitvorming over de jaarstukken 2023 zijn de beklemmingen vastgesteld. In dit beleidsdoel betreft dit € 0,2 mln voor de subsidieregeling Zonnig Zuid-Holland. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

€ 150 mln CA: Naderingsdetectie € 0,2 mln (n) Nieuw besluit

IPO en het Rijk hebben afgesproken om het toepassen van naderingsdetectie bij bestaande windparken te cofinancieren. De exploitant betaalt 60% van de kosten, het Rijk 20% en de provincie 20%. De provincie heeft een subsidieregeling opgesteld. Doel van de regeling is om overlast te verminderen van de lichten op windturbines in de nacht en in de avond. Ter dekking van het voorgestelde subsidieplafond is een bedrag van € 0,2 mln benodigd. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

€ 150 mln CA: Klimaatneutrale en circulaire industrie € 0,3 mln (n) Nieuw besluit

In het kader van de waterstoftransitie zal mogelijk veel gebruik gemaakt gaan worden van waterstofdragers, zoals ammoniak. Het grootschalig gebruik van ammoniak (import, overslag, opslag, verwerken en transport) brengt veiligheids- en milieurisico's met zich mee. Er is extra inzet en procesgeld nodig ten behoeve van onderzoek, visievorming en beleidsvorming in samenwerking met de partners van NOVEX gebied Rotterdamse Haven. Het betreft een bedrag van totaal € 0,5 mln, gelijk verdeeld over de jaren 2024 en 2025. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

Klimaat- & Energiebeleid € 0,7 mln (n)	Bestaand beleid
---	------------------------

In 2023 was er een onderbesteding van de CDOKE-regeling, een tijdelijke financieringsmaatregel ter ondersteuning van de capaciteit van decentrale overheden op het gebied van klimaat- en energiebeleid van € 0,7 mln. Deze middelen worden toegevoegd aan de Begroting 2024. Dekking uit een specifieke uitkering (een OVP), zie ook de toelichting bij de baten.

Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed 1^e en 2^e tranche € 0,3 mln (n)	Bestaand beleid
---	------------------------

In 2023 was er een onderbesteding van het ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed 1^e tranche van € 0,2 mln en 2^e tranche van € 0,1 mln. Deze middelen worden toegevoegd aan de Begroting 2024. Dekking uit een specifieke uitkering (een OVP), zie ook de toelichting bij de baten.

Duurzame wijkwarmte Elena € 0,3 mln (n)	Bestaand beleid
--	------------------------

In 2023 was er een onderbesteding van de Europese subsidie Elena van € 0,3 mln. Deze middelen worden toegevoegd aan de Begroting 2024. Dekking uit de Europese subsidie, zie ook de toelichting bij de baten.

Warmteleiding Warmteling € 22 mln (v)	Bestaand beleid
--	------------------------

De provincie verstrekt een subsidie van in totaal € 81 mln aan Gasunie voor de realisatie van het project WarmtelingQ+. Bij vastlegging van de begroting is uitgegaan van het betaalaritme. Dit wordt conform de spelregels omtrent lastneming van subsidies nu gecorrigeerd: 2024 (€ -22 mln), 2025 (€ 19,1 mln), 2026 (€ 2 mln), 2027 (€ 4 mln), 2028 (€ 7 mln). Dekking ten laste van de reserve Warmteleiding Warmteling.

Windenergie € 0,3 mln (n)	Nieuw besluit
----------------------------------	----------------------

In het coalitieakkoord is afgesproken dat de provincie in Lansingerland toe werkt naar een projectbesluit om 15 MW mogelijk te maken. Voor projectbegeleiding, het doen van diverse onderzoeken en het opstarten van de participatie is een bedrag van totaal € 0,5 mln benodigd, gelijk verdeeld over de jaren 2024 en 2025. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

Apparaatslasten € 3,6 mln (n)	Bestaand beleid
--------------------------------------	------------------------

Zie voor toelichting [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).

Toelichting baten

Beleidsdoel 3-1 Energietransitie

Klimaat- & Energiebeleid € 0,7 mln (v)	Bestaand beleid
---	------------------------

Bij de lasten is toegelicht dat CDOKE-regeling hogere lasten heeft. Die lasten worden gedekt uit een specifieke uitkering (een OVP). Dit leidt ook tot hogere baten.

Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed 1^e en 2^e tranche € 0,3 mln (v)	Bestaand beleid
---	------------------------

Bij de lasten is toegelicht dat het ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed 1^e en 2^e tranche hogere lasten heeft. Die lasten worden gedekt uit een specifieke uitkering (een OVP). Dit leidt ook tot hogere baten.

Duurzame wijkwarmte Elena € 0,3 mln (v)	Bestaand beleid
--	------------------------

Bij de lasten is toegelicht dat het project duurzame wijkwarmte Elena hogere lasten heeft. Die lasten worden gedekt uit een EU-subsidie. Dit leidt ook tot hogere baten.

Instrumentarium

Reserves

In het onderstaande overzicht wordt aangegeven wat de totale inzet van reserves is binnen de ambitie. De in het overzicht opgenomen bedragen hebben de volgende betekenis:

- In de kolom "Saldo..." betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt.
- In de kolom "Toevoeging" betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt.
- In de kolom "Onttrekking" betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt.

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Beleids- doel	Saldo mutaties Originele Begroting 2024	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties Gewijzigde Begroting 2024
Warmteleiding Warmteling	3-1	-26.000	0	-22.000	-4.000
Eindtotaal		-26.000	0	-22.000	-4.000

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 3](#).

Ambitie 4 Een welvarend Zuid-Holland

De provincie Zuid-Holland heeft een rijke en unieke geschiedenis. Op de wereld zijn er weinig plekken waar je in een kwartiertje fietsen 20 eeuwen geschiedenis tegenkomt. Resten van Romeinse forten, een eeuwenoud polderlandschap, trekvaarten, kunstig aangelegde landgoederen, boerderijen, molens, historische steden, vestingen, bunkers, pakhuizen en kerken. De weerslag van eeuwen van menselijke bedrijvigheid. Zuid-Holland is al eeuwenlang een centrum van handel, kennis en wetenschap. Een van de meest concurrerende en innovatieve regio's van Europa. Een kracht die onze provincie ontleent aan de diversiteit van de economie, het aanwezige potentieel van talentvolle mensen en het unieke deltalandschap.

De Zuid-Hollandse economie wordt gekenmerkt door een unieke structuur. Het herbergt het grootste haven-industriële complex van Europa, met een sterk proces- en petrochemisch, logistiek en maritiem cluster. In de directe nabijheid van dit complex bevindt zich het grootste glastuinbouwcluster van de wereld en vruchtbare landbouwgronden: belangrijke spelers in de wereldwijde voedselketen. Verder kent onze provincie een meerkernig stedelijk netwerk met talrijke kennis-, onderwijs- en onderzoeksinstituten, die tot de top in hun vakgebied behoren. Rond deze instituten ontstonden kennisintensieve clusters zoals de bio-lifescience, ruimtevaart, duurzame energie en quantumtechnologie.

Het behouden van deze toestand en ons welvaartsniveau vereist dat de Zuid-Hollandse economie zich blijft vernieuwen en zich aanpast aan een veranderende omgeving. Verschillen in rijkdom en gezondheid tussen mensen, regio's en wijken nemen toe. Ook in onze provincie. Ondertussen verandert de economie van structuur door de digitalisering van onze werk- en leefomgeving. Een dynamiek die erom vraagt om ons leven, wonen en werken opnieuw in te richten.

We willen een economie die een bijdrage levert aan de brede welvaart voor alle Zuid-Hollanders.

Ondernemerschap is belangrijk voor de economie. Ondernemers creëren de banen en bieden werkgelegenheid aan inwoners. Dit geldt zowel voor groot- midden- en kleinbedrijf. We willen een economie die groeit in termen van kwaliteit en niet alleen in volume. Om dat te bereiken kiezen we voor een economie die:

- Duurzaam is; die uiteindelijk niks uitstoot en gebaseerd is op een circulair energie- en grondstoffsysteem (onder andere voor stroom, warmte, CO2 en waterstof).
- Innovatief is; met een gezond en aantrekkelijk vestigingsklimaat dat ruimte biedt aan ondernemerschap.
- Inclusief is; met gelijke kansen voor iedereen, waarin iedereen meetelt, meedoet en op een prettige en gezonde manier kan leven.

Een toekomstbeeld met grote gevolgen voor de energie- en kennisintensieve Zuid-Hollandse economie. En onze provincie heeft alles in huis om deze slag te slaan: talent, creativiteit, ondernemerskracht. In een tijd die grote kansen biedt voor mensen die op zoek zijn naar een baan of opleiding.

Ook het actief of passief aan cultuur meedoen, draagt in belangrijke mate bij aan ons welbevinden en stimuleert de creativiteit die wij zo hard nodig hebben voor een innovatieve economie. In Zuid-Holland is de deelname aan culturele voorzieningen relatief laag. Wij willen de deelname aan cultuurvoorzieningen door kinderen en jongeren in Zuid-Holland stimuleren.

Daarnaast werken wij samen met vele vrijwilligers, medeoverheden, maatschappelijk middenveld en ondernemers aan het behoud en beleefbaar maken van ons erfgoed en archeologie. Zo bewaren we de identiteit van dorpen en streken, en wordt onze provincie steeds aantrekkelijker

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat

Ondernemerschap

- De diversiteit van de Zuid-Hollandse economie is een kracht: van toonaangevende grote bedrijven, een breed mkb, overheden, kennis-, onderwijs-, cultuur- en zorginstellingen.
- Kruisbestuiving tussen al deze partijen en verschillende economische sectoren voedt innovatie. Wij zetten in op de ontwikkeling van een vruchtbaar kennis- en innovatie-ecosysteem bestaande uit specifieke locaties met een clustering van bedrijvigheid, onderzoek en onderwijs. Voorbeelden zijn de Leiden Bioscience Park, de Biotech Campus in Delft en de TU Delft Campus, NL Space Campus te Noordwijk, Maakfabriek in Dordrecht, Erasmus MC Campus, Campus Woudestein te Rotterdam en fieldlabs actief op de transitie rond klimaat en energie.
- Wij ondersteunen planologisch de doorontwikkeling van de vers-logistiek, met name in de Dutch Freshport en Greenport Westland.
- We onderschrijven het economisch belang van de (glas)tuinbouw met onder andere sier-, bollenteelt en boomkwekerijen en blijven actief deelnemen in en de samenwerking bevorderen van de regionale greenports.
- De regionale ontwikkelingsmaatschappij InnovationQuarter (IQ) is een belangrijke uitvoeringsorganisatie voor Zuid-Holland bij innovatiestimulering en investeert onder meer in kansrijke start-ups en scale-ups. We zetten de activiteiten van IQ gericht in op stimulering van de verduurzamingsopgave van onze economie; circulair, energie- en klimaatneutraal.

Brede welvaart en samenwerking

- Bij de versterking van onze economie en samenleving stellen we een breed welvaartperspectief centraal. Uiterlijk in 2025 stellen we een brede welvaartsagenda op die aansluit bij de landelijke monitoring. We wegen, sturen en rapporteren gelijktijdig op zowel economische doelen als op sociaal en cultureel gebied, de leefomgeving, gezondheid en onze democratie.
- Zuid-Holland kent enkele gebieden die over een langere periode relatief zwak scoren op diverse onderdelen van brede welvaart. Via een integrale, meerjarige aanpak kunnen we dit keren. Wij willen het potentieel van onze regio's benutten. Wij werken samen met bewoners, bedrijven en onderwijsinstellingen aan regiodeals die gericht zijn op het sterker maken van specifieke gebieden en het concurrerend houden van sectoren.
- Wij verbinden de onderwijsinstellingen, het bedrijfsleven en de overheden (triple helix) en stimuleren samenwerking tussen deze partijen. We richten ons hierbij op het gehele onderwijsveld; van roc, naar hbo en universiteit. Een succesvol orgaan voor deze 'triple helix'-samenwerking is de Economic Board Zuid-Holland (EBZ).

Digitalisering

Gebruik en beschikbaarheid van digitale technologie bepaalt onze concurrentiepositie en onze manier van werken. We bevorderen de digitalisering in het mkb en daarvoor zetten we de activiteiten voor IQ in. We zetten in op een open overheid. Bij dit alles borgen we veiligheid en privacy en beschermen we waardevolle data. Digitalisering wordt integraal onderdeel van onze economische programma's, waarbij we oog houden voor de ethische dilemma's die daarbij spelen. Zoals privacy, de behoefte aan persoonlijk contact en de digitale geletterdheid van onze inwoners.

Ruimte voor ondernemen

Bedrijventerreinen

- De ruimte voor bedrijventerreinen is schaars. Ondernemers bepalen mede onze concurrentiekracht, daarom blijven we ruimte bieden voor ondernemers. Bij het faciliteren van die ruimte geven we voorrang aan bedrijven die bijdragen aan de transitie naar een klimaatneutrale en/of circulaire economie en verbetering van het welzijn van de inwoners van Zuid-Holland.

- We zetten in op het beter benutten en duurzaam functioneren van bedrijventerreinen. We stimuleren meervoudig ruimtegebruik op bedrijventerreinen. Waar mogelijk passen we functiemenging toe en mengen we bedrijven met een lage milieucategorie met woningbouw.
- We zetten in op het behoud van voldoende ruimte voor bedrijven in hoge milieucategorieën, milieuzones en watergebonden bedrijven. We blijven woningbouwplannen van gemeenten toetsen op mogelijke conflicten met aanwezige bedrijven uit de hogere milieucategorieën.
- Bedrijventerreinen hebben een groot onbenut potentieel in energie, ruimte en klimaat. We stimuleren de verduurzaming van bedrijventerreinen door eigen duurzame opwekking en de realisatie van lokale warmtenetten. Ook kunnen deze terreinen bijdragen aan klimaatadaptatie, biodiversiteit en recreatie.
- Voor vestiging van bedrijven die werken met arbeidsmigranten verwachten we een menswaardig huisvestingsplan.

Kantoren

- Nieuwe kantorenontwikkelingen concentreren zich bij voorkeur op toplocaties (centrum Rotterdam en centrum Den Haag) en scienceparken. We verminderen het kantorenaanbod op minder kansrijke locaties en maken waar mogelijk de transformatie van leegstaande kantoren naar andere functies (wonen) mogelijk.
- De ontwikkeling naar een duurzame, digitale en inclusieve economie leidt tot andere eisen en wensen die we stellen aan werk- en woonlocaties. We komen - als uitwerking van het traject van de Ruimtelijke Puzzel - binnen 1 jaar met een ruimtelijk economische visie.

Detailhandel

- Het midden- en kleinbedrijf is een grote werkgever in onze provincie. Het zijn veelal familiebedrijven met een lange traditie in Zuid-Holland. Wij blijven het mkb ondersteunen met onze mkb-aanpak.
- Vitale, krachtige en aantrekkelijke stads- en dorpscentra zijn belangrijk voor de kwaliteit van het leven van onze inwoners. We blijven de detailhandelsstructuur versterken door deze kwalitatief te verbeteren en de bereikbaarheid te garanderen.

Human Capital

Onze ambitie is een beroepsbevolking die past bij de economie van de toekomst door her-, bij- en omscholing van 55.000 werknemers en flexwerkers. En door begeleiding naar toekomstbestendig werk van 10.000 mensen en voldoende stage- en werkplekken voor alle studenten. Dit zorgt ervoor dat onze bedrijven een banenmotor van belang kunnen blijven. We nemen hierbij niet de rol van de gemeenten over voor begeleiding van mensen naar werk.

Zuid-Holland wil een toonaangevende provincie zijn waar mensen met plezier wonen, werken en recreëren. Daartoe verbeteren wij de kwaliteit van de leefomgeving. Cultuur en erfgoed zijn daarin belangrijke factoren.

De kern van ons erfgoedbeleid blijft daarom het beschermen van ons erfgoed, waarmee wij werken aan een beter beleefbaar en benut erfgoed.

Bij het beschermen van erfgoed gaat het steeds om de betekenis van erfgoed voor onze omgeving, de bijdrage die het levert aan de ruimtelijke kwaliteit en identiteit van het landschap en de bijdrage aan de leefbaarheid. We zetten daarbij in op het behouden en versterken werelderfgoed en onze provinciale kroonjuwelen, het garanderen van windvang en zicht op historische windmolens en het in stand houden en verbeteren van de omgeving van landgoederen en kastelen of kasteelterreinen.

Wij stimuleren bovendien de restauratie en herbestemming van rijksmonumenten en het onderhoud van historische molens. En wij dragen bij aan de verbouwing en vernieuwing van het Prinsenhof in Delft.

Om ons erfgoed beter beleefbaar te maken, gaan we door met het ontwikkelen van de erfgoedlijnen in samenwerking met zo'n 350 in- en externe partners. Via deze erfgoedlijnen willen we de geschiedenis van Zuid-

Holland beter in beeld brengen en beleefbaar maken, met specifieke aandacht voor de pijnlijke aspecten uit het verleden. Dit doen we vanuit diverse perspectieven.

De provincie zet zich in om de archeologische waarden in onze provincie te beschermen, te benutten en te beleven. Het gaat dan om bekende terreinen van provinciaal archeologisch belang en de bekende en in Unesco-verband vastgestelde waarden van de Romeinse Limes.

Cultuurparticipatie en -educatie brengt mensen bij elkaar, daagt uit en biedt nieuwe perspectieven. Dit is voor iedereen bereikbaar in Zuid-Holland. In het bijzonder voor jongeren die niet snel in aanraking komen met cultuur.

Openbare bibliotheken zijn belangrijke maatschappelijke instellingen. Iedereen in Zuid-Holland heeft toegang tot goed bereikbare en volwaardige bibliotheken, en is welkom zich te ontwikkelen en anderen te ontmoeten.

Algemeen (beleidsprestaties 4-1-1 t/m 4-1-7)

Gedeputeerde Staten hebben voor het jaar 2024 incidenteel € 13 mln extra toegekend als noodzakelijk minimumbudget om de provinciale taken op economisch gebied te kunnen uitvoeren. Voor de periode daarna is dit budget er vooralsnog niet. Er is vanaf 2025 structureel € 13 mln euro extra noodzakelijk om uitvoering van deze taken op minimumniveau te borgen. Dan wordt een jaarbudget van rond € 30 mln bereikt. **Daarmee is er € 15 mln bezuinigd ten opzichte van de budgetten van de afgelopen periode (€ 45 mln)**. Dat komt neer op een bezuiniging van ongeveer 30%. Met de borging van dit extra bedrag van € 13 mln per jaar en de doorgevoerde rationalisering kan gesteld worden dat het domein economie de voorgenomen herbezinningsoperatie voor het eigen deel al heeft uitgevoerd.

Om de verschillende beleidsdoelen voor de ambitie te behalen, vertaalden we elk doel in een aantal beleidsprestaties. Er is in 2024 nog beperkt sprake van incidentele middelen (dit stopt in 2025 en 2026). Hierdoor is de achteruitgang nog niet de volledige € 15 mln maar al wel fors. In totaal komt het in 2024 neer op ongeveer € -10 mln.

Beleidsdoel 4-2 Erfgoed en Cultuur

Zuid-Holland wil een toonaangevende provincie zijn waar mensen met plezier wonen, werken en recreëren. Daartoe verbeteren wij de kwaliteit van de leefomgeving. Cultuur en erfgoed zijn daarin belangrijke factoren.

De kern van ons erfgoedbeleid blijft daarom het beschermen van ons erfgoed, waarmee wij werken aan een beter beleefbaar en benut erfgoed.

Bij het beschermen van erfgoed gaat het steeds om de betekenis van erfgoed voor onze omgeving, de bijdrage die het levert aan de ruimtelijke kwaliteit en identiteit van het landschap en de bijdrage aan de leefbaarheid. We zetten daarbij in op het behouden en versterken werelderfgoed en onze provinciale kroonjuwelen, het garanderen van windvang en zicht op historische windmolens en het instandhouden en verbeteren van de omgeving van landgoederen en kastelen of kasteelterreinen.

Wij stimuleren bovendien de restauratie en herbestemming van rijksmonumenten en het onderhoud van historische molens. En wij dragen bij aan de verbouwing en vernieuwing van Prinsenhof in Delft.

Om ons erfgoed beter beleefbaar te maken, gaan we door met het ontwikkelen van de erfgoedlijnen in samenwerking met zo'n 350 in- en externe partners. Via deze erfgoedlijnen willen we de geschiedenis van Zuid-Holland beter in beeld brengen en beleefbaar maken, met specifieke aandacht voor de pijnlijke aspecten uit het verleden. Dit doen we vanuit diverse perspectieven.

De provincie zet zich in om de archeologische waarden in onze provincie te beschermen, te benutten en te beleven. Het gaat dan om bekende terreinen van provinciaal archeologisch belang en de bekende en in Unesco-verband vastgestelde waarden van de Romeinse Limes.

Cultuurparticipatie en -educatie brengt mensen bij elkaar, daagt uit en biedt nieuwe perspectieven. Dit is voor iedereen bereikbaar in Zuid-Holland. In het bijzonder voor jongeren die niet snel in aanraking komen met cultuur.

Openbare bibliotheken zijn belangrijke maatschappelijke instellingen. Iedereen in Zuid-Holland heeft toegang tot goed bereikbare en volwaardige bibliotheken en is welkom zich te ontwikkelen en anderen te ontmoeten.

Wat gaan we doen om het beleidsdoel te realiseren?

Om de verschillende beleidsdoelen voor de ambitie te realiseren, hebben we elk doel vertaald in een aantal beleidsprestaties. Die staan hieronder beschreven.

Beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat

Beleidsprestatie 4-1-1 Innovatie economie

Voor Beleidsprestatie 4-1-1 geldt dat de toegekende middelen voor het jaar 2024 beperkt zijn. We bezuinigden ten opzichte van de jaren van de vorige collegeperiode. Het rijk stelde inmiddels ook voor het jaar 2024 budget voor de MIT-subsidieregeling beschikbaar (Mkb Innovatiestimulering Topsectoren; de keuze wordt steeds voor slechts 1 jaar gemaakt). Voorwaarde is nog altijd dat deze middelen pas worden toegekend nadat een provincie eerst zelf middelen beschikbaar stelt. We kozen voor 2024 inderdaad om een deel van de toegekende € 13 mln aan eigen provinciale middelen voor deze regeling in te zetten, waarmee we voor dit jaar toekenning en inzet van rijksgeld bereiken. Hierdoor dempen we enigszins de achteruitgang in middelen dit jaar.

Afgebouwd zijn :

- Het subsidiebedrag voor de genoemde MIT-regeling. Dit houdt ook in dat de rijks-inleg voor deze regeling naar beneden gaat. In totaal wordt in 2024 circa €11 mln aan de regio ter beschikking gesteld. De afgelopen jaren was dat € 14 - € 16 mln. Een achteruitgang, inclusief beperktere rijksbijdrage, van € 3 mln - € 4 mln per jaar (>20%).
- Het materiële budget voor het onderwerp ACCEZ is afgebouwd van circa € 1 mln per jaar naar € 0,3 mln per jaar (-70%).
- Specifiek investeringsbeleid voor de topsectoren zoals Eiwittransitie of Smart Industry bouwden we af. We zetten in op handhaving van de opgebouwde relaties en netwerken in de regio. Dit brengt meer nadruk op de huidige personele inzet met zich mee, daar waar we bijdragen vanuit materiële middelen moeten verlagen. Dit heeft als effect dat het stimuleren en investeren in eventuele nieuwe clusters niet meer aan de orde is. Het effect ten opzichte van de afgelopen collegeperiode is een afbouw van materiële inzet van rond de €4 mln in 2024 (-70%).

Om binnen de mogelijkheden de gestelde doelen op gebied van innovatie te bereiken worden de volgende succesvolle subsidieregelingen opengesteld (al beschreven in de Begroting 2024):

- De genoemde MIT-regeling voor innovatie in het mkb;.
- Regionale Netwerken voor innovatie in Zuid-Holland, voor het versterken van het organiserend vermogen van innovatieve economische clusters en hun onderlinge verbondenheid.

Daarnaast zijn bij Begroting 2024 middelen beschikbaar gesteld om bij te dragen in de volgende onderwerpen:

- Vormgeven en uitwerken van prioriteiten uit de nationale en regionale Groeiagenda.
- Vaste financiering van de InnovationQuarter-organisatie, de ontwikkelingsmaatschappij van Zuid-Holland.
- Vaste financiering van de Economic Board Zuid Holland (EBZ) organisatie.

- Campusomgevingen, fieldlabs, innovatieprogramma's en voucherregelingen: het betreft middelen uit de Europese EFRO-regeling via het Kansen voor West-programma. De Europese middelen lopen hierbij niet via de provinciale administratie maar via de managementautoriteit van het Kansen voor West-programma, dit is de gemeente Rotterdam.
- Inrichting en uitwerking van de Spacecampus in het kader van de regiodeal Noordwijk, onder meer het 'basecamp gebouw' dat een centrale functie op het terrein moet krijgen.
- Het Startup in Residenceprogramma en andere activiteiten die het Innovatieteam uitvoert.
- Het project ACCEZ voor ontwikkeling van hergebruik in basismaterialen van onder meer de bouwwereld.
- Breed mkb, waarbij wordt gewerkt aan een robuust ecosysteem voor ondernemerschap om het brede midden- en kleinbedrijf in Zuid-Holland te versterken en te ondersteunen, onder meer via de subsidieregeling 'mkb-deals' met gemeenten.
- Leerpark Drechtsteden, bedoeld om het innovatieklimaat in de maritieme maakindustrie te versterken door de vestiging van startups en scale-ups. Daartoe wordt de centrale campus Leerpark verder ontwikkeld met onder andere de 'Maakfabriek'.

Bijstelling huidige activiteitenprogramma

Het verkorte activiteitenprogramma uit de begroting 2024 voor deze beleidsprestatie blijft bij Voorjaarsnota vrijwel geheel in stand. Slechts van enkele specifieke activiteiten verplaatsen we een gedeelte naar 2025 en verder. Van enkele onderwerpen breiden we de activiteiten in het huidige jaar juist uit.

Het Aerospace-campusterrein in Noordwijk wordt voorzien van het genoemde basisgebouw met algemene voorzieningen. Dit moet een aanzuigende werking geven naar specialistische bedrijven uit de sector die zich mogelijk op het terrein kunnen vestigen. De aanbesteding van de bouw is momenteel in tegenstelling tot eerdere schattingen nog niet rond. In 2024 zal dit proces verder worden vormgegeven. Het deelbudget van de provincie voor dit gebouw wordt zolang teruggestort in de programmareserve. Bij helderheid over de bouw en de jaren waarin uitvoering zal plaatsvinden, brengen we dit bedrag (€ 2,8 mln) opnieuw ter begroting. Verder wordt vanuit Aerospace dit jaar € 0,5 mln bijgedragen aan de Campus-subsidieregeling 2024. De lasten worden gespreid over 2 jaar.

Er is veel animo voor de RNIZ-subsidies voor netwerken in de regio. Het plafond verhogen we daarom van € 1 naar € 1,5 mln. Daarmee komt het plafond op hetzelfde bedrag als de afgelopen jaren. De lastneming plaatsen we in 2026 omdat de netwerken hun subsidie gefaseerd inzetten en besteden.

Er is eveneens veel animo voor de 'Interreg' subsidies in de regio. Het plafond verhogen we daarom van € 1,8 mln naar € 2,3 mln. Financiering vindt plaats vanuit innovatiebudget dat al aanwezig was in de begroting en intern wordt herschikt. Het betreft cofinanciering op de Europese regeling.

Voor de provinciale cofinanciering van Europese EFRO projecten was bij Begroting 2024 een openstelling nog in 2023 verwacht, met een lastenpatroon dat doorliep in 2024. Deze openstelling vond niet plaats. Openstelling zal in 2024 alsnog gebeuren. De lastnemingen verplaatsen we daarom naar de toekomst. Huidige schatting is dat uitvoering doorloopt t/m 2027.

In 2024 vindt bij Voorjaarsnota een subsidie-openstelling plaats van de 'mkb-deals' voor gemeentelijke partijen, voor ondersteuning van het brede MKB (€ 0,7 mln). Geschat wordt hierbij dat een klein deel van de subsidie-uitvoering in 2025 plaatsvindt. Daarom spreiden we de subsidielasten over 2 jaar (2024 en 2025).

Er is veel behoefte in de regio aan middelen voor de Life Science sector. Er worden bij Voorjaarsnota 2024 4 subsidieverleningen ingebracht voor verlening:

- Voor Yes! Delft (de startup-plek van de TU Delft).
- Voor de Zorg Innovatie Hub (in dit pand in Den Haag komt onder meer ruimte voor innovatieve eerstelijnszorg en welzijn, toegepast onderzoek, onderwijs, een zorgtechnologie demonstratiewoning en een uitleenservice).
- Voor RegMed XB (Regenerative Medicine Crossing Borders), dit is een publiek-private samenwerking bestaande uit verschillende onderzoeksinstituten, universiteiten, bedrijven, overheden en organisaties als de Hartstichting, het Diabetes Fonds en de Nierstichting.
- Voor ZorgTech - het programma voor innovatieve ondernemers die de gezondheidszorg verbeteren en betaalbaar houden. Het biedt regionale ondernemers gedeeltelijke financiering, toegang tot faciliteiten en expertise, en toegang tot een relevant netwerk. Het programma wordt uitgevoerd samen met de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), Medical Delta, TNO en InnovationQuarter.

In totaal betreft het € 0,9 mln. Een gedeelte van deze middelen verspreiden we over 3 jaren gezien de fasering van de activiteiten bij de subsidieontvanger.

Op basis van de actuele inzichten passen we de budgetverdeling van de MIT-subsidies die t/m 2023 zijn verleend, over de jaren van de looptijd licht aan. De budgetmutatie (effect een verlaging van rond € 0,9 mln) is van beperkte aard afgemeten aan de subsidieopenstelling 2024 van rond € 11 mln.

Daarnaast heeft het ministerie van Economische Zaken zoals gezegd recent zijn toezegging gedaan voor inleg in het jaar 2024 (€ 6,1 mln). Dit is nu in de budgetten verwerkt, gefaseerd over 2024 en verder. Voor 2024 is het effect een extra budget in de exploitatie van circa € 2,3 mln.

Beleidsprestatie 4-1-2 Transitie van de tuinbouwketen

Voor het jaar 2024 zijn er ook voor de tuinbouwsector minder provinciale middelen beschikbaar dan in de jaren daarvoor. Het effect is een afbouw van rond de € 1 mln per jaar. Daardoor verlegden wij het accent op onze rollen op onderdelen. We maken daarom de beweging naar minder subsidie- en ander materieel geld en nadrukkelijker inzet van de personele capaciteit voor regionale regievoering, facilitering van (overleg)structuren en verdieping en uitbreiding van de bestaande relaties in de regio. Er wordt binnen de mogelijkheden prioriteit gegeven aan digitalisering en aan verduurzaming van energie, water en logistiek:

- Duurzame teelt door duurzaam waterbeheer en stimulans van de 'emissieloze kas'.
- Voortgang op al ingezette moderniseringstrajecten in de Broekpolder, Oranjepolder en rond Aalsmeer;
- Voortzetting van het Energieakkoord Greenport West-Holland.
- Verlengen van de inzet op verlaging van uitstoot van spoor en binnenvaart.
- Voortgang in de ontwikkeling van Dutch FreshPort (Ridderkerk-Barendrecht).
- Continuering van de gesloten 'Innovatiepacten' voor weerbaar telen, digitalisering of circulariteit.
- Handhaven en voortzetten van de bestaande jaarsubsidies voor de regionale Greenports voor versterking van het netwerk om met overheden en kennisinstellingen samen te werken.

Intensiveren van beleid, aanvullende procesfinanciering voor gebiedsontwikkeling of het beschikbaar stellen van middelen voor gebiedsinvesteringen is niet mogelijk.

Beleidsprestatie 4-1-3 Transitie van het havenindustriële complex

De provincie richt zich bij de transitie van het havenindustriële complex (HIC) op:

- Samenwerking en innovatie stimuleren;
- Havengerelateerde ontwikkelingen en overslaglocaties ruimtelijk mogelijk maken.
- Een energie- en grondstoffenefficiënte haven stimuleren en faciliteren.
- De Greenport- en Mainportrelatie stimuleren door het bedrijfsleven te faciliteren.

We ondersteunen studies en pilots in de maritieme sector. Daarnaast is er in 2024 en 2025 in totaal incidenteel € 3 mln begroot voor de beoogde subsidie-openstelling Kansen voor West 3, die zich richt op verduurzaming van het HIC. Er zijn geen wijzigingen van beleid dat is gebaseerd op de huidige toegekende middelen.

Beleidsprestatie 4-1-4 Digitale economie

Op basis van het huidige materiële budget van € 1 mln per jaar kan voor dit onderwerp niet worden geïntensiveerd in de regio, terwijl dat gezien maatschappelijke signalen wel zou moeten gebeuren. Wij handhaven onze rol in het regionale netwerk van instituten, kennisorganisaties en samenwerkingsverbanden via lopende trajecten op de volgende gebieden:

- Goede digitale infrastructuur zoals 5G en glasvezel.
- Stimuleren van digitale innovaties zoals kunstmatige intelligentie (AI) en quantumtechnologie.
- Mensgerichte transitie met de focus op kennis en vaardigheden in de arbeidsmarkt, het brede mkb, smart city initiatieven (zoals slimme lantarenpalen) en ethiek en waarden.
- Het stimuleren van 'cyberinnovatie' en 'cyberbewustzijn' bij bedrijven.

Omdat met name het brede mkb en ook kleine en middelgrote gemeenten het lastig hebben bij bovengenoemde onderwerpen, verspreiden we kennis en bewustzijn onder deze doelgroepen.

Beleidsprestatie 4-1-5 Circulair Zuid-Holland

Met het huidige budget voor 2024 kan slechts worden ingezet op handhaving van het beleid van de afgelopen jaren. Terwijl er duidelijke maatschappelijke signalen zijn dat we dan de afgesproken langetermijndoelen niet op tijd behalen, zoals de afspraken uit het Grondstoffenakkoord. De beperkte activiteiten blijven gericht op:

- De uitbouw van de circulaire vernieuwersnetwerken, hun ambities en agenda's. Het gaat hierbij om de thema's biobased bouwen, natuurlijke reststromen, circulaire zonne-energie en de opbouw van een netwerk voor retoursystemen voor plastic verpakkingen.
- Vernieuwende doorbraakprojecten stimuleren en uitvoeren die de circulaire toekomst hanteerbaar en tastbaar maken. Hiervoor stellen we de subsidieregeling Circulair Zuid-Holland opnieuw open.
- Kennisdeling en regionale samenwerking rond het thema circulair verder stimuleren en ondersteunen, met speciale aandacht voor gemeenten.
- De agenda Circulair Zuid-Holland actualiseren, een provinciebreed onderwerp dat alle ambities raakt. Elke ambitie heeft 2022 een eerste agenda opgeleverd met de bijdrage die zij levert aan de transitie naar een circulaire maatschappij.

Bijstelling huidig activiteitenprogramma

We verplaatsen van 1 subsidieverlening een klein bedrag van 2024 naar 2025 (< € 0,1 mln). De subsidieontvanger gaf aan 2 jaar nodig te hebben voor de uitvoering.

Beleidsprestatie 4-1-6 Toekomstbestendige ruimte voor ondernemen

Ook bij deze beleidsprestatie is in 2024 slechts sprake van handhaving van bestaande activiteiten. Om doelstellingen te realiseren zijn onder meer de volgende al bestaande activiteiten en initiatieven geprogrammeerd:

- Verlenging van de subsidieregeling Verduurzaming bedrijventerreinen om maatregelen voor Energiebesparing en duurzame opwekking en Verduurzaming in groen en Circulariteit te subsidiëren.
- Openstelling van de subsidieregeling planvorming bedrijventerreinen om samenwerkingsverbanden van bedrijven op te richten en te stimuleren toe te werken naar toekomstbestendige bedrijventerreinen.
- Openstelling van de subsidieregeling planvorming detailhandel om samenwerking binnen winkelgebieden te stimuleren, te komen tot vitale centra en leegstand tegen te gaan.
- Naar aanleiding van de behoefteraming kantoren de Omgevingsverordening en Omgevingsprogramma evalueren en waar nodig aanpassen. Na aanpassing de regionale kantorenvisie voorbereiden.

Investerings zijn niet mogelijk. In dat licht moet ook het onderstaande verzoek worden gelezen.

Bedrijfsverplaatsingsfonds

Het coalitieakkoord geeft aan dat er voldoende ruimte voor bedrijven in hoge milieucategorieën, milieuzones en watergebonden bedrijven moet blijven. Woningbouwplannen van gemeenten toetsen we op mogelijke conflicten met aanwezige bedrijven uit de hogere milieucategorieën. Bedrijven met lage milieucategorieën mogen niet meer

op een bedrijventerrein gevestigd zijn met een hogere milieucategorie. Het beter benutten van terreinen vraagt onder andere om verplaatsing van bedrijven. We gaan bij het Rijk pleiten voor de instelling van een 'verplaatsingsfonds' waarmee bedrijven verplaatst kunnen worden. Daarnaast is in PS geregeld aangegeven dat een verplaatsingsfonds nodig is om de bestaande ruimte voor bedrijvigheid in Zuid-Holland optimaal te benutten en daarmee mogelijk ruimte vrij te spelen voor andere functies. Er is een 'fiche' voor een nieuw kabinet opgesteld om op rijksniveau te werken aan een verplaatsingsfonds. Het rijk heeft € 9 mln beschikbaar voor 3 à 4 pilots en vraagt waarschijnlijk co-financiering van deelnemende partners. Ook de vraag vanuit gemeenten en regio's naar hulp van de provincie bij bedrijfsverplaatsingen neemt toe. Kortom, er is behoefte aan co-financiering door de provincie. Hiertoe maken we bij de Voorjaarsnota 2024 een start door recent vrijgevallen middelen vanuit het economisch domein (circa € 5 mln; ná de situatie waarop de € 150 mln is vrijgemaakt voor deze collegeperiode) deels beschikbaar te stellen voor bedrijfsverplaatsingen. De middelen bewaren we tot de daadwerkelijke start in de programmareserve. Het voorgestelde bedrag is € 3,8 mln.

Beleidsprestatie 4-1-7 Human capital

De huidige middelen (€ 1 mln per jaar voor nieuwe Human Capital-akkoorden en -subsidies) zijn circa 50% lager dan die uit de vorige collegeperiode (€ 2 mln per jaar). Dat houdt in dat er substantieel minder deelakkoorden in de regio kunnen worden gesloten en we minder subsidie als gevolg van zo'n deelakkoord beschikbaar kunnen stellen. De keuze maakten we om de inzet van personeel op dit onderwerp niet te verlagen, zodat we in de opgebouwde relaties kunnen blijven investeren.

De beoogde acties om de afgesproken doelstellingen te bereiken zijn:

- Instandhouding van het programmateam, in samenwerking met InnovationQuarter en de Economic Board Zuid-Holland.
- Een meerjarige subsidieregeling waarin partijen subsidie kunnen aanvragen voor specifieke sectoren binnen de regionale arbeidsmarkt, aansluitend bij de doelstellingen van de Human Capital Agenda 2.0 Zuid-Holland.
- Samenwerking met andere provincies in Nederland, al dan niet in IPO-verband, waar vergelijkbare projecten voor de arbeidsmarkt zijn of worden ontwikkeld.
- Deelname aan en betrokkenheid bij landelijke arbeidsmarktinitiatieven die zijn gehonoreerd door het Groeifonds.
- Deelname aan en betrokkenheid bij het regionale transitieplan voor Groot Rijnmond en het Haven-Industrieel Complex (HIC) waaronder de Human Capital Coalitie Energietransitie (HCCE) in de haven.

Bijstelling huidig activiteitenprogramma

Voor het onderwerp Human Capital stelden we op basis van voortschrijdend inzicht (op grond van nieuwe deelakkoorden met partijen en verlenging van bestaande deelakkoorden) de financiële prognose bij. Enkele deelakkoorden kosten meer uitwerkingstijd dan eerder geschat. Subsidieverleningen en bijbehorende uitvoeringsperioden budgetteren we nu later in de tijd. Effect is een verplaatsing van circa € 1 mln van het jaar 2024 naar 2025 en 2026.

Beleidsdoel 4-2 Erfgoed en Cultuur

Beleidsprestatie 4-2-1 Erfgoed beschermen in de omgeving

- Culturele identiteit, erfgoed en ruimtelijke kwaliteit zijn integraal onderdeel van de provinciale uitwerking van de grote ruimtelijke opgaven. Om daar invulling aan te geven, werken we verder aan de biografie van Zuid-Holland. Deze biedt naast het verhaal van het ontstaan van Zuid-Holland, ontwikkelprincipes voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen. Het trekt lessen uit het verleden en zoekt direct de verbinding met ontwikkelingen die de komende jaren de ruimtelijke agenda bepalen.
- Voor het kroonjuweel Schurvelingen stellen we een handreiking op in samenwerking met de gemeente Goeree-Overflakkee. Deze handreiking helpt om het bijzondere cultuurhistorisch karakter van dit kroonjuweel een plek te geven bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- We blijven daarnaast adviseren over erfgoed in ruimtelijke plannen.

Beleidsprestatie 4-2-2 Rijksmonumenten en historische molens in goede staat

- Stimuleren van restauratie en herbestemming. Met de bijbehorende subsidieregeling verlenen we subsidies voor de restauratie van rijksmonumenten, waarbij specifieke aandacht is voor de restauratie van daken van agrarisch erfgoed. Ook stimuleren we door subsidies en opdrachten duurzaamheids- en toegankelijkheidsmaatregelen voor herbestemming van rijksmonumenten en monitoren we met de Erfgoedmonitor de restauratieachterstand.
- Verlenen van boekjaarsubsidie aan het Erfgoedhuis, zodat deze organisatie in staat is conform de gemaakte afspraken bij te dragen aan de erfgoedsector in Zuid-Holland. In lijn met het indexeringsbeleid indexereren we de boekjaarsubsidie voor het Erfgoedhuis.
- Bijdragen aan verbouwing en vernieuwing van het museum Prinsenhof in Delft.
- Verlenen van boekjaarsubsidie om het vakmanschap in de restauratiemarkt te bevorderen.
- Verlenen van subsidies voor regulier en groot onderhoud molens en draaipremies. Door groot onderhoud is het mogelijk kostbaardere restauraties aan molens uit te stellen. Door hier jaarlijks geld beschikbaar voor te stellen, houden wij de kosten voor de instandhouding van de Zuid-Hollandse molens over de langere termijn zo laag mogelijk. Bovendien blijven de monumentale waarden van deze werktuigen behouden en kunnen deze op veilige wijze worden opgesteld voor het publiek.
- Voor de verduurzaming van (gemeentelijke) monumenten doen wij een eenmalige storting in het Cultuurfonds voor monumenten van het Nationaal Restauratiefonds (NRF).

Beleidsprestatie 4-2-3 Provinciale erfgoedlijnen zichtbaar en beleefbaar

- Doorontwikkelen van erfgoedlijnen: Om ons erfgoed beter beleefbaar te maken, ontwikkelen we erfgoedlijnen, samen met zo'n 300 in- en externe partners. Met de subsidieregeling voor Erfgoedlijnen subsidiëren we uitvoeringsprojecten op advies van de erfgoedtafels.
- Ook zetten we in op verdere netwerkvorming rondom de erfgoedlijnen en gaan we de erfgoedlijnen herijken.

Beleidsprestatie 4-2-4 Archeologie beschermen en zichtbaar

- Wij dragen zorg voor het beheer van het provinciaal depot voor archeologische vondsten. De middelen zetten we in voor het collectiebeheer, waaronder verdere digitalisering van analoge opgravingsdocumentatie en adequate huisvesting.
- Daarbij bereiden wij ons voor op de verhuizing naar een nieuw provinciaal archeologisch depot in nauwe afstemming met de gemeente Katwijk, die optreedt als bouwheer voor de voorgenomen aanbouw van de locatie waarin het nieuwe depot zich huisvest.
- De subsidieregeling publieksbereik archeologie stellen we opnieuw open. Naar aanleiding van de ondertekening van het Verdrag van Faro door het Rijk, bezinnen wij ons op de wijze waarop wij ons beleid ten aanzien van publieksbereik hierop inrichten.
- In 2021 is de Neder-Germaanse Limes tot Werelderfgoed benoemd. We werken samen met de provincies Gelderland en Utrecht, het Rijk en Duitse partners in een samenwerkingsregeling voor het beschermen, zichtbaar en bekend maken van dit bijzondere erfgoed.

Beleidsprestatie 4-2-5 Cultuurparticipatie en bibliotheken

Om dit te bereiken, subsidiëren we de volgende culturele instellingen met een boekjaarsubsidie (jaarlijks):

- Probiblio ondersteunt, op basis van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen, 22 basisbibliotheken met ruim 170 vestigingen in Zuid-Holland. Probiblio is verantwoordelijk voor onder andere distributie van fysieke werken door middel van interbibliothecair leenverkeer en het samen met andere partijen ontwikkelen van innovaties voor lokale bibliotheken.
- Kunstgebouw biedt als expert op het terrein van cultuuronderwijs, tweedelijns ondersteuning aan gemeenten en onderwijs in Zuid-Holland. Dit gebeurt onder andere door de programma's Cultuureducatie met kwaliteit (CmK), kijkkunst en doekunst voor het primair onderwijs.
- Jeugdtheaterhuis biedt binnen-schoolse en buitenschoolse theatereducatie- en musicallessen voor jongeren op 5 locaties in de provincie Zuid-Holland.

- Popunie ondersteunt beginnende popmuzikanten met een helpdesk, cursussen en workshops in Zuid-Holland. Daarnaast bevordert Popunie het optreedklimaat. Popunie zorgt voor aansluiting van de provincie bij het landelijke programma Kunstbende, een talentenwedstrijd voor jongeren.
- Stichting Educatieve Orkest Projecten (SEOP) laat kinderen kennismaken met klassieke muziek, met name symfonieorkesten via diverse projecten voor het primair onderwijs.
- Provinciaal Bevrijdingsfestival Zuid-Holland. De provincie ondersteunt het provinciaal bevrijdingsfestival Zuid-Holland.

We subsidiëren in 2024 met een begrotingssubsidie incidenteel:

- Themafonds Cultuurparticipatie: We zetten de pilot met het Themafonds Cultuurparticipatie 2023 voort. Daarin werken we samen met het Cultuurfonds Zuid-Holland en Kunstgebouw. We ondersteunen met dit fonds bovenlokale samenwerking van culturele instellingen gericht op publieksbereik.
- Bevrijdingsfestival Den Haag, waarvoor we tevens het provinciehuis beschikbaar stellen.
- Project Gershwin van Stichting Educatieve Orkestprojecten
- Kunstgebouw: Overbruggingsbijdrage in verband met loonstijging.

Verder zetten wij in 2024 in op:

- Netwerkbijeenkomsten cultuurparticipatie gericht op samenwerking tussen Zuid-Hollandse gemeenten.
- Heldere rol van de provincie op het gebied van cultuur in de discussie over de wijziging van het landelijk cultuurstelsel en nieuwe wetgeving (na 2028).

Wat mag dat kosten?

Inleiding

Wat mag het kosten is opgebouwd in 2 delen:

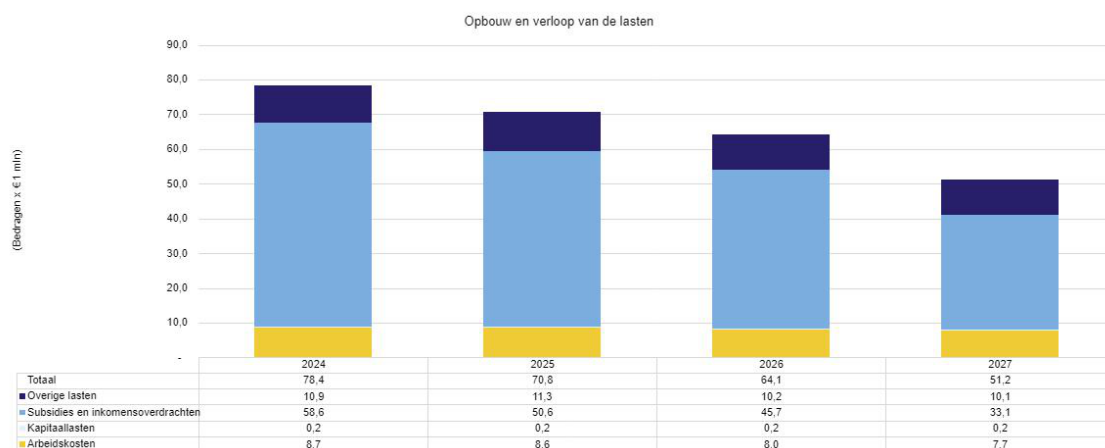
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom zijn de toelichtingen ook geschreven op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De mutaties op beleidsprestaties zijn daarnaast ter informatie vermeld.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidscapaciteit
- Kapitaallasten: betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Subsidies en inkomensoverdrachten: betreft de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan met name andere overheidsinstellingen
- Overige lasten: betreft de lasten die niet gerekend worden tot de hiervoor genoemde categorieën

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Primaire Begroting 2024	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten						
Beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat						
4-1-1 Innovatie economie	32.989	-2.916	30.073	24.607	22.250	12.000
4-1-2 Transitie van de tuinbouwketen	2.639	-72	2.566	947	922	905
4-1-3 Transitie van het havenindustriële complex	1.850	498	2.348	2.291	677	663
4-1-4 Digitale economie	1.281	254	1.535	1.516	1.511	1.494
4-1-5 Circulair Zuid-Holland	4.187	-438	3.749	3.151	2.653	2.613
4-1-6 Toekomstbestendige ruimte voor ondernemen	8.170	-34	8.137	8.270	7.574	7.028
4-1-7 Human capital	2.522	-497	2.025	2.287	2.078	1.336
Totaal beleidsdoel 4-1	53.639	-3.207	50.432	43.070	37.667	26.038
Beleidsdoel 4-2 Erfgoed en Cultuur						
4-2-1 Erfgoed beschermen in de omgeving	294	608	902	848	843	824
4-2-2 Rijksmonumenten en historische molens in goede staat	11.161	-32	11.128	11.485	10.594	9.437
4-2-3 Provinciale erfgoedlijnen zichtbaar en beleefbaar	6.714	-1.352	5.361	4.942	4.598	4.572
4-2-4 Archeologie beschermen en zichtbaar	990	519	1.509	1.484	1.478	1.455
4-2-5 Cultuurparticipatie en bibliotheken	8.811	268	9.079	8.931	8.926	8.907
Totaal beleidsdoel 4-2	27.970	10	27.980	27.690	26.438	25.195
Totaal Lasten	81.609	-3.197	78.412	70.759	64.105	51.234

(bedragen x € 1.000)	Primaire Begroting 2024	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Baten						
Beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat						
4-1-1 Innovatie economie	5.438	2.080	7.518	3.066	1.919	0
4-1-3 Transitie van het havenindustriële complex	100	0	100	0	0	0
Totaal beleidsdoel 4-1	5.538	2.080	7.618	3.066	1.919	0
Beleidsdoel 4-2 Erfgoed en Cultuur						
4-2-2 Rijksmonumenten en historische molens in goede staat	14	0	14	9	0	0
4-2-5 Cultuurparticipatie en bibliotheken	88	0	88	88	88	88
Totaal beleidsdoel 4-2	102	0	102	97	88	88
Totaal Baten	5.640	2.080	7.720	3.163	2.007	88
Saldo lasten en baten Ambitie 4	75.969	-5.277	70.693	67.596	62.098	51.146

Toelichting mutaties

Toelichting Lasten

Beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat

Beklemming Jaarrekening 2023: Diverse beklemmingen EZ € 2 mln (n) Bestaand beleid

In de besluitvorming over de Jaarstukken 2023 zijn de beklemmingen vastgesteld. Bij dit beleidsdoel betreft het een totaalbedrag van € 2 mln. In 2023 was sprake van lagere uitgaven van diverse budgetten als gevolg van fasering naar 2024. In de Jaarrekening 2023 zijn deze middelen daarom beklemd, zodat ze beschikbaar blijven voor het betreffende doel. Nu worden zij in de Voorjaarsnota 2024 aan de budgetten 2024 toegevoegd. Het betreft:

- Subsidies cofinanciering EFRO voor fieldlab duurzame warmte € 0,3 mln.
- Subsidie biobased Circulair € 0,5 mln.
- Bedrijventerrein Gorinchem Noord € 0,4 mln.
- Subsidie Human Capital € 0,2 mln. in 2024 en € 0,2 mln in 2025
- Herstructurering glastuinbouw Westland € 0,6 mln in 2024 en € 0,5 mln in 2025

Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

Cofinanciering EFRO Interreg € 1,6 mln (v) Bestaand beleid

Voor de provinciale cofinanciering van Europese EFRO projecten was een openstelling in 2023 verwacht, waarbij de lasten zouden doorlopen naar 2024. Openstelling zal echter pas in 2024 gebeuren. De lastnemingen vinden daarom later in de tijd plaats. Het lastenverlagend effect in 2024 is € 1,6 mln. Huidige schatting is dat lastnemingen doorlopen tot en met 2027. Fasering via de bestemmingsreserve Versterking economie.

Aerospace € 0,4 mln (v) Bestaand beleid

De ontwikkeling van het Basecampgebouw op het Aerospaceterrein in Noordwijk heeft opnieuw vertraging opgelopen. Het begrote budget 2024 van de provincie voor dit gebouw, ter grootte van € 0,4 mln, wordt zolang terug gestort in de reserve Versterking economie. Zodra helderheid is over de bouw en de jaren waarin uitvoering zal plaatsvinden, wordt het totale bedrag (€ 2,8 mln) opnieuw ter begroting gebracht. Dekking ten gunste van de reserve Versterking economie.

Campusregeling € 0,5 mln (v)	Bestaand beleid
De subsidieregeling voor Campus-organisaties in de regio wordt in 2024 opengesteld. De spreiding van de gesubsidieerde activiteiten en daarmee ook de spreiding van de lasten wordt aangepast aan de actuele verwachtingen. Lasten zullen derhalve later in de tijd worden gerealiseerd dan eerder geschat. Een deel van de verleningen betreft de Aerospace sector. Dekking ten gunste van het begrotingssaldo.	
RNIZ subsidie € 0,5 mln (n) en € 0,5 mln (v) per saldo nihil	Bestaand beleid
De subsidieverleningen voor de RNIZ-regeling vanuit de openstelling 2023 hebben inmiddels plaatsgevonden, omdat de werkelijke faseringen 2024 boven de schattingen uitkomen, leidt dit tot extra lasten in het jaar 2024 (€ 0,6 mln). Tevens wordt nu de fasering van lasten verwerkt van toekomstige openstellingen (2025 en verder) voor € -0,1 mln. Daarnaast wordt van de openstelling 2024 geschat dat gesubsidieerde activiteiten voor € 0,5 mln worden uitgevoerd in 2026. De lasten worden derhalve verschoven van 2024 naar 2026. Fasering via de bestemmingsreserve Regionale netwerken in Zuid-Holland.	
Startup in Residence € 0,5 mln (n)	Bestaand beleid
Voor het Startup in Residence Intergov programma 2024 waren zowel de baten van derde partijen als de lasten nog niet in het budget verwerkt. Het betreft een bijdrage van derden van € 0,5 mln. Dekking ten laste van bijdragen van derden.	
MKB/MIT € 1,4 mln (n)	Bestaand beleid
Bij Voorjaarsnota is zekerheid verkregen over de rijksbijdrage van € 6,1 mln voor de MIT-regeling van 2024. De ter beschikking gestelde middelen zijn verwerkt in het budget, evenals de extra lasten die hiermee kunnen worden gedekt. Het effect in 2024 is € 2,3 mln. In zowel 2025 als 2026 is het effect € 1,9 mln. Daarnaast vindt een neerwaartse aanpassing van het budget 2024 plaats met € 0,9 mln, dit vanwege noodzakelijke lastneming in 2023 van R&D subsidies. Dekking en fasering verloopt via de OVP en de reserve MIT.	
Fieldlab subsidies € 1 mln (v)	Bestaand beleid
De subsidieopenstelling voor Fieldlab partijen in de regio wordt pas later in deze collegeperiode verwacht. De middelen blijven beschikbaar, maar worden pas vanaf 2026 naar verwachting gerealiseerd. Dekking ten gunste van de reserve Versterking economie.	
Human Capital fasering € 1,1 mln (v)	Bestaand beleid
Voor de subsidieregeling Human Capital is op basis van nieuwe en bestaande deelakkoorden met partijen de financiële prognose bijgesteld. Enkele deelakkoorden kosten meer uitwerkingstijd dan eerder was ingeschat. Subsidieverleningen en bijbehorende uitvoeringsperioden worden nu later in de tijd gebudgetteerd. Effect is een doorschuif van € 1,1 mln van het jaar 2024 naar 2025 (€ 0,5 mln) en 2026 (€ 0,6 mln). Dekking via de reserve Versterking economie en (beperkt) via begrotingssaldo.	
Overig € 0,7 mln (v)	Bestaand beleid
Samengevat betreft het de volgende onderwerpen:	
<ul style="list-style-type: none"> • MKB-Deals (€ 0,2 mln (v)): in 2024 vindt een subsidie-openstelling plaats voor gemeentelijke partijen. Geschat wordt dat een deel van de subsidie-uitvoering in 2025 plaats vindt. De subsidielasten worden doorgeschoven van 2024 naar 2025 • Life Sciences and Health (€ 0,2 mln (v)): voor het door aanpassing van de activiteiten is een bedrag van € 0,2 mln van 2024 doorgeschoven naar 2025 en 2026; • Circulaire economie (€ 0,1 mln (v)) er is in 2023 één subsidiedossier verleend, waarvan de uitvoering zowel in 2024 en 2025 plaatsvindt. Bij Voorjaarsnota 2024 worden de lasten (€ 0,1 mln) van 2024 naar 2025 verschoven. 	

- Overig € 0,2 mln (v). dit betreft onder andere omgevingsbeleid, herverdeling budget Groene cirkels en afrondingen.

Apparaatslasten € 1,5 mln (v)	Bestaand beleid
Zie voor toelichting paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Kapitaallasten € 0,2 mln (v)
Door verschuiving van de investeringen in de tijd wijzigen ook de afschrijvingen en de rentelasten. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

Beleidsdoel 4-2 Erfgoed Cultuur en toerisme

Beklemming Jaarrekening 2023: subsidies Cultuur € 1,1 mln (n), € 0,4 mln (n) (2025) en € 0,2 mln (n) (2026)	Bestaand beleid
--	------------------------

In 2023 is voor € 1,4 mln minder uitgegeven aan subsidies voor restauratie rijksmonumenten dan verwacht. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door fasering van uitvoeringsprojecten. Grote restauratieprojecten kennen een langere uitvoeringstermijn waardoor lasten (€ 1,4 mln.) zijn verschoven naar 2024, 2025 en 2026. In de Jaarrekening 2023 zijn deze middelen beklemd, zodat ze beschikbaar blijven voor het betreffende doel. Het gaat daarbij om de subsidies voor de projecten Het grote Kantoor Delft, Walsumhoeve, Zellinghuis, Bomvrij Hospitaal, Maastunnelcomplex, Ketelhuis de Meelfabriek en Weeshuis Schiedam.

Voor de zogenaamde incidentele Kanjerprojecten zijn in 2020 begrotingssubsidies verleend. Deze projecten kennen een lange doorlooptijd en lopen in een aantal gevallen vertraging op. In dit geval gaat het om een looptijdwijziging voor het project restauratie en herbestemming Huys ten Donck. Een bedrag van € 0,3 mln is beklemd in de Jaarrekening 2023, waarvan € 0,2 mln doorschuift naar 2024 en € 0,1 mln naar 2025.

Samengevat:

- Restauratie rijksmonumenten: € 0,9 mln (2024), € 0,3 mln (2025) en € 0,2 mln (2026)
- Kanjerprojecten Erfgoed: € 0,2 mln (2024) en € 0,1 mln (2025)

Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

Bestuurlijke beklemming Jaarrekening 2023: Nationaal Fonds Restauratie en Kunstgebouw € 0,7 mln (n)	Bestaand beleid
--	------------------------

In 2023 zijn middelen voor restauratie van rijksmonumenten en erfgoedlijnen overgebleven. Het voorstel is om bij de Voorjaarsnota 2024 deze middelen in te zetten voor een bedrag van € 0,7 mln voor een extra storting in het Cultuurfonds voor Monumenten van het Nationaal Restauratiefonds (NRF). Deze middelen worden dan door het NRF beschikbaar gesteld in de vorm van laagrentende leningen ten behoeve van de verduurzaming van gemeentelijke monumenten in Zuid-Holland. Het NRF zal de provinciale inleg matchen tot € 1 mln.

In de GS-brief van 7 november 2023 is aangegeven dat het Kunstgebouw met een loonstijging is geconfronteerd van in totaal 15% in de cao Sociaal Werk, Welzijn en Maatschappelijke Dienstverlening, waaraan Kunstgebouw gebonden is. Om te voorkomen dat het Kunstgebouw op korte termijn in de problemen raakt is door GS voorgesteld om het Kunstgebouw eenmalig in 2024 tegemoet te komen met een aanvullende subsidiebijdrage van € 0,2 mln. Hiervan is € 0,1 mln gedekt vanuit het bestaande budget in jaarschijf 2024 in Beleidsprestatie 4-3-3 'Versterken cultuurparticipatie en bibliotheken'. De resterende € 0,1 mln kan gedekt worden vanuit de niet-bestede middelen vanuit 2023. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

Bijstelling Erfgoedlijnen en Restauratie € 1,5 mln (v)	Bestaand beleid
---	------------------------

Op basis van de ontvangen aanvragen met betrekking tot de subsidieregelingen Erfgoedlijnen en Restauratie Rijksmonumenten voor plafondjaar 2024 is de verwachting dat een deel van de uitvoering plaatsvindt in 2025 en 2026. De lasten die in 2024 gaan vallen voor deze subsidies zijn op basis van deze verwachting naar beneden bijgesteld. Een bedrag van € 1,4 mln voor restauratieprojecten wordt doorgeschoven, waarvan € 1 mln naar 2025

en € 0,4 mln naar 2026. Aangezien de ontvangen subsidie aanvragen grotendeels nog moeten worden beoordeeld en beschikbaar, zal bij Najaarsnota 2024 nogmaals worden beoordeeld of de inschatting van de lasten nog actueel is. Daarnaast is een kleine wijziging op restauratie monumenten naar aanleiding van looptijdwijzigingen van een aantal projecten, waarbij € 0,1 mln doorschuift van 2024 naar 2026. Fasering via de bestemmingsreserve Restauratie en herbestemming.

Vrijval Restauratieprojecten 2022 € 0,3 mln (v)	Bestaand beleid
Voor twee restauratieprojecten uit 2022 zijn verzoeken voor intrekking ontvangen, met als resultaat een vrijval van € 0,3 mln. Het betreft de projecten Pompgebouw Krimpen aan de Lek (€ 0,1 mln) en Smederijloods (€ 0,2 mln). Vrijval ten gunste van het begrotingssaldo.	

Apparaatslasten € 0,2 mln (v)	Bestaand beleid
Zie voor toelichting paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Toelichting baten

Beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat

MKB/MIT € 1,6 mln (v)	Bestaand beleid.
Bij Voorjaarsnota is er zekerheid verkregen met betrekking tot de rijksbijdrage van € 6,1 mln voor de MIT-regeling van 2024. De beschikbaar komende middelen zijn verwerkt in het budget. Voor 2024 is het bruto effect een extra budget in de exploitatie van € 2,4 mln. Inclusief de neerwaartse aanpassing van het budget van € 0,8 mln bedraagt het netto effect € 1,6 mln voordelig. In zowel 2025 als 2026 is het effect € 1,9 mln. Dekking ten gunste van de rijksbijdragen MIT.	

Startup in Residence € 0,5 mln (v)	Bestaand beleid
Voor het Startup in Residence Intergov programma 2024 waren zowel de baten van derde partijen als de lasten nog niet in het budget verwerkt. Het betreft een bijdrage van derden van € 0,5 mln. Dekking ten gunste van bijdragen van derden.	

Instrumentarium

Reserves

In het onderstaande overzicht wordt aangegeven wat de totale inzet van reserves is binnen de ambitie. De in het overzicht opgenomen bedragen hebben de volgende betekenis:

- In de kolom "Saldo..." betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt.
- In de kolom "Toevoeging" betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt.
- In de kolom "Onttrekking" betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt.

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Beleids- doel	Saldo mutaties Originele Begroting 2024	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties Gewijzigde Begroting 2024
Groene ambities	4-1	-20	0	0	-20
Interreg-cofinanciering EFRO	4-1	-1.265	0	-920	-345
Regionale netwerken in Zuid-Holland	4-1	-285	600	615	-300
Versterking economie	4-1	-276	5.400	-1.210	6.335
MIT MKB Innovatiestimulering topsect	4-1	-1.000	-160	-400	-760
Life Science & Health	4-1	-300	150	0	-150
Restauratie&herbestemming monumenten	4-2	-2.224	3.044	904	-84
Eindtotaal		-5.370	9.034	-1.011	4.675

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 4](#).

Ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland

Zuid-Holland wil een gevarieerde, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving; in de stad en in het landelijk gebied. Daarom zorgen we voor de instandhouding van de unieke landschappen als veenweiden, de kust en de duinen en het delta- en getijdengebied, en het behouden van de unieke en aantrekkelijke steden.

We helpen plekken te creëren waar wonen, werken, ondernemen en recreëren in balans zijn met water, bodem en natuur. Brede welvaart voor iedereen is de basis, binnen de beschikbare ruimte in onze provincie én binnen de volhoudbare grenzen van ons ecosysteem. En dit laatste vraagt de aandacht, want deze grenzen zijn bijna bereikt. Ons water, landschap en de biodiversiteit staan onder toenemende druk door het groeiend aantal inwoners, de economische ontwikkeling, klimaatverandering en door stikstofuitstoot van landbouw, verkeer, luchtvaart en industrie. We hebben te maken met bodemdaling, verdroging en vernatting. De opgaven voor waterveiligheid en wateroverlast worden steeds groter en urgenter door klimaatverandering. We hebben behoefte aan voldoende drinkwater en tegelijkertijd aan droge voeten en voldoende voedsel, waarbij we rekening moeten houden met meer weersextremen.

Samenhangende aanpak nodig

Water, klimaat, natuur, landbouw en stikstof zijn als thema's onlosmakelijk met elkaar verbonden. Maar zijn ook verbonden met opgaven op het gebied van bijvoorbeeld woningbouw, infrastructuur en economische ontwikkeling. En dat zorgt voor uitdagingen in zowel het landelijk gebied als in de stad. Daarbij zijn er internationale en nationale wettelijke verplichtingen en bestuurlijke afspraken die onze inzet voor natuur, klimaat, water en stikstof noodzakelijk maken. Dit helpt ook om ruimte te maken voor investeringen in nieuwe bedrijvigheid en woningbouw. Stikstofvermindering en het wegnemen van diverse drukfactoren (denk aan verdroging en waterkwaliteit) die de kwaliteitsverbetering van natuur, water en klimaat belemmeren, zowel in het landelijk gebied als in de stad, zijn daarbij cruciale randvoorwaarden. We hebben alleen maar kans van slagen als we proberen om de opgaven in samenhang met elkaar op te lossen.

Landelijk Gebied

In het landelijk gebied komt de samenhangende aanpak op de doelen tot uiting in het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied. Hierin werkt de provincie samen met partners zoals gemeenten, waterschappen, landbouworganisaties, natuurbeheerders en ondernemers aan de opgaven in het landelijk gebied. Deze opgaven zijn voldoende en schoon water, een gezonde natuur en klimaatbestendige inrichting. Deze integrale aanpak versterkt ook onze inzet voor een ecologisch en economisch toekomstbestendig perspectief voor de landbouw. En daarmee voor beheer en behoud van onze karakteristieke landschappen en polders. Binnen het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied voeren we het integrale beleid uit en werken we gebiedsgericht en gericht op de toekomst.

Stedelijk Gebied

Ook in het stedelijk gebied gaat het om het creëren van een gezonde leefomgeving, voldoende en schoon (drink-) water, maatregelen tegen hittestress, natuurinclusieve ruimtelijke ontwikkeling en betere aansluiting van groen-blauwe structuren tussen het stedelijk en landelijk gebied, in relatie tot recreatie, natuurbeleving, welzijn en gezondheid. Zo werken we aan een Zuid-Holland waar we ook in de toekomst goed kunnen leven, in een provincie waar natuur en bodem gezond zijn, het water schoon is, en inwoners kunnen rekenen op bescherming tegen het water.

Zo bereiken we meer balans tussen ecologie en de economie voor een krachtig en leefbaar Zuid-Holland. Deze samenhangende aanpak werken we hierna verder uit per beleidsdoel uit het omgevingsbeleid.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur

De biodiversiteit, de belangrijkste graadmeter voor de kwaliteit van de natuur, daalde de afgelopen decennia sterk. Om te zorgen voor een gunstige staat van instandhouding van de soorten en habitats in de provincie, is het hebben van voldoende natuur van goede kwaliteit een vereiste. Dit is niet alleen belangrijk voor de natuur zelf, maar ook om ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken en om de bijdrage van natuur aan brede welvaart en leefbaarheid zeker te stellen. Het beschermen van biodiversiteit ligt vast in de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR). Om de gunstige staat te behalen, realiseren, beheren en beschermen van een robuust netwerk van natuurgebieden. Buiten deze natuurgebieden creëren we een aantrekkelijk landschap en steden waar, naast andere functies, ook ruimte is voor natuurwaarden. Tegelijkertijd hebben we aandacht voor gezond evenwicht in populaties van planten en dieren, waardoor ingrijpen soms nodig is.

Realisatie begrensde natuur

De provincie is wettelijk verantwoordelijk om specifieke soorten en habitats te beschermen en in de zogenoemde 'gunstige staat van instandhouding' te brengen volgens de EU Vogel- en Habitatrichtlijn. Realisatie van natuur is hiervoor een belangrijk middel, waarbij de provincie wil bereiken dat een robuust netwerk van natuurgebieden ontstaat, bestaande uit kerngebieden met verbindingzones daartussen.

De provincie wil dat de met het Rijk afgesproken hectaren in het Natuurpact, het Natuurnetwerk Nederland (NNN), vóór eind 2027 zijn gerealiseerd. Hier geven we invulling aan met uitvoeringsprogramma's die per gebied zijn opgesteld. De nieuwe natuur richten we in door middel van zelfrealisatie of verwerving, in samenwerking met terreinbeherende organisaties, waterschappen, agrariërs, inwoners en ondernemers. Op deze manier werken we samen aan een samenhangend en verbindend netwerk van duurzaam behouden natuurgebieden, waardoor we populaties van planten en dieren duurzaam in stand kunnen houden.

Daarnaast realiseren we in het Buitenland van Rhooen een natuur- en recreatiegebied van circa 600 ha. Het vastgestelde streefbeeld met hoogwaardige akkernatuur is in 2028 klaar.

Versterken natuur en landschapswaarden

Ook buiten de begrensde natuur willen we, in combinatie met andere functies, de natuur- en landschapswaarden versterken. Een belangrijke reden hiervoor is de biodiversiteit die sterk onder druk staat. Zo verdwijnen kwetsbare planten, neemt de diversiteit en biomassa van insecten af, is de trend in aantallen van veel vogelsoorten al jaren negatief en staat het onderwaterleven onder steeds grotere druk. Daarnaast is een gezonde (beleefbare) natuur belangrijk voor de mens en dragen we bij aan klimaatdoelen (CO₂-vastlegging, waterberging, verminderen hittestress) en aan verbetering van de waterkwaliteit.

In 2024 willen we het volgende bereiken:

- *Boerenlandvogels & Agrarisch natuurbeheer*: met de acties vanuit het actieplan boerenlandvogels en het aanvalsplan grutto bijdragen aan het doel om de neerwaartse trend in aantallen van boerenlandvogels te keren.
- *Bos en bomen*: invulling geven aan de Motie de Spade de grond en de Motie Duurzaam Bos- en bomenbeleid en een start maken met de doelen voor bosuitbreiding zoals genoemd in het ZHPLG.
- *Groenblauwe dooradering*: realisering van groenblauwe dooradering volgens het ZHPLG (10% in 2050 en 5% als tussendoel in 2030).
- *Soortenbeleid*: verder uitwerken en stimuleren iconsoortenbeleid (en VHR-opgave buiten natuurgebieden), zodat we het leefgebied van soorten van kenmerkende landschapstypen in Zuid-Holland, ook buiten natuurgebieden versterken. Hiermee geven we invulling aan onze wettelijke taak om planten en dieren te beschermen. Als specifiek onderdeel hiervan bijenlandschappen uitbreiden naar nieuwe regio's op weg naar een provinciale dekking in 2030.

- *LIFE IP All4Biodiversity*: wegnemen van de drukfactoren rondom Natura2000-gebieden door een gebiedsgerichte aanpak met de stakeholders. Het 6-jarige programma eindigt in maart 2026 en maakt onderdeel uit van de aanpak van de Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel. Zo maakt de door All4Biodiversity ontwikkelde toolbox onderdeel uit van de basiskwaliteit natuur waarvan Deltaplan recent een rapport uitbracht.
- *Overgangsgebieden*: als mogelijk middel om efficiënt ZHPLG doelen te behalen, waaronder de instandhoudingsdoelen binnen de N2000-gebieden, door wegnemen van drukfactoren buiten de begrenzing. Zo dragen overgangsgebieden bij aan de VHR-doelen, maar bieden ook ruimte voor het treffen van maatregelen voor de andere ZHPLG-doelen.

Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZHPLG)

Gezien de opgaven op natuurherstel, water en bodem en duurzame landbouw introduceerde het Rijk het Nationaal Programma Landelijk gebied. Zij vroeg alle provincies om hier een provinciale aanpak voor te maken. Het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZHPLG) is de volgende stap naar een duurzame toekomst voor het landelijk gebied. Het is een aanpak om te komen tot een landelijk gebied waar de kwaliteit van het water op orde is, waar flora en fauna kunnen voortbestaan, en dat een bijdrage levert aan de strijd tegen klimaatverandering. Het landelijk gebied biedt ook ruimte voor agrarische ondernemers met duurzame verdienmodellen.

De transitie van het landelijk gebied is noodzakelijk. In onze aanpak zijn we zorgvuldig en werken we in gezamenlijkheid en op een lerende manier naar de toekomst toe. In het ZHPLG nemen we bestaande doelen op het gebied van natuurherstel, water, klimaat en stikstof als uitgangspunt. De doelen op zich zijn niet nieuw en vloeien voort uit (inter)nationale verplichtingen, die vastliggen in wetgeving en bestuursakkoorden.

De kracht van het ZHPLG is de samenhangende aanpak, die toekomstbestendig en gebiedsgericht is. Samenhangend doordat we de doelen op gebied van water, natuur en klimaat in 1 keer aanpakken. Dit zodat partners en ondernemers, niet eerst voor het ene doel aan de slag hoeven, en dan voor het andere. Tevens is het ZHPLG toekomstbestendig; we richten ons op de middellange termijn maar houden ook rekening met de uitdagingen in de verdere toekomst. De crux van het programma is dat we de doelen gebiedsgericht aanpakken. Een aantal doelen zal hiervoor nog regionaal concreet moeten worden. Zonder een zorgvuldige aanpak in de 3 kerngebieden Veenweiden, Zuid-Hollandse Delta en Kust en Duinen, maar ook in de 16 deelgebieden gaan we de doelen niet bereiken.

Dit vergt de komende jaren veel van ons. We hebben een actief gebiedsproces waarbij we alle partners, ondernemers, gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties nodig hebben. We werken hiervoor met een programmatische gebiedsgerichte aanpak. Dit betekent dat we met gebiedspartners in fasen toewerken naar een steeds concretere invulling van de opgave: verkenning, planuitwerking en realisatie. We organiseren hiervoor onder andere keukentafelgesprekken, dialoogsessies in deelgebieden en we hebben regiegroepen op kerngebiedsniveau. Dit doen we langjarig en hierbij zijn we gebiedspartner en gebiedsautoriteit. Partner zijn we doordat we nauw samenwerken, en we geven daarnaast richting aan de te behalen doelen en zijn transparant over onze rol, taken en verantwoordelijkheden. Daarnaast is het ZHPLG nauw verweven met de ontwikkeling van de ruimtelijke puzzel/Toekomstige Koers Zuid-Holland.

Beleidsdoel 5-2 Transitie landbouw

Met de aanpak in het landelijke gebied werken we toe naar toekomstbestendige landbouw, met aandacht voor natuurinclusiviteit, die bijdraagt aan beheer en behoud van onze karakteristieke landschappen en polders. Er blijft voldoende ruimte in onze provincie voorhanden als waarborging voor de landbouw als economische sector en de voedselzekerheid. De landbouw teelt gezond, duurzaam en betaalbaar voedsel voor iedereen. Dat is een landbouw met minder schadelijke uitstoot naar bodem, lucht en water.

De provincie wil de transitie landbouw versnellen voor alle landbouwsectoren en regio's. Want in het veenweidegebied is de veehouder een drijvende kracht voor landschap en landgebruik. Een weidegebied met koeien en schapen tussen rijen met sloten, wordt door velen gezien als iconisch voor de Nederlandse identiteit. In stand houden van die identiteit kan alleen als de agrarisch ondernemers, die hier voor zorgdragen voldoende toekomstperspectief hebben om dit te blijven doen. En in het landschap van Zuid-Hollandse eilanden, maar ook in mindere mate in het Groene Hart, zorgen de boeren voor hoogproductieve en kwalitatief hoogstaande voedselgewassen.

Samen met de partners in het veld ontwikkelen wij nieuwe verdienmodellen en prestatie indicatoren die recht doen aan de dynamische transitie én perspectief bieden aan de agrariërs. Zo zetten we bijvoorbeeld in op experimenteerruimte om gefundeerd en geformaliseerd af te wijken van bestaand beleid en regelgeving en we houden rekening met diegene die hun bedrijf al verduurzaamd hebben

In 2024 beschrijven wij samen met de belanghebbenden de koers, die in de ZH-PLG kern- en deelgebieden perspectief biedt aan de agrarische sector. Het realiseren van de doelen vraagt om maatwerk, per gebied en ondernemer. De ondernemers in landbouw weten welke aanpak en maatregelen het beste bij hun bedrijf passen. Het is in eerste instantie aan een gebied om te bepalen welke maatregelen zij nemen om de doelen te bereiken. Daar zit de creativiteit, de innovatiekracht en de energie om tot oplossingen te komen die ook op draagvlak kunnen rekenen. We zorgen dat we optimaal kunnen meedoen in het proces van de ZH-PLG. Aandacht voor objectieve data en monitoring is een belangrijk aspect hierbij.

Daarnaast werken we verder uit hoe de transitie naar een toekomstbestendige landbouwsector met aandacht voor natuurinclusiviteit eruit gaat zien, ondermeer in relatie tot deze natuur, de waterbeschikbaarheid en -kwaliteit. Niet alles kan overal. Bij het stellen van kaders hoort inzicht in de verdienmodellen en effect van maatregelen op het verdienvermogen van de agrariërs en het toevoegen van aanvullende functies aan agrarische bedrijfsmodellen. Bijvoorbeeld het lokaal produceren van gezond voedsel voor de stad.

Ondertussen maken wij gebruik van de via de GLB beschikbare middelen om de brede plattelandsontwikkeling te stimuleren en werken we in 2024 toe naar kritische prestatie indicatoren voor in ieder geval ammoniak, waterkwaliteit en biodiversiteit.

Bij al deze activiteiten streven wij naar erkenning voor het initiatief en de kennis die agrariërs inbrengen. Zo werken we aan een Zuid-Holland waar lucht, water en bodem gezond zijn en waar voldoende toekomstperspectief door inkomenszekerheid en brede welvaart voor iedereen de basis is.

Beleidsdoel 5-3 Leven met water

Zuid-Holland bestaat voor een zesde deel uit water. Dat water vervult een belangrijke rol in onze provincie. Om te leven maken we gebruik van drinkwater en ook onze industrie kan niet zonder (drink)water. We benutten het als irrigatiewater voor land- en tuinbouw en het is noodzakelijk voor onze natuurgebieden. Vaarwater in rivieren, meren en de zee is nodig voor transport. Voor recreatie hebben we zwem- en vaarwater nodig van een goede kwaliteit.

De provincie werkt daarom aan waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid. Er kan sprake zijn van te weinig water, bijvoorbeeld door droogte, of juist te veel water. Daarom werkt de provincie aan het beschermen van Zuid-Holland tegen wateroverlast en overstromingen. Water en bodem zijn sturend en de provincie werkt toe naar een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting en watermanagement van onze leefomgeving.

De opgaven waterveiligheid en –overlast, waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid worden steeds groter en urgenter. Dat komt onder andere door klimaatverandering, druk op de waterkwaliteit door verontreinigingen uit de landbouw, industrie en huishoudens, en de toenemende zoetwaterbehoefte door bijvoorbeeld bevolkingsgroei. Deze grote vraagstukken kan de provincie niet alleen oplossen. Het vereist gezamenlijke inzet van en

samenwerking met verschillende overheden en andere organisaties, zoals het Rijk, waterschappen, gemeenten en stakeholders zoals drinkwaterbedrijven. Binnen de provincie Zuid-Holland moeten we samenwerken om de wateropgaven een stap verder te brengen, om zo ook andere provinciale opgaven te kunnen blijven realiseren. Denk aan woningbouw (voldoende drinkwater, waterveiligheid, droge voeten), land- en tuinbouw en industrie (beschikbaarheid van zoetwater/gietwater, waterveiligheid), het versterken van natuur en biodiversiteit (goede waterkwaliteit) of de energietransitie (innovaties als open bodem-energiesystemen hebben effect op grondwater). Daarnaast is water een ruimtevrager, denk aan ruimte voor waterberging (piekberging en het vasthouden van water) en het aanwijzen van grondwaterbeschermingsgebieden. Water is daarmee ook een belangrijk thema in het kader van ruimtelijke keuzes in onze provincie.

Voor waterveiligheid en –overlast zijn de wettelijke taken het goedkeuren van projectbesluiten van de waterschappen en het invulling geven aan de uitvoering van de EU-richtlijn Overstromingsrisico's. De kaderstellende rol vullen we in door het aanwijzen en het vaststellen van een omgevingswaarde (norm) voor regionale waterkeringen in de omgevingsverordening en het vaststellen van een omgevingswaarde voor wateroverlast in de omgevingsverordening. De provincie werkt aan het (door)ontwikkelen van beleid voor waterveiligheid door invulling te geven aan meerlaagsveiligheid en het herijken van het beleid voor wateroverlast. Daarbij nemen we nieuwe inzichten mee in de afwegingen, zoals die uit het Nationaal Deltaprogramma.

Voor waterkwaliteit en –beschikbaarheid zijn in Europees verband specifieke afspraken gemaakt over hoe een duurzame bescherming van oppervlaktewater en grondwater gewaarborgd moet worden. De provincie onderhoudt grondwatermeetnetten waarmee we, in alle grondwaterlichamen, de grondwaterkwaliteit en -kwantiteit monitoren. De provincie heeft een actieve rol en verantwoordelijkheid bij het voldoen aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-West is het platform waar wij met de partners in dit Stroomgebied beleid en inzet afstemmen, en de voortgang op maatregelen en doelbereik evalueren. Met het Rijk, waterschappen, gemeenten en stakeholders maken we nadere afspraken over het terugdringen van schadelijke stoffen en andere extra te nemen (inrichtings- en beheer)maatregelen om de doelen te realiseren. In het ZHPLG werken we in en met de gebieden aan de kortetermijndoelen voor de waterkwaliteit en middel-langetermijndoelen voor een toekomstbestendig watersysteem.

Wat gaan we doen om het beleidsdoel te realiseren?

Om de verschillende beleidsdoelen voor de ambitie te realiseren, hebben we elk doel vertaald in een aantal beleidsprestaties. Die staan hieronder beschreven.

Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur

Beleidsprestatie 5-1-1 Nieuwe natuur realiseren

Realisatie begrensde natuur

We maken een robuust geheel van aaneengesloten natuurgebieden die tegen een stootje kunnen doordat de ecosystemen op orde zijn. Om dat te bereiken:

- Maken we het Natuurnetwerk Nederland per 2027 af. De daarvoor benodigde gronden komen deels via afspraken met de grondeigenaar over zelfrealisatie en deels via grondruil of verwerving beschikbaar. Hiertoe worden inrichtingsplannen gemaakt, vergunningen aangevraagd en aannemers ingehuurd. De daadwerkelijke uitvoering van de inrichtingsmaatregelen vindt gefaseerd plaats in 2024 t/m 2027. In 2024 wordt er circa 480 hectare natuur opgeleverd. Op basis van het vastgestelde NNN-handelingskader en het besluit 'volledige schadeloosstelling' werken, samen met de grondeigenaren en gebiedspartners, de realisatiestrategie per regio verder uit.
- De Gebiedscoöperatie Buitenland van Rhooen werkt ook in 2024 in opdracht van de provincie Zuid-Holland aan de realisatie van akkernatuur, natuurinclusieve landbouw en recreatie. We leggen robuuste natuurvriendelijke oevers, bloemrijke akkerranden en heggen aan, onder andere voor akkervogels en

insecten. Ook is er ruimte voor boeren om te experimenteren met andere gewassen zoals teunisbloem en haver. De Gebiedscoöperatie zorgt voor de inrichting en het beheer van het gebied (circa 600 ha). Wij zorgen voor de beschikbaarheid van de gronden. Daar waar eigenaren niet kiezen voor zelfrealisatie, koopt de provincie de gronden.

Versterken natuur en landschapswaarden

De provincie stelde 40 iconsoorten vast die zij wil beschermen en die staan voor de diverse natuur- en landschapstypen binnen Zuid-Holland. Ook andere soorten liften mee op maatregelen ter verbetering van het leefgebied van iconsoorten. De soorten zijn afhankelijk van zowel beschermde natuurgebieden als natuur daarbuiten. Het verder uitwerken van welke natuur in welk landschap past, en in combinatie met welke andere functies, vormt onder andere de input voor de ZHPLG-gebiedsprocessen.

Boerenlandvogels & Agrarisch natuurbeheer

- Jaarlijkse openstelling van de subsidieregeling verbetering leefgebied grutto en patrijs (Srg paragraaf 2.16).
- Verbeteren van predatiebeheer en onderzoek naar de overleving van weidevogelkuikens op maisland.
- Ondersteuning van vrijwilligers en communicatie-activiteiten, waaronder een provinciale kennisdag.
- Uitvoeren tussenevaluatie van het actieplan.
- Maatregelen treffen voor weidevogels op provinciegrond.

Bij de inspanningen vanuit het Actieplan Boerenlandvogels sluiten we nauw aan op het ZHPLG, de veenweidenstrategie en de actielijn Natuurinclusieve Landbouw.

Bos en bomen

- Voortzetten subsidieregeling "meer bos in Zuid-Holland" en identificeren van kansen en begeleiden van initiatieven via de bosmakelaar. De locaties waar we in 2023 subsidieaanvragen voor ontvingen, volgen en begeleiden we tot uitvoering.
- Afspraken maken met recreatieschappen over bosuitbreiding binnen recreatiegebieden.
- Voorzetten samenwerking MeerBomenNu van Urgenda.
- Samen met opgave landbouw en circulair begeleiden en stimuleren van initiatieven gericht op voedselbossen en gebruik van (wilgen)hout (als duurzame grondstof).

Soortenbeleid

- Uitvoeren subsidieregeling "realisatie leefgebied iconsoorten, landschapselementen en voedselbossen" om biodiverse initiatieven uit de samenleving te ondersteunen (in samenwerking met bos en bomen).
- Opstellen informatiebladen voor versterkingsmaatregelen van een aantal iconsoorten uit stedelijk en landelijk gebied en afstemmen met partners (o.a. gemeenten, waterschappen en omgevingsdiensten) over ontwikkelingen ten aanzien van soorten en beleid.
- Uitwerken monitoringplan iconsoorten.
- Stimuleren van Zuid-Holland-breed bijenlandschap, in samenwerking met alle Zuid-Hollandse Omgevingsdiensten en het uitrollen van een communicatiecampagne.

Groenblauwe dooradering

- Uitwerken van een beleidskader groenblauwe dooradering (GBDA)
- Uitwerken van een informatiepakket GBDA dat digitaal beschikbaar komt voor de deelgebieden en gebiedspartijen om invulling te geven aan een ontwerp GBDA op deelgebiedsniveau.
- Uitwerken van de concrete maatregelen GBDA voor het Westland, Alblasserwaard, Hoeksche Waarde, Midden-Delfland en Boskoop.

LIFE IP All4Biodiversity

- Organiseren van een partnerbijeenkomst met als centrale thema gebiedsgerichte ontwikkeling van PPLG-projecten.
- Voor het project Mient Kooltuin / Groene Zone uitwerken van een LESA en een kansanalyse natuurontwikkeling (KANO) die uit All4Biodiversity voortkwam.

Overgangsgebieden

- Uitvoeren van een kwalitatieve verkenning om te bepalen rond welke N2000-gebieden overgangsgebieden noodzakelijk, effectief of niet nodig zijn, en op welke wijze hier invulling aan gegeven kan worden.

Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied

De uitvoering van het ZHPLG gebeurt samen met andere overheden en maatschappelijke partners (waaronder boeren, tuinders, bewoners, andere overheden, waterschappen, etc) om de opgaven en maatregelen uit te werken en afspraken te maken om de doelstellingen te realiseren. En we doen dit gebiedsgericht in het landelijk gebied. Deze gebiedsgerichte aanpak doen we op een aantal schaalniveaus:

1. Landelijk Gebied Zuid Holland: het volledig landelijk gebied. Op dit niveau organiseert de provincie samen met partners de raakvlakken met de opgaven in het stedelijk gebied.
2. 3 kerngebieden: het Kust- en duingebied, het Veenweidegebied en de Zuid-Hollandse Delta.
3. Deelgebieden ('fijnmazig'): Een deelgebied is een deel van een kerngebied waar we samen met partners concrete plannen (zullen) uitwerken voor te nemen maatregelen. Voorbeelden zijn Goeree-Overflakkee (in de Zuid-Hollandse Delta), Duin- en Bollenstreek (in Kust en Duinen) Krimpenerwaard (in het veenweidegebied tevens NOVEX-gebied Groene Hart).

Het jaar 2024 staat voor het ZHPLG in teken van het voor elkaar krijgen van een aantal zaken.

Doel is om aan het eind van dit jaar het Ontwerp ZHPLG op te leveren met daarin een verdere uitwerking van ons staande beleid en verdere uitwerking en waar nodig regionale concretisering van onze uitgangspunten; natuurherstel- en ontwikkeling ten behoeve van 30% overbrugging VHR-opgave, toekomstbestendig, duurzaam en circulair systeem voor de land- en tuinbouw, emissiereductie ammoniak ten behoeve van natuurherstel, behalen van de KRW doelen, uitstootvermindering van broeikasgassen ten behoeve van het klimaatdoel 2030 en water en bodem sturend.

Ook stellen we in het kader van onze programmatische aanpak 16 startbeslissingen op en leveren we deze begin 2025 op. Zij dienen als basis voor de verkenningen in deelgebieden.

Voor 1 april 2024 leverden we bij het Rijk een uitgewerkt Maatregelenpakket ZHPLG (als onderdeel van het Ontwerp) in, die aantoonbaar bijdraagt aan de doelrealisatie 2030.

Dit jaar zal ook in het teken staan van het starten met de uitvoering van de Maatregelenpakketten (met projecten) van het ZHPLG. Dit is wel afhankelijk van de financiering van LNV van de door ons ingediende maatregelenpakketten.

Beleidsprestatie 5-1-2 Beschermen en versterken bestaande natuur en soorten

Natuurbeheer & kwaliteitsimpulsen N2000 / NNN

- Om onze natuurdoelen te halen, werken we samen met grondeigenaren en beheerders om de natuurgebieden in stand te houden en zo mogelijk in kwaliteit toe te laten nemen.
- Elk jaar werken we het Natuurbeheerplan Zuid-Holland bij. In dit plan leggen we de natuurdoelen vast, als kader voor het verlenen van beheersubsidies.
- De Natura 2000 beheerplannen hebben een looptijd van (maximaal) 6 jaar. Deze evalueren we tijdig en houden we up-to-date. Daarbij verwerken we de uitkomsten van de natuurdoelanalyses en de beoordeling van de Ecologische Autoriteit.
- We verlenen natuurbeheersubsidies aan grondeigenaren binnen het NNN.

- Op basis van natuurdoelanalyses, Natura 2000 beheerplannen en op basis van uitkomsten van monitoring en kwaliteitsbeoordelingen van het NNN voeren we voortgangsgesprekken met beheerders en verlenen we waar nodig subsidies aan grondeigenaren binnen het NNN voor het uitvoeren van kwaliteitsimpulsen. De meer complexe maatregelen waarvoor een gebiedsproces nodig is, werken we verder uit via het ZHPLG.

Bescherming natuur en soorten

Vergunningverlening, toezicht en handhaving op activiteiten die de natuur betreffen

- Het verbinden van de natuurbeschermingsopgave met de maatschappelijke ontwikkelingen in het kader van onder andere woningbouw-, energie en drinkwateropgave. Dit door bijvoorbeeld in te zetten op soortenmanagementplannen en het onderzoeken van methodes om processen efficiënter en effectiever te maken.
- Opdrachtgeven aan de omgevingsdiensten Haaglanden en Zuid-Holland-Zuid over de uitvoering van de VTH-taken in het kader van activiteiten die de natuur betreffen.
- Het actualiseren van de beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.
- In samenwerking met ODH werken aan het binnen de termijnen afhandelen van aanvragen voor vergunningen in het kader van flora- en fauna-activiteiten.
- Staat van instandhouding beschermde soorten in kaart brengen voor Zuid-Holland

Planologische bescherming

- Goede bescherming van de bestaande natuurgebieden is cruciaal. Ook in 2024 blijven we ruimtelijke ontwikkelingen toetsen en indien aantasting niet kan worden vermeden, zorgen we ervoor dat de aantasting op de juiste wijze wordt gecompenseerd.
- We actualiseren de beleidsregel compensatie natuur, recreatie en landschap, zodat deze voor de beschermingscategorieën NNN, belangrijk weidevogelgebied en recreatie weer aansluit bij de huidige praktijk en de nieuwe Omgevingswet.
- We actualiseren de beschrijving van de wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland, zodat we deze in de omgevingsverordening kunnen vaststellen.

Faunabeheer

- We verlenen tegemoetkomingen voor geleden schade door natuurlijk in het wild levende en inheemse beschermde dieren via BIJ12.
- Het toetsen van en goedkeuren van de door de Faunabeheereenheid vastgestelde faunabeheerplannen en behandelen van bezwaar- en beroepsprocedures tegen de goedgekeurde besluiten
- Het bewaken van de instandhouding van de soorten, toetsen of de afweging van belangen in het faunabeheer correct heeft plaatsgevonden.
- Het verlenen van subsidies aan de Faunabeheereenheid en wildbeheereenheden voor de uitvoering van hun wettelijke taken.
- Het beperken of voorkomen van schade/risico's veroorzaakt door in het wild levende dieren door het afgeven van o.a. vergunningen voor faunabeheer.
- Contact onderhouden met de Faunabeheereenheid (FBE) en Wildbeheereenheden (WBE's) over de uitvoering van het faunabeheer en de gestelde doelen in de faunabeheerplannen.

Invasieve exoten

- Uitwerken van een 'plan van aanpak invasieve exoten'
- Bestrijden van invasie exoten waar de provincie een eliminatie-plicht voor heeft, door het afgeven van opdrachten en vergunningen.
- Inzetten op het isoleren van de kleine waterteunisbloem op Tiengemeten om verdere verspreiding in het Natura 2000-gebied Haringvliet te voorkomen dan wel te beperken.
- Input leveren voor de bestrijding en beheer van invasieve exoten in de Natura 2000-beheerplannen.

- Contacten onderhouden met de terrein-beherende organisaties en medeoverheden over de bestrijding/beheer van invasieve exoten.
- Beheer van invasieve exoten mogelijk maken door het afgeven van vergunningen.

Natuurmonitoring

- Natuurmonitoring is cruciaal om tijdig bij te kunnen sturen om de natuurdoelen te halen. We monitoren via langlopende meetnetten weidevogels, vegetatie en winter-watervogels.
- In Natura 2000-gebieden voeren we inventarisaties uit om de omvang en kwaliteit van de Natura 2000-habitats en soorten te monitoren.
- Voor het NNN maken we het dashboard natuurkwaliteit volledig en houden we deze up-to-date middels informatie uit de natuurmonitoring.
- De recent ingerichte natuurgebieden 'schouwen' we om te bepalen of de natuur zich goed ontwikkelt en of we moeten bijsturen.
- Digitalisering en databeheer wordt steeds belangrijker. We werken aan dataopslag, data-ontsluiting en data-verspreiding. We voeren 'het goede gesprek' met natuurbeheerders. Zo houden we de ontwikkeling van de natuurwaarden in de gaten en kunnen we bijsturen.
- Als er naar aanleiding van de monitoring en gesprekken met de beheerders naar voren komt dat er behoefte is aan aanvullende kennis, dan doen we ons best hierin te voorzien.

Programma Natuur

- In 2024 geven we uitvoering aan de reeds beschikte projecten Natura 2000 en NNN in het kader van eerste fase (2021-2026).
- Voor de 2e fase (2024-2030) stelt het Rijk in 2024 de SPUK-regeling open.
- De provincie zal op basis daarvan een maatregelenpakket opstellen en indienen. Na beschikking van dit pakket zal de provincie een subsidieregeling openstellen voor uitvoering van de maatregelen. Het maatregelenpakket van SPUK-2 is bedoeld voor natuurmaatregelen in en rond Natura 2000-gebieden, gericht op stikstofgevoelige natuurwaarden.

Datagedreven ZHPLG

We richten ons in eerste instantie op monitoren, verantwoorden en visualiseren op basis van data. Hiervoor bouwen we verder aan een datafundament en tooling voor monitoren en rapporteren. Datagedreven werken vraagt ook om (gewijzigde) organisatie en processen. Daarvoor zoeken we ook provincie-breed aansluiting bij het programma Informatietransitie. We werken aan een meer datagedreven organisatie, en de bijbehorende processen. Dit doen we geleidelijk als onderdeel van de implementatie van ontwikkelde producten. We:

- implementeren de gebiedsviewer en ontwikkelen deze door
- ontwikkelen een ammoniak- en een KRW (Kaderrichtlijn Water)-monitor
- bouwen een eerste versie van een dashbord om de voortgang van ZHPLG-maatregelen te kunnen monitoren

Beleidsprestatie 5-1-3 Natuurinclusieve transitie

De provincie Zuid-Holland bevordert de natuurinclusieve transitie enerzijds door het werken met een agenda natuurinclusief, net als de Rijksoverheid, en anderzijds met het bouwen van een community natuurinclusief. We stellen een nieuwe Groeiagenda Natuurinclusief Zuid-Holland 2024 –2027 op met een beschrijving van de aanpak om te komen tot een Natuurinclusief Zuid-Holland, gericht op draagvlak, adaptatie en internalisering van natuurinclusief. En met als doel om natuurbelangen integraal mee te nemen in andere opgaven, zoals bijvoorbeeld waterkwaliteit, landbouw en verstedelijking om stappen te zetten richting een natuurinclusieve samenleving (in 2050).

In 2024:

- Stellen we de nieuwe Groeiagenda Natuurinclusief op
- Bieden we gerichte ondersteuning en bewaken we de voortgang en samenhang van de acties

- Zorgen we voor verbinding tussen verschillende thema's
- Brengen we nader in beeld welke instrumenten, inzet, dan wel advies aanvullend nodig zijn om de natuurinclusieve transitie te versterken
- Verzamelen en delen we inspirerende voorbeelden, kansen, innovaties, ontwikkelde kennis met betrekking tot basiskwaliteit natuur en andere natuurinclusieve instrumenten
- Maken we een start met community building

Beleidsprestatie 5-1-4 Stikstofreductie

Ammoniak (NH₃) reductie voor natuurherstel

De provincie brengt in beeld wat er mogelijk en haalbaar is voor ammoniakreductie in de landbouw. Uiteindelijk is het doel dat om de ammoniakreductie te behalen er gewerkt wordt met doelsturing door middel van een KPI-systematiek. Het ministerie van LNV werkt met een aantal provincies en de Wageningen Universiteit aan een nieuwe landelijke KPI-set die de standaard moet worden voor publieke en private beloningssystemen. Dit moet ertoe leiden dat er een menukaart ontstaat met mogelijkheden per bedrijf voor emissiereductie.

Om innovatie in de landbouw te stimuleren, heeft de provincie plannen om subsidies te verstrekken ter ondersteuning van initiatieven die gericht zijn op het verminderen van ammoniakemissies. Het helpen van boeren en andere ondernemers bij het verduurzamen van hun bedrijf door o.a. innovatie is een van de speerpunten van het Coalitieakkoord 2023-2027. Dit kan onder andere gerealiseerd worden door middel van proefprojecten en pilots in samenspraak met gebiedspartijen en medeoverheden binnen het ZHPLG. De provincie heeft hiervoor in zowel 2024 en 2025 € 3,5 mln gereserveerd zoals beschreven in de najaarsnota. Een concreet voorbeeld waarbij we samenwerken met gebiedspartijen om met innovatie tot reductie te komen is Boeren met Perspectief rondom de Nieuwkoopse plassen.

Naast innovatie benoemt het Coalitieakkoord andere maatregelen afhankelijk van de opgaven die bij een bedrijf en de directe omgeving spelen. Dat zijn mogelijke maatregelen als ander voer en weidegang extensiveren (minder vee per hectare of hetzelfde aantal vee op meer hectare), diversificatie, bedrijfsomschakeling, verplaatsen en stoppen. Deze opgave pakt stikstof samen op met landbouw.

Ook wil de provincie inzicht krijgen in de mate waarin we onze reductiedoelen voor ammoniak behalen en of ons beleid doelgericht is, door bij te houden hoeveel ammoniakemissies er op jaarbasis gereduceerd wordt ter vergelijking met het referentiejaar 2020. Bij het maken van de ammoniakmonitor werkt stikstof samen met datagedreven ZHPLG. Daarnaast streeft de provincie naar het verkrijgen van inzicht in de stikstofdepositie die neerdaalt op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, om vast te stellen in hoeverre de stikstofdepositie de Kritische Depositie Waarde (KDW) overschrijdt.

Stikstofoxiden (NO_x) reductie voor natuurherstel

De provincie wil bijdragen aan stikstofoxiden (NO_x) reductie voor natuurherstel. Voor NO_x-reductie zijn er landelijke indicatieve reductiedoelstellingen voor de sectoren mobiliteit en industrie & energie van respectievelijk 25% en 38% in 2030 ten opzichte van 2019. De reductiedoelen zijn Rijksdoelen, de provincie draagt bij aan het behalen van de doelen.

De provincie draagt bij aan de Rijks-maatwerkafspraken voor industriële piekbelasters, waar mogelijk ondertekent de provincie mede de overeenkomst. De provincie stuurt op afspraken over de reductie van stikstofoxiden emissies in de overeenkomsten die door het Rijk en de bedrijven worden gesloten. Ook is de provincie bevoegd gezag bij vergunningverlening voor de industriële piekbelasters. Hiermee wil de provincie bijdragen aan stikstofoxiden reductie vanuit de industrie samen met gebiedspartijen en medeoverheden.

De provincie analyseert de NO_x emissies door middel van een jaarlijkse NO_x-monitor. De provincie wil daarmee inzicht krijgen in de mate waarin de NO_x-reductie plaatsvindt. Daarnaast streeft de provincie naar het verkrijgen

van inzicht in de stikstofdepositie die neerdaalt op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, om vast te stellen in hoeverre de stikstofdepositie de Kritische Depositie Waarde (KDW) overschrijdt.

Ontwikkelingen mogelijk houden middels vergunningverlening, waaronder helpen bij de legalisatie van PAS-melders

De provincie zet zich in om vergunningverlening voor maatschappelijke ontwikkelingen mogelijk te houden zoals woningbouw, energietransitie en mobiliteit. Dit doet de provincie samen met gebiedspartijen en medeoverheden. De stikstofdepositiebanken, waarvan de provincie bevoegd gezag is, ondersteunen het mogelijk houden van vergunningverlening voor maatschappelijke ontwikkelingen.

De provincies zet zich ook in voor de legalisatie van PAS-melders. Daarvoor verifieert de Omgevingsdienst Haaglanden de bedrijven die zich hebben aangemeld voor het legalisatietraject namens de provincie, daarvoor heeft de provincie in 2023 een vergoeding voor uitvoeringskosten ontvangen van het Rijk zoals beschreven in de najaarsnota. Ook helpt de provincie bij het zoeken naar oplossingsrichtingen voor legalisatie. Hiermee wil de provincie eraan bijdragen dat de PAS melders een legale vergunde situatie hebben. Vergunningverlening is van vele factoren afhankelijk, een voorbeeld hiervan is de rekenkundige ondergrens waarbij IPO samen met het Rijk bezig is een impactanalyse uit te voeren.

Beleidsdoel 5-2 Transitie landbouw

Beleidsprestatie 5-2-1 Toekomstbestendige en natuurinclusieve landbouw

In zetten op een viertal maatregelen:

1. Beleid, kaders en instrumenten verduurzaming akkerbouw en veehouderij

- Wij werken samen met de andere provincies en het rijk aan regelingen waarmee de uit het transitiefonds NPLG beschikbare middelen beschikbaar gemaakt worden.
- Wij werken de actielijn Natuurinclusieve Landbouw verder uit.
- Wij dragen bij aan de werkgroepen rondom de restopgave Landbouw vanuit de Kaderrichtlijn water en bereiden ons voor op de 8ste Nitraatrichtlijn.

2. Faciliteren en versterken economisch duurzame en vitale landbouwbedrijven

- Wij stellen een aantal KPI's op inclusief een voorstel om deze KPI's te verwerken in beleid en om erop te monitoren. Denk daarbij aan een streefwaarde voor een ammoniak- emissieplafond.
- Beschrijven van een koers, samen met de belanghebbenden, voor de ZHPLG kern- en deelgebieden.
- Wij voeren het Nederlands Nationaal Strategisch Plan GLB 2023-2027 (GLB-NSP) uit. De doelen van GLB-NSP hebben betrekking op een slimme veerkrachtige landbouw, bodem, water, lucht, biodiversiteit en klimaat en dierenwelzijn en brede plattelandsontwikkeling. In 2024 wordt het onderdeel systeemdoorbraakinnovaties toegevoegd.

3. Kennisontwikkeling; versterken en versnellen keteninnovaties; Groene Cirkels

- Wij ondersteunen via fieldlabs en subsidieregelingen de innovatie op en doorontwikkeling van landbouwbedrijven.
- Wij versterken het netwerk van 'voorlopers' in de landbouwtransitie en verbinden hen aan de "middengroep". Dat doen we door kennisbijeenkomsten te organiseren en kennis die wij via opdrachten opdoen, actief beschikbaar te stellen.
- Wij ontwikkelen via groene Cirkels vitale netwerken en werken samen aan kennis en innovatie en vergroten de realisatiekracht in de keten en de regio.

4. Data en monitoring

- Wij dragen bij aan de opbouw van data op gebieds- en bedrijfsniveau en maken die inzichtelijk voor de agrariërs en andere partners. Daarbij sluiten we aan beschikbare instrumenten als de ZH-PLG-gebiedsviewer en ontwikkelen die waar nodig door.
- Wij leveren een aanzet tot het opstellen en monitoren van KPI's in beleid.

Beleidsdoel 5-3 Leven met water

Beleidsprestatie 5-3-1 Waterveiligheid en wateroverlast

Welke maatregelen zien we en welke instrumenten zetten we daarbij in?

- Kennis inbrengen over waterveiligheid en -kwaliteit in het ZHPLG om te borgen dat deze onderwerpen verankerd worden in de gebiedsplannen voor het ZHPLG.
- Kennis over waterveiligheid en -kwaliteit inbrengen in en meewerken aan de ruimtelijke puzzel en de uitwerking van de 33 structurende keuzes uit de Rijksbrief water en bodem sturend.
- Voor de regionale waterkeringen werken we samen met de provincies Utrecht en Noord-Holland en de inliggende waterschappen. De regionale waterkeringen, die de provincie aanwees en normeerde, worden door de waterschappen gemonitord, getoetst en verbeterd. Hierover rapporteren de waterschappen jaarlijks aan Gedeputeerde Staten. Deze informatie wordt gebundeld aangeboden aan Provinciale Staten.
- We werken samen met andere partijen aan de ontwikkeling van nieuwe (overstromings)modellen, zoals het Randstad Overstromingsmodel Instrumentarium (ROI).
- De provincie heeft vanuit de EU-Richtlijn overstromingsrisico's (ROR) de taak om het overstromingsgevaar en de -risicokaarten actueel te houden. Verder nemen wij namens alle provincies deel aan de ROR-werkgroep 'Kaarten', werken wij mee aan een landelijk project om bestaande overstromingsinformatie in de Landelijke Databank Overstromingsgegevens (LDO) te verbeteren en aan de implementatie van een Landelijke Voorziening Overstromingsinformatie.
- De provincie heeft de taak om normen vast te stellen voor de bergings- en afvoercapaciteit van het regionale watersysteem. Dit is opgenomen in de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening. Na de extreme wateroverlast en overstromingen in Limburg in de zomer van 2021, richtte de minister een beleidstafel Wateroverlast en Hoogwater op. De beleidstafel adviseert om de aanpak en normering wateroverlast te verbreden. De provincie gaat in gesprek met de waterschappen over wat dit betekent voor de normering wateroverlast tot en ná 2027. De provincie werkt mee en draagt bij aan onderzoek naar de gevolgen van bovennormatieve wateroverlast.
- Samen met waterschappen en veiligheidsregio's het beleid voor meerlaagsveiligheid verder uitwerken op basis van de verkennende studies die in 2022 en 2023 zijn uitgevoerd.
- Regionale strategieën van het Deltaprogramma uitvoeren, samen met andere partners in de regio in het Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden, Zuidwestelijke Delta en deltaprogramma Zoetwater. Met onze inzet verbinden we de opgave en ambities van de provincie met deze strategieën.
- Voor de Haringvlietmonding samen met de betrokken partners een visie ontwikkelen hoe om te gaan met de verzanding die daar optreedt. Daarbij is het de uitdaging de belangen van waterveiligheid, economie, recreatie en natuur goed te combineren.
- We nemen deel aan het kennisprogramma Zeespiegelstijging van het Deltaprogramma, zodat we de regionale opgaven aan de kust aanpakken in samenhang met de nationale opgaven.
- Projectbesluiten van de waterschappen goedkeuren. Waar dit voor de invoering van de Omgevingswet zich richtte op dijkversterkingsplannen, kan dit nu ook gaan over andere waterstaatswerken.
- Tijdens dreigende hoogwatersituaties of langdurige droogte informeren wij het college actief over de verantwoordelijkheden van de provincie en het handelingsperspectief voor het college. Tijdens langdurige droogte leveren wij provinciale inbreng in het regionaal droogte-overleg Midden-West-Nederland.

Beleidsprestatie 5-3-2 Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid

Welke maatregelen zien we en welke instrumenten zetten we daarbij in?

- We benutten onze kennis van waterkwaliteit, waterbeschikbaarheid, waterbeheer en klimaatverandering in de uitwerking van het ruimtelijk voorstel, water en bodem sturend en de gebiedsplannen voor het ZHPLG.
- Goede kwaliteit oppervlakte- en grondwater tot stand brengen, monitoren en voldoen aan de Europese normen (Kaderrichtlijn Water, KRW) in 2027. De provincie werkt samen met andere overheden en stakeholders in het deelstroomgebied Rijn-West aan maatregelen om de KRW-doelen in 2027 te behalen.
- Bij inwerkingtreding van de Omgevingswet en het tegelijkertijd vervallen van de Wet bodembescherming veranderen de verantwoordelijkheden van de provincie als bevoegd gezag voor het bodem- en grondwaterwerkveld. Deze veranderingen hebben juridische en organisatorische consequenties. Er verschuiven taken naar gemeenten, de provincie behoudt een coördinerende en regisserende rol voor onder meer grondwaterkwaliteit. We pasten hierop de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening aan en de opdrachten aan de omgevingsdiensten herijken we in nauw overleg.
- In 2024 starten we met een herijking van het grondwateronttrekking- en infiltratiebeleid. Daarnaast is een voorstel voor wijziging van het beleid voor grondwateronttrekking en brijnlozing in de Greenports onderdeel van de herziening omgevingsbeleid 2024. Brijn is de reststroom die overblijft na het ontzilten van zout grondwater. Met name in de Greenports wordt grondwater onttrokken en ontzilt voor de gietwatervoorziening. Ook bij drinkwaterbedrijven ontstaat brijn als gevolg van ontzilting en zuivering van ruw water. De provincie verkent samen met de drinkwaterbedrijven welke mogelijkheden er zijn voor brijnlozing.
- De beschikbaarheid van voldoende drinkwater staat onder druk door klimaatverandering, zorgwekkende stoffen (o.a. PFAS) en toenemende vraag als gevolg van verstedelijking (onder meer woningbouwopgave). In samenwerking met drinkwaterbedrijven Oasen en Dunea doorlopen we een MER-procedure in de zoektocht naar nieuwe bronnen voor drinkwater, om aan de drinkwatervraag te kunnen voldoen.
- Daarnaast werken we in 2024 mee aan het Nationaal actieplan beschikbaarheid drinkwater 2030, wat zich regionaal vertaalt naar een actieprogramma per drinkwaterbedrijf. In Zuid-Holland gaat het om Oasen, Evides en Dunea.
- Ook werken we mee aan een Nationaal actieprogramma drinkwaterbesparing. We onderzoeken in hoeverre er een aparte strategische provinciale visie op drinkwater nodig is. We voeren onze wettelijke taken uit met betrekking tot het ruimtelijk beschermen van bronnen voor drinkwaterproductie en –infrastructuur.
- Waterbeschikbaarheid: we werken samen in het Deltaprogramma Zoetwater om weerbaar te worden tegen droogte. De provincie ondersteunt de realisatie van een aantal maatregelen uit het Deltaplan Zoetwater door subsidie aan te vragen uit het Deltafonds. De provincie neemt deel aan de praktijkpilot De Hooghe Beer (follow-up Coastar). In de zoetwaterregio West-Nederland vindt afstemming plaats over de voortgang van maatregelen en over ontwikkelingen die van invloed zijn op de watervraag, zoals klimaatverandering, de winning van drinkwater uit het regionaal oppervlaktewater en maatregelen om bodemdaling tegen te gaan. Deze inzichten gebruiken we voor herijking van de strategie en de voorbereiding van het volgende Deltaplan Zoetwater.
- Duurzame gietwatervoorziening: Op basis van de begin 2024 opgeleverde routekaart duurzame gietwatervoorziening werken overheden en de sector de beschreven opties verder uit in concrete maatregelen, waaronder aanpassing van de provinciale regelgeving.
- Voor wat betreft de implementatie van de EU-richtlijn Hergebruik Afvalwater geldt dat in aanvulling op de wettelijke implementatie in 2023 het RIVM in 2024 een advies opstelt over hoe om te gaan met de risico's van nog niet genormeerde stoffen. Dit advies verwerken we in de handreiking voor vergunningverleners.
- We werken aan brede advisering over open bodemenergiesystemen, bezien vanuit de beschermingsregels voor grond- en drinkwater. Zo nemen we adviserend deel aan het TKI-project Greenports, een pilot over midden-temperatuur-opslag (warmte-opslag van 30 tot 60 graden in de bodem) en een aantal HTO (Hoge temperatuur opslag)-pilots.
- We voeren onze wettelijke taken uit in het kader van de Zwemwaterrichtlijn. Dat houdt onder andere in: Zwemwaterlocaties in oppervlaktewater aanwijzen, controleren op hygiëne en veiligheid, en informatievoorziening hierover aan het publiek (Website zwemwater.nl actueel houden, informatieborden op

zwemlocaties, zwemwater telefoon en nieuwsberichten). Een deel van deze taken delegeren we aan de Omgevingsdienst Midden-Holland. We leveren een bijdrage aan onderzoek en innovatieve maatregelen om de waterkwaliteit en zwemwaterkwaliteit te verbeteren via de Subsidieregeling Groen, paragraaf Waterkwaliteit.

- Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving: met de Omgevingsdiensten maken we afspraken en beleggen we deze in de werkplannen 2024 over VTH-taken in relatie tot (indirecte) afvalwaterlozingen, in de grondwaterbeschermingsgebieden, in relatie tot hergebruik afvalwater en aanvullende strategische voorraadgebieden voor drinkwater.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

Wat mag het kosten is opgebouwd in 2 delen:

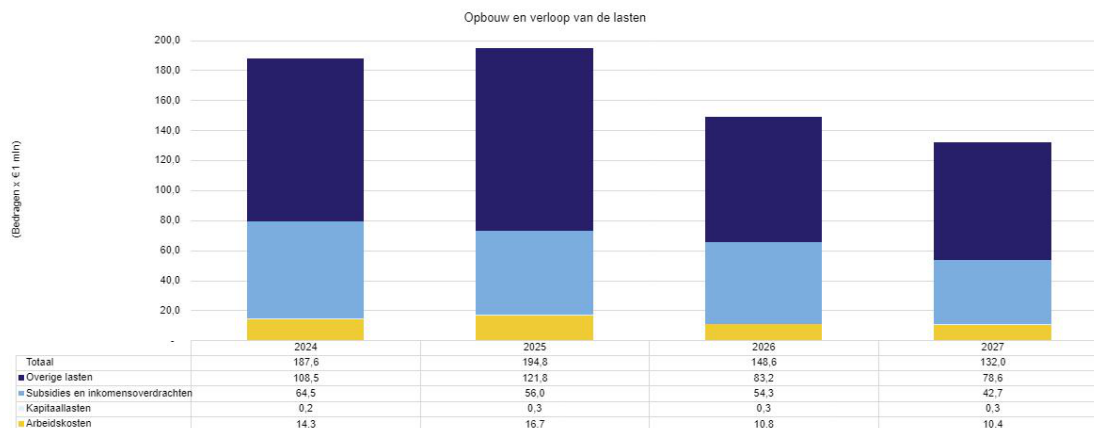
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom zijn de toelichtingen ook geschreven op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De mutaties op beleidsprestaties zijn daarnaast ter informatie vermeld.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidscapaciteit
- Kapitaallasten: betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Subsidies en inkomensoverdrachten: betreft de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan met name andere overheidsinstellingen
- Overige lasten: betreft de lasten die niet gerekend worden tot de hiervoor genoemde categorieën

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Primaire Begroting 2024	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten						
Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur						
5-1-1 Nieuwe natuur realiseren	68.894	13.573	82.467	100.602	67.279	61.745
5-1-2 Beschermen en versterken bestaande natuur en soorten	49.527	20.819	70.346	49.791	49.486	46.588
5-1-3 Natuurinclusieve transitie	250	688	938	1.121	697	681
5-1-4 Stikstofreductie	6.700	-1.012	5.688	7.773	2.944	1.911
Totaal beleidsdoel 5-1	125.372	34.068	159.440	159.287	120.406	110.926
Beleidsdoel 5-2 Transitie landbouw						
5-2-1 Toekomstbestendige en natuurinclusieve landbouw	15.707	4.067	19.774	26.146	21.134	14.166
Totaal beleidsdoel 5-2	15.707	4.067	19.774	26.146	21.134	14.166
Beleidsdoel 5-3 Leven met water						
5-3-1 Waterveiligheid en wateroverlast	2.748	221	2.968	3.801	3.083	3.048
5-3-2 Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid	3.864	1.553	5.417	5.597	4.016	3.897
Totaal beleidsdoel 5-3	6.611	1.773	8.385	9.398	7.099	6.945
Totaal Lasten	147.690	39.908	187.598	194.830	148.638	132.037
Baten						
Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur						
5-1-1 Nieuwe natuur realiseren	22.094	-6.920	15.174	49.308	29.550	30.618
5-1-2 Beschermen en versterken bestaande natuur en soorten	8.381	9.951	18.332	3.398	6.472	977
Totaal beleidsdoel 5-1	30.475	3.031	33.506	52.706	36.022	31.595
Beleidsdoel 5-2 Transitie landbouw						
5-2-1 Toekomstbestendige en natuurinclusieve landbouw	3.019	5.083	8.102	10.341	7.194	1.949
Totaal beleidsdoel 5-2	3.019	5.083	8.102	10.341	7.194	1.949
Beleidsdoel 5-3 Leven met water						
5-3-2 Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid	910	417	1.327	580	580	502
Totaal beleidsdoel 5-3	910	417	1.327	580	580	502
Totaal Baten	34.404	8.531	42.935	63.627	43.796	34.045
Saldo lasten en baten Ambitie 5	113.285	31.378	144.663	131.203	104.842	97.991

Toelichting mutaties

Toelichting Lasten

Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur

Bestuurlijke beklemming jaarrekening 2023: ZHPLG € 1,6 mln (n)	Bestaand beleid
<p>Middelen die in 2023 niet volledig zijn aangewend, worden in 2024 weer in de begroting opgenomen. Het betreft subsidies waarvan de verlening en de daaruit volgende lasten van € 3,7 mln in 2023 verwacht waren. Daarnaast verschuiven voor € 2,1 mln activiteiten naar 2025 en 2026. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.</p>	

Realisatie begrensde natuur (NNN) € 14,2 mln (n)	Bestaand beleid
<p>Voortschrijdend inzicht in de planning leiden tot een toename van de verwachte lasten voor de realisatie van het NNN (Natuur Netwerk Nederland). De verwachte lasten worden voor € 2,6 mln gedekt uit een, van het Rijk ontvangen, specifieke uitkering (zie ook baten), voor € 9,1 mln uit de reserve Ontwikkelopgave Natuur en voor € 2,5 mln uit de reserve NatuurNetwerk Nederland.</p>	

Beschermen natuur en soorten € 9,5 mln (n)	Bestaand beleid
<p>Voortschrijdend inzicht in de VTH-taken (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving), faunaschade en bestrijding van invasieve exoten leidt tot verwachte hogere lasten van € 2,7 mln. Dekking ten laste van het begrotingssaldo. Daarnaast heeft de provincie een specifiek uitkering van het Rijk ontvangen die wordt ingezet voor soortenmanagementplannen. Deze middelen dienen grotendeels te worden verstrekt aan gemeenten. De lasten zijn naar verwachting € 6,8 mln (zie ook baten).</p>	

Beheer begrensde natuur € 8,6 mln (n)	Bestaand beleid
<p>Voortschrijdend inzicht in de gesubsidieerde activiteiten leiden tot hogere verwachte lasten met betrekking tot Natura 2000. De verwachte lasten worden voor € 3 mln gedekt uit een van het Rijk ontvangen specifieke uitkering (zie ook baten), voor € 0,4 mln uit de reserve Groene Ambities en voor € 5,2 mln dekking ten laste van het begrotingssaldo.</p>	

Stikstof € 2 mln (v)	Bestaand beleid
<p>Naar verwachting verschuiven voor € 2 mln activiteiten naar 2025 en 2026. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.</p>	

Apparaatslasten € 2,1 mln (n)	Bestaand beleid
<p>Zie voor toelichting paragraaf Arbeidscapaciteit.</p>	

Beleidsdoel 5-2 Transitie landbouw

150 MLN CA: Landbouwbeleid € 0,3 mln (n)	Nieuw besluit
<p>Het betreft voorfinanciering voor 2024 om door te kunnen pakken op concrete projecten in de Landbouwtransitie, vooruitlopend op rijksfinanciering voor ZHPLG. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.</p>	

POP3 en GLB/NSP € 2,4 mln (n)	Bestaand beleid
<p>Voortschrijdend inzicht in de afwikkeling van het POP3 (Plattelands Ontwikkel Programma) en in de geplande openstellingen voor het GLB/NSP (Gemeenschappelijk LandbouwBeleid / Nationaal Strategisch Plan) leiden tot aanpassen van de verwachte lasten. De gewijzigde lasten worden voor € 4,6 mln gedekt uit een EU-bijdrage of bijdrage van derden (zie ook baten), voor € 2,2 mln uit de reserve Groene Ambities en voor € -4,4 mln dekking ten gunste van het begrotingssaldo (activiteiten gedekt uit provinciale middelen vinden later plaats).</p>	

IBP-VP Zuidwestelijke Delta € 0,7 mln (n)	Bestaand beleid
Voortschrijdend inzicht in de nog te verlenen subsidies en opdrachten in het kader van het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland (IBP-VP) met betrekking tot de Zuidwestelijke Delta leiden tot verwachte hogere lasten. De verwachte lasten worden voor € 0,5 mln gedekt uit een, van het Rijk ontvangen, specifieke uitkering (zie ook baten) en voor € 0,2 mln uit de reserve Groene Ambities.	

Overige kleine verschillen € 0,1 mln (v)	Bestaand beleid
Diverse kleine afwijkingen.	

Apparaatslasten € 0,7 mln (n)	Bestaand beleid
Zie voor toelichting paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Beleidsdoel 5-3 Leven met water

Voorzitten Rijn-West € 0,4 mln (n)	Bestaand beleid
De provincie Zuid-Holland heeft sinds 2020 het voorzitterschap en de administratie met betrekking tot het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-West, het samenwerkingsverband dat gericht is op het verbeteren van de waterkwaliteit in het gebied Lobith-Den Helder-Haringvliet, overgenomen van de provincie Utrecht. De totale begroting voor 2024 is vastgesteld op € 0,4 mln. PZH ontvangt daarvoor bijdragen van derden. Dekking uit bijdragen van derden en provinciale middelen (voor het PZH deel). Zie ook de toelichting onder de baten.	

Overige kleine verschillen € 0,2 mln (v)	Bestaand beleid
Diverse kleine afwijkingen.	

Apparaatslasten € 1,2 mln (n)	Bestaand beleid
Zie voor toelichting paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Toelichting baten

Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur

Realisatie begrensde natuur (grond voor grond) € 9,6 mln (n)	Bestaand beleid
Voortschrijdend inzicht en terughoudendheid van de provincie om gronden, in afwachting van ontwikkelingen voor het ZHPLG, te verkopen, leiden tot verwachte lagere baten.	

Realisatie begrensde natuur (NNN) € 2,6 mln (v)	Bestaand beleid
Een deel van de lasten wordt gedekt uit een het Rijk ontvangen specifieke uitkering / OVP (zie ook lasten).	

Beheer begrensde natuur € 3 mln (v)	Bestaand beleid
Een deel van de lasten wordt gedekt uit een het Rijk ontvangen specifieke uitkering / OVP (zie ook lasten).	

Beschermen natuur en soorten € 6,8 mln (v)	Bestaand beleid
Een deel van de lasten wordt gedekt uit een het Rijk ontvangen specifieke uitkering / OVP (zie ook lasten).	

Overige kleine verschillen € 0,2 mln (v)	Bestaand beleid
Diverse kleine afwijkingen.	

Beleidsdoel 5-2 Transitie landbouw

POP3 en GLB/NSP € 4,6 mln (v)	Bestaand beleid
Een deel van de lasten wordt gedekt uit een EU-bijdrage of bijdrage van derden (zie ook lasten).	

IBP-VP Zuidwestelijke Delta € 0,5 mln (v)	Bestaand beleid
Een deel van de lasten wordt gedekt uit een het Rijk ontvangen specifieke uitkering / OVP (zie ook lasten).	

Beleidsdoel 5-3 Leven met water

Voorzitten Rijn-West € 0,4 mln (v)	Bestaand beleid
De provincie Zuid-Holland heeft sinds 2020 het voorzitterschap en de administratie met betrekking tot het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-West, het samenwerkingsverband dat gericht is op het verbeteren van de waterkwaliteit in het gebied Lobith-Den Helder-Haringvliet, overgenomen van de provincie Utrecht. De totale begroting voor 2024 is vastgesteld op € 0,4 mln. PZH ontvangt daarvoor bijdragen van derden. Dekking uit bijdragen van derden en provinciale middelen (voor het PZH deel). Zie ook de toelichting onder de lasten.	

Instrumentarium

Reserves

In het onderstaande overzicht wordt aangegeven wat de totale inzet van reserves is binnen de ambitie. De in het overzicht opgenomen bedragen hebben de volgende betekenis:

- In de kolom "Saldo..." betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt.
- In de kolom "Toevoeging" betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt.
- In de kolom "Onttrekking" betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt.

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Beleids- doel	Saldo mutaties Originele Begroting 2024	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties Gewijzigde Begroting 2024
Groene ambities	5-1	-10.250	0	900	-11.151
Beheerplannen Natura 2000 en PAS	5-1	-1.500	0	0	-1.500
Reserve Ontwikkelopgave natuur	5-1	5.106	-9.600	9.079	-13.573
NatuurNetwerk Nederland	5-1	-15.340	0	2.531	-17.871
IODS	5-1	-1.845	0	0	-1.845
Groene ambities	5-2	-328	0	2.833	-3.161
Reserve UPG 40	5-2	-98	0	9	-106
Eindtotaal		-24.256	-9.600	15.352	-49.207

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 5](#).

Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland

Zuid-Holland is een strategisch gelegen delta die altijd mensen heeft aangetrokken. Langs de waterwegen ontstonden krachtige handelssteden en dorpen met elk een uniek profiel en identiteit. Onze steden zijn ontmoetingsplaatsen voor mensen en ideeën. Stad en land raken steeds sterker met elkaar verbonden. Ons landelijke gebied met zijn dorpen is meer dan ooit een proeftuin voor nieuwe oplossingen op terreinen als klimaat, energie en voedsel.

Zuid-Holland staat in de komende decennia voor een groot aantal opgaven. Zo dient in het komende decennium een fors aantal betaalbare woningen te worden gebouwd en geldt een verduurzamingsopgave voor de bestaande woonvoorraad. Maar er is ook ruimte nodig voor de transitie naar een circulaire economie en een duurzame land- en tuinbouw, het verduurzamen van de energievoorziening, klimaatadaptatie, natuurherstel, gezondheid en leefbaarheid. Onze uitdaging is om een gezonde, sociale en duurzame leefomgeving te realiseren. Maar we beseffen ons dat we tegen grenzen aanlopen. De druk op de ruimte neemt alleen maar toe, terwijl de kwaliteit van onze leefomgeving onder druk staat. Dat dwingt ons tot keuzes: niet alles kan. Het is niet langer mogelijk om opgaven als vanzelfsprekend te accommoderen, zoals we dat in het verleden wel deden. We zetten maximaal in op zuinig ruimtegebruik, zoals het concentreren van wonen en werken in bestaand gebied, en op meervoudig ruimtegebruik, zoals zon op dak.

Zuid-Holland wil een aantrekkelijke, duurzame, concurrerende, toonaangevende provincie zijn, waar mensen met plezier wonen, werken en recreëren in een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving. Daarvoor moeten er voldoende woningen van de juiste kwaliteit op de juiste locatie zijn. De provincie wil de bouw van passende en betaalbare woningen versnellen, met waarborg voor ruimtelijke en sociale kwaliteit, en passende mobiliteitsvoorzieningen. Nieuwbouw wordt energieneutraal gebouwd, zolang het de hoeveelheid en het tempo van woningbouw niet belemmert. De provincie wil het economisch potentieel beter benutten door de steden met hun afzonderlijke kwaliteiten te verbinden. Verder wil de provincie dat het bebouwd gebied klimaatadaptief wordt ingericht. Daarbij kiezen we primair voor bouwen in bestaand bebouwd gebied en nabij knooppunten van hoogwaardig openbaar vervoer. Daarnaast maken we een integrale afweging tussen landschappelijk belang en ruimte voor woningen en bedrijven.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoel 6-1 Wonen

Algemeen

We willen dat al onze inwoners een passende en betaalbare woning kunnen vinden en zich thuis voelen in hun omgeving en gemeenschap. Ons streven is daarom om tot en met 2030 voldoende woningen aan de woningvoorraad toe te voegen.

Dat is een forse opgave, die alleen gerealiseerd kan worden als het Rijk investeert in onder andere bereikbaarheid, financiën voor betaalbare en sociale woningen en voldoende middelen en menskracht. Voor ons heeft de vergroting van de sociale en betaalbare woning- en huurvoorraad daarbij prioriteit. We richten het bebouwd gebied zoveel mogelijk toekomstbestendig in. Dat wil zeggen onder andere klimaatadaptief, energieneutraal of -positief met aandacht voor planten en dieren en met ruimte voor groen en water. We concentreren onze verstedelijkingsopgave in bestaand stedelijk gebied. Wij willen dat iedereen in Zuid-Holland op een duurzame, snelle en makkelijke manier van huis naar werk, opleiding of vrijetijdsbesteding kan reizen. Of je nu met de fiets, het openbaar vervoer (ov), de auto, over het water, lopend of een combinatie daarvan naar je bestemming wil. Wij willen dat de kleine kernen per openbaar vervoer toegankelijk blijven. Er liggen grote kansen in de veranderingen op het gebied van mobiliteit, wonen, energie en werken. Die gaan we in samenhang oppakken om kansen te benutten. We werken samen aan een provincie waar je het leven kan vieren.

Sociale huurvoorraad

Meer dan de helft van de Zuid-Hollandse huishoudens komt in aanmerking voor een sociale huurwoning. Het huidige aanbod is ontoereikend om aan de vraag te voldoen. Er is een grotere voorraad betaalbare woningen nodig. We willen een inhaalslag in de bouw van deze woningen.

- We spraken af dat gemeenten toegroeien naar minimaal 30% sociale huurwoningen in de bestaande voorraad.
- We sluiten aan bij de landelijke afspraken dat minimaal 2 op de 3 nieuwe huizen in de categorie 'betaalbaar' vallen vanaf 1 januari 2025.
- 40% van de nieuwbouwwoningen moet sociaal zijn op regionale schaal, met name in de gemeenten die achterlopen bij de opgave om toe te groeien naar 30% sociale woningbouw in de bestaande voorraad.
- Wij willen dat een sociale huurwoning ook echt sociaal is en langdurig, minimaal 25 jaar vanaf de bouw, wordt ingezet als sociale huurwoning en wordt verhuurd via het woonruimteverdeelsysteem.

Versnellen van de bouw van betaalbare woningen

Het streven is om primair in bestaand stedelijk gebied, op locaties nabij HOV, woningen aan de woningvoorraad toe te voegen. Dit doen we o.a. door de toevoeging van flexwoningen en optoppen, aanplakken en uitplinten. Het vergroten van de voorraad sociale en betaalbare woningen heeft hierbij prioriteit. De nadruk ligt op de uitvoering van vastgestelde plannen en het vergroten van het aandeel betaalbaarheid.

We stimuleren toekomstbestendig bouwen en toekomstbestendige inrichting van de woon- en leefomgeving.

Daarnaast pakken we de woningbouwopgave in samenhang met bijv. mobiliteit, werklocaties en energie op. We moeten slim met de schaars beschikbare ruimte omgegaan, dus met aandacht voor meervoudig ruimtegebruik in plaats en tijd en voor het realiseren van '15 minuten-stad'.

Rolneming

Als provincie nemen we onze rol in de verschillende afspraken en wettelijke taken die we krijgen of nog gaan krijgen. Dit is alleen haalbaar als andere partijen, waaronder het Rijk, hun bijdrage leveren. Gezien de grote en ingewikkelde opgave die voor ons ligt, zien we een belangrijke coördinerende, verbindende en regisserende rol voor onszelf.

We blijven inzetten op samenwerking in de regio. We helpen en ondersteunen regio's bij de totstandkoming van regioafspraken. Als er geen regioafspraken komen of de resultaten van die afspraken uitblijven, grijpen we in. Als de wet regie Volkshuisvesting wordt aangenomen krijgt de provincie meer wettelijke taken op het terrein van de woningbouw, volkshuisvesting en toezicht op de asielopvang. We blijven bij het Rijk beklemtonen dat de opgave uitvoerbaar en proportioneel moet zijn en dat er voldoende middelen moeten zijn om deze taak uit te kunnen voeren.

De provincie en gemeenten in Haaglanden en de MRDH werken verder aan het woon-werkakkoord om tot woningbouwafspraken te komen.

Woningbouwafspraken tot 2030

We houden als provincie vast aan een aantal al gemaakte afspraken, te weten:

- We bouwen voort op de 5 reeds gesloten woondeals met de regio's, waarin we afspraken maakten met gemeenten, woningbouwcorporaties en andere relevante samenwerkingspartijen.
- We zoeken overeenstemming met alle betrokken partijen. We kijken daarbij ook naar projectontwikkelaars, waterschappen en nutsbedrijven.

Doelgroepen

De provincie heeft beleid en instrumenten voor het stimuleren van huisvesting van arbeidsmigranten en de verdere ontwikkeling van flexwonen. Sinds 1 januari 2024 is de Huisvestingswet van kracht. In woon-zorgvisies wordt aandacht gegeven aan de huisvesting van verschillende aandachtsgroepen.

- We willen per regio een gedragen beeld van de regionale opgave ouderenhuisvesting.

- In een regionale woonzorgvisie maken gemeenten onder andere afspraken over een eerlijke verdeling van de huisvesting van aandachtsgroepen en ouderen.
- Belangrijk is dat de gemeenten waar arbeidsmigranten werken, ook voldoende huisvesting voor hen realiseren. Daarnaast is het van belang dat werkgevers zich meer verantwoordelijk voelen voor de huisvesting, zonder dat het principe scheiding bed-baan wordt aangetast. We willen beter zicht hebben op de aantallen arbeidsmigranten en de ontwikkeling van dat aantal.
- We voldoen aan de wijziging van de Huisvestingswet per 1 januari 2024. De provincie heeft daarin een wettelijke adviesrol waarin GS binnen 6 weken een (verplicht) advies moeten geven aan college B&W bij een wijziging van de huisvestingsverordening.
- We hebben een wettelijke adviesrol met betrekking tot de proportionaliteit van een Wbmgp (Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek) -aanvraag door de minister.

Toekomstbestendig Bouwen (Beleidsprestatie 6-1-2)

Met het programma Toekomstbestendig bouwen dragen we bij aan de opschaling, snellere toepassing en meer integraliteit van toekomstbestendige woningbouw. Het gaat daarbij om de woning zelf en de directe leefomgeving.

Beleidsdoel 6-2 Ruimte en landschap

De provincie wil een regio zijn waar mensen met plezier wonen, werken en recreëren in een aantrekkelijke, groene en gezonde omgeving. Samen met andere partijen werkt de provincie aan een gezonde, sociale en duurzame leefomgeving. De vitaliteit en kwaliteit van de leefomgeving staat echter onder druk door mogelijk conflicterende ruimteclaims op terreinen als woningbouw, economie, energie en klimaat.

In onze rol als gebiedsregisseur wegen we zorgvuldig af welke ontwikkelingen in welk landschap wenselijk zijn. We sturen op kwaliteit en maximaal maatschappelijke, toegevoegde waarde. We beschermen het landschap tegen ongewenste ontwikkelingen en gaan versnippering en onomkeerbare aantasting van het landschap tegen. Dit doen we door wonen en werken zoveel mogelijk te laten plaatsvinden binnen het bestaande bebouwd gebied. Bovenregionale en regionale (centrum)voorzieningen concentreren we zoveel mogelijk in stedelijke centra en bij multimodale knooppunten voor hoogwaardig openbaar vervoer (HOV). Dit beleid draagt bij aan de vitaliteit en daarmee aan de kwaliteit van stedelijke agglomeraties en centra. We gaan creatief met onze schaarse ruimte om. Waar mogelijk clusteren of stapelen we functies. Nieuwe ontwikkelingen dragen bij aan het instandhouden, benutten, beleven, vernieuwen en versterken van bestaande gebiedskwaliteiten. Met het beleid voor ruimtelijke kwaliteit stimuleren we dat initiatiefnemers zoveel mogelijk voortbouwen op de bestaande kwaliteiten, en daarmee op de identiteit, van Zuid-Holland. Dus sterker maken wat al sterk is.

Wat gaan we doen om het beleidsdoel te realiseren?

Om de verschillende beleidsdoelen voor de ambitie te realiseren, hebben we elk doel vertaald in een aantal beleidsprestaties. Die staan hieronder beschreven.

Beleidsdoel 6-1 Wonen

Beleidsprestatie 6-1-1 Voldoende betaalbare huisvesting voor iedereen

Programmering en realisatie

In een samen met regio's opgestelde jaarcyclus werken we toe naar regionale woningbouwprogramma's. Hierin is opgenomen hoeveel woningen van welk type, welke prijsklasse en welk eigendom in de planning staan om gerealiseerd te worden. Daarbij onderhouden we intensief ambtelijk en bestuurlijk contact met de regio's, gemeenten en woningcorporaties.

Voor de realisatie hiervan bouwen we voort op afspraken uit de regionale realisatieagenda's.

We stellen verschillende subsidies voor het versnellen van de bouw van betaalbare woningen, de inzet van extra expertise en het stimuleren van toekomstig bouwen beschikbaar.

We zetten de kennisuitwisseling conceptueel en fabrieksmatige bouwen onder andere via initiatieven als de Bouwstream en Beter Benutten bestaande voorraad voort. We rollen het verder zowel inhoudelijk (bv in relatie tot Toekomstbestendig) als qua samenwerking (financiële bijdrage als ook via ondersteuning met Vliegende Brigade) regionaal uit. Dit draagt bij aan bouwkostenverlaging, efficiënter materiaal gebruik, bijdrage aan gezondheid, CO2 vermindering en lagere bouwkosten

Sociale en betaalbare woningbouw

Regionale woningbouwprogramma's toetsen we kwantitatief op basis van de door GS vastgestelde behoefteraming en kwalitatief op voldoende betaalbare woningen en voldoende sociaal in de voorraad. We bieden daarbij de helpende hand in de vorm van professioneel advies en expertise.

Met gemeenten, woningbouwcorporaties en andere bouwpartners gaan we in gesprek over de huisvesting van bijzondere doelgroepen, zoals: dak- en thuislozen, arbeidsmigranten, asielzoekers, statushouders en ex-gedetineerden. Als dit gesprek niet tot resultaat leidt, zetten we waar dat kan onze wettelijke instrumenten in.

Samenwerkingsafspraken

In 2024 bouwen we voort op de afspraken die we in de regionale realisatieagenda's maakten. Onderdeel daarvan is dat invulling wordt gegeven aan:

- De noodzakelijke randvoorwaarden (kritische succesfactoren) voor woningbouw. Een aantal randvoorwaarden zijn:
 - voldoende middelen (ook financieel),
 - sturing voor meer sociale en betaalbare woningen,
 - voldoende middelen voor mobiliteit en infrastructuur,
 - meer duidelijkheid over en waar nodig oplossingen voor stikstof en geluid,
 - versnelling en uniformering op een hoog ambitieniveau van regelgeving toekomstbestendig bouwen,
 - tegengaan van schaarste aan middelen en menskracht.
- Het verder voeren van de gesprekken aan de in 2023 opgerichte (regionale)woondealafspraken (in de rol van organisator) en versnellingsafspraken (in de rol van deelnemer), waarbij de focus ligt op het waarmaken van ambities

Versnellen woningbouw

Versnellen woningbouw: Stimuleren locaties

Om woningbouwplannen doorgang te laten vinden, koppelen we teamleden uit het uitvoeringsprogramma versnellen woningbouw aan een gebiedsontwikkeling, ter bevordering van snelheid in een complexe opgave. Versnellers adviseren integraal en gebiedsgericht over het versnellen van een locatie. Voorbeelden van locaties waar nu versnellers in actie zijn: Barendrecht Stationstuinen en Dordrecht Maasterras.

Traineeship Gebiedsontwikkeling

Sinds oktober 2023 detacheerden we 10 trainees Gebiedsontwikkeling bij verschillende gemeenten en woningcorporaties ter ondersteuning van gebiedsontwikkelingen in alle regio's van de provincie. In het najaar van 2024 gaan 10 nieuwe trainees van start.

Optoppen, aanplakken en uitplinten

Deze deelopdracht is een mogelijkheid om bij te dragen aan de verdichtings- en herstructurerings- opgaven in naoorlogse wijken. Woningcorporaties zijn – samen met betrokken overheden en de markt – de aangewezen partijen om kennis over optoppen uit te wisselen en tot verdere standaardisering van technieken en methodieken te komen. Teamleden werken vooral aan deze kennisuitwisseling en kennisborging, matchmaking van publieke en private actoren (gemeenten, corporaties, bouwers, ontwikkelaars), het faciliteren van quick scans naar het potentieel voor optoppen in concrete locaties en afstemming met andere provincies en het Rijk/ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

Doelgroepen

Voor het stimuleren van goed huisvesten van verschillende doelgroepen, gaan we als provincie een aantal dingen doen om dit te kunnen bereiken:

- We zorgen dat gemeenten goed op de hoogte zijn van de verschillende instrumenten die bestaan om meer betaalbare woningen te realiseren door hen actief te benaderen;
- We zetten de inzet op flexwonen voort;
- We sturen erop dat gemeenten ieder half jaar de taakstelling huisvesting vergunninghouders halen;
- Ook sturen we bij gemeenten erop dat zij voldoen aan de opgave voor asielopvang onder de Spreidingswet. Hiervoor bespreken gemeenten aan de regionale regietafel hoe zij gezamenlijk de opgave gaan invullen, in een regioplan. We stemmen met de samenwerkende partners af hoe we het verschil overbruggen tussen de door het Rijk en de provincie berekende opgave ouderenhuisvesting en de planregistratie zoals die vanuit de verschillende gemeenten in Zuid-Holland is geïnventariseerd. Met betrekking tot dit proces starten we een pilot in 1 van de Woondealregio's;
- We werken samen met andere overheden aan het effectiever maken van het huisvestingseffect (ook wel 'effectrapportage' genoemd);
- We voeren gesprekken met gemeenten en werkgevers om de verschillende rollen te bespreken en afspraken te maken over (voldoende) huisvesting. We zetten, indien nodig en beschikbaar, wettelijke instrumenten in als resultaten uitblijven.
- We nemen deel aan verschillende bestuurlijke en ambtelijke overleggen met onder meer het Rijk en gemeenten over onder andere betere registratie van arbeidsmigranten (om zicht te krijgen), het huisvestingseffect, verantwoordelijkheden van werkgevers, certificering van uitzendbureaus, dakloosheid onder arbeidsmigranten en sturing op arbeidsmigranten.
- We geven advies op huisvestingslocaties die door gemeenten worden ingediend, in verband met mogelijke strijdigheid met het provinciale ruimtelijke beleid.
- We geven invulling aan onze coördinerende rol door te verkennen of een provinciale leerkring gemeenten kan helpen bij diverse woonvraagstukken. Ook laten we aanvullend onderzoek doen naar de toekomstige woonbehoefte van de aandachtsgroepen.
- We gaan in gesprek met elkaar (provincie en gemeenten) en stellen we een subsidie op voor regionale woonzorgvisies.
- We geven gemeenten advies over hun huisvestingsverordening en gaan met hen en regio's in gesprek over de toepassing van deze (regionale) huisvestingsverordening.
- We blijven kennisdeling tussen gemeenten en provincies over flexwonen stimuleren. In 2024 organiseren we in samenwerking met platform31 opnieuw de 'Praktijkleerkring Flexwonen'. Ook zetten we de begeleiding bij de toetsing van de ruimtelijke inpasbaarheid flexwoningen voort.
- We ondersteunen gemeenten bij het realiseren van asielopvang door, waar mogelijk, ruimtelijke belemmeringen weg te nemen.
- We bieden hulp aan bij het vinden en realiseren van kansen voor asielopvang. Ook brengen we de regioplannen samen en monitoren we de voortgang.
- De provincie lobbyt samen met andere provincies, Aedes en VNG om de financiële positie van woningcorporaties te verbeteren, zodat zij hun opgaven in de provincie kunnen realiseren. Daarnaast lobbyen we samen met onze partners onder andere op de voorwaarden van de Woningbouwimpuls, oplossen van knelpunten rond stikstof en geluid, versnelling van procedures en de landelijke uitrol van klimaatadaptief bouwen.
- We nemen flexwonen op in de regionale woonzorgvisies. We zien toe op een goede uitvoering van afspraken over aandachtsgroepen, flexwonen en transformaties zoals opgenomen in de op 14 maart 2023 afgesloten regionale realisatieagenda's.

Subsidies

In de Subsidieregeling Wonen Zuid-Holland brachten we sinds 1 januari 2024 de voormalige subsidieregelingen die onder het beleidsveld Wonen vielen onder als hoofdstukken. Hieronder vallen:

- de Knelpuntenpot sociale huur en middenhuur,
- woonvormen senioren,
- plankosten collectieve wooninitiatieven,
- de Vliegende Brigade
- een regeling voor Toekomstbestendig bouwen die nog in ontwikkeling is.

Deze hoofdstukken hebben elk een eigen deelplafond en openstellingsperiode. Er bestaat ook de mogelijkheid om nieuwe openstellingsbesluiten toe te voegen. Op deze manier kunnen we goed inspelen op de maatschappelijke vraag naar ondersteuning om woningbouw te versnellen.

Beleidsprestatie 6-1-2 Toekomstbestendig bouwen

Zoals beschreven in de beleidskeuze Toekomstbestendig Bouwen in de provinciale Omgevingsvisie, wil de provincie een toekomstbestendige leefomgeving (versneld) realiseren. Dit doen we door kennis en inzet van 8 provinciale duurzaamheidsopgaven samen te brengen, die invloed hebben op de nieuwbouw van woningen en daarmee direct samenhangende gebiedsontwikkelingen. Het betreft onder meer de duurzaamheidsopgaven voor beweegvriendelijke openbare ruimte, klimaatadaptatie en natuurinclusief. We richten ons als provincie op partners in de omgeving, onder meer door de inzet van een expertteam.

Daarnaast hebben we een aantal meer specifieke aandachtspunten:

- We zetten er op in dat toekomstbestendig bouwen een vast en integraal onderwerp is in andere woondossiers
- We zorgen voor borging van toekomstbestendig bouwen in de provinciale Omgevingsvisie en -verordening.
- We zetten in op samenwerking binnen het convenant Toekomstbestendig bouwen
- We evalueren de inzet van de Vliegende Brigade
- We voeren een maatschappelijke kosten- en batenanalyse (MKBA) uit.

Beleidsdoel 6-2 Ruimte en landschap

Beleidsprestatie 6-2-1 Ruimtelijke strategie

Ruimtelijke Puzzel

- Op basis van de door de Staten vastgestelde en aan de minister aangeboden Koers (Ruimtelijk Voorstel) werken we de komende tijd aan een afwegingskader voor ruimtelijke keuzes. Daarbij horen ook gebiedsgerichte uitwerkingen en beleidsaanpassingen. De provincie trekt daarbij nauw op met alle betrokken partners en blijft daarover in gesprek met het Rijk.
- Op basis van de Koers (Ruimtelijk Voorstel) gaan wij in overleg met het Rijk over een Ruimtelijk Arrangement en (voorontwerp) Nota Ruimte.

NOVEX-gebied Zuidelijke Randstad

- Samen met onze partners komen we tot een geografische scope en een governancestructuur voor de Zuidelijke Randstad.
- In het NOVEX-gebied Zuidelijke Randstad werkt de provincie samen met het Rijk, gemeenten en waterschappen aan het toekomstbestendig vormgeven van de verstedelijkingsopgave langs de Oude Lijn Leiden-Dordrecht. Toekomstbestendig wil zeggen: in samenhang met de bredere opgaven op het gebied van gezondheid, groen in en om de stad, klimaatadaptatie, economie en energietransitie.
- Samen met het Rijk, gemeenten en waterschappen gaan we het ontwikkelperspectief Zuidelijke Randstad, waarvoor in 2023 een tussenversie is opgesteld, afronden. Hierbij streven we ernaar deze te kunnen vaststellen op het BO Leefomgeving (juni 2024). Dit ontwikkelperspectief werken we vervolgens uit naar een uitvoeringsagenda.

- Voor het vervolgproces houden we rekening met de Koers van het Ruimtelijk Voorstel, die we voor de Zuidelijke Randstad gebiedsgericht uitwerken. Daarbij stelt de provincie kwaliteit en brede welvaart voorop. De provincie is samen met het Rijk bestuurlijk trekker en organiseert als gebiedsregisseur het samenwerkingsproces.

Ruimtelijke kwaliteit en landschap

- Het werken aan ruimtelijke kwaliteit is een doorlopend proces dat alle opgaven met een ruimtelijke component raakt. In de herziening van het omgevingsbeleid 2024, die begin 2025 in werking zal treden, herijken we het ruimtelijk kwaliteitsbeleid. Daarbij passen we waar nodig de teksten en de kaarten (de Kwaliteitskaart met deelkaarten en de kaart beschermingscategorieën) aan.
- Indien nodig passen we het ruimtelijk kwaliteitsbeleid aan naar aanleiding van het Ruimtelijk Voorstel en thematisch beleid. We leveren een voorstel aan voor het opstellen van ontbrekende gebiedsprofielen.
- Met de inzet van een onafhankelijk Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) geven we aan hoe de opgaven met ruimtelijke kwaliteit een plek in het Zuid-Hollandse landschap kunnen vinden.

Toekomstbestendige Stedelijke Ontwikkeling

- De provincie streeft naar een compact, samenhangend en kwalitatief hoogwaardig bebouwd gebied dat toekomstbestendig is en waar het aantrekkelijk, veilig en gezond wonen, werken en recreëren is. De provincie wil zorgvuldig omgaan met haar schaarse ruimte en zet daarom primair in op het beter benutten van de bestaande bebouwde ruimte. Door in te zetten op klimaatrobuuste, groene en gezonde stedelijke ontwikkelingen worden kernen, dorpen en steden toekomstbestendig en blijven landschappen in het landelijk gebied behouden.
- De provincie stuurt op weloverwogen locatiekeuzes bij nieuwe stedelijke ontwikkelingen en formuleert daarvoor uitgangspunten en randvoorwaarden in haar Omgevingsbeleid.
- We gaan meer sturen op kwaliteit en brede welvaart en willen de beschikbare ruimte binnen het bestaand stedelijk gebied optimaal benutten. Voor Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling gaan we dit uitwerken in ons omgevingsbeleid (Herziening '25). Naast het uitwerken van kwalitatieve randvoorwaarden, zetten we in op:
 - het combineren van opgaven door meervoudig ruimtegebruik en/of functiemenging;
 - de beschikbaarheid van voldoende basisvoorzieningen (bv. zorg, onderwijs en/of sport) bij nieuwe ontwikkelingen;
 - het verstevigen van het groen-blauwe netwerk in en om het stedelijk gebied. Het accent ligt hierbij op de verbinding met, en doorgaande (recreatieve) routes tussen de steden.

Groen-blauwe netwerken

- Groen en blauw zijn van grote waarde voor de gezondheid van inwoners, klimaatadaptatie en biodiversiteit. Het is van belang dat de groei van het aantal woningen in onze provincie samengaat met investeringen in de kwaliteit van groen en landschap. We willen een hoogkwalitatief groen-blauw raamwerk dat steden en landschappen onderling verbindt en voor iedereen beter beleefbaar, bruikbaar en bereikbaar is.
- We werken aan de doorontwikkeling van de groen-blauwe netwerken. Het gaat hierbij om het organiseren van samenhang tussen de losse onderdelen, combineren van opgaven binnen het groen-blauwe netwerk en het doen van voorstellen om te komen tot gedeelde visie en strategie voor groen-blauwe netwerken in Zuid-Holland. Hiervoor zetten we de volgende maatregelen en instrumenten in:
 - Agenderen van de groenopgave en de benodigde middelen bij het Rijk.
 - Deelname en inbreng provinciale inzet in klankbörgroep rijksprogramma GIOS.
 - Verkenning provinciale groen-blauwe hoofdstructuur en netwerken, waaronder de recreatieve verbindingen.

- We onderzoeken de mogelijkheid van een programma Groen-blaue Netwerken in samenwerking met de partners ('groen groeit mee').
- Verdere concretisering, vastlegging en versterking van de groen-blaue hoofdstructuur in Zuid-Holland ten behoeve van de herziening van het Omgevingsbeleid 2025.

Vitaal landelijk gebied

- De provincie wil de kwaliteit en vitaliteit van het landelijk gebied verbeteren en de open ruimte die beschikbaar is voor natuur, landbouw, recreatie en water- en klimaatopgaven beschermen. In de herziening van het omgevingsbeleid 2025 gaan we de bescherming van de open ruimte in het landelijk gebied voor o.a. natuur en landbouw uitwerken en gaan we het begrip vitaliteit nader duiden.
- Ontwikkelingen in het landelijk gebied staan in verbinding met stedelijke ontwikkelingen. De provincie wil bestaande steden en dorpen optimaal ontwikkelen en tegelijkertijd de kwaliteit van het landelijk gebied behouden of versterken. De provincie kiest ervoor zo min mogelijk open ruimte in het landelijk gebied te bebouwen. Waar dat helpt om de vitaliteit en leefbaarheid te versterken, biedt de provincie ruimte voor een 'straatje erbij of ertussen'
- We gaan het onderzoek naar Vitaliteit en Leefbaarheid van kernen in Zuid-Holland actualiseren. Dit gebeurt in samenwerking met de provincie Utrecht. De planning hiervoor is Q3 2024.

Ontwikkeling Landschapspark Zuidvleugel

- We werken in 2024 verder aan de groen-blaue hoofdstructuur, met aandacht voor de stadlandverbindingen en groen in en om de overige steden en dorpen, in samenhang met de stedelijke ontwikkeling. Samen met de regionale partners wil de provincie in 2024 het volgende bereiken:
 - Versterken van het draagvlak voor uitwerking en realisatie van de onderdelen van het landschapspark Zuidvleugel.
 - Verankering van het landschapspark Zuidvleugel in de uitvoeringsagenda NOVEX Zuidelijke Randstad.
- In 2024 willen we samen met de regionale partners de onderdelen van het Landschapspark Zuidvleugel verder concretiseren en een agenda voor de uitvoering uitwerken.
 - Voor de Vlietzone zullen we de doelen uit het Toekomstbeeld dat in 2022 is vastgesteld, verankeren in het provinciaal omgevingsbeleid. Samen met de bestuurlijke partners stellen we een uitvoeringsagenda op. Voor het Haagse deel van de Vlietzone voeren we in 2024 diverse onderzoeken uit, die moeten leiden tot een integrale gebiedsvisie voor dit deelgebied.
 - Met de gemeente Delft maken we verdere afspraken over de inzet van de begrotingssubsidies die de provincie beschikbaar stelde voor 3 belangrijke landschapsparkprojecten in de Schiezone.
 - Zo nodig herijking van het landschapspark Zuidvleugel naar aanleiding van het advies PARK
 - Samen met de gemeente Rotterdam, het Havenbedrijf Rotterdam en het Deltaprogramma Rijnmond - Drechtsteden stimuleren we met het programma Rivier als Getijdenpark XL de kennisuitwisseling en de realisatie van getijdenparken in de Rijn-Maasmonding.

Beleidsprestatie 6-2-2 Regie op evenwichtige toedeling functies en/of locatie

Adviseren en beoordelen van gemeentelijke ruimtelijke plannen + inzet juridisch ruimtelijk instrumentarium

Met een uitgestoken hand werken we samen en nemen we samen met inwoners en ondernemers verantwoordelijkheid. Waar nodig zetten wij onze wettelijke bevoegdheden en instrumenten in voor het algemeen belang van Zuid- Holland.

Gebiedsontwikkelingen

- De provincie toetst dat ruimtelijke ontwikkelingen van gemeenten zoveel mogelijk bijdragen aan provinciale ambities en doelen. Dit geldt zowel voor gemeentelijke als regionale ruimtelijke visies, verkenningen en strategieën. Vervolgens zorgen we dat deze plannen en ontwikkelingen passen binnen het Omgevingsbeleid.

- Daarnaast werkt de provincie aan een goede samenwerking met gemeenten en regio. Door bijvoorbeeld te helpen om inzicht te krijgen in de provinciale koers of aan de juiste contactpersoon te koppelen.

De provincie is onder meer bij de volgende gebiedsontwikkelingen actief betrokken:

Gebiedsontwikkeling Middengebied Zuidplaspolder

Deze gebiedsontwikkeling in de gemeente Zuidplas (hierna: het Middengebied) heeft als doel de realisatie van een nieuw, toekomstbestendig (klimaatadaptief en energieneutraal) dorp van 8.000 woningen, 2 nieuwe bedrijventerreinen en bijbehorende ontwikkeling van en investeringen in onder andere natuur, groen, recreatie, bereikbaarheid en het watersysteem.

De leidende rol voor de gebiedsontwikkeling van het Middengebied ligt bij de gemeente Zuidplas. De verwachting is dat de gemeenteraad in 2024 de bestemmingsplannen voor het Middengebied zal vaststellen. De gemeente kan daarna starten met de voorbereiding van de uitvoering. In het kader van deze gebiedsontwikkeling zal de provincie Zuid-Holland in 2024 de volgende acties ondernemen:

- Samen met de gemeente Zuidplas en het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard uitvoering geven aan de Samenwerkingsovereenkomst Klimaatadaptatie Middengebied Zuidplaspolder 2023 – 2024 met als ambitie om van het nieuwe dorp in het Middengebied hét klimaatdorp van de 21ste eeuw te maken;
- Samen met de gemeenten Zuidplas, Gouda en Rotterdam uitvoering geven aan de Deelovereenkomst Mobiliteit die in juni 2023 is ondertekend. De uitvoering van deze Deelovereenkomst zal zich over meerdere jaren uitstrekken;
- De intentie is om in 2024 een Deelovereenkomst te sluiten met de gemeente Zuidplas over de realisatie van de ecologische verbindingzone tussen de Krimpenerwaard en het Bentwoud voor het deel van de ecologische verbindingzone dat op het grondgebied van de gemeente Zuidplas ligt;
- Grondverwerving, planvorming en faciliteren van zelfrealisatie voor de Groene Waterparel die onderdeel is van het NatuurNetwerkNederland (NNN);
- Deelname aan de Grondbank RZG Zuidplas die is opgericht om de gebiedsontwikkeling in de Zuidplaspolder mogelijk te maken.
- Beoordeling van het door de gemeenteraad vastgestelde gemeentelijke bestemmingsplan om te bezien of deze in overeenstemming is met het provinciale Omgevingsbeleid.

Gebiedsontwikkeling Gnephoek

Deze gebiedsontwikkeling in de gemeente Alphen aan den Rijn heeft als doel de realisatie van een woningbouwlocatie van maximaal 125 ha. Hierbij blijft de rest van de polder open gebied, waarvan minimaal 50 ha ontwikkeld wordt voor natuur, groen en recreatie. Deze gebiedsontwikkeling moet bovendien voldoen aan de randvoorwaarden die door Gedeputeerde Staten zijn gesteld.

In november 2023 hebben Gedeputeerde Staten een positieve integrale afweging gemaakt over het Contourenplan voor de Gnephoek van de gemeente Alphen aan den Rijn. Gedeputeerde Staten hebben ook besloten dat zij voornemens zijn om de procedure te starten voor de herziening van het provinciale Omgevingsbeleid voor de locatie Gnephoek wanneer aan de voorwaarden is voldaan. De provincie Zuid-Holland zal in 2024 in het kader van deze gebiedsontwikkeling de volgende acties ondernemen:

- Opstellen van de Bestuurlijke Overeenkomst Ontwikkeling Gnephoek waarin afspraken worden vastgelegd over in ieder geval de volgende onderwerpen: mobiliteit, natuur, weidevogelcompensatie, aanpak van de planologische procedures, recreatie, wonen, water, bodem, klimaatadaptatie, energie en de molenbiotoop. Deze bestuurlijk overeenkomst zal in ieder geval ondertekend moeten worden door het college van burgemeester en wethouders van Alphen aan den Rijn en Gedeputeerde Staten. De intentie is dat deze ook ondertekend wordt door de dagelijkse besturen van het hoogheemraadschap van Rijnland en de regio Holland Rijnland. De bestuurlijke overeenkomst zal voor ondertekening voor wensen en bedenkingen aan Provinciale Staten worden voorgelegd. De procedure voor bestuurlijke vaststelling en ondertekening van de bestuurlijke

overeenkomst zal pas starten wanneer er zekerheid is over de (financiële) uitvoerbaarheid van de gebiedsontwikkeling.

- De verwachting is dat als aan de voorwaarden is voldaan, de Startnotitie voor de herziening van het provinciale Omgevingsbeleid voor de locatie Gnephoek voor vaststelling aan Provinciale Staten voorgelegd wordt.

Inpassingsplan WarmtelinQ Rijswijk – Leiden en aanlandlocatie

In beleidsprestatie 3-1-3 'Warmte transitie in de gebouwde omgeving en glastuinbouw' is neergezet dat we de succesvolle realisatie en het gebruik van WarmtelinQ als belangrijk warmtetransportnet voor de warmtetransitie in de provincie ondersteunen. Hiervoor stellen we, na het inpassingsplan voor het tracétraject Vlaardingen – Den Haag, ook een inpassingsplan op voor het tracétraject Rijswijk-Leiden, inclusief aanlandlocatie. In Q2 van 2024 wordt het inpassingsplan voor besluitvorming aan PS voorgelegd. De uitvoering kan starten doordat in 2024 alle vergunningen die onder de coördinatieregeling vallen zijn verleend. De provincie coördineert deze procedure en bewaakt de voortgang.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

Wat mag het kosten is opgebouwd in 2 delen:

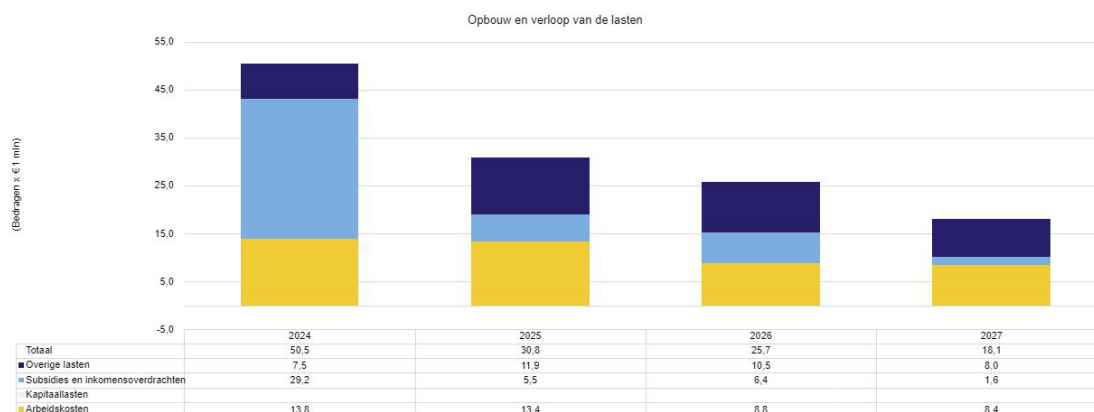
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom zijn de toelichtingen ook geschreven op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De mutaties op beleidsprestaties zijn daarnaast ter informatie vermeld.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidscapaciteit
- Kapitaallasten: betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Subsidies en inkomensoverdrachten: betreft de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan met name andere overheidsinstellingen
- Overige lasten: betreft de lasten die niet gerekend worden tot de hiervoor genoemde categorieën

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Primaire Begroting 2024	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten						
Beleidsdoel 6-1 Wonen						
6-1-1 Voldoende betaalbare huisvesting voor iedereen	26.517	9.787	36.304	19.074	12.459	9.868
6-1-2 Toekomstbestendig bouwen	3.551	-467	3.085	721	567	555
Totaal beleidsdoel 6-1	30.068	9.320	39.388	19.795	13.026	10.423
Beleidsdoel 6-2 Ruimte en landschap						
6-2-1 Ruimtelijke strategie	4.168	1.975	6.143	6.576	8.301	3.366
6-2-2 Regie op evenwichtige toedeling functies en/of locatie	8.848	-3.900	4.948	4.441	4.400	4.321
Totaal beleidsdoel 6-2	13.016	-1.925	11.092	11.017	12.701	7.687
Totaal Lasten	43.084	7.396	50.480	30.812	25.727	18.110
Baten						
Beleidsdoel 6-1 Wonen						
6-1-1 Voldoende betaalbare huisvesting voor iedereen	4.409	1.209	5.617	641	0	0
6-1-2 Toekomstbestendig bouwen	350	0	350	0	0	0
Totaal beleidsdoel 6-1	4.759	1.209	5.967	641	0	0
Beleidsdoel 6-2 Ruimte en landschap						
6-2-2 Regie op evenwichtige toedeling functies en/of locatie	0	193	193	0	0	0
Totaal beleidsdoel 6-2	0	193	193	0	0	0
Totaal Baten	4.759	1.401	6.160	641	0	0
Saldo lasten en baten Ambitie 6	38.326	5.994	44.320	30.171	25.727	18.110

Toelichting mutaties

Toelichting Lasten

Beleidsdoel 6-1 Wonen

Beklemmingen jaarrekening 2023: subsidieregelingen Wonen € 4,7 mln (n) Bestaand beleid

Met de besluitvorming van de jaarrekening 2023 stelden we vast dat we voor de volgende subsidieregelingen budget overhevelen van 2023 naar 2024 in verband met subsidieverplichting in 2023 en de lasten in 2024:

- Subsidieregeling Spreiding sociale woningbouw Rotterdamse regio (€ 1 mln)
- Subsidieregeling Sociale Woningbouw Haaglanden (€ 0,2 mln)
- Subsidieregeling Senioren woonvormen (€ 0,9 mln)
- Subsidieregeling Plankosten collectieve wooninitiatieven (€ 0,1 mln)
- Subsidieregeling Knelpuntenpot Sociale en Middenhuur (€ 2,5 mln)

Dekking ten laste van het begrotingsaldo.

Beklemming Jaarrekening 2023: begrotingssubsidie Asielopvang € 0,2 mln (n)	Bestaand beleid
Met de besluitvorming van de Jaarrekening 2023 stelden we vast dat we het budget ter dekking van de begrotingssubsidies voor asielopvang overhevelen naar 2024. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.	

Beklemming Jaarrekening 2023: Specifieke uitkering Flexibele inzet ondersteuning woningbouw € 1,4 mln (n)	Bestaand beleid
Met de besluitvorming van de Jaarrekening 2023 stelden we vast dat we de co-financiering, gekoppeld aan de specifieke uitkering, overhevelen en behouden in 2024 en 2025. Verder vindt een kasritme-wijziging plaats om de budgetten voor de diverse trajecten, zoals subsidieregeling Vliegende Brigade, trainees Gebiedsontwikkeling en expertpool Toekomstbestendig bouwen, juist in de begroting 2024 te krijgen. Dekking komt de Specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw en bestaand budget.	

€ 150 mln CA: Doorbouwgarantie en Projectbesluit motie 1299 € 0,8 mln (n)	Nieuw besluit
In het coalitieakkoord is extra inzet, inclusief arbeidscapaciteit, genoemd voor de volgende onderwerpen ten behoeve van de uitvoering van deze collegeperiode: <ul style="list-style-type: none"> • Doorbouwgarantie (€ 3 mln) in het begrotingsjaar 2025 • Motie 1299 Vaststellen projectbesluit om sociale huurwoningen te realiseren (€ 0,8 mln) Dekking ten laste van het begrotingssaldo.	

Specifieke uitkering Woondeals € 1,3 mln (n)	Bestaand beleid
Ter dekking van de opgenomen begrotingssubsidies en andere plannen ten behoeve van opstellen en uitvoering van de regionale realisatieagenda's, ramen we de specifieke uitkeringen Woondeals uit 2022 en 2023. Dekking komt uit de Specifieke uitkering Woondeals.	

Apparaatslasten € 0,9 mln (n)	Bestaand beleid
Zie voor toelichting paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Beleidsdoel 6-2 Ruimte en landschap

Beklemmingen Jaarrekening 2023: € 0,2 mln (n)	Bestaand beleid
Met de besluitvorming van de jaarrekening 2023 stelden we vast dat we voor de volgende onderwerpen budget overhevelen van 2023 naar 2024 en 2025: <ul style="list-style-type: none"> • Decentralisatie uitkering NOVEX-gebieden (€ 0,2 mln) • Decentralisatie uitkering vervolg aanpak vakantieparken (€ 0,02 mln) verspreid over 2024 en 2025 • Begrotingssubsidie Landschapspark Zuidvleugel (€ 0,05 mln) Dekking ten laste van het begrotingssaldo.	

€ 150 mln CA: Landschapspark Zuidvleugel / Rottezone (n)	Nieuw besluit
In het coalitieakkoord is extra inzet, inclusief arbeidscapaciteit, genoemd voor Landschapspark Zuidvleugel / Rottezone (€ 3 mln), in 2025 en 2026, ten behoeve van de uitvoering deze collegeperiode. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.	

Aanpassing kasritme Nota Ruimte middelen € 4 mln (v)	Bestaand beleid
In jaarschijf 2024 raamden we € 4 mln aan lasten voor de ontwikkeling van het Middengebied Zuidplaspolder. Door vertraging en wijziging in de planning, waarbij de ontwikkeling van het Middengebied in fases gaat plaatsvinden, geven we deze middelen pas in latere jaren uit. Tot die tijd storten we de middelen in de reserve Duurzame ontwikkeling Zuidplaspolder. Dekking komt uit de reserve Duurzame ontwikkeling Zuidplaspolder.	

Diverse kleine wijzigingen € 0,3 mln (n)	Bestaand beleid
Het resterende verschil betreft diverse kleine wijzigingen. Dekking komt uit bestaand budget en middelen van derden.	

Apparaatslasten € 1,6 mln (n)	Bestaand beleid
Zie voor toelichting paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Toelichting baten

Beleidsdoel 6-1 Wonen

Specifieke uitkering Woondeals €1,3 mln (v)	Bestaand beleid
Deze middelen zetten we in ter dekking van de uitvoering van de plannen en begrotingssubsidies voor het opstellen en uitvoeren van de regionale realisatieagenda's	

Diverse kleine wijzigingen € 0,1 mln (n)	Bestaand beleid
Het resterende verschil betreft diverse kleine wijzigingen.	

Beleidsdoel 6-2 Ruimte en landschap

Diverse kleine wijzigingen € 0,2 mln (v)	Bestaand beleid
Het resterende verschil betreft diverse kleine wijzigingen.	

Instrumentarium

Reserves

In het onderstaande overzicht wordt aangegeven wat de totale inzet van reserves is binnen de ambitie. De in het overzicht opgenomen bedragen hebben de volgende betekenis:

- In de kolom "Saldo..." betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt.
- In de kolom "Toevoeging" betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt.
- In de kolom "Onttrekking" betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt.

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Beleids- doel	Saldo mutaties Originele Begroting 2024	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties Gewijzigde Begroting 2024
Res Project duurz ontw. Zuidplaspold	6-2	-4.041	0	-4.041	0
Eindtotaal		-4.041	0	-4.041	0

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 6](#).

Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland

We willen gezondheid en veiligheid beter waarborgen in de leefomgeving

Een gezonde, schone en veilige leefomgeving wordt door een groot aantal factoren bepaald: de milieukwaliteit, veiligheid, bereikbaarheid en beleefbaarheid van natuur, water en landschap, waterkwaliteit, deelname aan sport en recreatie, keuzes bij mobiliteit en economische activiteiten, gezond voedsel en de inrichting van de openbare ruimte. Wanneer de provincie zich met deze onderwerpen bezighoudt, kan zij bijdragen aan de gezondheid en veiligheid van haar inwoners. Het verbeteren van deze gezondheid is een uitdaging voor verschillende partijen, ook voor de provincie.

De druk op de gezondheid van de bevolking is groot, mede door een hoge mate van verstedelijking, hoge mobiliteitsdruk en de uitstoot van het Haven Industrieel Complex. De gezondheidsverschillen tussen groepen inwoners groeien. De kwetsbaarheid van de provincie voor de gevolgen van de klimaatverandering geeft een extra dimensie aan veiligheid en gezondheid van de leefomgeving.

De provinciale taken die invloed hebben op gezondheid en veiligheid, liggen voor een belangrijk deel op het terrein van de leefomgeving. Zuid-Holland besteedt aandacht aan gezondheid binnen alle beleidssectoren. Dit vraagt om een innovatieve en gecoördineerde beleidsaanpak en om extra inzet binnen bestaande provinciale taken.

We verwachten meer extreem weer en hogere temperaturen, wat onze gezondheid en veiligheid in het geding brengt. We willen ons beter voorbereiden op zaken als hittestress, of wateroverlast na hevige stortbuien. Dat doen we onder andere door monitoring. We werken aan het verminderen van de CO₂-uitstoot en bodemdaling in de Veenweidegebieden volgens de afspraken uit het Klimaatakkoord, onderdeel land en landgebruik. We willen weerbaar zijn tegen de gevolgen van klimaatverandering. Klimaatverandering heeft gevolgen voor al het beleid in de fysieke ruimte. Op de lange termijn willen we niet dat extra kosten voor klimaatverandering worden afgewenteld op de generaties na ons. We werken met verschillende overheden en andere organisaties samen aan regionale adaptatiestrategieën en het nationale Deltaprogramma. Wij vinden het belangrijk dat partijen worden gestimuleerd en gefaciliteerd. Wij zullen hen daarom daarin blijven steunen.

Ook sport en bewegen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de gezondheid van de bewoners en bezoekers. Door te zorgen voor sterke, toekomstbestendige recreatienetwerken (waaronder voor fiets, varen en paardrijden) en voldoende toegankelijk groen en water, wil de provincie mensen stimuleren meer te bewegen, sporten of juist lekker te ontspannen.

Bedrijven in Zuid-Holland behoren tot de meest innovatieve ter wereld en zijn belangrijk voor de werkgelegenheid, maar moeten ook veilig zijn met zo min mogelijk uitstoot van gevaarlijke stoffen. Daar ziet Zuid-Holland op toe. De provincie wil zorgdragen voor een goede milieukwaliteit. Daarbij wil Zuid-Holland dat bedrijven hun innovatiekracht inzetten voor de gezondheid en veiligheid van de inwoners.

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid

We willen werk maken van een gezonde en veilige leefomgeving en zo inwoners beschermen tegen negatieve invloeden, zoals luchtvervuiling, bodemverontreiniging, veiligheidsrisico's en geluidsoverlast en deze waar mogelijk verminderen. Daartoe willen we de milieukwaliteit als integraal onderdeel van een goede en veilige leefomgeving verder versterken. Dit doen we door uitvoering te geven aan de programma's Luchtkwaliteit, Geluidhinder en Externe Veiligheid en Bodem.

Zo werken we eraan de bodem en ondergrond optimaal te benutten, te beschermen en te beheren, zodat dit ertoe bijdraagt maatschappelijke vraagstukken op te lossen. Daarbij streven we ernaar dat er geen bodemverontreinigingen meer zijn die leiden tot onaanvaardbare humane, ecologische en verspreidingsrisico's. Er vindt in Zuid-Holland veel transport van gevaarlijke stoffen plaats en er is een hoge concentratie van risicovolle activiteiten. Met het beleid voor externe veiligheid willen we de risico's voor de fysieke leefomgeving die daardoor ontstaan, beperken.

Het milieubeleid richt zich erop minimaal de grenswaarden te behalen en zodoende een basisniveau op orde te houden. Voor luchtkwaliteit gaan we verder en streven we ernaar de advieswaarden van de WHO zoals geldend in 2019 in 2030 te behalen. In aansluiting bij de landelijke doelstelling streven wij naar een Zuid-Holland zonder Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en potentieel Zeer Zorgwekkende Stoffen. Wij blijven een proactief beleid voeren op vermindering van deze stoffen binnen de juridische kaders.

Met vergunningverlening, toezicht en handhaving dragen we bij aan het behalen van deze doelen. De provincie is het bevoegde gezag voor de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving (VTH-taken) bij een groot aantal bedrijven en activiteiten in Zuid-Holland. De uitvoering van deze provinciale taken gebeurt door 5 Zuid-Hollandse omgevingsdiensten. Wij blijven inzetten op kwalitatief hoogwaardige taakuitvoering van milieu- en groene taken door de omgevingsdiensten. Deze diensten leveren een belangrijke bijdrage aan de verduurzaming van economie en een gezonde en veilige leefomgeving voor onze inwoners.

Bij bevordering van de gezonde leefomgeving zal de provincie per opgave bepalen welke provinciale rol daarbij het beste past.

Beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie duurzame toerisme en sport

De provincie wil dat mensen meer naar buiten gaan om te ontspannen, bewegen of sporten. De provincie zet daarom, samen met partners, in op een goed netwerk van gebieden, voorzieningen en bestemmingen voor sport en recreatie. Ook stimuleert de provincie activiteiten die gericht zijn op een grotere deelname van bewoners aan sport en recreatie, met name van hierin ondervertegenwoordigde groepen.

Toerisme en recreatie zijn van belang voor ontspanning en brede welvaart, onder andere door bij te dragen aan de regionale economie en de instandhouding/verbreding van het lokale voorzieningenniveau. Grote aantallen bezoekers die zich concentreren op 1 plek of in/nabij kwetsbare gebieden kunnen echter ook negatieve effecten hebben zoals bijvoorbeeld een verminderde bezoekerservaring, schade en verstoring van de natuur, milieubelasting en problemen rondom mobiliteit. De provincie wil dat toerisme en recreatie in balans zijn met de omgeving en streeft ernaar dat toerisme en recreatie per saldo een positieve bijdrage leveren aan het welzijn van de inwoners van Zuid-Holland.

Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat

Beperken maatschappelijke kosten door bodemdaling

We zetten ons in om klimaatverandering tegen te gaan. We werken aan het verminderen van de CO₂-uitstoot en bodemdaling in de Veenweidegebieden volgens de afspraken uit het Klimaatakkoord, onderdeel land en landgebruik. In veenweidegebieden moet 1 Mton CO₂ worden bespaard in 2030. Het Zuid-Hollandse aandeel in de opgave wordt ingeschat op 21%, ofwel: 0,21 Mton. We werken hierbij samen met agrariërs, mede-overheden en maatschappelijke partijen in de veenweidegebieden via een gebiedsgerichte aanpak in het kader van het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied. Hierbij zijn we ons ervan bewust dat de keuzes die we maken om bodemdaling te remmen, het watersysteem en landgebruik onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Ook is verdere kennisontwikkeling en beleidsvorming nodig. In overleg met de mede-overheden, maatschappelijke partijen, kennisinstituten en andere partijen werken we hieraan.

Klimaatadaptatie

Ons klimaat verandert. Het wordt warmer, er is meer kans op een extreme regenbui, op een hittegolf en op een lange droge periode. De zeespiegel stijgt en als gevolg daarvan neemt de kans op een overstroming toe. Door lange droogte daalt de bodem. Zuid-Holland is kwetsbaar voor klimaatverandering door zijn ligging aan zee en door zijn lage ligging. De snelheid waarmee klimaatveranderingen zich manifesteren (extreme buien, droogte, hitte, zeespiegelstijging, bodemdaling) neemt nog altijd toe.

De provincie wil dat Zuid-Holland een fijne plek blijft om te werken, wonen en recreëren, ook als omstandigheden veranderen. Daarom nemen we nu maatregelen om ons voor te bereiden op klimaatopgaven als weersextremen (hitte, droogte, wateroverlast, overstromingen), zeespiegelstijging en bodemdaling. Samen met waterschappen, gemeenten en het Rijk zorgen we voor een klimaatbestendig en waterrobuust ingerichte provincie in 2050. Niet alleen om schade en overlast te beperken, maar ook vanuit onze ambitie te streven naar een gezonde, groene leefomgeving, een aantrekkelijk vestigingsklimaat, goede bereikbaarheid en een veerkrachtige innovatieve economie.

De inzet van de provincie is om de overgang naar een klimaatbestendige provincie onlosmakelijk onderdeel uit te laten maken van het gehele provinciale beleid en de praktijk. Klimaatadaptatie is een dwarsdoorsnijdend thema dat vele beleidsterreinen raakt. Denk aan infrastructuur, landbouwtransitie, natuur, stedelijke ontwikkeling, etc. Op al deze terreinen zet de provincie in op de bescherming van mensen, leefomgeving en economie, tegen de gevolgen van overstromingen en extreem weer. Bijvoorbeeld door het stimuleren van innovatieve oplossingen voor waterberging en voorkomen van hittestress in stedelijk gebied. Ook werken we aan een duurzame zoetwatervoorziening waarbij vraag en aanbod in balans zijn, en aan het voorbereiden van onze natuur en economie op de klimaatverandering.

De inzet van de provincie is tevens om bij ruimtelijke ontwikkelingen (nieuw of in bestaand bebouwd gebied) de betrokken partijen de risico's als gevolg van de klimaatopgaven expliciet mee te laten wegen bij de locatiekeuze of inrichting van het gebied. Daarbij maken we in ieder geval gebruik van de uitkomsten van de klimaatstresstesten die overheden hebben uitgevoerd (volgens de afspraken uit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie). Op die manier wordt bij nieuwe ruimtelijke projecten rekening gehouden met de impact van klimaatverandering en kan het risico op schade en slachtoffers voor zover dat redelijkerwijs haalbaar is, worden beperkt. Centraal vertrekpunt daarbij is dat we meer ruimte bieden aan het water, natuurlijke processen, en groen. Dit uitgangspunt draagt tevens bij aan andere opgaven als een gezonde leefomgeving, bescherming van de natuur en de verhoging van biodiversiteit.

Door beleid tijdig aan te passen, maken we tevens gebruik van kansen om adaptieve maatregelen mee te nemen in al geplande ruimtelijke projecten of ontwikkelingen, bijvoorbeeld op gebied van beheer en onderhoud van onze eigen bezittingen als gebouwen, wegen en infrastructuur. Hiermee kunnen we geld slimmer inzetten en besparen we kosten, beperken we schade en overlast, en geven we het goede voorbeeld.

Wat gaan we doen om het beleidsdoel te realiseren?

Om de verschillende beleidsdoelen voor de ambitie te realiseren, hebben we elk doel vertaald in een aantal beleidsprestaties. Die staan hieronder beschreven.

Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid

Beleidsprestatie 7-1-1 Luchtkwaliteit en verminderen geurhinder

De provincie wil de gezondheidsschade aan mens en natuur door luchtverontreiniging en geurhinder beperken en hierdoor bijdragen aan een gezonde woon- en leefomgeving. Het luchtkwaliteitsbeleid van de provincie richt zich op het samen met andere partijen ten minste aan de wettelijke Europese luchtkwaliteitseisen te blijven voldoen en ernaar te streven de WHO-advieswaarden zoals geldend in 2019 in 2030 te behalen.

- Uitvoering van het Schone Lucht Akkoord: binnen dit akkoord werkt de provincie samen met andere overheden en maatschappelijke partijen aan verdere verbetering van de huidige luchtkwaliteit. Het Programma Luchtkwaliteit geeft een impuls om de WHO-advieswaarden zoals geldend in 2019 te bereiken.

- Vergunningverlening en handhaving: beperking van uitstoot van industriële activiteiten naar de lucht reguleren we via vergunningen (van inrichtingen waarbij de provincie bevoegd gezag is), die scherp zijn vastgesteld op basis van de rijksregelgeving en de Nederlandse Emissie Richtlijnen.
- Pieken in luchtverontreiniging door smog: In lijn met het provinciale draaiboek ondernemen we actie als zich dit binnen Zuid-Holland voordoet.
- Geurhinder: het geurhinderbeleid is bedoeld om aan te geven wat de maximale aanvaardbare geurbelasting is bij geurgevoelige gebouwen en locaties. De provincie past dit beleid toe bij de vergunningverlening aan bedrijven onder bevoegd gezag van de provincie.
- Zeer Zorgwekkende Stoffen, voorheen 'prioritaire stoffen' (wettelijke taak): de provincie wil deze uitstoot minimaliseren door vergunning, toezicht en handhaving bij bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag.
- Luchtkwaliteit en binnenvaart: blijvend de uitstoot van schadelijke stoffen door varende ontgassen van de binnenvaart tegengaan, door een nationaal verbod in samenwerking met andere stakeholders, waaronder het Rijk.

Meer specifiek:

- We starten met de DCMR Milieudienst Rijnmond met scherper vergunnen door zo dicht mogelijk aan de onderkant van de BBT-range te vergunnen.
- We stimuleren gemeenten zelf met luchtkwaliteitsbeleid te komen en uit te voeren.
- We laten inwoners zelf luchtkwaliteit meten door meters beschikbaar te stellen en te ondersteunen: om draagvlak te krijgen voor het beleid, om lokaal druk te zetten om aanvullend beleid te formuleren en om inwoners zelf luchtkwaliteitsmaatregelen te laten nemen.
- We verkennen de mogelijkheden die de omgevingsvisie ons biedt in het ondersteunen van de gemeenten in hun houtstookbeleid.
- We doen onderzoek gericht op inzicht van Ultrafijnstof-uitstoot.
- We ontsluiten kennis over luchtkwaliteitsmaatregelen en organiseren kennisnetwerken.
- We monitoren de luchtkwaliteit.
- We adviseren bedrijven over efficiënter en schoner invullen van hun vervoer.
- We adviseren het Rijk en EU-commissie over de implementatie van de WHO-advieswaarden en herziening richtlijn luchtkwaliteit.
- In samenwerking met het Zero Emission Services (ZES)-samenwerkingsverband komt er laadinfrastructuur in Alblasserdam voor elektrische scheepvaart.
- We stellen samen met het Rijk, IPO en het bedrijfsleven een gezamenlijk plan op waarin we concreet invulling geven aan de ambitie om in aanloop naar een landelijk verbod op varende ontgassen een drastische vermindering van het aantal ontgassing te realiseren. Na akkoord van de betrokken partijen zal met de uitvoering van de oplossingsrichtingen worden begonnen. Uiterlijk 1 juli 2024 zal het landelijke verbod van kracht zijn.

Beleidsprestatie 7-1-2 Verminderen van geluidhinder

Maatschappelijk gewenste ontwikkelingen moeten kunnen plaatsvinden terwijl tegelijkertijd de inwoners beschermd worden tegen geluidhinder. Geluidhinder ontstaat uit de (grotendeels wettelijk gereguleerde) gemiddelde hoeveelheid geluid en (zeer beperkt wettelijk gereguleerde) piekgeluiden. Belangrijk is om meer inzicht te krijgen in de verhouding tussen ervaren geluidhinder en feitelijke hoeveelheid geluid. De provincie streeft ernaar haar wettelijke geluidstaken in de provinciale kerntaken ruimte, economie en bereikbaarheid te integreren.

De provincie is wettelijk verantwoordelijk voor geluid van verkeer op provinciale wegen, voor vergunningverlening, toezicht en handhaving van geluid bij bedrijven met een provinciale vergunning (op grond van de Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht) en voor de aanwijzing van stiltegebieden. De inzet is erop gericht geluidhinder door wegverkeer en – voor zover onder verantwoordelijkheid van de provincie – railverkeer, luchtvaart en industrie (met name door vergunningverlening) te voorkomen en te verminderen.

- We stellen een nieuw Actieplan Geluid provinciale wegen 2024-2029 op, inclusief een voorstel voor daarvoor benodigde middelen.
- We maken een voorstel om geluidproductieplafonds langs provinciale wegen (Omgevingswet) vast te stellen.
- We monitoren de geluidproductieplafonds.
- We maken een voorstel over geluidsanering van woningen langs provinciale wegen vanwege wettelijke vereisten (Omgevingswet).
- We zoeken naar evenwicht tussen industrie, woningbouw en gezonde leefomgeving (voor een belangrijk deel geluid) in het programma Havengeluid en Omgeving (samen met de gemeente Rotterdam en het Havenbedrijf Rotterdam).
- We voeren het vastgestelde plan burgermeetnet geluid RTHA uit.
- We blijven met ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) in gesprek over geluidhinder van Schiphol en Rotterdam The Hague Airport (RTHA).
- We plaatsen waar nodig aanvullende bebording voor stiltegebieden.
- We kijken naar de mogelijkheden voor een monitoringssysteem voor stiltegebieden.
- We verkennen de mogelijkheden om ervaren geluidsoverlast in Zuid-Holland te meten.

Beleidsprestatie 7-1-3 Externe veiligheid

Het doel is een veiliger Zuid-Holland door de risico's van activiteiten met gevaarlijke stoffen te beperken. Dit doet de provincie door eisen te stellen aan dergelijke risicovolle activiteiten, te sturen op hun locatie, en te sturen op locaties waar (zeer) kwetsbare gebouwen gerealiseerd worden. Het minimaliseren van de kans dat grote groepen mensen slachtoffer worden van ongevallen met gevaarlijke stoffen, staat hierbij centraal. Hiervoor maakt de provincie gebruik van het (berekende) groepsrisico en de in de verordening vastgestelde oriëntatiewaarde. Via de provinciale Omgevingsverordening bevordert de provincie zowel het clusteren en verantwoord combineren van risicovolle activiteiten, als het gebruik van veiligheid als ontwerpprincipe. Daarnaast richt de provincie zich met haar nota Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) op het verminderen van risico's bij risicovolle bedrijven waar de provincie bevoegd gezag is. Om dit te bereiken werkt de provincie langs 6 hoofdlijnen:

1. Risicovolle activiteiten clusteren
2. Risicovolle activiteiten verantwoord combineren
3. Risico's aan de bron verminderen
4. Maatregelen nemen in de omgeving van een risicovolle activiteit
5. Kwaliteit van de uitvoering verhogen
6. Basisinformatie beschikbaar stellen

Deze 6 lijnen werkten we verder uit in het Provinciale Omgevingsprogramma. Daarnaast neemt de provincie actief deel aan landelijke samenwerking in de meerjarenagenda Versterking Omgevingsveiligheid. De provincie werkt samen met gemeenten en andere provincies om het rijksbeleid te beïnvloeden. Hierbij in het bijzonder zet de provincie zich in voor een veilig transport van gevaarlijke stoffen door dichtbevolkte gebieden en een veilige energietransitie.

De inwerkingtreding van de Omgevingswet vraagt inzet op de invoering van de nieuwe instrumenten die deze wet biedt. We monitoren of onze instrumenten het gewenste resultaat behalen. Komende jaren zetten wij ons in voor externe veiligheid bij de energietransitie en de woningbouwopgave. Daarnaast voeren wij locatie-specifiek beleid voor gebieden met bijzondere veiligheidsprofielen. Hierbij gaat het om:

- Het Havenindustriële complex rond de zeehavens van Rotterdam en Dordrecht
- Rotterdam The Hague Airport
- De oevers van de Nieuwe Maas en Nieuwe Waterweg
- Niet-basisnetroutes met veel transport van gevaarlijke stoffen.

Beleidsprestatie 7-1-4 Beschermen en benutten van de kwaliteit bodem- en grondwatersysteem

Om de kwaliteiten van bodem en ondergrond optimaal te benutten, beschermen en beheren, wil de provincie:

1. Bodem optimaal benutten:

- Bevorderen dat gemeenten bodemenergieplannen laten opstellen. Deze plannen zijn primair gericht op benutting van warmte-koudeopslag.
- Het uitvoeren van de Mijnbouwwet door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) te adviseren over vergunningaanvragen over aardwarmte, gas- en oliewinning. De provincie beoordeelt de vergunningen onder meer op de effecten die zij hebben op grondwaterkwaliteit en -kwantiteit. De provincie beoogt in samenwerking met andere overheden om 3D-Ordening, als instrumentarium van 'Water en Bodem Sturend (WBS)', standaard en structureel onderdeel te laten worden van alle relevante ruimtelijke planvorming en gebiedsontwikkelingen in Zuid-Holland. Naast de bovengrondse "occupatie" en "netwerken" vormen "water, bodem en ondergrond" de derde dimensie van ruimtelijke ordening, de 3D-Ordening.
- Het duurzaam beheren van de waarden van de ondergrond (ecologisch, archeologisch, cultuurhistorisch, aardkundige en landschappelijk). We onderzoeken in 2024/2025 op welke wijze we de waarden beter kunnen benutten en beschermen.

2. Bodem en grondwaterkwaliteit beschermen en beheren:

- Overgangsrecht bodem uitvoeren door mandatering en opdrachtverlening aan de 5 omgevingsdiensten. Zij stellen jaarlijks een Werkplan Spoed en Nazorg op waarin zij onder ander vastleggen welke maatregelen zij nemen om verontreinigde locaties aan te pakken.
- Project aanpak spoedlocaties en nazorglocaties uiterlijk in 2030 afronden.
- Met PFAS verontreinigde locaties inventariseren en indien nodig maatregelen nemen.
- Maatregelen uit het waterprogramma voor verbetering van de grondwaterkwaliteit uitvoeren.
- Met andere overheden samenwerken op de thema's diffuse verontreinigingen, zeer zorgwekkende stoffen en nieuwe stoffen met als doel om de uitstoot van deze stoffen te verminderen en indien nodig maatregelen nemen om de risico's te verminderen
- In de kennisinfrastructuur bodem en ondergrond investeren.

3. Nazorg stortplaatsen.

De provincie verricht in het kader van de Wet Milieubeheer nazorg op de in deze wet aangewezen stortplaatsen. Dit om te voorkomen dat deze stortplaatsen negatieve effecten op de omgeving hebben.

Beleidsprestatie 7-1-5 Vergunningverlening toezicht en handhaving (VTH) van milieuwetgeving

De nota Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) 2024-2027 biedt de kaders om het VTH-instrumentarium in te zetten voor een veilige en gezonde leefomgeving. Dit doen we met name op het gebied van luchtkwaliteit, geluid en omgevingsveiligheid (opslag en transport van gevaarlijke stoffen).

- Het instrumentarium Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving reguleert bedrijven en activiteiten die onder bevoegd gezag van GS vallen. Bij inzet van dit instrumentarium letten we op ondersteuning van beleidsambities zoals verduurzaming van de industrie in Zuid-Holland, energietransitie, circulaire economie en het Schone Lucht Akkoord.
- We monitoren en geven sturing aan de uitvoering van gemandateerde taken door omgevingsdiensten.
- Bij handhaving gaan we zo nodig naar verscherpt toezicht. Dit verscherpte toezicht blijft van kracht totdat de overtredingen ongedaan gemaakt zijn.
- Tijdens het debat over Chemours op 20 september 2023 zijn moties aangenomen en is een aantal toezeggingen gedaan. Hieraan geven we een verdere invulling volgens het behandelvoorstel d.d. 19 december 2023 (PZH-2023-845378735).
- Om informatie beter en gemakkelijker te kunnen ontsluiten en delen, digitaliseren we het werkveld verder. Bij vergunningverlening gaat de uitrol van het ontwikkelprogramma Altijd Actuele Digitale Vergunning in 2024

verder voor alle Zuid-Hollandse omgevingsdiensten en blijven we in gesprek met landelijke partners voor een bredere uitrol.

- Uitstoot van (potentiële) Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) naar lucht, water en bodem gaan we voorkomen door inventarisaties bij bedrijven van ZZS en in de afvalverwerking, actualisatie van vergunningen, overleg met het Rijk over regelgeving en onderzoek naar hoogwaardig hergebruik van ZZS-houdende materialen en vermindering van ZZS-houdend afval.
- In het kader van de circulaire economie laten we knelpunten en kansen in het afvaldomein verder onderzoeken.
- We stimuleren kennisuitwisseling en bevorderen samenwerking met en tussen omgevingsdiensten. In samenwerking met de gemeentelijke partners bij de Zuid-Hollandse omgevingsdiensten gaven we bestuurlijk opdracht om gezamenlijk te werken aan de doorontwikkeling van de 5 diensten. Deze gezamenlijke doorontwikkeling richt zich op de arbeidsmarkt, informatievoorziening en digitalisering, kennisdeling en -ontwikkeling op het gebied van milieucriminaliteit, circulaire economie en energie. Deze doorontwikkeling gaat in 2024 verder met een bestuurlijke vervolgpdracht om te onderzoeken welke taken de diensten in gezamenlijkheid kunnen oppakken.
- Naar aanleiding van landelijke onderzoeken startte de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat in juli 2022 een interbestuurlijk programma, gericht op verbetering van het landelijke stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Het programma heeft een looptijd van 2 jaar en zal zich onder andere richten op een verbeterde samenwerking tussen straf- en bestuursrecht, en verdere data- en kennisdeling onderling. Wij dragen in IPO-verband actief bij aan dit landelijke programma. De verwachting is dat na de afloop van dit programma de samenwerking nog zal worden voortgezet. Dit om borging van behaalde resultaten vorm te geven binnen het landelijke VTH-stelsel.
- We trekken samen met onze diensten en ketenpartners op nu de Omgevingswet van kracht is geworden. Dit om, indien nodig, ons instrumentarium, de samenwerking en het beleid verder aan te passen aan de nieuwe wetgeving.

Beleidsprestatie 7-1-6 Gezondheid en welzijn

Gezondheid is een groot goed. Vanuit de taken op het terrein van onder meer milieu, ruimtelijke ordening en economie heeft de provincie invloed op gezondheid. Maar de provincie is maar een van de partijen die een rol heeft in het creëren van een gezond Zuid-Holland: gemeenten, zorginstellingen, kennisinstellingen zijn allemaal nodig om het verschil te maken. Omdat Zuid-Holland de provincie is met de kortste gezonde levensverwachting en de grootste gezondheidsverschillen, is dat een urgente opgave. In vervolg op het ontwikkelprogramma gezond en veilig in de coalitieperiode 2020-2023 richten we in deze coalitieperiode een programma gezondheid en welzijn in. Dit programma zal in de loop van 2024 aan de Staten worden toegezonden. Op dit moment kijken we aan welke prioritaire thema's we aandacht geven en welke netwerken van partners we opbouwen en onderhouden

Beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie duurzame toerisme en sport

Beleidsprestatie 7-2-1 Recreatie, sport en bewegen

De provincie Zuid-Holland stelde begin 2023 het recreatieperspectief 2030 vast met de ambitie om te werken aan een aantrekkelijke en toegankelijke omgeving met daarin gelegen recreatieve bestemmingen en routes voor iedereen. Dit omdat buiten zijn, bewegen en elkaar ontmoeten goed en gezond is en bijdraagt aan het geluk van mensen. Het recreatieperspectief geeft invulling aan deze ambitie op basis van 6 pijlers: verzorgen, verweven, vergroten, vernieuwen, verbinden en vertellen.

Recreatie algemeen

Waar meer mensen gaan wonen, moeten de mogelijkheden om buiten te kunnen inspannen en ontspannen toenemen. Het rijksprogramma 'Groen in en om de stad' onderzoekt hoe dit vorm kan krijgen. Met het

Landschapspark Zuidvleugel en de verschillende gebiedsuitwerkingen krijgt een groen-blaauwe structuur om de stad al verder vorm. Vanuit recreatie wordt hieraan bijgedragen (verweven).

Het ZH-PLG benadert recreatie vanuit 2 gezichtspunten: als opgave in de zin van recreatiedruk op natuur(gebieden) en als oplossingsrichting door nieuwe recreatieruimte te ontwikkelen (vergroten) of bestaande recreatiegebieden kwalitatief te verbeteren (vernieuwen). Mogelijke oplossingsrichtingen worden in 2024 verkend en uitgewerkt.

Veel Zuid-Hollandse bestemmingen zijn zowel voor toeristen als recreanten interessant; denk aan het strand, het plassengebied, de oud-Hollandse steden, onze oude windmolens. Gezien de overlap tussen recreatie en toerisme versterken we de afstemming hiertussen. Bezien wordt of we de bestaande subsidieregelingen kunnen samenvoegen tot 1 regeling. Bij de Voorjaarsnota 2024 zijn de budgetten van toerisme die onderdeel waren van beleidsdoel 4-2 Erfgoed, cultuur en toerisme onder 1 beleidsdoel gebracht met de budgetten van recreatie en sport.

Voor de inzet van de subsidies zullen we werken aan een overzicht van de te verwachten openstellingen voor de gehele coalitieperiode. Dit biedt de subsidie-aanvragers de mogelijkheid om zich ook op toekomstige subsidieopenstellingen voor te bereiden.

Recreatiegebieden

Recreatiegebieden in Zuid- Holland - in eigendom en van derden – moeten schoon, heel en veilig blijven (verzorgen).

De meeste recreatiegebieden in Zuid-Holland zijn van gemeenten, recreatieschappen en Staatsbosbeheer. De provincie ondersteunt de beheerders met een beheersubsidie. Hiervoor stelden Gedeputeerde Staten in 2022 een nieuwe subsidieregeling beheer recreatiegebieden vast, waarbij een subsidie van maximaal 40% van de kosten mogelijk is, gedurende de subsidieperiode van 6 jaar. De verschillende gebieden zullen stapsgewijs instromen in deze regeling. In 2023 ontving de eerste groep subsidie via deze nieuwe beheersubsidie voor de periode tot en met 2025. De recreatieschappen blijven, op basis van bestaande afspraken, tot en met 2025 de afgesproken beheerbijdragen voor hun gebieden ontvangen door aparte begrotingssubsidies. Daarna stromen de gebieden die in aanmerking komen op basis van de nieuwe regeling, ook in de nieuwe regeling. In 2024 stellen we de definitieve regeling - die voor de periode vanaf 2026 zal gaan gelden - vast en geven we ook een nadere indicatie van de hoogte van de subsidie per gebied vanaf 2026. Hierbij houden we rekening met het lagere budget in de periode 2026 t/m 2028 van totaal € 3,2 mln dan het structurele budget vanaf 2029.

Daarnaast heeft de provincie zelf nog enkele recreatiegebieden, waarvan Vlietland en Bentwoud de grootste zijn. Voor Vlietland voeren we het beheer en doorontwikkeling uit volgens het bosbeheerplan en het ontwikkelperspectief dat we samen met de omgeving opstelden. Bij de mogelijke bouw van recreatiewoningen in Vlietland komt de provincie de verplichtingen na, die we overeenkwamen met Recreatiecentrum Vlietland BV, zoals het aanpassen van de infrastructuur in het gebied. De provincie zal erop toezien dat het gebied tijdens werkzaamheden goed toegankelijk blijft.

In 2022 startten we op 1 van de 4 trajecten met de uitvoering van de geluidswerende voorziening langs de A4 (motie 867) bij Vlietland en de Vogelplas–Starrevaart. In 2024 werken we verder aan het realiseren van de overige trajecten.

Voor Bentwoud, waar de provincie voor het grootste deel eigenaar van is, startten we in 2023 met het opstellen van een uitvoeringsprogramma op basis van het in 2022 vastgestelde Ontwikkelperspectief Bentwoud. Begin 2024 vindt participatie plaats voor het concept-uitvoeringsprogramma. Op basis van het uitvoeringsprogramma

stellen we een nieuwe samenwerkingsovereenkomst op met de gemeenten en Staatsbosbeheer. Daarna voeren we het beheer en de maatregelen volgens afspraak uit.

De recreatiegebieden bieden mogelijkheden bij te dragen aan meer dan alleen de recreatie-ambities en dus de welzijns- en gezondheidsambities van de provincie. Ook aan de ambities op het gebied van onder andere bos- en bomenbeleid, natuurinclusiviteit, klimaatbestendigheid en energietransitie kunnen we in recreatiegebieden bijgedragen (verweven). Om die mogelijkheden beter te benutten zullen we de samenwerking met de eigenaren en beheerders van de recreatiegebieden versterken.

Participatie (vertellen)

De provincie bevordert de betrokkenheid van inwoners bij het groen en versterkt de groenbeleving door het voortzetten van de ondersteuning aan:

- de programma's De Groene Motor (vrijwilligers), Mens en Natuur (IVN) en Groen doet goed (natuureducatie en natuurbeleving door kinderen);
- projectsubsidies voor verbreding van het vrijwilligerswerk.

Stimuleren sport en bewegen

De provincie stimuleert sportief en recreatief bewegen in en rond de woonomgeving. In lijn met de adviezen uit het Toekomstonderzoek Beweegvriendelijk Zuid-Holland uit 2023 zullen we de bestaande subsidiemogelijkheden voortzetten. Dit om de leefomgeving aantrekkelijker te maken, activiteiten in de openbare buitenruimte te organiseren en specifieke doelgroepen meer in beweging te krijgen. Daarnaast zullen we bezien op welke wijze we ook in ons omgevingsbeleid de adviezen uit het toekomstonderzoek kunnen opnemen.

De projecten van het Jeugdfonds Sport & Cultuur die de provincie in 2021, 2022 en 2023 financieel ondersteunde, gaan we evalueren. De resultaten hiervan vormen de basis voor ondersteuning van nieuwe projecten.

We onderhouden de samenwerkingen met de huidige partners en zetten in op nieuwe samenwerkingen.

Bij vraagstukken voor de spreiding van sportaccommodaties met een (boven)regionale functie zullen we op verzoek ondersteuning bieden. Bijvoorbeeld bij het verkennen van mogelijke oplossingen.

Recreatie routenetwerken (verbinden)

Recreatie routenetwerken zijn belangrijk voor een beweegvriendelijke leefomgeving. Via deze routenetwerken krijgen bewoners en andere recreanten op een laagdrempelige manier toegang tot wandel, fiets, ruiter en vaarroutes. De kwaliteit van het beheer en onderhoud van de routenetwerken in Zuid-Holland laat op dit moment te wensen over en blijft achter bij andere provincies. De betrokken partijen maken zich zorgen over de versnippering, het ontbreken van eenduidigheid en de kwetsbaarheid van het beheer en onderhoud, waardoor de gebruiksvriendelijkheid en continuïteit van de routenetwerken onder druk staat. Om de kwaliteit en de recreatieve routenetwerken te verbeteren, ondernemen we de volgende acties:

- In 2023 startten we op verzoek van enkele routebeheerders met een onderzoek naar de oprichting van een centrale werkorganisatie waarin het beheer en onderhoud van de routenetwerken centraal georganiseerd wordt. Er lijkt voldoende animo voor het gezamenlijk opzetten van deze organisatie en daarom onderzoeken we in 2024 of binnen de huidige budgetten deze organisatie kan functioneren.
- We houden het Kwaliteitshandboek voor routenetwerken, opgesteld in 2022 en de ArcGis kaart, actueel. We houden aandacht voor het gebruik en de beleving van de routenetwerken en voeren hier waar nodig onderzoek en/of acties op uit.
- Voortzetten van de bijdrage aan landelijke routebureaus voor fietsen en wandelen (Wandelnet en Fietsplatform). Hiermee vergaren wij ook kennis en dragen wij bij aan de doorontwikkeling van de landelijke routenetwerken.

- Onderhouden van de langeafstand-fietsroutes voor het deel dat deze door Zuid-Holland lopen (Kustroute, Maasroute en Waterlinieroute).
- Voortzetten van de openstellingsvergoeding voor boerenlandpaden (circa 99 km en onderdeel van het provinciaal wandelroutenetwerk).
- Voor ruiter- en menpaden werkten we diverse ambities uit voor de realisatie van nieuwe paden. Met deze ruiterpaden is het mogelijk nieuwe verbindingen te maken en het ruiterpadenknooppuntensysteem uit te breiden. In 2023 stelden we voor de laatste keer een subsidie open voor de realisatie van nieuwe paden. We zetten de (boekjaar) subsidie aan de voet- en fietsveren voort met een exploitatietekort. Deze voet- en fietsveren hebben een langdurige subsidierelatie met de provincie. De komende periode herzien we de huidige subsidieregeling. Dit heeft mogelijk consequenties voor de subsidieregeling zoals deze nu is opgebouwd.
- We stellen extra middelen beschikbaar voor het realiseren van een wandelduiker ten behoeve van het in stand houden van een wandelverbinding langs de Dubbele Wiericke te Nieuwerbrug.

Waterrecreatie

De belangstelling voor watersport en waterrecreatie nam de laatste jaren toe. We vinden het belangrijk dat waterrecreanten meer bewust worden van schone, veilige en duurzame waterrecreatie. We zullen daarom bij blijven dragen aan de Agenda Duurzame Waterrecreatie. Verder zullen we de tweede fase van het draagkrachtonderzoek, uitgevoerd door HHS Delfland, ondersteunen.

Met 3 regio's stelden we een Gezamenlijk Programma Waterrecreatie op, waarmee de provincie op een aantal thema's gaat samenwerken. In 2024 willen we met onze partners de samenwerking op het onderwerp waterrecreatie evalueren en bestendigen. Dit om ervoor te zorgen dat we alles wat de afgelopen jaren is opgebouwd, steviger verankeren in lokale en regionale programma's en beleid.

We stellen geen aparte subsidiemogelijkheid voor waterrecreatie meer open maar integreren deze vorm van recreatie in de subsidiemogelijkheden voor de overige recreatievormen.

Beleidsprestatie 7-2-2 Toerisme en recreatie in balans

Bezoekersmanagement

Veel Zuid-Hollandse bestemmingen zijn zowel voor toeristen als recreanten interessant, waardoor het op sommige plekken bij tijden erg druk is. Dit met negatieve gevolgen voor de omgeving. Nieuwe plekken en routes ontwikkelen (versteken van het recreatienetwerk) en nadenken over bezoekersmanagement, startten we zowel vanuit recreatie als vanuit toerisme op. In 2024 bekijken we dit ook in gezamenlijkheid.

In Zuid-Holland overlappen en versterken het recreatienetwerk en het natuurnetwerk elkaar. Bij de ontwikkeling van beide netwerken is het van belang dat drukke recreatieve bestemmingen en kwetsbare natuurgebieden bij voorkeur niet samenvallen. Ook dit is een vorm van bezoekersmanagement. Om hier ervaring mee op te doen, startte de provincie samen met het Nationaal Park Hollandse Duinen een pilot bezoekersmanagement in de Hollandse Duinen. Deze zetten we in 2024 voort.

Toerisme

Toerisme en recreatie dragen bij aan een aantrekkelijk woon-, werk- en leefklimaat in Zuid-Holland. Wereldwijd groeit het toerisme. Op sommige plekken leidt dit tot drukte, terwijl andere plekken meer zouden willen profiteren van toerisme. We willen op sommige plekken meer toeristische overnachtingen mogelijk maken en een duurzaam toerisme stimuleren. We zetten daarvoor in op spreiding van toeristen over de gehele provincie.

We willen toerisme in balans laten zijn met de omgeving. Dit betekent dat toerisme de lokale waarden versterkt - zoals natuur, erfgoed en waterrecreatie - en de lokale voorzieningen en economie stimuleert. Hierdoor kan toerisme een middel zijn om het landelijk gebied vitaal, leefbaar en aantrekkelijk te houden, zonder het buitengebied vol te zetten met vakantiewoningen.

Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat

Beleidsprestatie 7-3-1 Beperken maatschappelijke kosten door bodemdaling

- We werken aan scenariostudies naar effecten van grondwaterpeilopzet veenweiden - op verminderen CO₂, watersysteem en grondgebruik - om voeding te geven aan het omgaan met (soms tegenstrijdige) beleidsopgaven, belangen en systeemgrenzen en komen tot afgewogen integraal beleid.
- We geven vervolg aan projecten van het nationale veenweide innovatieprogramma (VIP-NL)
- We starten systeeminnovatie programma KIEM van het Veenweide Innovatie Centrum, als opmaat naar een groter programma JUMP in de jaren daarna
- We voeren het gesprek in de deelgebieden met agrariërs, mede-overheden en maatschappelijke partijen om via gebiedsprocessen te komen tot perceelsmaatregelen om CO₂-uitstoot uit veen te remmen (WIS) en verlenen daar subsidie voor
- We maken een ontwerp voor een freatisch grondwatermeetnet veenweiden als opmaat naar uitrol en beheer van dat meetnet in de jaren daarna
- We stimuleren onderzoek naar innovaties om de uitstoot van CO₂ te verminderen, zoals Klei op Veen.

Beleidsprestatie 7-3-2 Klimaatadaptatie

- We blijven ons inzetten voor en in de werkregio's ruimtelijke adaptatie. In deze werkregio's werken wij samen met de waterschappen, gemeenten, omgevingsdiensten, veiligheidsregio's GGD's en vele andere partijen.
- We hanteren de gezamenlijke aanpak van 7 stappen: het in beeld brengen van de kwetsbaarheden, het voeren van een risicodialoog waarin wordt bepaald wat wel en niet aanvaardbaar wordt geacht, het opstellen van een uitvoeringsagenda, het benutten van meekoppelkansen die zich voordoen in aanpalende beleidsvelden, het stimuleren en faciliteren van partijen en het reguleren, borgen en handelen bij calamiteiten.
- We stellen een nieuwe uitvoeringsagenda op.
- Wij gaan na welke stappen nodig zijn om klimaatadaptieve bouw tot de nieuwe standaard te krijgen en ondersteunen de beweging om de woningvoorraad bij woningbouwcorporaties klimaatadaptief te maken.
- Tevens gaan we na hoe we de noodzakelijke aanpassingen in de bestaande woningvoorraad zouden kunnen stimuleren.
- Met de partijen in de haven gaan we in gesprek over de risico's die optreden als gevolg van klimaatverandering.
- We nemen deel aan onderzoek naar de gevolgen van hitte op de gezondheid.
- We organiseren een netwerkbijeenkomst om de risico's van klimaatverandering op de financiële positie van gemeenten te agenderen.
- Wij werken aan een bovenregionale stresstest voor de Rijn-Maasmonding. Naar aanleiding van het hoogwater en de wateroverlast in Limburg, België en Duitsland in de zomer van 2021 is een Beleidstafel Wateroverlast en Hoogwater ingesteld die eind 2022 in haar eindrapportage adviseerde om landelijk bovenregionale stresstesten uit te voeren (Min I&W, 2022).
- Samen met de sector werken we uit wat een klimaatadaptieve infrastructuur is en welke mogelijkheden er zijn om hier invulling aan te geven.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

Wat mag het kosten is opgebouwd in 2 delen:

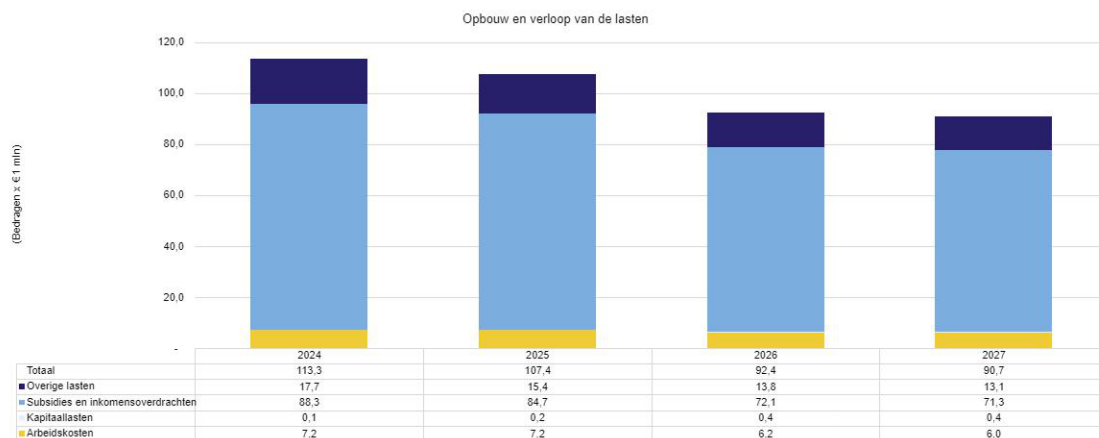
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom zijn de toelichtingen ook geschreven op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De mutaties op beleidsprestaties zijn daarnaast ter informatie vermeld.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidscapaciteit
- Kapitaallasten: betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Subsidies en inkomensoverdrachten: betreft de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan met name andere overheidsinstellingen
- Overige lasten: betreft de lasten die niet gerekend worden tot de hiervoor genoemde categorieën

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Primaire Begroting 2024	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten						
Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid						
7-1-1 Luchtkwaliteit en verminderen geurhinder	890	161	1.051	988	985	973
7-1-2 Verminderen van geluidhinder	370	219	589	577	574	563
7-1-3 Externe veiligheid	819	-20	799	582	578	565
7-1-4 Beschermen en benutten van de kwaliteit bodem- en grondwatersysteem	5.586	2.167	7.753	4.485	4.599	3.942
7-1-5 Vergunningverlening toezicht en handhaving (VTH) van milieuwetgeving	63.785	-275	63.510	63.491	62.521	62.466
7-1-6 Gezondheid en welzijn	1.087	386	1.473	1.396	1.392	1.377
Totaal beleidsdoel 7-1	72.537	2.638	75.174	71.519	70.650	69.887
Beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie duurzame toerisme en sport						
7-2-1 Recreatie, sport en bewegen	20.393	2.219	22.612	18.527	16.029	15.475
7-2-2 Toerisme en recreatie in balans	2.650	-347	2.303	2.983	2.378	2.361
Totaal beleidsdoel 7-2	23.043	1.872	24.915	21.510	18.407	17.836

(bedragen x € 1.000)	Primaire Begroting 2024	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat						
7-3-1 Beperken maatschappelijke kosten door bodemdaling	8.761	2.008	10.769	12.135	1.741	1.439
7-3-2 Klimaatadaptatie	1.725	730	2.455	2.237	1.637	1.577
Totaal beleidsdoel 7-3	10.486	2.738	13.224	14.372	3.378	3.016
Totaal Lasten	106.065	7.247	113.313	107.401	92.435	90.739
Baten						
Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid						
7-1-1 Luchtkwaliteit en verminderen geurhinder	36	48	84	0	0	0
7-1-4 Beschermen en benutten van de kwaliteit bodem- en grondwatersysteem	3.318	1.226	4.544	2.071	1.529	1.094
7-1-5 Vergunningverlening toezicht en handhaving (VTH) van milieuwetgeving	7.400	0	7.400	7.400	7.400	7.400
Totaal beleidsdoel 7-1	10.754	1.274	12.028	9.471	8.929	8.494
Beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie duurzame toerisme en sport						
7-2-1 Recreatie, sport en bewegen	155	0	155	155	155	155
Totaal beleidsdoel 7-2	155	0	155	155	155	155
Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat						
7-3-1 Beperken maatschappelijke kosten door bodemdaling	5.340	674	6.013	9.688	243	0
Totaal beleidsdoel 7-3	5.340	674	6.013	9.688	243	0
Totaal Baten	16.248	1.948	18.196	19.313	9.326	8.649
Saldo lasten en baten Ambitie 7	89.818	5.299	95.117	88.088	83.109	82.090

Toelichting mutaties

Toelichting Lasten

Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid

€ 150 mln CA: Programma Gezondheid en welzijn € 0,4 mln (n)

Nieuw besluit

Vanuit Ambitie 1 hevelen we in 2024 t/m 2027 jaarlijks een bedrag van € 50.000 over om bij te dragen aan een samenwerking vanuit het Healthy Society-programma van Leiden, Delft, Erasmus, en de Medical Delta. Aan het structurele budget van het programma Gezondheid en welzijn van € 0,7 mln voegen we een bedrag toe van € 0,4 mln per jaar in de periode 2025 t/m 2027.

Specifieke uitkering Tijdelijke regeling Bodem 2021 en 2022 € 1,3 mln (n)

Bestaand beleid

In eerdere jaren ontvingen we al middelen van het Rijk uit de specifieke uitkeringen 'Tijdelijk regeling Bodem 2021 en 2022'. Dit jaar gaan we deze middelen in zetten voor historische opgaven en voor PFAS. Dekking komt uit Specifieke uitkering Tijdelijke regeling Bodem 2021 en 2022.

Uitvoering VTH-taken door de omgevingsdiensten € 0,1 mln (n)	Bestaand beleid
<p>De bijstelling is het saldo van een toename van de lasten en een verlaging van de lasten.. Door toename van het aantal bedrijven en installaties onder bevoegd gezag van GS namen de kosten voor vergunningverlening, toezicht en handhaving bij de Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond (DCMR) structureel toe (€ 0,9 mln).</p> <p>Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet (per 1-1-2024) ging het bevoegd gezag van GS voor een substantieel deel van de bodemtaken naar de gemeenten over. Voor grondwatersanering namen de provinciale taken toegenomen. Per saldo leidt dit tot een structurele lastenverlaging bijstelling (€ 0,8 mln).</p> <p>De totale lasten voor de uitvoering van VTH-taken door omgevingsdiensten nemen met € 0,1 mln toe.</p>	

Diverse kleine wijzigingen € 0,3 mln (v)	Bestaand beleid
<p>Het resterende verschil betreft diverse kleine wijzigingen.</p>	

Apparaatslasten € 1,1 mln (n)	Bestaand beleid
<p>Zie voor toelichting paragraaf Arbeidscapaciteit.</p>	

Beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie duurzame toerisme en sport

Subsidies recreatie en sport € 2,5 mln (n)	Bestaand beleid
<p>Er zijn een aantal oorzaken voor de toename van de lasten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor diverse aangevraagde subsidies was de beoordeling eind 2023 nog in behandeling en vallen de lasten in 2024. Dit komt onder andere doordat de openstellingstermijn pas op 31 december 2023 eindigde. Voor circa € 1,4 mln verantwoordden we de lasten in 2024. • Voor € 0,6 mln is sprake van toegekende looptijdverlenging en subsidietoekenningen waardoor de lasten doorschuiven van 2023 naar 2024 en verder. • Looptijdverlening Landschapstafel IJsselmonde € 0,1 mln. • Aan de realisatie van een geluidswal ter afscherming van recreatiegebied Bentwoud van de verlengde Bentwoudlaan stelden we € 0,3 mln vanuit het recreatiebudget beschikbaar. • Beschikbaar gestelde middelen van € 0,1 mln voor het toevoegen van recreatieve voorzieningen bij deelproject Den Hoek van het programma Veenweide-Krimperwaard worden in 2024 benut. Dekking ten laste van de reserve Groene Ambities. 	

Herinrichting Meeslouwerplas € 0,3 mln (n)	Bestaand beleid
<p>Oorspronkelijk was de renovatie van de Meeslouwerbrug te Vlietland, gepland in 2023. Echter door vertraging in voorbereiding, vergunningverlening en aanbesteding vindt de uitvoer van de renovatiewerkzaamheden in 2024 plaats. Dekking ten laste van de reserve Groene Ambities.</p>	

Toerisme € 0,6 mln (v)	Bestaand beleid
<p>Voor Toerisme en recreatie in Balans wordt € 0,6 mln van 2024 naar 2025 overgeheveld. Dit vanwege het beschikken van de subsidie rond de jaarwisseling. De uitvoer van de werkzaamheden na beschikking vinden in 2025 plaats. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.</p>	

Apparaatslasten € 0,3 mln (v)	Bestaand beleid
<p>Zie voor toelichting paragraaf Arbeidscapaciteit.</p>	

Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat

Beklemming Jaarrekening 2023: Klimaatadaptatie € 0,4 mln (n)	Bestaand beleid
<p>In de besluitvorming over de Jaarstukken 2023 stelden we de beklemmingen vast. In dit beleidsdoel betreft dit € 0,4 mln in verband met subsidies voor klimaatadaptatieve innovaties. Subsidieaanvragen die we in december 2023</p>	

ontvingen en goedkeurden, maar waarvan de verlening pas begin 2024 zal plaatsvinden, nemen we 2024 opnieuw in de begroting op. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

€ 150 mln CA: Klimaatadaptatie subsidieregeling € 1 mln (n)	Bestaand beleid
--	------------------------

Deze mutatie omvat een voorstel voor het voortzetten van de subsidieregeling met €1 mln per jaar gedurende de jaren 2024 tot en met 2027. Het voortgezette programma richt zich op het ontwikkelen van kennis en instrumenten voor klimaatbestendige inrichting. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

Klimaatadaptatie uitvoering € 1 mln (v)	Bestaand beleid
--	------------------------

In verband met de laatste inzichten omtrent subsidieverlening nemen we € 1 mln budget uit 2024 aan te verlenen subsidies gespreid op in de komende drie jaren. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

Klimaat en bodemdaling veenbodems € 2,1 mln (n)	Bestaand beleid
--	------------------------

Voortschrijdend inzicht in de uitvoering (in 2023 en eerder) en verwachte uitvoering in 2024 (en verder) leidt tot aanpassing van de begroting. De wijziging hebben vrijwel allemaal betrekking op verleende subsidies. De lasten worden voor € 0,7 mln gedekt uit een, van het Rijk ontvangen, specifieke uitkering (zie ook baten).

Apparaatslasten € 0,2 mln (n)	Bestaand beleid
--------------------------------------	------------------------

Zie voor toelichting [paragraaf Arbeidscapaciteit](#).

Toelichting baten

Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid

Specifieke uitkering Tijdelijke regeling Bodem 2021 en 2022 € 1,3 mln (v)	Bestaand beleid
--	------------------------

De geraamde lasten voor historische opgaven en PFAS dekken we uit de specifieke uitkering Tijdelijke regeling Bodem 2021 en 2022.

Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat

Klimaat en bodemdaling veenbodems € 0,7 mln (v)	Bestaand beleid
--	------------------------

Een deel van de lasten dekken we uit een van het Rijk ontvangen specifieke uitkering/OVP (zie ook lasten).

Instrumentarium

Reserves

In het onderstaande overzicht wordt aangegeven wat de totale inzet van reserves is binnen de ambitie. De in het overzicht opgenomen bedragen hebben de volgende betekenis:

- In de kolom "Saldo..." betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt.
- In de kolom "Toevoeging" betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt.
- In de kolom "Onttrekking" betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt.

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Beleids- doel	Saldo mutaties Originele Begroting 2024	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties Gewijzigde Begroting 2024
MJP Bodem, ondergrond en grondwater	7-1	-1.168	0	0	-1.168
Groene ambities	7-2	3.065	0	2.875	190
Groene ambities	7-3	-336	0	525	-860
Res Project duurz ontw. Zuidplaspold	7-3	-500	0	0	-500
Eindtotaal		1.062	0	3.400	-2.339

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Ambitie 7](#).

Overzicht Algemene middelen en Organisatie

Dit hoofdstuk bevat Overzicht Algemene middelen en Overzicht Organisatie, Onvoorzien en het bedrag voor de heffing voor de vennootschapsbelasting.

Overzicht Algemene middelen

Wat gaan we doen om dit te realiseren?

Om de verschillende beleidsdoelen voor de ambitie te realiseren, hebben we elk doel vertaald in een aantal beleidsprestaties. Die staan hieronder beschreven.

Financieel-strategisch beleid

Het provinciefonds is gekoppeld aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Verder hebben de onderschrijving van het plafond van het Btw-compensatiefonds en diverse ontwikkelingen in de verdeelmaatstaven, zoals wijziging van het peiljaar van de eigen inkomsten uit de opcenten motorrijtuigenbelasting, invloed op de hoogte van de uitkering.

Heffen van opcenten motorrijtuigenbelasting

De belangrijkste inkomstenbron waar de provincie zelf invloed op heeft, bestaat uit de belasting opcenten motorrijtuigenbelasting. Naast het door de provincie vastgestelde opcenten-tarief zijn de werkelijke inkomsten uit de opcenten motorrijtuigenbelasting afhankelijk van externe factoren, zoals de ontwikkeling van het wagenpark in Zuid-Holland. Er vond een budgettaire bijstelling plaats. Hiervoor verwijzen we naar de toelichting op de mutatie motorrijtuigenbelasting.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

Wat mag het kosten is opgebouwd in 2 delen:

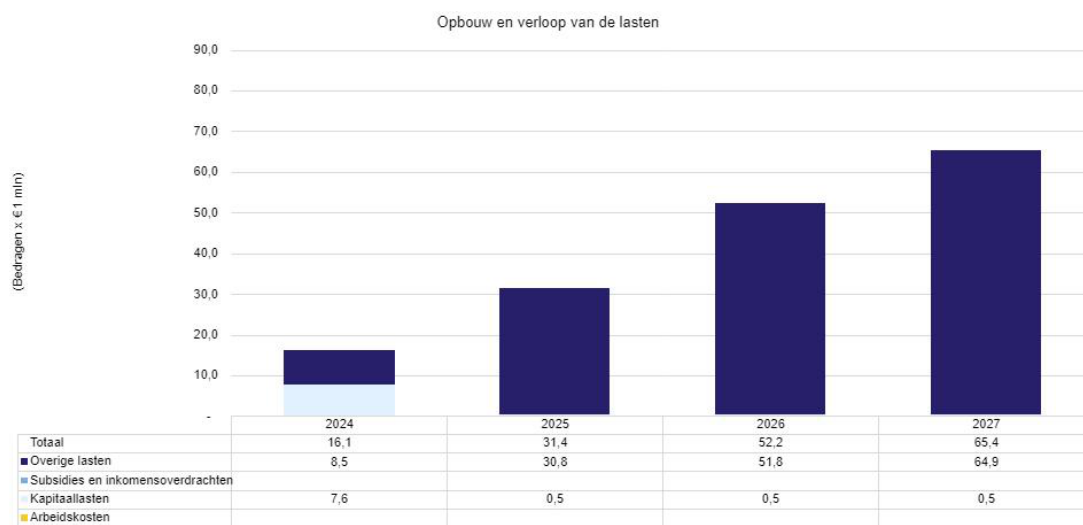
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom zijn de toelichtingen ook geschreven op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De mutaties op beleidsprestaties zijn daarnaast ter informatie vermeld.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidscapaciteit
- Kapitaallasten: betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Subsidies en inkomensoverdrachten: betreft de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan met name andere overheidsinstellingen
- Overige lasten: betreft de lasten die niet gerekend worden tot de hiervoor genoemde categorieën

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Primaire Begroting 2024	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten						
Algemene dekkingsmiddelen						
Financieel-strategische beleid	9.081	7.019	16.100	31.350	52.250	65.395
Totaal Lasten	9.081	7.019	16.100	31.350	52.250	65.395
Baten						
Algemene dekkingsmiddelen						
Financieel-strategische beleid	394.701	11.584	406.285	405.703	389.020	408.876
Heffen van opcenten motorrijtuigenbelasting	388.251	3.484	391.735	411.559	443.507	453.752
Totaal Baten	782.952	15.068	798.020	817.262	832.527	862.628
Saldo lasten en baten	-773.871	-8.049	-781.920	-785.912	-780.278	-797.233

Toelichting mutaties

Toelichting Lasten

Apparaatslasten	Bestaand beleid
Zie voor toelichting paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Beleidsprestatie Financieel-strategische beleid

Mutatie rente leningen € 2 mln (n)	Bestaand beleid
Met deze mutatie worden de rentebaten en lasten zuiver geboekt in plaats van gesaldeerd zoals bij de Begroting 2024. Daardoor worden de initieel geboekte rentebaten van € 2 mln uit de gesaldeerde rentelasten gehaald. Daardoor vallen de rentelasten € 2 mln hoger uit. Zie ook bij de toelichting op de baten.	

Kapitaallasten € 5 mln (n)	Bestaand beleid
Door verschuiving van de investeringen in de tijd wijzigen ook de afschrijvingen en de rentelasten. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.	

Toelichting baten

Beleidsprestatie Financieel-strategische beleid	
Verwerking septembercirculaire 2023 € 3,9 mln (v)	Bestaand beleid
De verhoging van het accres van het provinciefonds n.a.v. de septembercirculaire bedraagt € 3,9 mln.	

Extra Dividend BNG en NWB en ZEH € 0,2 mln (v)	Bestaand beleid
Het dividend van de BNG, de NWB en de ZEH valt hoger uit dan begroot. In 2024 wordt de verwachte dividendopbrengst verhoogd met € 0,2 mln en structureel met € 0,1 mln.	

Mutatie rente leningen € 7,5 mln (v)	Bestaand beleid
De gesaldeerde rentekosten vallen € 5,5 mln lager uit dan begroot. Dit heeft twee oorzaken: door onderuitputting hebben we meer tijdelijke overtollige middelen en de rentevergoeding daarop is bovendien hoger dan voorzien. Tevens zit er in deze mutatie een correctie doordat de rentebaten en lasten zuiver worden geboekt in plaats van gesaldeerd zoals bij de Begroting 2024. Daardoor worden de initieel geboekte rentebaten van € 2 mln uit de gesaldeerde rentelasten geboekt. Daardoor vallen de rentelasten € 2 mln hoger uit. Zie ook bij de toelichting op de lasten.	

Beleidsprestatie Heffen van opcenten motorrijtuigenbelastingen	
Mutatie motorrijtuigenbelastingen € 3,5 mln (v)	Bestaand beleid
Op basis van de meest recente prognose van de Belastingdienst verwachten we een stijging van de motorrijtuigenbelasting. De verwachte stijging in de opbrengst is voor een klein deel toe te schrijven aan een algemene vergroting van het wagenpark en voor het grootste gedeelte aan het feit dat het aandeel elektrische voertuigen veel sneller is gestegen, waardoor het aflopen van de vrijstelling van deze voertuigen ook een veel grotere impact op de verwachte inkomsten heeft.	

Instrumentarium

Reserves

In het onderstaande overzicht wordt aangegeven wat de totale inzet van reserves is binnen de ambitie. De in het overzicht opgenomen bedragen hebben de volgende betekenis:

- In de kolom "Saldo..." betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt.
- In de kolom "Toevoeging" betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt.
- In de kolom "Onttrekking" betekent een positief bedrag dat het saldo van de reserve afneemt en een negatief bedrag dat het saldo van de reserve toeneemt.

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	Beleids- doel	Saldo mutaties Originele Begroting 2024	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties Gewijzigde Begroting 2024
Algemene reserve	9-1	-10.443	-135.592	-116.520	-29.515
Mobiliteit	9-1	-350	0	1.000	-1.350
MIT MKB Innovatiestimulering topsect	9-1	0	0	572	-572
Bufferreserve Weerstandscapaciteit	9-1	10.200	-10.200	0	0
Eindtotaal		-593	-145.792	-114.948	-31.437

Subsidies

Niet van toepassing.

Overzicht Organisatie

Overzicht Organisatie zijn de overheadkosten die bestaan uit alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Zie de [paragraaf Bedrijfsvoering](#) voor verdere informatie.

Wat mag dat kosten?

Inleiding

Wat mag het kosten is opgebouwd in 2 delen:

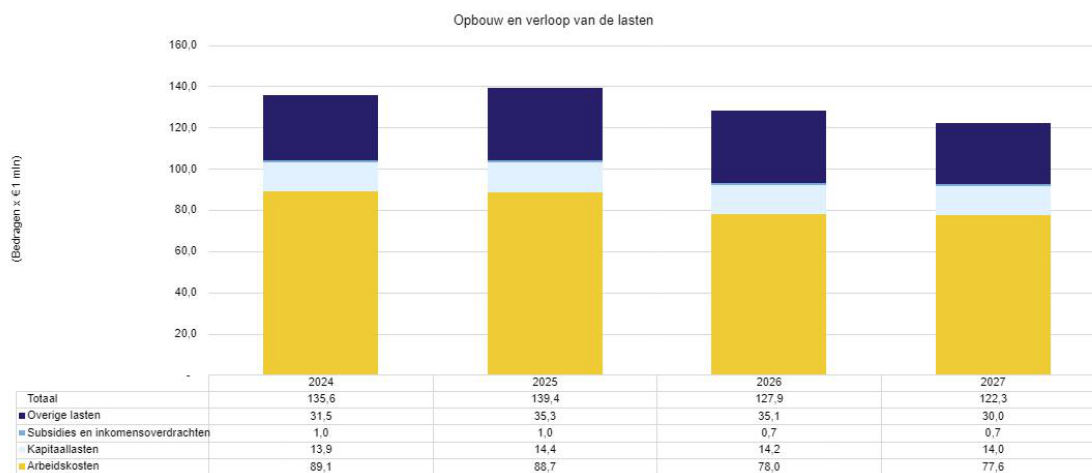
- Opbouw en verloop lasten
- Raming baten en lasten

'Wat mag het kosten' is samengevat in 1 tabel. Provinciale Staten hebben budgetrecht op het niveau beleidsdoel. Daarom zijn de toelichtingen ook geschreven op de bijstellingen per beleidsdoel, binnen een ambitie. De mutaties op beleidsprestaties zijn daarnaast ter informatie vermeld.

Opbouw en verloop lasten

Onderstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidscapaciteit
- Kapitaallasten: betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Subsidies en inkomensoverdrachten: betreft de lastneming van subsidies en daarnaast bijdragen aan met name andere overheidsinstellingen
- Overige lasten: betreft de lasten die niet gerekend worden tot de hiervoor genoemde categorieën

Raming baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Primaire Begroting 2024	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
Lasten						
Duurzame organisatie						
Een duurzame informatievoorziening en digitalisering	30.283	-512	29.771	33.948	33.122	27.719
Maatschappelijk betrokken werkgeverschap en wendbaar daadkrachtige organisatie	73.292	8.622	81.914	82.102	71.327	70.995
Een duurzame huishouding van de provincie Zuid-Holland	18.485	418	18.903	18.477	18.514	18.658
Een solide financieel en juridisch beleid	3.202	-135	3.067	3.004	3.054	3.004
Inkoop en subsidies	386	0	386	386	386	386
Communicatie	1.523	0	1.523	1.523	1.523	1.523
Totaal Lasten	127.171	8.393	135.565	139.440	127.926	122.285
Baten						
Duurzame organisatie						
Maatschappelijk betrokken werkgeverschap en wendbaar daadkrachtige organisatie	331	0	331	331	331	331
Een duurzame huishouding van de provincie Zuid-Holland	2.787	0	2.787	2.787	2.787	2.787
Een solide financieel en juridisch beleid	231	0	231	231	231	231
Communicatie	40	0	40	40	40	40
Totaal Baten	3.389	0	3.389	3.389	3.389	3.389
Saldo lasten en baten	123.782	8.393	132.176	136.051	124.537	118.896

Toelichting mutaties

Toelichting Lasten

Apparaatslasten € 8,5 mln (n)	Bestaand beleid
Zie voor toelichting paragraaf Arbeidscapaciteit .	

Kapitaallasten € 0,9 mln (v)
Door verschuiving van de investeringen in de tijd wijzigen ook de afschrijvingen en de rentelasten. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

Beleidsprestatie Een duurzame informatievoorziening en digitalisering	Nieuw besluit
€ 150 mln CA: Onderzoek financiële processen en systemen € 0,4 mln (n)	
De noodzaak tot heroriëntatie van de financiële processen en systemen komt met name voort uit de beperkte technische levensduur van enkele applicaties en de relatief beperkte efficiency van de huidige processen en applicaties. De behoefte om naar de financiële bedrijfsvoering processen en -systemen te kijken is gebaseerd op	

de beperkte toekomstbestendigheid van de huidige processen en inrichting van de diverse systemen. Daarnaast past de mede hierdoor beperkte wendbaarheid van de financiële bedrijfsvoering processen en systemen niet meer bij de eisen die daaraan worden gesteld, zowel binnen als buiten de provincie. Op basis van een inschatting zal 20% van de lasten voor middelen zijn (licenties, andere systemen, etc.) en 80% arbeidscapaciteit. Voor 2024 wordt voor de eerste fase een budget aangevraagd van € 0,4 mln. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

Informatietransitie 0,5 mln (v)	Bestaand beleid
Het programma Informatietransitie schuift € 0,5 mln lasten door naar 2025. De achtergrond van deze budgetmutatie is tweeledig. Het werven van een senior manager businessimplementatie loopt vertraging op. Daarnaast is het projectteam voorzichtig met het doen van (nieuwe) uitgaven, gegeven het feit dat het programmaplan 2024 van de Informatietransitie nog ter bespreking in GS ligt. Hierdoor schuiven enkele deelprojecten in de uitvoering door naar later dit jaar (en deels naar 2025).	

Beleidsprestatie Maatschappelijk betrokken werkgeverschap en wendbaar daadkrachtige organisatie

Beklemming jaarrekening 2023: Pilot Individueel Maatwerk € 0,4 mln (n)	Bestaand beleid
De Pilot Individueel Maatwerk is door GS in het leven geroepen om collega's op leeftijd makkelijker de eindstreep te laten halen van hun werkzame leven. Hiervoor worden diverse instrumenten ingezet zoals minder uren werken tegen hetzelfde salaris en eerder stoppen met werken. De beklemming van € 0,4 mln is benodigd ter dekking van kosten voor 8 trajecten die in 2023 zijn gestart maar in dat jaar nog niet waren toegekend. Na toekenning leidt dit tot lasten in 2024. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.	

Doorbelasting personeel € 0,2 mln (v)	Bestaand beleid
Dit betreft de correctie van de directe loonkosten van personeel dat werkt voor het project WarmtelinQ. De kosten worden volledig gedeclareerd bij GasUnie.	

Beleidsprestatie Een duurzame huishouding van de provincie Zuid-Holland

€ 150 mln CA: Extra budget voor circulair vastgoed € 0,2 mln (n)	Nieuw besluit
Om vastgoed circulair te kunnen bouwen en slopen is het van belang dat ons vastgoed in een BIM (Building Information Model) wordt gezet en een materialen paspoort wordt opgesteld.	

€ 150 mln CA: Huisvestingsvisie € 0,5 mln (n)	Nieuw besluit
Incidenteel budget van € 0,5 mln voor het opstellen van een huisvestingsvisie.	

Extra budget OZB € 0,2 mln (n)	Nieuw besluit
Het onroerend goed is vorig jaar herijkt waardoor de OZB fors omhoog zal gaan. Naar verwachting zal de OZB aanslag met € 0,3 mln structureel stijgen.	

Toelichting baten

Er hebben geen bijstellingen plaatsgevonden.

Instrumentarium

Reserves

Niet van toepassing.

Subsidies

Zie [paragraaf Subsidies - Bedrijfsvoering - Financiën en organisatie](#).

Onvoorzien

Vanuit de huidige risicomanagement methodiek, waarbij onder andere gepoogd wordt een stapeling van risicobuffers te voorkomen, is er geen behoefte aan een structurele algemene post onvoorzien. Binnen project- en programmareserves en de bufferreserve Weerstandscapaciteit zijn immers voldoende incidentele middelen aanwezig om incidentele risico's af te dekken. Daarnaast zijn er andere bronnen voor structurele weerstand zoals onbenutte belastingcapaciteit. De post onvoorzien is daarom als nihil opgenomen.

Vennootschapsbelasting

Vanaf 2016 is de provincie als gevolg van de invoering van de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen in beginsel belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (hierna: vpb). Publiekrechtelijke rechtspersonen en overheidsstichtingen dienen per activiteit te beoordelen of met de uitoefening van de betreffende activiteit een onderneming wordt gedreven in vennootschapsrechtelijke zin. Dit betekent dat vpb afgedragen dient te worden over structureel winstgevende activiteiten.

Sinds het boekjaar 2016 dient de provincie Zuid-Holland jaarlijks een aangifte vpb in. Door haar deelname in een tweetal commanditaire vennootschappen (C.V.'s) drijft zij een onderneming voor de vpb en is sprake van een vpb-plicht. De verwachting is dat dit ook geldt voor 2024. De verwachte hoogte van de vpb-plicht voor 2024 is nog niet bekend, maar zal naar verwachting in de Najaarsnota 2024 worden verwerkt.

Paragrafen

Paragraaf Arbeidscapaciteit (loonkosten en inhuur)

Inleiding

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de inzet van personeel en de daarmee samenhangende kosten, ongeacht of het exploitatie of onderhandenwerk (activa in ontwikkeling) betreft. Het totaal aan kosten wordt geduid als onze arbeidscapaciteit. De arbeidskosten bestaan uit vaste loonkosten, inhuur van externen en detacheringen en het UWV.

Het BBV schrijft voor dat de arbeidskosten verbonden aan de uitvoering van de ambitie (de directe arbeidskosten), worden opgenomen bij de betreffende ambities. Alle kosten - waaronder arbeidskosten - voor het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces, worden apart verantwoord in het overzicht Algemene middelen en Organisatie (overhead) onder Organisatie. Deze paragraaf voorziet in de behoefte aan een totaal inzicht in onze arbeidskosten.

In deze paragraaf wordt ingegaan op de samenstelling en de omvang van de benodigde arbeidskosten, bestaande uit:

- a. loonkosten voor de formatie van de provincie Zuid-Holland;
- b. kosten voor de inhuur van externen.
- c. kosten en baten uit detacheringen en het UWV

De wijze van registreren, sturen en rapporteren is volop in beweging. Dit komt onder andere voort uit de behoefte van Provinciale Staten om meer inzicht te krijgen in de inzet van externe inhuur. De provincie ontwikkelt zich tot een opgavegerichte organisatie die de eigen ambities verbindt en realiseert met de omgeving. Onderdeel van de ontwikkeling naar opgavegericht werken is het scherp inzichtelijk hebben van de benodigde arbeidskosten om het provinciale doel te bereiken.

Totaalbeeld arbeidskosten

In de onderstaande tabel is het begrote bedrag van de arbeidskosten opgenomen, onderverdeeld naar de loonkosten en de kosten voor inhuur van externen. Voor elk jaar is zowel de stand na de begroting als ook de stand na de bijstellingen in de voorjaarsnota (VJN) opgenomen.

De totale arbeidskosten zullen (na verwerking van de Voorjaarsnota 2024) in 2024 veranderen met € +31,6 mln, in 2025 met € +28,9 mln, in 2026 met € +1,3 mln en in 2027 € -2,7 mln. Toelichting wordt hieronder per onderdeel gegeven.

Omschrijving (bedragen x € 1 mln)	2024		2025		2026		2027	
	Begroting	Na VJN	Begroting	Na VJN	Begroting	Na VJN	Begroting	Na VJN
A. Loonkosten formatie	171,7	190,9	166,5	192,5	160,4	160,4	156,6	156,5
B. Kosten voor inhuur van externen	24,5	36,8	22,7	25,5	22,2	23,5	24,1	21,5
C. UWV / Detacheringen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal arbeidskosten	196,2	227,8	189,2	218,1	182,6	183,9	180,7	178,0
Percentage inhuur	12,5%	16%	12,0%	12%	12,1%	13%	13,3%	12,0%

Toelichting A. Loonkosten voor de formatie van de provincie Zuid-Holland

Het taakveld van de provincie wordt groter en complexer. Ook de rol van de provincie binnen het openbaar bestuur verschuift. In toenemende mate wordt een regisserende en coördinerende rol verlangd waardoor naar verhouding meer arbeidscapaciteit nodig is om de ambities te verwezenlijken. Bovendien moet het personeelsbestand zich kwalitatief ontwikkelen om de nieuwe rolneming te kunnen waarmaken.

In het coalitieakkoord is afgesproken om een proces in gang te zetten om per 2026 het takenpakket te herijken (herbezinning). Tegelijkertijd is er al in 2024 en 2025 sprake van een situatie waarin het budget voor capaciteit niet toereikend is om het werk uit te voeren dat bij de organisatie belegd is. Het tekort aan capaciteit hangt, naast bovengenoemde ontwikkelingen, samen met de volgende elementen:

- In de afgelopen jaren zijn er verschillende taken vanuit het Rijk neergelegd bij de provincies, zonder dat hier ook (structureel) budget voor beschikbaar werd gesteld.
- Er is nieuwe wet- en regelgeving ingevoerd waar de provincie aan moet voldoen (o.a. WOO, Omgevingswet, wetgeving rondom data-security en verduurzaming). Deze wet- en regelgeving leidt in sommige gevallen tot een – tijdelijke – verhoging van de arbeidscapaciteit.
- Er is een aantal 'traditionele' ruimtelijke dossiers van de provincie groter en complexer geworden, waarbij een meer actieve en opgavegerichte aanpak nodig is.

Analyse van de taken die nu door de organisatie uitgevoerd (moeten) worden enerzijds en de beschikbare capaciteit anderzijds hebben geleid tot deze aanpassing. De verhoging van het budget zal voor de jaren 2026 en verder aangepast worden naar een niveau dat past bij de begroting, nadat de herbezinning heeft plaatsgevonden. Met deze transitiefase is daarnaast ruimte en tijd beschikbaar om te investeren in de ontwikkeling van het personeel

Herverdeling loonkosten

Om praktische redenen heeft er bij de ombouw van de begrotingsstructuur geen tussentijdse herverdeling plaatsgevonden van de arbeidskosten doordat een herverdeling al onderdeel is van het reguliere proces van de Voorjaarsnota. Om die reden is deze stap meegenomen als mutatie in deze Voorjaarsnota. In het onderstaande overzicht is inzichtelijk gemaakt hoe de herverdeling heeft plaatsgevonden. De herverdeling is opgesplitst in een tweetal mutaties. De eerste stap (A) is de mutatie van de bestaande loonkosten formatie en is budgetneutraal. Dit is een administratieve toedeling van de loonkosten aan de juiste beleidsprestaties. De tweede mutatie (B) betreft het toedelen van de additioneel opgenomen loonkosten van € 19,2 mln in deze Voorjaarsnota. De laatste kolom (C) betreft de som van de twee mutaties en is op beleidsdoelniveau terug te vinden in de toelichtingen onder "Wat mag dat kosten?", "Toelichting mutaties" binnen de ambities.

Begrotingsstructuur 24-27 (bedragen x € 1 mln)	Originele Begroting 2024	Herver- deling (A)	Stand VJN 2024 na herverdeling	Nieuwe mutaties in de VJN 2024 (B)	Loonkosten voor de formatie - Totaal	Totale mutatie VJN 2024 (A + B = C)
1 - Samenwerken aan Zuid-Holland	12,0	-0,1	11,9	3,6	15,5	3,5
1-1 - Krachtig openbaar bestuur	11,8	-0,3	11,6	3,6	15,1	3,3
1-1-1 - Sterke decentrale overheden	0,6	1,5	2,1	-	2,1	1,5
1-1-2 - Daadkrachtig provinciaal bestuur	11,2	-1,8	9,4	3,6	13,0	1,8
1-2 - Sterke samenleving	0,2	0,2	0,4	-	0,4	0,2
1-2-1 - Maatschappelijke ontwikkelingen	0,2	0,2	0,4	-	0,4	0,2
2 - Bereikbaar Zuid-Holland	35,6	-2,4	33,2	0,4	33,6	-2,0
2-1 - Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen	12,3	-2,1	10,2	0,4	10,6	-1,7
2-1-1 - Stimuleren transitie naar duurzaam, veilig en slim pers.vv	1,3	0,4	1,7	0,0	1,7	0,4
2-1-2 - Adequaate en duurzame aanbod openbaar vervoer	9,0	-7,1	2,0	-	2,0	-7,1
2-1-3 - Duurzaam en efficiënt goederenvervoer	-	0,9	0,9	0,0	0,9	0,9
2-1-4 - Voorbereiding prov. infrastructuurproj. en -subsidies (PZI)	1,0	0,4	1,4	-	1,4	0,4
2-1-5 - Realisatie provinciale infrastructuurprojecten (PZI)	1,0	2,8	3,8	-	3,8	2,8

Begrotingsstructuur 24-27 (bedragen x € 1 mln)	Originele Begroting 2024	Herver- deling (A)	Stand VJN 2024 na herverdeling	Nieuwe mutaties in de VJN 2024 (B)	Loonkosten voor de formatie - Totaal	Totale mutatie VJN 2024 (A + B = C)
2-1-6 - Duurzame, stille en nieuwe luchtvaart	-	0,5	0,5	0,3	0,8	0,8
2-2 - Goed functionerende provinciale infrastructuur	23,2	-0,3	22,9	-	22,9	-0,3
2-2-1 - Beheer en onderhoud: op orde en duurzaam	23,2	-0,3	22,9	-	22,9	-0,3
3 - Schone energie voor iedereen	5,1	3,4	8,5	0,2	8,7	3,6
3-1 - Energietransitie	5,1	3,4	8,5	0,2	8,7	3,6
3-1-1 - Duurzame opwek elektriciteit	4,9	0,4	5,3	0,2	5,5	0,6
3-1-2 - Lokale initiatieven en inclusieve energietransitie	0,1	0,4	0,5	-	0,5	0,4
3-1-3 - Warmte transitie in de gebouwde omgeving en glastuinbouw	0,1	1,2	1,3	-	1,3	1,2
3-1-4 - Klimaatneutrale en circulaire industrie	0,1	0,5	0,6	-	0,6	0,5
3-1-5 - Duurzaam energiesysteem	-	0,9	0,9	-	0,9	0,9
4 - Een welvarend Zuid-Holland	10,2	-1,8	8,4	0,3	8,7	-1,5
4-1 - Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	7,4	-1,8	5,5	0,3	5,8	-1,6
4-1-1 - Innovatie economie	3,1	-1,6	1,6	-	1,6	-1,6
4-1-2 - Transitie van de tuinbouwketen	0,6	-0,1	0,5	-	0,5	-0,1
4-1-3 - Transitie van het havenindustriële complex	-	0,4	0,4	0,1	0,5	0,5
4-1-4 - Digitale economie	0,3	0,3	0,5	-	0,5	0,3
4-1-5 - Circulair Zuid-Holland	2,2	-1,0	1,2	0,2	1,4	-0,8
4-1-6 - Toekomstbestendige ruimte voor ondernemen	1,1	-0,2	0,9	-	0,9	-0,2
4-1-7 - Human capital	-	0,4	0,4	-	0,4	0,4
4-2 - Erfgoed en Cultuur	2,9	0,0	2,9	-	2,9	0,0
4-2-1 - Erfgoed beschermen in de omgeving	-	0,6	0,6	-	0,6	0,6
4-2-2 - Rijksmonumenten en historische molens in goede staat	0,3	0,3	0,6	-	0,6	0,3
4-2-3 - Provinciale erfgoedlijnen zichtbaar en beleefbaar	2,0	-1,5	0,5	-	0,5	-1,5
4-2-4 - Archeologie beschermen en zichtbaar	0,2	0,5	0,7	-	0,7	0,5
4-2-5 - Cultuurparticipatie en bibliotheken	0,4	0,2	0,6	-	0,6	0,2
5 - Versterken natuur in Zuid-Holland	10,3	1,8	12,1	2,3	14,3	4,0
5-1 - Gezonde natuur	5,9	1,5	7,4	0,6	8,0	2,1
5-1-1 - Nieuwe natuur realiseren	5,3	-2,3	3,0	0,2	3,2	-2,1
5-1-2 - Beschermen en versterken bestaande natuur en soorten	0,6	2,4	3,0	0,2	3,1	2,5
5-1-3 - Natuurinclusieve transitie	-	0,5	0,5	0,2	0,7	0,7
5-1-4 - Stikstofreductie	-	1,0	1,0	-	1,0	1,0
5-2 - Transitie landbouw	1,8	0,3	2,2	0,4	2,6	0,7
5-2-1 - Toekomstbestendige en natuurinclusieve landbouw	1,8	0,3	2,2	0,4	2,6	0,7
5-3 - Leven met water	2,6	-0,1	2,5	1,3	3,7	1,2
5-3-1 - Waterveiligheid en wateroverlast	1,4	-0,1	1,2	0,4	1,6	0,2
5-3-2 - Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid	1,2	0,0	1,3	0,9	2,1	0,9
6 - Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland	11,2	-1,2	10,1	3,8	13,8	2,6

Begrotingsstructuur 24-27 (bedragen x € 1 mln)	Originele Begroting 2024	Herver- deling (A)	Stand VJN 2024 na herverdeling	Nieuwe mutaties in de VJN 2024 (B)	Loonkosten voor de formatie - Totaal	Totale mutatie VJN 2024 (A + B = C)
6-1 - Wonen	5,7	-0,7	5,0	1,5	6,6	0,9
6-1-1 - Voldoende betaalbare huisvesting voor iedereen	4,6	0,0	4,6	1,5	6,2	1,5
6-1-2 - Toekomstbestendig bouwen	1,1	-0,7	0,4	-	0,4	-0,7
6-2 - Ruimte en landschap	5,5	-0,5	5,0	2,2	7,3	1,7
6-2-1 - Ruimtelijke strategie	3,1	-0,5	2,7	2,0	4,7	1,6
6-2-2 - Regie op evenwichtige toedeling functies en/of locatie	2,4	-0,0	2,4	0,2	2,6	0,2
7 - Gezond en veilig Zuid-Holland	6,3	0,3	6,6	0,6	7,2	0,9
7-1 - Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid	3,3	0,8	4,2	0,2	4,4	1,0
7-1-1 - Luchtkwaliteit en verminderen geurhinder	0,2	0,2	0,4	-	0,4	0,2
7-1-2 - Verminderen van geluidhinder	0,1	0,2	0,3	-	0,3	0,2
7-1-3 - Externe veiligheid	0,4	-0,0	0,4	-	0,4	-0,0
7-1-4 - Beschermen en benutten van de kwal. bodem- en grondw.systeem	0,9	0,0	1,0	0,1	1,1	0,1
7-1-5 - Vergunningverl. toezicht en handhaving (VTH) van milieuwetg.	1,5	0,2	1,6	0,1	1,8	0,3
7-1-6 - Gezondheid en welzijn	0,2	0,3	0,5	-	0,5	0,3
7-2 - Bevorderen recreatie duurzame toerisme en sport	2,1	-0,5	1,6	0,1	1,7	-0,4
7-2-1 - Recreatie, sport en bewegen	1,8	-0,7	1,1	0,1	1,2	-0,6
7-2-2 - Toerisme en recreatie in balans	0,3	0,3	0,5	-	0,5	0,3
7-3 - Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgew. tegen effect v klimaat	0,9	-0,1	0,8	0,3	1,1	0,2
7-3-1 - Beperken maatschappelijke kosten door bodemdaling	0,6	-0,1	0,5	-	0,5	-0,1
7-3-2 - Klimaatadaptatie	0,3	0,0	0,3	0,3	0,6	0,3
8 - Bedrijfsvoering, Financiën en Organisatie	80,8	0,1	80,9	8,2	89,1	8,3
8-1 - Duurzame organisatie	80,8	0,1	80,9	8,2	89,1	8,3
8-1-1 - Een duurzame informatievoorziening en digitalisering	-	-	-	-	-	-
8-1-2 - Maatsch. betrokken werkgeversch. en wendbaar daadkracht. org	80,8	0,1	80,9	8,2	89,1	8,3
8-1-3 - Een duurzame huishouding van de provincie Zuid-Holland	-	-	-	-	-	-
8-1-4 - Een solide financieel en juridisch beleid	-	-	-	-	-	-
8-1-5 - Inkoop en subsidies	-	-	-	-	-	-
8-1-6 - Communicatie	-	-	-	-	-	-
9 - Overzicht Algemene middelen	-	-	-	-	-	-
9-1 Financieel-strategisch beleid	-	-	-	-	-	-
9-1-1 - Financieel-strategisch beleid	-	-	-	-	-	-
Eindtotaal	171,7	0,0	171,7	19,2	190,9	19,2

Het bedrag wat bij Ambitie 8 staat is breder dan bedrijfsvoering. Conform de BBV zijn dit alle kosten - waaronder arbeidskosten - voor het geheel van functies* gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces, en wordt apart verantwoord in het overzicht Algemene middelen en Organisatie (overhead) onder Organisatie. Het gepresenteerde bedrag in bovenstaande tabel betreft alleen de budgetten voor arbeidscapaciteit.

*Bijvoorbeeld Leidinggevenden primair proces (hiërarchisch), bestuursadviseurs en bestuur ondersteuners, managementondersteuning primair proces, etc vallen onder deze definitie.

Toelichting B. Kosten voor de inhuur van externen

De stijging van de externe inhuur in 2024 is het gevolg van technische mutaties waarbij bestaande middelen in de Begroting 2024 die nog geen label externe inhuur hadden nu wel als zodanig gelabeld zijn. Deze kwaliteitsslag voor de jaren vanaf 2025 zal in het volgende P&C product plaatsvinden. Voor externe inhuur zal een beleidskader externe inhuur worden opgesteld waarin in ieder geval opgenomen is:

- Wanneer en waarom kiezen we voor externe inhuur in plaats van vaste loonkosten;
- Een normering van het budget voor externe inhuur in relatie tot het totale budget arbeidscapaciteit en een maximale duur voor externe inhuur;
- Alles volgens het principe "Pas toe of leg uit".

Paragraaf Bedrijfsvoering

De paragraaf betreffende de bedrijfsvoering geeft tenminste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. De dekking voor beleidsdoelstelling van deze paragraaf is onderdeel van de [Overzicht Organisatie](#).

Wat willen we bereiken?

Beleidsdoel Duurzame organisatie

De organisatie is volop in ontwikkeling van een lijnorganisatie naar een opgavegerichte organisatie. Dit vraagt onder andere iets van de bedrijfscultuur maar ook iets van de structuur. Cruciale aspecten in deze ontwikkeling betreffen onder andere de herstructurering van onze organisatorische aansturing en de herschikking van verantwoordelijkheden in de vorm van opgaven. Die aanpassingen hebben impact op onze organisatie, zijn omvangrijk en vragen tijd en inspanning.

Als provinciale organisatie zijn we een inclusieve werkgever en een representatieve afspiegeling van de Zuid-Hollandse maatschappij. Omdat we geloven dat ons beleid en onze uitvoering beter worden door verschillende perspectieven mee te nemen en het helpt als ons personeel een goede vertegenwoordiging is van onze inwoners. Racisme, antisemitisme, discriminatie en uitsluiting tolereren we niet.

We hebben oog voor een goed personeelsbeleid waarbij instroom, doorstroom en uitstroom van belang zijn, met daarbij inzet op behoud van de instroom van jonge medewerkers (trainees) en behoud van kennis en ervaring in de organisatie. We zetten in op een goede balans tussen jong en oud. We geven jonge talenten een kans om zich te ontwikkelen binnen de organisatie. We ontwikkelen beleid om bewustzijn over diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie te vergroten en zetten daar een passend instrumentarium voor in. Gegeven de krapte op de arbeidsmarkt wordt binnen een jaar een strategisch HR-beleid opgesteld, met inachtneming van de hierboven benoemde punten.

We zetten in op een doelgerichte en kostenbewuste organisatie. Het is belangrijk dat we in onze eigen organisatie voldoende kennis en capaciteit hebben om onze taken uit te voeren. We grijpen niet te snel naar tijdelijke teams en contracten maar erkennen dat een flexibele schil nodig is. Voor bijzonder gespecialiseerde kennis blijft inhuur noodzakelijk.

Uitbreiding van budget voor arbeidscapaciteit (inclusief inhuur) is in principe alleen mogelijk wanneer we nieuwe taken toebedeeld krijgen met bijbehorend budget of als (bij bestaand beleid) gekozen wordt voor een rol als overheid die minder materiële maar meer arbeidscapaciteit vergt.

Digitalisering verandert fundamenteel de wijze waarop onze samenleving functioneert en daarmee de wijze waarop wij onze provinciale doelen realiseren. Nieuwe processen, nieuwe mogelijkheden en nieuwe samenwerkingen ontstaan door intensief gebruik van data en snel veranderde technologische mogelijkheden. Wij zien duurzame informatievoorziening en digitalisering als middelen om onze ambities als provincie te bereiken waarbij inwoners en samenleving centraal staan. Digitalisering raakt namelijk elke taak die de provincie uitvoert en elke opgave waaraan zij werkt, zeker in de uitvoeringsfase.

We werken opgavegericht. Op deze manier is de organisatie beter in staat om te focussen op wat 'buiten' nodig is en daar flexibel op in te spelen. Deze manier van organiseren zorgt voor meer integraliteit in afwegingen en uitvoering. In 2025 evalueren wij deze aanpak.

We zetten in op de versterking van de kwaliteit van onze uitvoeringskracht. Opgave- en gebiedsgericht werken vraagt van de provincie een omgevingsbewuste houding met sturing op processen op locatie, participatie met inwoners en partners en een hoog verbindend vermogen. Onze partners willen dat wij met één mond spreken, en dat in ons handelen zorgvuldigheid in balans is met de benodigde snelheid. We communiceren begrijpelijk en toegankelijk met onze inwoners, maatschappelijke partners en ondernemers.

In onze inkoop en bedrijfsvoering zijn duurzaamheid, innovatie, sociale aspecten en circulariteit randvoorwaarden. Hiermee geven we als organisatie het goede voorbeeld van wat wij van onze inwoners, ondernemers en bedrijven in de provincie vragen.

Financiële spelregels: Weerbaar, wendbaar realistisch

Om onze doelen nu en in de toekomst te bereiken, nemen we maatregelen om onze weerbaarheid, wendbaarheid en uitvoeringskracht te vergroten. We zorgen voor realistische begrotingen. We hebben te maken met veel onzekerheden, zowel qua inkomsten als uitgaven. De uitdaging is om een begroting te realiseren die structureel en reëel in evenwicht is.

Daartoe hebben we een aantal financiële spelregels opgesteld:

1. We toetsen het huidige beleid, doelstellingen en uitvoering op aspecten als doelmatigheid en doeltreffendheid en onderzoeken welke verbeteringen daarin mogelijk zijn. Daarbij nemen we de impact van externe financieringsbronnen mee.
2. Als er onvoldoende structurele dekking is voor onze ambities zullen we concrete maatregelen nemen om in de toekomst (gefaseerd) de inkomsten te verhogen of onze eigen uitgaven te verminderen. Dit kan onder andere door een herziening van opcenten, leges, heffingen en bijdragen van derden. Vooruitlopend daarop wordt de motorrijtuigenbelasting vanaf jaartal 2026 verhoogd met 0,3 procenten.
3. We zorgen dat helder wordt welk deel van het beleid en welke doelstellingen structureel van aard zijn en welk deel incidenteel. We geven de opdracht om in de komende periode een herijking te doen van het beleid om in beeld te brengen hoe vanaf 2026 het structurele beleid ook structureel gedekt kan worden.
4. Voor deze collegeperiode is een bedrag van 150 miljoen euro beschikbaar voor extra inzet op de maatschappelijke opgaven en ambities van dit college. De afgelopen maanden zijn er door de diverse beleidsambities claims ingediend. De besluitvorming hierover vindt binnenkort plaats.
5. Provinciale Staten hebben budgetrecht op de gehele begroting, en we realiseren ons dat het voor Statenleden soms lastig is om geld te reserveren in de begroting. We stellen daarom een financiële vrije ruimte beschikbaar voor Provinciale Staten waaruit breed gedragen stateninitiatieven betaald kunnen worden. De spelregels voor toewijzing van middelen werken we in overleg met Provinciale Staten uit.
6. Wanneer meerdere indicatoren - zoals de kapitaallasten en schuldquote - de signaleringswaarde dreigen te bereiken, gaan wij in gesprek met Provinciale Staten en komen wij met voorstellen om de indicatoren te beheersen. Bij beslissingen voor nieuwe investeringen voegen we de gevolgen voor de kapitaallasten en schuldquote toe.
7. We willen zo realistisch mogelijk begroten en houden in de planning rekening met de uitvoeringskracht van de organisatie en die van onze partners.
8. Om de uitvoerings- en plankracht te vergroten wordt momenteel onderzoek gedaan naar de realisatiekracht over de afgelopen jaren. De aanbevelingen en adviezen uit het onderzoek werken wij uit in een voorstel.
9. We onderzoeken de effectiviteit van onze subsidieregelingen en bekijken welke efficiency-voordelen daarbij mogelijk zijn.
10. Bij overschrijdingen hanteren we voor dekking de volgorde: eerst middelen binnen de doelstelling of ambitie, dan bestemmingsreserve en als laatste de middelen in de algemene reserve.
11. De gesloten systemen worden afgeschaft. Het college komt bij de begroting van 2025 met voorstellen om een zorgvuldige uitwerking op te stellen, met voldoende waarborging van beheer, onderhoud en vervanging.
12. Indexatiemiddelen die niet voor de opgaven nodig zijn, vallen vrij aan de algemene middelen.
13. Middelen die aan het eind van het jaar vrijvallen in het resultaat kunnen alleen beklemd worden als er een juridische en/of bestuurlijke verplichting op rust. In alle andere gevallen dient eerst het budget van het volgende jaar ingezet te worden voordat weer een beroep op de algemene middelen wordt gedaan. Structurele budgetten die elk jaar terugkeren kunnen aan het eind van het jaar in principe niet beklemd worden op het rekeningresultaat. De niet-beklemden middelen die aan het einde van het jaar niet zijn beklemd, vallen vrij aan de algemene middelen.

14. Waar zinvol en mogelijk wordt eerst gekeken naar extra medefinancieringsbronnen voordat een beroep wordt gedaan op de algemene middelen. Dit betekent ook dat we nadrukkelijk kijken naar de bijdragen die externe partijen en het Rijk kunnen leveren aan onze opgaven.
15. Wij nemen alleen extra taken aan vanuit het Rijk als de financiële randvoorwaarden daarvoor goed geregeld zijn. Voor de realisatie van de langjarige transitieopgaven is een Rijksbijdrage van minimaal € 10 mld nodig, onder andere uit de grote fondsen als het Nationaal Groeifonds, het Klimaat- en Transitiefonds en het Transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur.
16. Een nuancering die hoort bij dit akkoord is dat bij de woordkeuze, zoals ondersteunen of stimuleren, ten aanzien van onze rol de inzet van instrumentarium en middelen nog niet is bepaald.

Wat gaan we doen om het beleidsdoel te realiseren?

Om het beleidsdoel te halen, hebben we elk beleidsdoel vertaald in een aantal beleidsprestaties. Die staan hieronder beschreven.

Beleidsprestatie - Een duurzame informatievoorziening en digitalisering

Mede door de coronacrisis is onze manier van werken blijvend veranderd: tijd- en plaatsgebonden- en samenwerken vindt niet alleen fysiek, maar ook digitaal of in hybride vorm plaats. Dit vraagt aanpassingen in de digitale infrastructuur, hard- en softwarevoorzieningen, het beheren en organiseren van alle data en informatie, goede ondersteuning en een gericht ontwikkel aanbod. Het vereist ook blijvende inspanning om aan het wenselijke en vereiste veiligheidsniveau te blijven voldoen.

Sinds 2005 luiden inspectierapporten regelmatig de noodklok over het digitale archiefbeheer. Met telkens dezelfde waarschuwing: het digitale gereedschap is verouderd, goede archivering is belangrijk maar niet urgent en er is te veel tech-optimisme. Onze organisatie is onderdeel van een groter maatschappelijk probleem, ook het Rijk, gemeenten en overige provincies ondervinden deze problematiek. Daarbij neemt de stroom aan informatie, data en opslag enorm toe en vraagt de wetgeving rond privacy, digitale toegankelijkheid en transparantie steeds meer van de organisatie en onze medewerkers. We besteden daarom onverminderd aandacht aan bewustwording, gebruikersvriendelijkheid en coaching. Maar er is meer nodig om onze informatievoorziening op niveau en daarmee toekomstbestendig te krijgen. In 2023 is gestart met het programma Informatietransitie, gebaseerd op de 'visie op een toekomstbestendig informatiebeheer' uit 2022. Hiervoor is in 2024 budget gereserveerd van € 5 mln. De totaal verwachte (meerjarige) budgetbehoefte wordt op basis van de huidige inzichten geschat op een bedrag van € 23 mln.

Bovenstaande ontwikkelingen zijn onderdeel van een grotere beweging. Onze systemen zijn gebouwd en ingericht op basis van uitgangspunten uit het begin van deze eeuw en passen niet bij een moderne organisatie die werkt in opgaven, die wendbaar en flexibel wil zijn en in nauwe interactie met haar omgeving opereert. We staan voor de opgave om onze ICT-systemen, ons informatiebeheer en onze manier van werken aan te passen aan het huidige digitale tijdperk. Dit zal de komende jaren steeds meer zichtbaar worden in onze begroting. We moeten ons realiseren dat het hier niet alleen gaat om kosten, maar dat het ook iets oplevert zoals een informatiepositie in het maatschappelijk veld, beter onderbouwd en effectiever beleid en efficiency.

Beleidsprestatie - Maatschappelijk betrokken werkgeverschap en wendbaar daadkrachtige organisatie

We willen een duurzame organisatie zijn die aantrekkelijk is om voor te werken en wendbaar en slagvaardig op nieuwe ontwikkelingen weet in te spelen. Dat vraagt om modern werkgeverschap en goed personeelsbeleid. Nu hybride werken het nieuwe normaal is geworden, is ook de zakelijke mobiliteit bezig te veranderen, waarbij volop ingezet wordt op duurzaamheid. Door de toepassing van Strategische Personeelsplanning (SPP) krijgen en houden wij zicht op de personele bezetting die wij in de toekomst nodig hebben om onze ambities te kunnen verwezenlijken. In het SPP-proces worden toekomstscenario's gedefinieerd op basis waarvan wordt beschreven hoe ons toekomstige werknemersbestand in kwalitatieve en kwantitatieve zin er uit zou moeten zien. Na vergelijking van de huidige bezetting met de toekomstig gewenste bezetting wordt duidelijk welke interventies

nodig zijn. Denk daarbij aan in-, door- en uitstroom, leren en ontwikkelen, recruitment en (gerichte) arbeidsmarktcommunicatie.

De laatste twee onderwerpen vragen, gelet op de maatschappelijke ontwikkelingen en de krapte op de arbeidsmarkt, steeds meer innovatieve inzet en aandacht. Daarnaast is het noodzakelijk dat we blijven investeren in een traineeprogramma waarbij jonge getalenteerde mensen een tweejarig leer-werkprogramma doorlopen. We voeren de Participatiewet uit en dragen er zorg voor dat meer mensen met een arbeidsbeperking een baan binnen onze organisatie krijgen. We inspireren, stimuleren en faciliteren alle medewerkers proactief met zowel een generiek aanbod als maatwerk op individueel- of teamniveau, om gezond en vitaal te leven en in het bijzonder te werken.

In het kader van de pilot levensfasebewust personeelsbeleid volgen wij een werkwijze die maximaal recht doet aan de casuïstiek die in de praktijk voorkomt, rekening houdend met de geldende wet- en regelgeving. Het hiervoor gereserveerde budget wordt ingezet voor individueel maatwerk bij de ondersteuning van medewerkers die fysiek en/of mentaal niet meer in staat zijn om gezond en vitaal te werken tot aan de pensioengerechtigde leeftijd.

Beleidsprestatie - Een duurzame huishouding van de provincie Zuid-Holland

Een duurzame organisatie vraagt om een duurzame huishouding. Wij streven hierbij naar tevreden medewerkers en klanten. Facilitaire activiteiten dragen bij aan de realisatie van de maatschappelijke opgaven, of het nu gaat om duurzame inkoop, een energie neutrale verbouwing van ons kantoor of het elektrificeren van ons wagenpark. We ondersteunen daarom de beleidsmatige doelstellingen, zoals energietransitie, innovatie en slim datagebruik. Uitgangspunten hierbij zijn 'practice what you preach' en het opstellen als proeftuin en 'launching customer'.

We zetten in op verduurzaming van ons vastgoed in lijn met de wettelijke bepalingen, bestuurlijke afspraken binnen het Interprovinciaal Overleg en Energie Rijk Den Haag (ERDH). De renovatie van gebouw C is in augustus 2022 opgeleverd. Daarin is meegenomen de ontwikkeling van een integrale oplossing voor de warmte-koude-opslag van zowel gebouwdeel C als de andere bouwdelen. Ook liggen er zonnepanelen op het dak voor opwekking van duurzame energie. De gebouwen ABDE hebben een energielabel A++, gebouw C heeft een energielabel A+++.

Het provinciehuis is in zijn geheel gasloos.

In 2020 is gestart met de verkenningsfase voor de renovatie van de overige bouwdelen ABDE van het provinciehuis en de buitenlocaties. Een projectplan verduurzaming ABDE was eind 2022 gereed en begin 2023 zijn duurzame meerjaren onderhoudsplannen opgesteld. Hiermee is inzichtelijk gemaakt op basis van vaste vervangingsmomenten welke duurzame vervangingen benodigd zijn in de komende jaren om te kunnen gaan voldoen aan de bestuurlijke afspraken en wettelijke bepalingen.

Beleidsprestatie - Een solide financieel en juridisch beleid

Om onze ambities in de begroting waar te kunnen maken, zijn keuzes nodig. Uitgangspunt is een solide financieel en juridisch beleid voor de lange termijn. Hierbij zijn de lasten voor onze inwoners niet hoger dan strikt noodzakelijk en zijn de inkomsten en uitgaven meerjarig structureel in evenwicht.

We verbeteren het inzicht en ondersteunen de organisatie om de inkomsten en uitgaven realistisch te begroten. Realisatiekracht is een belangrijk aandachtspunt, we onderzoeken verschillende mogelijkheden om de begroting en jaarrekening beter op elkaar aan te laten sluiten en de verschillen duidelijk te verklaren. Bijvoorbeeld door in de voorjaarsnota en najaarsnota een onderscheid te maken tussen beïnvloedbare en niet beïnvloedbare afwijkingen in de realisatie.

Daarnaast leveren we jaarlijks de Planning & Control-producten op en adviseren we op juridisch en financieel gebied over onder andere (complexe) financieringsvormen, mede in relatie tot staatssteun, Europese aanbestedingen en bezwaar- en beroepschriften.

Beleidsprestatie - Inkoop en subsidies

De rol en positie van de provinciale overheid wijzigt door toenemende decentrale opgaven vanuit het Rijk, zoals het NPLG. Er zijn veel maatschappelijke thema's die de inkoopfunctie en onze leveranciersrelatie raken. Denk aan doelen en eisen voor woningbouw, klimaatadaptatie, CO2- en stikstofreductie, schone lucht, circulaire economie en energietransitie. Maar ook informatieveiligheid en privacy, Rusland-sancties, prijsstijgingen, leverbaarheid van producten, ondermijning en de beschikbaarheid en inhuur van expertise. Deze thema's vragen om specifieke inkoopkeuzes plus toetsing op de realisatie van gemaakte afspraken en contract-uitnutting. De basisdienstverlening moet meebewegen met deze ontwikkelingen, echter er liggen concern-brede uitdagingen rond het optimaliseren van de (digitale) processen en systemen plus concern-brede expertise en inzet om doelmatig en rechtmatig te kunnen blijven handelen. Impact op de begroting door MVOI is nog niet duidelijk.

Beleidsprestatie - Communicatie

Communicatie speelt een cruciale rol in de huidige maatschappij. Mensen verwachten van een overheid dat ze open en transparant is over wat ze doet. Mensen worden zelf steeds mondiger, denken mee en stellen kritische vragen over wat een overheid uitvoert. De technieken en middelen die we gebruiken voor die communicatie veranderen voortdurend en er worden steeds hogere eisen gesteld aan de communicatie, bijvoorbeeld waar het gaat om toegankelijkheid. De beleidsprestatie Communicatie voorziet in randvoorwaarden en middelen om effectief en efficiënt te communiceren. We zorgen er voor dat de provincie met één mond spreekt, zowel voor wat betreft de inhoud als de vorm, zodat we herkenbaar zijn voor iedereen die met ons in aanraking komt. We weten wie onze belangrijkste partners zijn en investeren in een goede relatie met ze omdat we alleen samen Zuid-Holland krachtig kunnen houden. We luisteren naar onze omgeving, beantwoorden vragen en geven de signalen die we oppikken door aan de collega's die werken in het veld. We investeren in een duurzame relatie met de media en monitoren wat er in die media staat over de provincie. We onderhouden onze website, ons intranet en social media en zetten in op de ontwikkeling van die middelen zodat we aan de wensen van de gebruiker en de eisen van de wet kunnen blijven voldoen. Binnen de organisatie en richting de arbeidsmarkt proberen we met communicatie medewerkers en potentiële nieuwe collega's aan ons te binden.

Paragraaf Subsidies

Inleiding

Een samenvatting van de totale subsidieomvang voor begrotings-, boekjaar- en de projectsubsidies staat in de onderstaande tabellen. Alleen indien er wijzigingen in dit planning en control product plaatsvinden, is een toelichting opgenomen. De wijzigingen in boekjaar- en projectsubsidies zijn opgenomen in de Statenvoordracht. De begrotingssubsidies worden alleen in deze paragraaf weergegeven.

Ambitie 1 Samen werken aan Zuid-Holland

Begrotingssubsidies 2024 in vergelijking met 2023 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
1.1	gemeente Rotterdam t.b.v. Koningsdag 2023	250.000				
Totaal		250.000				

Toelichting begrotingssubsidies

Er hebben geen bijstellingen plaatsgevonden.

Boekjaar- en projectsubsidies 2024 in vergelijking met 2023 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
1.1	1.6.91	Subsidieregeling bevorderen intergemeentelijke samenwerking Zuid-Holland 2020	150.000		150.000		150.000
Totaal			150.000		150.000		150.000

Toelichting boekjaar- en projectsubsidies

Er hebben geen bijstellingen plaatsgevonden.

Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland

Begrotingssubsidies 2024 in vergelijking met 2023 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
2.1	Vereniging Fietsersbond	43.000		43.000		43.000
2.1	Prorail Utrecht t.b.v. project viersporig Schiedam	404.700			966.133	966.133
2.1	AquaSwets BV t.b.v. veerdienst Maassluis-Rozenburg	497.500				
2.1	Ministerie van I&W t.b.v. innovatieve aanpak A15	1.008.500			180.930	180.930
2.1	Damen Financial Participations B.V t.b.v. veerdienst Maassluis-Rozenburg	650.000		1.300.000	0	0
2.1	Stichting roeifaciliteiten Laga t.b.v. verhuizing roeivereniging	395.000				
2.1	Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid t.b.v. bijdrage mobiliteitsmanagement A20 NKG	400.000			400.000	400.000
2.1	Gemeente Rotterdam t.b.v. oeververbinding				200.000	200.000

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
	kwartiermakerfase					
2.1	Qbuzz t.b.v. emissie loze busvloot				3.660.000	3.660.000
2.1	Qbuzz t.b.v. ERTMS				18.404.884	18.404.884
2.1	Stichting CROW t.b.v. programma KpBB				420.876	420.876
2.1	Stichting CROW t.b.v. programma KpVV				659.520	659.520
2.1	River Operations South Holland B.V. t.b.v. exploitatie veerdienst Maassluis-Rozenburg			2.722.688	362.500	3.085.188
Totaal		3.398.700	0	4.065.688	25.254.843	28.020.531

Toelichting begrotingssubsidies

De begrotingssubsidie aan ProRail Utrecht t.b.v. project viersporig Schiedam voor een bedrag van € 966.133 (beleidsdoel 2-1)

De viersporigheid op het spoortracé Schiedam-Rotterdam is belangrijk als volgende stap naar de integrale viersporigheid op het spoortraject Den Haag – Rotterdam. De Viersporigheid Den Haag- Rotterdam vergroot de betrouwbaarheid van de treindienst en maakt hogere frequenties mogelijk. Daarmee draagt het project bij aan de economische ontwikkeling van de Zuidelijke Randstad. Daarom is de Viersporigheid Den Haag-Rotterdam een beleidsprioriteit voor de Zuidelijke Randstad en is het als prioritair project opgenomen in het Regionaal Investeringsprogramma Zuidelijke Randstad. De afspraken over de uitvoering en financiering van spoortracé Schiedam zijn vastgelegd in een Bestuursovereenkomst tussen de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, het bestuur van de Metropoolregio Rotterdam en Den Haag (MRDH) en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland. De provincie draagt middels een subsidie bij aan 25% van de realisatiekosten. Het besluit past in het Gebiedsprogramma Bereikbaarheid Rotterdam Den Haag van Rijk en Regio, en de samenwerkingsagenda van Provincie en de MRDH. Voor de Viersporigheid Rotterdam Den Haag is € 12,2 mln gereserveerd in het Programma Zuid-Hollandse Infrastructuur Ambitie 2. De in 2019 besloten provinciale subsidie ten behoeve van de viersporigheid Schiedam wordt conform artikel 4 lid 9 van de Bestuursovereenkomst Viersporigheid Schiedam (Stct. 2020, 7408) geïndexeerd met een € 966.133 tot een totaal van € 7.948.333. De verhoging betreft de indexering 2021 t/m 2025 (oplevering) o.b.v. berekening ProRail (specifieke IBOI tussen I&W en ProRail). Dekking wordt gevonden in beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 2-1-4 Voorbereiding Provinciale infrastructuurprojecten en infrastructuursubsidies (PZI). Het project draagt bij aan meer capaciteit en betrouwbaarheid voor een goede treinverbinding. Het project is essentieel voor de bereikbaarheid van de Zuidelijke Randstad en draagt daarmee bij aan de agglomeratiekracht, de realisatie van het met Openbaar Vervoer ontsloten woningbouwlocaties langs de spoorlijn Leiden-Dordrecht.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is immers het meest geëigende instrument, aangezien het project onderdeel is van het hoofdlijnnet, waar niet Provincie maar het Rijk eigenaar en concessie-verlener is, zodat de provincie alleen via subsidie haar bijdrage kan verlenen.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 966.133 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Ministerie van I&W t.b.v. innovatieve aanpak A15 voor een bedrag van € 180.930 (beleidsdoel 2-1)

Project Innovatieve aanpak A15 (Korte Termijn Maatregelen A15). In het Bestuurlijk Overleg over het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) zijn op 21 en 22 november 2018 het Rijk en de provincies Zuid-Holland en Gelderland een korte termijn pakket maatregelen overeengekomen met een looptijd tot 2022. In totaal heeft 'het Rijk hiervoor maximaal € 10 mln beschikbaar onder voorwaarde van gelijke

financiering door de regio. Het Rijk en de provincie Zuid-Holland (samen met Drechtsteden en bedrijven) hebben afgesproken ieder € 4,125 mln beschikbaar te stellen voor inzet bergers op strategische plekken, kleine infrastructurele maatregelen, gecoördineerd verkeersmanagement en spitsmijdingen. Hierdoor wordt de doorstroming op de A15 bevorderd. In het Bestuurlijk Overleg MIRT zijn op 9 november 2022 het Rijk en de Provincie Zuid-Holland overeengekomen om de looptijd van het korte termijn maatregelenpakket A15 (KTM A15) met 2 jaar te verlengen, tot en met 2024. De uitvoering van maatregelen vindt plaats binnen het eerder overeengekomen budget en conform de afspraken uit het BO MIRT najaar 2018. Hierbij is sprake van een adaptieve aanpak waarbij de opdrachtgevers in gezamenlijk overleg kiezen voor de meest kosteneffectieve maatregelen en zorgdragen voor een goede aansluiting met lopende projecten. In de begroting 2023 is een begrotingssubsidie opgenomen van € 1.008.500 voor de innovatieve aanpak A15 (Korte Termijn Maatregelen A15) van het Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat. De BTW die verbonden is met de activiteiten van de Korte Termijn Maatregelen A15 is voor het Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat niet aftrekbaar. Hierdoor leidt de BTW tot hogere kosten voor het Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat, waarop niet is gerekend. Met het Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat wordt afgesproken om de helft van deze BTW kosten voor onze rekening te nemen en te subsidiëren aan het Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat. Hiervoor wordt de begrotingssubsidie voor de innovatieve aanpak A15 (Korte Termijn Maatregelen A15) met € 180.930 opgehoogd. Dat kan binnen de afgesproken bijdrage van € 4,125 mln. De subsidie wordt gedekt uit de in de reserve Bereikbaarheid gereserveerde middelen.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 2-1-4 Voorbereiding Provinciale infrastructuurprojecten en infrastructuursubsidies (PZI). Dit draagt bij aan op korte termijn de doorstroming bevorderen van het verkeer op de A15.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument. Met het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat is afgesproken dat onze bijdrage voor de Innovatieve aanpak A15 (Korte Termijn Maatregelen A15) die in de vorm van een subsidie ter beschikking zal worden gesteld aan het Ministerie, zal worden verdubbeld door het Ministerie.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 180.930 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid t.b.v. bijdrage mobiliteitsmanagement A20 NKG voor een bedrag van € 400.000 (beleidsdoel 2-1)

De provincie is in maart 2019 met de minister van I en W en de betrokken regionale partijen (gem Zuidplas, gem Gouda, gem Waddinxveen en het Hoogheemraadschap) een Bestuursovereenkomst (BOK) voor de verbreding van de A20 Nieuwerkerk a/d IJssel – Gouda aangegaan. Onderdeel van de afspraken was een bijdrage van de provincie aan de versnelling van de planuitwerking (middels een subsidie). De afgesproken versnelling is niet haalbaar gebleken en daarom is met het Rijk, PZH en de gemeenten afgesproken om de beschikbare middelen anders in te zetten en dat de vrijvallende middelen beschikbaar blijven voor het verbeteren van de bereikbaarheid van het projectgebied van de A20 NKG verdeeld over 3 projecten zie Kadernota 2022 nr. 7374; PS hebben besloten om € 400.000 van de oorspronkelijk regionale bijdrage van € 850.000 voor versnelling om te zetten in een bijdrage voor de kosten van mobiliteitsmanagement A20 Nieuwerkerk a/d IJssel – Gouda. Deze bijdrage is opgebouwd uit een bijdrage van de provincie van € 275.000 en een bijdrage van gemeente Rotterdam en de regio Midden-Holland van € 125.000. De provincie, als coördinator, zal de regiobijdrage van maximaal € 400.000 beschikbaar stellen in de vorm van een subsidie. De bijdrage van Rotterdam en Midden-Holland zijn eerder al aan de provincie overgemaakt en in de reserve bereikbaarheid gestort en samengevoegd met de provinciale aandeel. Door middel van mobiliteitsmanagement wordt getracht een structurele gedragsverandering te realiseren om de A20 te ontlasten voorafgaand aan de werkzaamheden. Dekking wordt gevonden onder beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 2-1-4 Voorbereiding Provinciale infrastructuurprojecten en infrastructuursubsidies (PZI). Dit draagt bij aan een (structurele) verbetering van de doorstroming vóór de start van de verbreding A20 NKG.

Er zijn alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 400.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Gemeente Rotterdam t.b.v. oeververbinding kwartiermakerfase voor een bedrag van € 200.000 (beleidsdoel 2-1)

Op 10 november 2022 zijn er, na een verkenning, in het Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport (BO MIRT) (DOS-2007-0018545) afspraken gemaakt over de voorkeursvariant voor de Oeververbinding Rotterdam. Zo is besproken dat de provincie een taakstellende bijdrage zal leveren voor een bedrag van € 10 mln. aan een HOV-verbinding met tramkwaliteit met een multimodale brug in Rotterdam. De verkenningsfase voor dit project was nog niet geheel afgerond. Er is gekozen om na het besluit in het BO MIRT te starten met een kwartiermakers fase als overbrugging tussen (afronding van de) verkenning en (start van de) planning- en studiefase. Momenteel loopt de kwartiermaker fase waarin een bestuursovereenkomst wordt ontwikkeld om afspraken vast te leggen over de bekostiging, bijdragen, wat te doen bij budgetoverschrijding en over vervolgfases (planning- en studiefase en realisatiefase). De provincie heeft de partners (ministeries van BZK en I&W, MRDH en gemeente Rotterdam) laten weten geen partij te zijn bij deze bestuursovereenkomst omdat de gemeente Rotterdam (wegbeheerder) en de MRDH (als concessieverlener van de beoogde tramverbinding) gezamenlijk de uitvoeringsverantwoordelijkheid hebben. De bijdrage is maximaal € 10 mln incl. BTW, waarvan € 200.000 (prijsspeil 2023) voor de kwartiermakers fase. De resterende bijdrage van € 9,8 mln voor de realisatie is opgenomen als reservering in het Programma Zuid-Hollandse Infrastructuur (PZI). Deze reservering wordt jaarlijks achteraf geïndexeerd vanuit de daarvoor gereserveerde middelen in het PZI tot aan het moment van subsidieverlening. De bijdrage van de provincie is taakstellend. Indien blijkt dat in de vervolgfases er sprake is van kostenoverschrijdingen zal de provincie geen extra middelen ter beschikking stellen.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 2-1-4 Voorbereiding Provinciale infrastructuurprojecten en infrastructuursubsidies (PZI). Dit draagt bij aan het realiseren van goede bereikbaarheid en leefbaarheid voor de regio en met de hiervoor vermelde subsidiebijdrage maakt de provincie de bouw van 35.000 woningen in de oostflank van Rotterdam mogelijk.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Omdat wij geen opdracht verlenen aan de gemeente en ook geen prestatie geleverd krijgen zal de provincie een subsidie moeten verlenen.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 200.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Qbuzz t.b.v. emissie loze busvloot voor een bedrag van € 3.660.000 (beleidsdoel 2-1)

De uitvraag bij de aanbestedingen voor een emissie loze busvloot is het directe gevolg van het bestuursakkoord ZE Bus (2016), waarin is afgesproken dat alle nieuwe instromende bussen per 2025 ZE zijn en alle bussen per 2030 ZE zijn. Bovendien is op verzoek van de Staten de concessie termijn voor Zuid-Holland Noord verlengd van 8 naar 13 jaar als vanaf de start (december 2024) van de concessie Zuid-Holland Noord alle bussen emissie loos zouden zijn.

De aangevraagde specifieke uitkering Zero Emissie Bussen (SPUK ZE Bussen) is door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat in het leven geroepen om de instroom van emissie loze bussen in het stad- en streekvervoer te versnellen en zodoende ook het aantal diesel- en aardgaskilometers te verminderen. De aanvraag voor de SPUK ZE Bussen verloopt via de concessieverleners. In de aanbesteding van de concessie ZHN hebben we in de NvI aangegeven dat PZH direct na gunning een aanvraag doet voor dit bedrag bij RVO, en dat de toegekende gelden toevallen aan de nieuwe vervoerder. Aangezien winnaar Qbuzz heeft ingeschreven met een volledige ZE-vloot, kon het hele bedrag van 3,66 mln. door PZH worden aangevraagd. Conform de aanbestedingsdocumenten komt het hele bedrag toe aan Qbuzz. Dekking wordt gevonden onder beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 2.1.2 Adequaat en duurzaam aanbod openbaar vervoer. Dit draagt bij aan het doel een emissielooz stads- en steekvervoer in 2030.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. PZH heeft een SPUK subsidie aangevraagd en betaalt deze door d.m.v. een projectsubsidie.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 3.660.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Qbuzz t.b.v. ERTMS voor een bedrag van € 18.404.884 (beleidsdoel 2-1)

Qbuzz is in de huidige concessieovereenkomst Drechtsteden/Molenlanden/Gorinchem (DMG) met de provincie Zuid Holland (PZH) overeengekomen dat Qbuzz ERTMS zal implementeren in de voertuigen en in de organisatie, binnen de kaders van de programmadirectie ERTMS (PD).

Vanaf najaar 2021 hebben Qbuzz, de PD en overige stakeholders samengewerkt aan het helder krijgen van de totale implementatieopgave vanuit de PD en de wijze waarop Qbuzz daar invulling aan geeft incl.

randvoorwaarden, consequenties/risico's en kosten. Dit heeft in juli 2022 geleid tot een eerste kostenopgave voor de implementatie van ERTMS in de Qbuzz organisatie en -treinmaterieel, op basis van retrofit van de bestaande treinen. De PD heeft op basis van die kostenopgave geoordeeld dat de kosten van retrofit van de bestaande treinen weliswaar realistisch, verklaarbaar en daarmee rechtmatig zijn maar echter niet doelmatig.

Vervolgens is in oktober 2022 door PZH in samenspraak met het ministerie van I en W besloten om de bestaande treinen niet om te bouwen naar ERTMS, maar nieuwe treinen aan te schaffen met ERTMS. Qbuzz doorloopt inmiddels conform wet- en regelgeving een inkoopprocedure middels een Europese aanbesteding voor de verwerving van de nieuwe treinen voor de Merwedelingelijn. Voor het rijden van die nieuwe treinen zijn ook aanpassingen nodig aan de infrastructuur. De totale opgaven die nu aan de stakeholders (Qbuzz, PZH, Min I&W, PD/ProRail) wordt gesteld is een programma wat uiteenvalt in diverse projecten/taakstellingen. De subsidieverlening betreft de implementatie van ERTMS binnen Qbuzz organisatie en voertuigen binnen de kaders/eisen van PD inclusief het opstellen van de bijbehorende kostenopgave. Eind 2027 komt er een bedrag beschikbaar van € 11.365.768 als bijdrage in de kosten voor de vervroegde afschrijving van het oude materieel. Dekking wordt gevonden onder beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 2-1-2 Adequaate en duurzame aanbod openbaar vervoer. Dit draagt bij aan de continuïteit van de dienstverlening op de Merwede Linge Lijn.

Er zijn alternatieven voor het instrument subsidies overwogen. Alternatieven bleken minder geschikt. Subsidie is het meest geëigende instrument.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 18.404.884 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Stichting CROW t.b.v. programma KpBB voor een bedrag van € 420.876 (beleidsdoel 2-1)

Met deze subsidie ontwikkelt CROW collectieve kennis op het gebied van mobiliteit en voor het beheer en onderhoud van infrastructuur, door middel van het Kennisprogramma Beheer en Bouw Infrastructuur (KpBBI). Het gaat om kennis die fundamenteel ondersteunt bij de beleidsontwikkeling en -uitvoering. Het CROW stelt geen beleid vast, noch voert CROW beleid uit, maar streeft naar de ontwikkeling van standaarden en richtlijnen die praktisch toepasbaar zijn, die deze partijen de zekerheid bieden dat zij (ook juridisch gezien) de juiste keuzes maken, en bijdragen aan de maatschappelijke opgave. Dat geeft hen handelingszekerheid en bevordert de noodzakelijke samenwerking tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers. Het CROW houdt zich mede bezig met het verzamelen, ontwikkelen, verspreiden en borgen van praktijkgerichte en direct toepasbare kennis en het organiseren van bijeenkomsten en netwerken (kennismakelaarschap) voor en met alle publieke en private partijen die werken aan mobiliteit. Met sterke aandacht voor de maatschappelijke opgaven, aanwezigheid vooraan in de beleidsketen, aansluiting en samenwerking met andere kennisinstellingen en gebruikmaking en versterking van de synergie binnen het CROW. Het CROW onderzoekt binnen de kaders van het Strategiedocument 2024-2027 en in overeenstemming met de in het geldende Jaarprogramma benoemde kernpunten in de ontwikkeling van collectieve kennis op het gebied van verkeer en vervoer in Nederland.

Het KpBBI onderscheidt daarbij de volgende opgaven en thema's voor de periode 2024 tot en met 2027: Basisopgaven ten aanzien van de beschikbaarheid van voorzieningen en de zorg voor de veiligheid van gebruikers en werkenden in de sector, en anderzijds ten aanzien van de zorg voor de waarde van de publieke

kapitaalgoederen. Autonome ontwikkelingen, nieuwe wet- en regelgeving, nieuwe technologie en nieuwe inzichten die positief bijdragen aan die opgave moeten hun weg vinden naar de dagelijkse werkprocessen van professionals.

- BasisThema's:
- Verkeersveiligheid
- Constructieve veiligheid
- Werk en veiligheid
- Vervangings- en renovatieopgave wegen en civiele kunstwerken

Dekking wordt gevonden onder beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 2-1-1 Stimuleren transitie naar duurzaam, veilig en slim personenvervoer. Kennisontwikkeling ten behoeve van het Beleid beheer en bouw infrastructuur in het algemeen belang door middel van het Kennisprogramma Beheer en Bouw Infrastructuur (KpBBI). De Stichting CROW als kennisorganisatie bundelt de door dit onderzoek opgedane aanvullende kennis en stelt deze ter beschikking ten dienste van het algemeen belang, waarbij alle producten, data en resultaten die zijn bekostigd met de subsidie, kosteloos ter beschikking worden gesteld aan een ieder.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Het IPO is een vereniging van, voor en door de provincies. De provincies zijn de leden van de vereniging en zijn vertegenwoordigd in het Bestuur en de Algemene Vergadering. Het IPO-bestuur van 9 februari 2023 heeft besloten de middelen voor het Kennisprogramma Beheer en Bouw Infrastructuur (KpBBI) per 1 januari 2024 via een begrotingssubsidie vanuit de 12 provincies en 2 vervoerregio's beschikbaar te stellen conform het advies van de AAC en BAC. Er is gezamenlijk besloten tot een subsidie, omdat de activiteiten die CROW gaat verrichten ten behoeve van het algemeen belang zijn. Daarom is subsidie een beter instrument dan opdrachtverstrekking. De andere provincies, de vervoerregio's en nationale partijen betalen hun aandeel, hier is een verdeelsleutel op toegepast. Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 420.876 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Stichting CROW t.b.v. programma KpVV voor een bedrag van € 659.520 (beleidsdoel 2-1)

Met deze subsidie ontwikkelt, verspreidt en borgt de Stichting CROW collectieve kennis op het gebied van mobiliteit, door middel van het programma Kennisplatform Verkeer en Vervoer (KpVV). Het gaat om kennis die fundamenteel ondersteunt bij de beleidsontwikkeling en -uitvoering. Het CROW stelt geen beleid vast, noch voert CROW beleid uit, maar streeft naar de ontwikkeling van standaarden en richtlijnen die praktisch toepasbaar zijn, die deze partijen de zekerheid bieden dat zij (ook juridisch gezien) de juiste keuzes maken, en bijdragen aan de maatschappelijke opgave. Dat geeft hen handelingszekerheid en bevordert de noodzakelijke samenwerking tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers. Het CROW houdt zich mede bezig met het verzamelen, ontwikkelen, verspreiden en borgen van praktijkgerichte en direct toepasbare kennis en het organiseren van bijeenkomsten en netwerken (kennismakelaarschap) voor en met alle publieke en private partijen die werken aan mobiliteit. Met sterke aandacht voor de maatschappelijke opgaven, aanwezigheid vooraan in de beleidsketen, aansluiting en samenwerking met andere kennisinstituten en gebruikmaking en versterking van de synergie binnen het CROW. Het CROW onderzoekt binnen de kaders van het Strategiedocument 2024-2027 en in overeenstemming met de in het geldende Jaarprogramma benoemde kernpunten in de ontwikkeling van collectieve kennis op het gebied van verkeer en vervoer in Nederland.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 2.1.1. Stimuleren transitie naar duurzaam, veilig en slim personenvervoer. Dit draagt bij aan kennisontwikkeling ten behoeve van het Beleid van verkeer en vervoer in het algemeen belang door middel van het KpVV. Stichting CROW als kennisorganisatie bundelt de door dit onderzoek opgedane aanvullende kennis en stelt deze ter beschikking ten dienste van het algemeen belang, waarbij alle producten, data en resultaten die zijn bekostigd met de subsidie, kosteloos ter beschikking worden gesteld aan een ieder.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Het IPO is een vereniging van, voor en door de provincies. De provincies zijn de leden van de vereniging en zijn vertegenwoordigd in het Bestuur en de

Algemene Vergadering. Het IPO-bestuur van 9 februari 2023 heeft besloten de middelen voor het Kennisprogramma Beheer en Bouw Infrastructuur (KpBBI) per 1 januari 2024 via een begrotingssubsidie vanuit de 12 provincies en 2 vervoerregio's beschikbaar te stellen conform het advies van de AAC en BAC. Er is gezamenlijk besloten tot een subsidie, omdat de activiteiten die CROW gaat verrichten ten behoeve van het algemeen belang zijn. Daarom is subsidie een beter instrument dan opdrachtverstrekking. De andere provincies, de vervoerregio's en nationale partijen betalen hun aandeel, hier is een verdeelsleutel op toegepast. Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 659.520 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan River Operations South Holland B.V. t.b.v. exploitatie veerdienst Maassluis-Rozenburg van € 2.722.688 te verhogen met € 362.500 naar een bedrag van € 3.085.188 (beleidsdoel 2-1)
 River Operations South Holland B.V. exploiteert de veerdienst Maassluis-Rozenburg op grond van de tijdelijke exploitatieovereenkomst met de provincie tot het moment dat er door middel van een Europese aanbesteding een nieuwe exploitant kan worden gecontracteerd. Voor 2024 is op 31 januari 2024 door PS met de voor de inzet van de veerpont Blankenburg, een aanvullende subsidie van € 1.360.000 beschikbaar gesteld voor de exploitatie 2024 van de veerdienst Maassluis-Rozenburg, conform het addendum op de tijdelijke exploitatie overeenkomst. Hiervan is € 1.260.000 begroot in de vorm van een begroting-boekjaarsubsidie voor de exploitatie van de veerdienst. € 100.000 is gereserveerd om mogelijke risico's af te vangen. € 400.000 wordt gereserveerd voor eventuele aanvullende reparaties en tegenvallende brandstofkosten (beide posten voor de gehele contractduur). Hiervan wordt € 162.500 gealloceerd voor 2024 en € 237.500 voor 2025. € 200.000 wordt gereserveerd voor de opbrengstgarantie in 2024.

Dekking wordt gevonden onder beleidsdoel 2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen. De reserveringen voor de opbrengstgarantie en eventuele aanvullende reparaties en tegenvallende brandstofkosten worden gedekt uit de reserve Mobiliteit.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 2-1-2 Adequaate en duurzame aanbod openbaar vervoer. Dit draagt bij aan sociaal, veilig, betrouwbaar, betaalbaar, beschikbaar en comfortabel vervoer van reizigers uitgevoerd door de exploitant van veer Maassluis-Rozenburg.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument. De exploitatie van de veerdienst geschiedt op basis van de tijdelijke exploitatieovereenkomst met Damen voor de veerdienst Maassluis-Rozenburg, waarin ook de (geïndexeerde) subsidieverstrekking is vastgelegd voor de komende jaren. Er zijn daarom geen alternatieven voor het instrument subsidieverlening.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 3.085.188 en deze op te nemen in de begroting.

Boekjaar- en projectsubsidies 2024 in vergelijking met 2023 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
2.1	1.6.117	Subsidieregeling mobiliteit Zuid-Holland	8.877.951		9.777.951		9.777.951
Totaal			8.877.951		9.777.951		9.777.951

Toelichting boekjaar- en projectsubsidies

Er hebben geen bijstellingen plaatsgevonden.

Ambitie 3 Schone energie voor iedereen

Begrotingssubsidies 2024 in vergelijking met 2023 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
3.1	Klein-Piershil BV t.b.v. inrichtingsmaatregelen windpark Spui	100.000				
3.1	Bedrijfsbureau Energie Samen B.V t.b.v. structurele ondersteuning			1.200.000		1.200.000
3.1	Platform Groene Chemie Nieuwe Economie (GCNE) t.b.v. programmatische aanpak GCNE				180.000	180.000
3.1 en 4.1	InnovationQuarter t.b.v. programmamanagement Zorgtech - Energie en Klimaat				400.000	400.000
3.1	InnovationQuarter t.b.v. Maritieme Delta 2023	120.000				
3.1	Deltalinqs t.b.v. energiebesparingsonderzoeken	100.000				
3.1	InnovationQuarter t.b.v. innovatieprogramma energie en klimaat	600.000				
Totaal		920.000	0	1.200.000	580.000	1.780.000

Toelichting begrotingssubsidies

De begrotingssubsidie aan Platform Groene Chemie Nieuwe Economie (GCNE) t.b.v. programmatische aanpak GCNE voor een bedrag van € 180.000 (beleidsdoel 3-1)

De wereld verandert, is in transitie; waar er eerst overvloed aan grondstoffen was, bewegen we naar een tijd van schaarse grondstoffen, waarbij ook de aard van de grondstoffen gaat veranderen: van fossiel naar klimaatneutraal en regeneratief. Om de doelen voor 2050 te halen moet er werk gemaakt worden van de opschaling van verschillende kansrijke innovaties. Denk aan innovaties die de inzet van duurzame grondstoffen en nieuwe, op groene elektriciteit gebaseerde, processen voor chemie en materialen mogelijk maken. GCNE zal samen met de industrieprovincies onder andere:

- Zorgen voor groeifonds aanvragen in de groene Chemie
- per provincie aantal nieuwe groene chemieketens initiëren
- Aantrekken van nieuwe partijen voor een groene chemie community per provincie
- Organiseren van GCNE bijeenkomsten per event aangeven hoeveel deelnemers per provincie
- impact plan & toetsingskader per provincie impact aangeven per indicator zoals CO2, kennisontwikkeling (IP) etc.
- monitoring & portfolio management per provincie aantal projecten ondersteunen

In ons drie stappen beleid voor de transitie industrie (efficiency, energiesysteemtransitie en grondstoffentranitie) zet dit project vol in op stap 3, de grondstoffentranitie. (beleidsprestatie 3-1-4) Dekking vindt plaats uit de bestaande exploitatiemiddelen van beleidsdoel 3-1 Energietranitie.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 3-1-4 Klimaatneutrale en circulaire industrie en 4-1-5 Circulair Zuid-Holland. Dit draagt bij aan ketenvorming, beleid en communicatie in de grondstoftrantitie voor de chemische sector. GCNE wordt ook in gelijke mate ondersteund door de provincie Limburg, Noord Brabant, Groningen en Zeeland.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn, aangezien het betreffende bedrag geen tegenprestatie vormt voor een geleverde dienst, maar een bijdrage ter stimulering van de ketenvorming en samenwerking

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 180.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan InnovationQuarter t.b.v. programmamanagement Zorgtech - Energie en Klimaat voor een bedrag van € 400.000 (beleidsdoel 3-1 en 4-1)

Het innovatieprogramma Energie en Klimaat is een regionaal innovatieprogramma om duurzame innovatie te stimuleren en realiseren op het gebied van energietransitie en co2-reductie. Het programma ondersteunt MKB-ondernemers bij het testen en demonstreren van nieuwe technologieën en het marktrijp maken van innovaties door gebruik te maken van de regionale fieldlabinfrastructuur. Het programma wordt uitgevoerd in samenwerking met de MRDH, TNO en InnovationQuarter. InnovationQuarter is verantwoordelijk voor het programmamanagement. Het innovatieprogramma ZorgTech is een programma dat innovatieve ondernemers ondersteunt die een bijdrage leveren aan het verbeteren en betaalbaar houden van de gezondheidszorg. Het programma biedt regionale ondernemers een stukje financiering, toegang tot faciliteiten en expertise en toegang tot een relevant netwerk. Het innovatieprogramma ZorgTech wil hiermee kansrijke technologische oplossingen de weg naar de gezondheidszorg sneller laten vinden. Het programma wordt uitgevoerd in samenwerking met de MRDH, Medical Delta, TNO en InnovationQuarter. InnovationQuarter is verantwoordelijk voor het programmamanagement.

Met behulp van het subsidieprogramma Kansen voor West 3, dat grotendeels uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling wordt gefinancierd, wordt een groot deel van het innovatieprogramma gefinancierd (1,8 mln. euro). Omdat het programmamanagement niet middels Kansen voor West 3 kan worden gefinancierd wordt het programmamanagement van zowel het innovatieprogramma Energie en Klimaat als van het innovatieprogramma Zorgtech middels deze begrotingssubsidie aan InnovationQuarter gefinancierd. De provincie Zuid-Holland draagt in totaal 400.000 euro bij aan het programmamanagement voor het programmamanagement van beide innovatieprogramma's, zijnde Energie en Klimaat en Zorgtech. Dekking van de helft van deze middelen vindt plaats uit de bestaande exploitatiemiddelen van beleidsdoel 3-1 Energietransitie, de overige helft wordt gedekt via beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 3-1-4 Klimaatneutrale en circulaire industrie en beleidsprestatie 4-1-1 Innovatieve economie Dit draagt bij aan het innovatieve klimaat in Zuid-Holland.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument. Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 400.000 en deze op te nemen in de begroting.

Boekjaar- en projectsubsidies 2024 in vergelijking met 2023 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
3.1	1.6.120	Subsidieregeling lokale initiatieven energietransitie Zuid-Holland 2023	250.000		2.000.000		2.250.000
3.1	1.6.93	Subsidieregeling Zonnig Zuid-Holland	3.000.000		500.000		3.500.000
3.1	1.6.94	Subsidieregeling energie infrastructuur op industrieterreinen Zuid-Holland	2.000.000				2.000.000
3.1		Subsidieregeling transponder- en radartechniek windparken Zuid-Holland 2024				220.000	220.000
Totaal			5.250.000	0	2.500.000	220.000	7.970.000

Toelichting boekjaar- en projectsubsidies

Voor Subsidieregeling transponder- en radartechniek windparken Zuid-Holland 2024 een plafond van € 220.000 (beleidsdoel 3-1)

De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) heeft de verplichting opgelegd dat windturbines met een tiphoogte vanaf 150 meter rood-knipperende obstakelverlichting moeten hebben. Voor windturbines in de buurt van snel- en waterwegen geldt deze verplichting al vanaf een tiphoogte van 100 meter. Deze verlichting is 's nachts zichtbaar. Omwonenden van windparken ervaren het knipperen van deze verlichting vaak als onprettig. Om deze hinder te verminderen is een transpondersysteem ontwikkeld en getest. Dit systeem maakt het mogelijk dat de obstakelverlichting alleen wordt ingeschakeld wanneer er luchtverkeer nadert, waarmee de hinder door licht significant afneemt. In 2022 hebben EZK, NWEA en een groot aantal provincies samengewerkt aan een Rijkssubsidieregeling voor de implementatie van deze systemen bij bestaande en vergunde windparken. Volgens deze subsidieregeling draagt de windsector (exploitant) 60% van de kosten, terwijl het Rijk en de provincies gezamenlijk de overige 40% financieren, elk met een aandeel van 20%. Deze Rijksregeling is inmiddels definitief. Het Rijk heeft met een SPUK-regeling geld voor de provincies gereserveerd die hiermee aan de slag willen. Vervolgens wordt er ook een provinciale subsidieregeling opgezet en uitgevoerd door de provincies die meedoen. Via deze provinciale regelingen kunnen exploitanten subsidie aanvragen voor 40% van de kosten van het aanschaffen en installeren van de transponder- of radartechniek, waarvan de helft dus van de provincie komt en de andere helft van het Rijk. Op basis van de vaststelling van de voorjaarsnota weten wij het uiteindelijke budget voor deze subsidieregeling. Indien dit € 220.000 is, zullen wij een SPUK-aanvraag van € 110.000 doen ter cofinanciering. Indien dit € 440.000 is, zal de SPUK-aanvraag € 220.000 zijn. Bij nieuw te realiseren windparken speelt het bovengenoemde vraagstuk niet, aangezien het toepassen van deze technieken is opgenomen in de nieuwe SDE++-parameters. Dekking vindt plaats uit de bestaande exploitatiemiddelen van beleidsprestatie 3-1-1 Duurzame opwek Elektriciteit

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 3-1-1 Duurzame opwek Elektriciteit. Het doel van de regeling is om exploitanten van bestaande en vergunde windturbines in staat te stellen om transponder- of radartechniek aan te schaffen en te installeren op windturbines ter vervanging van de traditionele vorm van obstakelverlichting. Hiermee kan de mogelijke hinder voor omwonenden verminderd worden, waarmee wordt bijgedragen aan het creëren van draagvlak voor de energietransitie. Het doel is bereikt wanneer transponder- of radartechniek is geïnstalleerd bij de windturbines waar omwonenden hinder ervaren van de obstakelverlichting, zodat er uiteindelijk meer acceptatie is voor windturbines op land.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn, aangezien het betreffende bedrag geen tegenprestatie vormt voor een geleverde dienst, maar een bijdrage ter stimulering van het toepassen van transponder- of radartechniek door de exploitant om hiermee bij te dragen aan het creëren van draagvlak voor de energietransitie.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om het plafond vast te stellen op een bedrag van € 220.000 en deze op te nemen in de begroting.

Ambitie 4 Een welvarend Zuid-Holland

Begrotingssubsidies 2024 in vergelijking met 2023 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
4.1	InnovationQuarter t.b.v. duurzaam versterken van de economische structuur en het ontsluiten van het innovatieve vermogen in Zuid-Holland			2.100.000	1.050.000	3.150.000
4.1	BlueCity t.b.v. trainingen	50.000				
4.1	Stichting Technologisch Centrum Ypenburg t.b.v. het ontwikkelen van haar netwerk	100.000				
4.1	Stichting Greenport West-Holland	150.000		170.000		170.000

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
4.1	Stichting Greenport Aalsmeer	75.000		85.000		85.000
4.1	Stichting Greenport Duin- en Bollenstreek	100.000		100.000		100.000
4.1	Stichting Greenport regio Boskoop	100.000		100.000		100.000
4.1	Stichting Greenport West-Holland (innovatiepact)	100.000		100.000		100.000
4.1	Stichting Greenports Nederland	125.000		125.000		125.000
4.1	Erasmus MC Rotterdam t.b.v. incubatorprogramma	400.000				
4.1	Stichting NL Space Campus t.b.v. het door ontwikkelen van de fysieke omgeving van de campus	327.750			250.000	250.000
4.1	Stichting NL Space Explorers t.b.v. ASE ruimtevaartcongres 2023-2024	100.000				
4.1	Economic Board Zuid-Holland t.b.v. het versterken en vernieuwen van de regionale economie			650.000	-650.000	0
4.1	Coöperatie Campus@Sea U.A. t.b.v. samenwerkingsovereenkomst	200.000			170.000	170.000
4.1	Gemeente Den Haag t.b.v. Zorginnovatiehub				250.000	250.000
4.1	YES!Delft t.b.v. ondersteunen en begeleiden van startups				250.000	250.000
4.1	Regmed XB t.b.v. ontwikkelen regeneratieve geneeskunde				225.000	225.000
4.1	Stichting Werklandschappen van de Toekomst t.b.v. programma Werklandschappen van de toekomst	1.511.000				
4.2	Het Cultuurfonds t.b.v. monumenten				650.000	650.000
4.2	Het Kunstgebouw t.b.v. bijdrage in de loonontwikkeling				178.000	178.000
4.2	Stichting Educatie Orkest Projecten (SEOP) t.b.v. project Gershwin				49.500	49.500
4.2	Museum Prinsenhof t.b.v. verbouwing en vernieuwing				2.000.000	2.000.000
4.2	Het Kunstgebouw t.b.v. themafonds cultuurparticipatie	16.000			16.000	16.000
4.2	Erfgoedhuis Zuid-Holland	2.168.166	2.138.166	125.399		2.263.565
4.2	Stichting molenviergang Aarlanderveen	28.000	27.584	1.214		28.495
4.2	Kunstgebouw	1.745.406	1.745.406	76.798		1.822.204
4.2	Stichting Educatie Orkest Projecten (SEOP)	41.350	41.350	1.819		43.169
4.2	Zuid-Hollandse Popunie	171.291	171.291	7.537		178.828
4.2	Bevrijdingsfestival	57.343	27.343	1.203		28.546
4.2	Bevrijdingsfestival Den Haag			28.546		28.546
4.2	Stichting Jeugdtheaterhuis Zuid-Holland	335.166	335.166	14.747		349.913
4.2	Stichting Restauratie Opleidingsprojecten Zuid-West	20.000	20.000			20.000

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
4.2	Probiblio	5.192.923	5.192.923	228.488		5.421.411
4.2	Prins Bernhard Cultuurfonds (PBCF) t.b.v. het op te richten themafonds cultuurparticipatie Zuid-Holland	124.000			124.000	124.000
4.2	Rijnlandse Molenstichting t.b.v. overdracht molendriegang Stompwijk	800.000				
Totaal		14.038.395	9.699.229	3.915.751	4.562.500	18.177.177

Toelichting begrotingssubsidies

De begrotingssubsidie aan InnovationQuarter t.b.v. het duurzaam versterken van de economische structuur van € 2.100.000 te verhogen met € 1.050.000 naar een bedrag van € 3.150.000 (beleidsdoel 4-1)

Voor het duurzaam versterken van de economische structuur en het ontsluiten van het innovatieve vermogen in Zuid-Holland is de regionale ontwikkelingsmaatschappij van Zuid-Holland ofwel het InnovationQuarter (IQ) onontbeerlijk.

De taken van IQ zijn:

- Het opzetten van samenwerkingen tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheden. Met als doel om innovaties te versnellen en nieuwe business te realiseren (Innoveren)
- Het investeren in startende en snel groeiende innovatieve bedrijven in Zuid-Holland (Investeren)
- Het aantrekken van buitenlandse ondernemers naar Zuid-Holland en het ondersteunen van ondernemers in Zuid-Holland die internationaal willen groeien (Internationaliseren)

Bij Voorjaarsnota 2024 wordt de oorspronkelijke subsidie 2024 met € 225.000 in verband met geschatte indexatie en actuele bijstelling van enkele details uit de afspraken. Tevens vindt samenvoeging plaats met de boekjaarsubsidie die voor 2024 al bij Begroting is klaargezet voor de Economic Board Zuid-Holland (EBZ). Omdat beide aanvragen (IQ en EBZ) gezamenlijk worden ingediend door InnovationQuarter vindt verlening en uitbetaling gezamenlijk plaats. Het effect is dat de boekjaarsubsidie voor InnovationQuarter wordt verhoogd met € 825.000. Dit is het oorspronkelijke bedrag voor EBZ van € 650.000 plus een verhoging van € 175.000, voornamelijk voor de Human Capital activiteiten die via EBZ worden uitgevoerd. Dekking van de subsidie vindt plaats via reeds aanwezig budget 2024 in beleidsprestatie 4.1.1 innovatieve economie.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 4.1.1 Innovatie economie.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument. Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 3.150.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Stichting NL Space Campus t.b.v. het door ontwikkelen van de fysieke omgeving van de campus voor een bedrag van € 250.000 (beleidsdoel 4-1)

In de Regio Deal 'ESTEC en Space Campus Noordwijk' is afgesproken dat de provincie Zuid-Holland en de gemeente Noordwijk een campusorganisatie voor Space Campus Noordwijk zullen inrichten en hiertoe financiële middelen beschikbaar stellen. Door gemeente Noordwijk is hiertoe medio 2019 de Stichting Space Campus Noordwijk opgericht, nu Stichting NL Space Campus geheten. Voor de realisering van de campus-ontwikkeling is een kleine, maar goedlopende organisatie noodzakelijk. Op basis van het strategisch concept NL Space Campus (2024-2026), is duidelijk dat ook in 2024 er middelen nodig zijn voor de campusorganisatie om de benodigde werkzaamheden te kunnen uitvoeren. Per abuis is dit subsidieplafond niet meegenomen in de subsidieplafonds die zijn voorgesteld voor de provinciale begroting 2024, daarom wordt dit subsidieplafond nu voorgelegd bij Voorjaarsnota 2024. NL Space Campus heeft als doel een plek voor open innovatie te creëren waarbij de aanwezigheid van ESA ESTEC nog sterker wordt verbonden aan de kennispartner LDE-universiteiten en het space ecosysteem van Nederland. Dit betreft naast de inhoudelijke ontwikkeling van de campus ook het door ontwikkelen van de fysieke omgeving van de campus. De

campusorganisatie versterkt het organiserend vermogen van de campus met inhoudelijke programmering, community building, business development, knowledge- en talent development. Voorts werkt de stichting ondersteunend mee aan Marketing en Acquisitie, Projectontwikkeling en financiering en Gebiedsontwikkeling. De subsidie voor de Stichting Spacecampus Noordwijk draagt bij aan Doel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat. Dekking vindt plaats binnen de begroting 2024 binnen dit doel. Het betreft middelen Regio Deal Space Campus Noordwijk. De gemeente Noordwijk draagt voor 2024 ook € 250.000 bij aan de exploitatiekosten van stichting NL Space Campus.

De maatschappelijke baten komen tot uiting in beleidsprestatie 4-1-1 Innovatie economie.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument. Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 250.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Economic Board Zuid-Holland t.b.v. het versterken en vernieuwen van de regionale economie van € 650.000 te verlagen met € 650.000 naar een bedrag van € 0 (beleidsdoel 4-1)

Nederland staat voor zeer grote maatschappelijke en economische uitdagingen. Zuid-Holland is een van de motoren van de Nederlandse economie. De regio heeft veel potentie en heeft een sleutelrol in de grote transitie waar Nederland voor staat. De Economic Board Zuid-Holland (EBZ) is een bestuurlijk netwerk en bestaat uit veel van de belangrijkste spelers uit de Zuid-Hollandse economie, bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid. Samen zetten de boardleden zich in voor het vernieuwen, verduurzamen en versterken van de Zuid-Hollandse economie en het vestigingsklimaat in onze regio. Dit doen ze door middel van netwerkkracht, denkkraft, ontwikkelingskracht en lobbykracht. De provincie ziet de EBZ als essentieel instrument voor het versterken en vernieuwen van de regionale economie. Daarom verstrekt zij al een reeks van jaren een vaste subsidie aan de EBZ-organisatie. Deze subsidie wordt verlengd voor het jaar 2024 en zal vanaf dan ook de vaste jaarlijkse bijdrage voor de ondersteuning die EBZ biedt in het Human Capital programma bevatten (0,4 mln.; t/m 2023 liep dit laatste via InnovationQuarter): de EBZ biedt haar faciliteiten en regulier gebruik van de gehuurde kantoorruimte aan het Human Capital team van de provincie en verricht in opdracht van het team verkenningen en onderzoek. Het bedrag voor 2024 wordt bij Voorjaarsnota verhoogd op basis van recente prognoses. Het secretariaat van de EBZ is ondergebracht bij InnovationQuarter. De subsidie voor EBZ zal worden uitbetaald aan InnovationQuarter en daarom vervalt de separate subsidie voor EBZ.

Dekking van de subsidie vindt plaats via reeds aanwezig budget 2024 in beleidsprestatie 4-1-1 innovatieve economie.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 4-1-1 Innovatie economie.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument. Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 0 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Coöperatie Campus@sea U.A. t.b.v. samenwerkingsovereenkomst voor een bedrag van € 170.000 (beleidsdoel 4-1)

Campus@Sea is een field lab in de Scheveningse haven gericht op het ontwikkelen, testen, demonstreren en valideren van (offshore) innovaties die het natuur inclusief, slim en meervoudig gebruik van de Noordzee mogelijk maken. In dat kader wil de gemeente Den Haag een duurzame samenwerking aangaan met de provincie Zuid-Holland en de coöperatie Campus@Sea U.A.. Middels de samenwerkingsovereenkomst wordt de beoogde samenwerking bekrachtigd tot en met 31 december 2026. Het doel van deze samenwerkingsovereenkomst is om een netwerk op te bouwen dat richting geeft aan de toekomst van de economische activiteiten in de haven van Scheveningen. Campus@Sea vervult hierin de verbindende rol door het initiëren van innovatieprojecten, netwerkactiviteiten en dienstverlening voor innovatieve ondernemers. Natuur inclusieve en duurzame economische ontwikkeling vormt daarbij een belangrijk aandachtspunt.

De genoemde financiële bijdragen, zijn bestemd voor de financiering van de door Campus@Sea ingediende begroting over het jaar 2024. Voor de hierop volgende jaren zullen Partijen jaarlijks gezamenlijk overleg hebben

over de beschikbare financiële middelen. Dekking van de subsidie vindt plaats via reeds aanwezig budget 2024 in beleidsprestatie 4-1-1 Innovatie economie.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 4-1-1 Innovatie economie.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 170.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Gemeente Den Haag t.b.v. Zorginnovatiehub voor een bedrag van € 250.000 (beleidsdoel 4-1)

De Zorginnovatiehub is een fysieke plek in Den Haag waar zorginnovatie van begin tot eind fysiek onder één dak plaatsvindt. De Zorginnovatiehub is een samenwerking van 15 partijen en richt zich o.a. op het stimuleren van 'adoptie' en opschaling van technologie, het bevorderen van investeringen en lokaal ondernemerschap, het verbinden van partijen en het onderzoeken en ontwikkelen van ruimte in regelgeving en beleid. Nergens anders ter wereld zijn alle stadia van zorginnovatie gevestigd in één pand. In dit pand komt onder meer ruimte voor innovatieve eerstelijnszorg en welzijn, (toegepast) onderzoek, onderwijs, een zorgtechnologie demonstratiewoning en uitleenservice, informatie en ondersteuning voor wie wil werken in de zorg, ruimte voor innovatieve start-ups en scale-ups en ruimte voor ontmoeting. Ook internationaal gezien is de Zorginnovatiehub een uniek en vooruitstrevend concept. Nergens anders komen inwoners, zorg, ondernemers, onderwijs en onderzoek al samen om de zorg en ondersteuning van de toekomst te ontwikkelen en te leveren. De provincie Zuid-Holland draagt € 250.000 bij aan de Zorginnovatiehub. De middelen voor deze subsidie worden bij de voorjaarsnota in de exploitatie van beleidsdoel 4-1 opgenomen, vanuit de programmareserve van ambitie 4 Een welvarend Zuid-Holland.

De maatschappelijke baten komen tot uiting bij beleidsprestatie 4-1-1 Innovatie economie. Dit draagt bij aan het innovatieve klimaat in de Zuid-Hollandse regio.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 250.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan YES!Delft t.b.v. ondersteunen en begeleiden van startups voor een bedrag van € 250.000 (beleidsdoel 4-1)

YES!Delft is de startup-incubator van de TU Delft en gevestigd op de TU Delft Campus.

Binnen YES!Delft kunnen startups zich vestigen en worden ze met behulp van verschillende programma's ondersteund en begeleid met de verdere ontwikkeling van hun product en onderneming. YES!Delft kan worden gezien als een uniek innovatie-ecosysteem en wordt beschouwd als één van de beste incubators ter wereld. YES!Delft huisvest tientallen startups die veelal vanuit de TU Delft ontstaan zijn. Mede dankzij YES!Delft is de TU Delft Campus de kraamkamer van innovatieve startups in de regio en Nederland. Gezien het grote belang voor het Delftse én regionale innovatie-ecosysteem draagt de provincie Zuid-Holland € 250.000 bij aan YES!Delft. De middelen voor deze subsidie worden bij de voorjaarsnota in de exploitatie van beleidsdoel 4-1 opgenomen, vanuit de programmareserve van ambitie 4 Een welvarend Zuid-Holland.

De maatschappelijke baten komen tot uiting bij beleidsprestatie 4-1-1 Innovatieve economie. Dit draagt bij aan het innovatieve klimaat in de Zuid-Hollandse regio.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 250.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Regmed XB t.b.v. ontwikkelen regeneratieve geneeskunde voor een bedrag van € 225.000 (beleidsdoel 4-1)

RegMed XB (Regenerative Medicine Crossing Borders) is een publiek private samenwerking bestaande uit verschillende onderzoeksinstituten, universiteiten, bedrijven, overheden en organisaties als de Hartstichting, het Diabetes Fonds en de Nierstichting. RegMed XB stimuleert onderzoek op het gebied van regeneratieve

geneeskunde met het doel om te komen tot therapieën voor chronische ziekten, op basis van stamcellen, mini-organen, weefsels en slimme (bio)materialen. In 2018 hebben de partners van RegMed XB (waaronder de provincie) een Letter of Commitment ondertekend. In deze Letter of Commitment hebben zij hun commitment uitgesproken voor de doorontwikkeling van RegMed XB. Ons commitment bestond (onder andere) uit een éénmalige bijdrage aan de bouw van de pilotfabriek NECSTGEN in Leiden en een jaarlijkse bijdrage van € 75.000 voor een periode van 5 jaar. Deze jaarlijkse bijdrage hebben we samen met de provincies Utrecht, Noord-Brabant en Limburg als één subsidie verleend aan RegMed XB waarbij elke provincie een jaarlijkse bijdrage deed van €75.000. 2023 was het laatste jaar van deze subsidieperiode. Vanuit RegMed XB hebben we als provincies een formeel verzoek gekregen om wederom een provinciale bijdrage te gaan leveren. Gezien het belang (en de potentie) van de verschillende ecosystemen op het gebied van regeneratieve geneeskunde in de vier provincies, dragen alle vier provincies € 225.000 (€ 75.000 per jaar voor een periode van drie jaar) bij aan deze ontwikkelingen. De provincie Zuid-Holland draagt € 225.000 bij aan het ecosysteemversterking voor dit innovatieprogramma. De middelen voor deze subsidie worden bij de voorjaarsnota 2024 in de exploitatie van beleidsdoel 4-1 opgenomen.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 4-1-1 Innovatie economie. Dit draagt bij aan het innovatieve klimaat in Zuid-Holland.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument. Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 225.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Het Cultuurfonds t.b.v. monumenten voor een bedrag van € 650.000 (beleidsdoel 4-2)

Door onvoorziene omstandigheden zijn in 2023 subsidiegelden voor restauraties van Rijksmonumenten niet uitgegeven en daardoor vervallen in de algemene middelen. Het gaat om een bedrag van € 650.000. In de Najaarsnota 2023 hebben wij al aangegeven dat wij u een voorstel zullen doen voor de inzet van deze middelen. De niet uitgegeven subsidiegelden ad € 650.000 uit 2023 worden eenmalig beschikbaar gesteld aan het Cultuurfonds ten behoeve van een storting in het Cultuurfonds voor Monumenten in Zuid-Holland. Het Nationaal Restauratiefonds (NRF) zal deze provinciale bijdrage aanvullen tot een totaalbedrag van tenminste € 1.000.000. Dekking wordt gevonden onder beleidsdoel 4-2 Erfgoed en Cultuur.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 4.2.2 Rijksmonumenten en historische molens in goede staat. Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn, aangezien het betreffende bedrag geen tegenprestatie vormt voor een geleverde dienst, maar een bijdrage ter stimulering van de instandhouding en verduurzaming van monumenten.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 650.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Het Kunstgebouw t.b.v. bijdrage in de loonontwikkeling voor een bedrag van € 178.000 (beleidsdoel 4-2)

Provincie Zuid-Holland wil dat alle inwoners van Zuid-Holland cultuur en erfgoed kunnen maken en beleven. Daarom investeert de provincie in het versterken van cultuurparticipatie. Het Kunstgebouw ontvangt jaarlijks een boekjaarsubsidie van de provincie. Het Kunstgebouw wordt geconfronteerd met een sterke stijging van de loonontwikkeling als gevolg van de CAO Sociaal Werk, Welzijn en Maatschappelijke Dienstverlening. Deze loonontwikkeling is niet volledig op te vangen uit de indexatie of reserves van het Kunstgebouw. De provincie wil het Kunstgebouw met een eenmalige bijdrage in 2024 tegemoet komen. Dekking wordt gevonden onder beleidsdoel 4-2 Erfgoed en cultuur.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 4-2-5 Cultuurparticipatie en bibliotheken. Dit draagt bij aan het versterken van de culturele infrastructuur in Zuid-Holland

Subsidie is gebleken de enige optie te zijn, aangezien het betreffende bedrag geen tegenprestatie vormt voor een geleverde dienst, maar een bijdrage levert aan de gestegen loonontwikkeling

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 178.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Stichting Educatie Orkest Projecten (SEOP) t.b.v. project Gershwin voor een bedrag van € 49.500 (beleidsdoel 4-2)

Provincie Zuid-Holland wil dat alle inwoners van Zuid-Holland cultuur en erfgoed kunnen maken en beleven. Daarom investeert de provincie in het versterken van cultuurparticipatie. Stichting Educatieve Orkest Projecten (SEOP) heeft als doelstelling kinderen in aanraking te laten komen met een symfonieorkest. SEOP ontvangt een boekjaarsubsidie van de provincie Zuid-Holland waarmee voorstellingen worden ontwikkeld. In 2022 en 2023 is het project Gershwin ontwikkeld en als pilot uitgevoerd. In 2024 wil SEOP de voorstelling aanbieden aan scholen in het primair onderwijs met bijbehorend educatief aanbod. De voorstellingen vinden plaats in kleine en middelgrote gemeenten. De voorstelling is reeds ontwikkeld en met subsidiëring kunnen meer kinderen kennismaken met een symfonieorkest. Het project sluit aan bij het Coalitieakkoord waarin cultuureducatie is opgenomen waarbij aandacht is voor moeilijk bereikbare doelgroepen.

De subsidie wordt gedekt door beleidsprestatie 4-2-5 Cultuurparticipatie en bibliotheken.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 4-2-5 Cultuurparticipatie en bibliotheken. Deze subsidie draagt bij aan het versterken van cultuureducatie aan jongeren die anders niet zo snel in aanraking komen met een symfonieorkest.

Er zijn alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn omdat de provincie geen product of dienst inkoopt bij SEOP.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 49.500 en deze op te nemen in de begroting

De begrotingssubsidie aan Museum Prinsenhof t.b.v. verbouwing en vernieuwing voor een bedrag van € 2.000.000 (beleidsdoel 4-2)

Vanuit de beleidstheorie voor 4.2 Erfgoed & Cultuur wordt beoogd om bij te dragen aan een aantrekkelijk leefklimaat voor de inwoners van Zuid-Holland door te investeren in het behouden, beleven en benutten van ons erfgoed. In dit kader neemt museum Prinsenhof een bijzondere plek in vanuit de cultuurhistorische referentie. In het coalitieakkoord is de volgende tekst opgenomen: Wij dragen bij aan de verbouwing en vernieuwing van museum Prinsenhof in Delft. Hiervoor is in de begroting 2024 een bijdrage van € 2 mln. opgenomen. Dekking wordt gevonden in beleidsdoel 4.2 Erfgoed en cultuur.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 4-2-2 Rijksmonumenten en historische molens in goede staat. Nee er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Het verzoek van het museum en de gemeente was om een financiële bijdrage aan de realisering van de plannen. De meeste effectieve manier om hieraan bij te dragen is via een subsidie.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 2.000.000 en deze op te nemen in de begroting

De begrotingssubsidie aan Het Kunstgebouw t.b.v. themafonds cultuurparticipatie voor een bedrag van € 16.000 (beleidsdoel 4-2)

Provincie Zuid-Holland wil dat alle inwoners van Zuid-Holland cultuur en erfgoed kunnen maken en beleven. Daarom investeert de provincie in het versterken van cultuurparticipatie. Door corona, de energiecrisis en inflatie hebben culturele instellingen te maken met een aantal uitdagingen. Het publiek blijft nog weg, de kosten stijgen en er is in sommige gevallen sprake van verouderde apparatuur. Provincie Zuid-Holland en het Cultuurfonds (voorheen Prins Bernard Cultuurfonds) hebben de handen ineen geslagen. Met het themafonds cultuurparticipatie ondersteunen we bovenlokale samenwerking tussen culturele instellingen. Hiermee komen we tegemoet aan de noden van de culturele instellingen in de gemeenten in Zuid-Holland en versterken we cultuurparticipatie. Zie ook format begrotingssubsidie Cultuurfonds Voorjaarsnota 2024. Het Kunstgebouw levert als kennispartner een bijdrage aan de oprichting en de uitvoering van het themafonds cultuurparticipatie. Bijvoorbeeld door het aandragen en enthousiasmeren van instellingen en het helpen van instellingen die willen aanvragen bij het opstellen van hun aanvraag. De subsidie wordt gedekt door beleidsdoel 4-2 Erfgoed en cultuur.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 4-2-5 Cultuurparticipatie en bibliotheken

Deze subsidie maakt de inzet van Kunstgebouw als kennispartner voor het themafonds cultuurparticipatie mogelijk. Het themafonds draagt bij aan versterking van de culturele infrastructuur in Zuid-Holland en bevordert cultuurparticipatie. Samen cultuur en erfgoed maken en beleven verbindt mensen, stimuleert persoonlijke en creatieve ontwikkeling, versterkt de veerkracht en helpt drempels tot deelname aan het maatschappelijk leven te slechten.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn. Provincie Zuid-Holland koopt geen product of dienst in bij het Kunstgebouw, maar vraagt Kunstgebouw als kennispartner een bijdrage te leveren aan het themafonds cultuurparticipatie (het Cultuurfonds) Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 16.000 en deze op te nemen in de begroting

De begrotingssubsidie aan Prins Bernhard Cultuurfonds t.b.v. het Themafonds cultuurparticipatie Zuid-Holland voor een bedrag van € 124.000 (beleidsdoel 4-2)

Provincie Zuid -Holland wil dat alle inwoners van Zuid-Holland cultuur en erfgoed kunnen maken en beleven. Daarom investeert de provincie in het versterken van cultuurparticipatie. Door corona, de energiecrisis en inflatie hebben culturele instellingen te maken met een aantal uitdagingen. Het publiek blijft nog weg, de kosten stijgen en er is in sommige gevallen sprake van verouderde apparatuur. Provincie Zuid-Holland en het Cultuurfonds Zuid-Holland (voorheen Prins Bernhard Cultuurfonds Zuid-Holland) hebben de handen ineen geslagen. Met het themafonds cultuurparticipatie ondersteunen we bovenlokale samenwerking tussen culturele instellingen. Hiermee komen we tegemoet aan de noden van de culturele instellingen in de gemeenten in Zuid-Holland en versterken we cultuurparticipatie.

De subsidie wordt gedekt door beleidsdoel 4-2 Erfgoed en cultuur.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 4-2-5 Cultuurparticipatie en bibliotheken. Deze subsidie maakt een themafonds cultuurparticipatie 2024 mogelijk. Het themafonds draagt bij aan versterking van de culturele infrastructuur in Zuid-Holland en bevordert cultuurparticipatie. Samen cultuur en erfgoed maken en beleven verbindt mensen, stimuleert persoonlijke en creatieve ontwikkeling, versterkt de veerkracht en helpt drempels tot deelname aan het maatschappelijk leven te slechten.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn. Provincie Zuid-Holland koopt geen product of dienst in van het Cultuurfonds Zuid-Holland, maar brengt de middelen, samen met eigen middelen van het Cultuurfonds (multiplier), onder in een themafonds cultuurparticipatie bij het Cultuurfonds Zuid-Holland. Culturele instellingen kunnen een aanvraag indienen voor deze middelen bij het Cultuurfonds Zuid-Holland. Het Cultuurfonds Zuid-Holland beoordeelt deze aanvragen en kent toe.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 124.000 en deze op te nemen in de begroting

Boekjaar- en projectsubsidies 2024 in vergelijking met 2023 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
4.1	1.6.65	Subsidieregeling MKB innovatiestimulering topsectoren Zuid-Holland	14.080.000		10.666.666		10.666.666
4.1	1.6.86	Subsidieregeling Campussen Zuid-Holland	1.500.000			2.500.000	2.500.000
4.1	1.6.64	Subsidieregeling Cofinanciering EFRO Zuid-Holland (interreg)	1.550.000			800.000	2.350.000
4.1	1.6.85	Subsidieregeling regionale netwerken voor innovatie Zuid-Holland	1.500.000		1.000.000	500.000	1.500.000

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
4.1	1.6.103	Subsidieregeling MKB-Deals Zuid-Holland	1.800.000		700.000		2.500.000
4.1	1.6.112	Subsidieregeling circulair Zuid-Holland	1.000.000		1.000.000		1.000.000
4.1	1.6.113	Subsidieregeling cofinanciering EFRO 2022-2027 Zuid-Holland	2.300.000			5.000.000	5.000.000
4.1	1.6.89	Subsidieregeling deelakkoorden human capital Zuid-Holland	8.800.000				8.800.000
4.1	1.6.100	Subsidieregeling Verduurzaming bedrijventerreinen Zuid-Holland	3.000.000		2.000.000		2.000.000
4.1	1.6.82	Subsidieregeling Planvorming Detailhandel Zuid-Holland	500.000		350.000		350.000
4.1	1.6.47	Subsidieregeling planvorming bedrijventerreinen Zuid-Holland 2017	500.000		500.000	-500.000	0
4.1	1.6.124	Subsidieregeling planvorming Bedrijventerreinen Zuid Holland 2024				500.000	500.000
4.2	1.6.36	Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2013	3.600.000	4.200.000			4.200.000
4.2	1.6.90	Subsidieregeling Erfgoedlijnen Zuid-Holland 2020	2.450.000	3.823.471			3.823.471
4.2	1.6.46	Subsidieregeling molens Zuid-Holland 2013	590.000	4.590.000			4.590.000
4.2	1.6.92	Subsidieregeling Publieksbereik Archeologie Zuid-Holland 2020				200.000	200.000
Totaal			43.170.000	12.613.471	16.216.666	9.000.000	49.980.137

Toelichting boekjaar- en projectsubsidies

Voor 1.6.86 Subsidieregeling campussen Zuid-Holland een hoofdplafond van € 2.500.000 (beleidsdoel 4-1)

Campussen nemen een belangrijke positie in voor innovatie en nieuw ondernemerschap. Ze zijn de kraamkamer van talent, toekomstige technologische ontwikkelingen en daarmee de ontwikkeling van de Nederlandse kenniseconomie. Om deze positie te behouden en verder uit te kunnen bouwen, zijn investeringen noodzakelijk. Met de Subsidieregeling campussen Zuid-Holland draagt de provincie bij aan de versterking en doorontwikkeling van campussen. De Subsidieregeling is in 2019 voor het eerst beschikbaar gesteld voor de campussen Leiden Bio Science Park, TU Delft Campus en de NL Space Campus in Noordwijk. Inmiddels is dit uitgebreid met BioTech Delft en Erasmus MC (Rotterdam Square). Als campussen van 'nationaal belang' zijn zij de belangrijkste bron van werkgelegenheid, innovatie en ondernemerschap. Bestuurlijk worden deze campussen een belangrijke plek genoemd, waar talrijke startups en innovatieve bedrijven gehuisvest zijn. Wegens de grote animo voor de subsidieregeling is voortzetting wenselijk. De dekking vindt plaats in ambitie 4, doel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat, uit reeds aanwezig budget.

Omdat toekenningen zullen plaatsvinden in november of december 2024, vindt de uitvoering door de partners plaats daarna, in 2025 of 2026. Het budget is daarom in 2025 en 2026 geplaatst, terwijl het plafond het jaar 2024 betreft.

De maatschappelijke baten komen tot uiting bij beleidsprestatie 4-1-1 Innovatie economie.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument. Gevraagd wordt aan provinciale staten om het plafond vast te stellen op een bedrag van € 2.500.000 en deze op te nemen in de begroting.

Voor 1.6.64 Subsidieregeling cofinanciering EFRO Zuid- Holland (Interreg) het plafond van € 1.550.000 te verhogen met € 800.000 naar € 2.350.000 tot en met het jaar 2025 (beleidsdoel 4-1)

Met de cofinanciering Interreg 2022-2027 Zuid-Holland probeert de provincie om bedrijven, overheden en kennisinstellingen in Zuid-Holland te stimuleren om gebruik te maken van de Europese Interreg programma's. De Interreg programma's subsidiëren interregionale en innovatieve samenwerkingsprojecten. Het budget voor Cofinanciering EFRO Zuid-Holland (Interreg) wordt ingezet om 15% van de subsidiabele kosten van Zuid-Hollandse partners binnen een Interreg-project te subsidiëren. Hiermee verlagen we de drempel voor Zuid-Hollandse partners om gebruik te maken van Europese subsidieprogramma's zoals Interreg. Onze cofinanciering wordt alleen ingezet als het desbetreffende consortium uit één of meerdere Zuid-Hollandse partners bestaat én het project een bijdrage levert aan de beleidsdoelstellingen van de Provincie Zuid-Holland. Vanwege de faciliterende en adviserende rol die de provincie Zuid-Holland heeft binnen de verschillende Interreg programma's, kunnen wij een redelijke inschatting maken van de verwachte aanvragen voor de cofinancieringsregeling. Sinds de openstelling is er voor € 1,3 mln. aangevraagd en verleend van de in totaal beschikbare € 1,55 mln. Hiermee is een totale investering van bijna € 10 mln. gerealiseerd, waarvan ruim € 5 mln. aan Europese middelen. Om het stimulerende effect van de regeling te behouden voor de openstellingen in 2024 en 2025 verwachten wij € 800.000 nodig te hebben. Wij verwachten dat de programma's na deze openstellingen hun budget voor 90-100% hebben besteed. Dekking vindt plaats via reeds aanwezig budget in beleidsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat.

De maatschappelijke baten komen tot uiting bij: beleidsprestatie 4-1-1 Innovatie economie. De subsidie draagt bij aan interregionale samenwerking in Europa.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument. Het beoogd doel is maatschappelijk. Dan is subsidie van toepassing.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om het plafond vast te stellen op een bedrag van € 2.350.000 en deze op te nemen in de begroting.

Voor 1.6.85 Subsidieregeling regionale netwerken voor innovatie Zuid-Holland het plafond van € 1.000.000 te verhogen met € 500.000 naar € 1.500.000 (beleidsdoel 4-1)

Innovatieve netwerken zijn een belangrijke schakel in het Zuid-Hollandse innovatie-ecosysteem. Met de Subsidieregeling regionale netwerken voor innovatie Zuid-Holland wil de provincie het organiserend vermogen van deze innovatieve economische clusters en hun onderlinge verbondenheid versterken, teneinde

- de innovatiekracht van het innovatie-ecosysteem te vergroten,
- kennisdisseminatie en – valorisatie te stimuleren,
- samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijven te versterken en
- kennis voor de provinciale opgaves te ontsluiten en centreren.

Het budget wordt bij Voorjaarsnota 2024 verhoogd van 1 mln. naar 1,5 mln. De dekking vindt plaats in ambitie 4, doel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat , uit reeds aanwezig budget (herprioritering).

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 4-1-1 Innovatie economie.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om het plafond vast te stellen op een bedrag van € 1.500.000 en deze op te nemen in de begroting.

Voor 1.6.113 Subsidieregeling cofinanciering EFRO 2022-2027 Zuid-Holland een plafond van € 5.000.000 tot (beleidsdoel 4-1)

Op 26 oktober 2021 stelden Gedeputeerde Staten het Programma EFRO West-Nederland 2021-2027 vast, ook bekend onder de naam Kansen voor West 3. Kansen voor West is het samenwerkingsverband tussen de vier Randstedelijke provincies (Noord- en Zuid-Holland, Utrecht en Flevoland) en de vier grote steden Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht (P4G4) dat uitvoering geeft aan het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) voor landsdeel West. Doel is om de regionale economie in de Randstad een duurzame en innovatieve impuls te geven. Dit gebeurt door het verstrekken van subsidies aan het bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden in de regio. Binnen de gedeelde kaders van het programma heeft de provincie

Zuid-Holland zeggenschap over een vastgesteld deel van het budget, waarvoor het onder de prioriteiten innovatie en klimaat openstellingen kan doen. In totaal komt er voor de provincie Zuid-Holland € 41,2 mln. aan EFRO-middelen beschikbaar voor de periode 2021-2027. In samenspraak met de Europese Commissie en de programmapartners is afgesproken om 70% van de middelen in te zetten op de prioriteit innovatie en 30% op de prioriteit klimaat. Dit bedrag wordt aangevuld met € 9,0 mln. aan rijks cofinanciering, waarvan GS eerder hebben besloten om dit naar rato over de twee prioriteiten te verdelen.

De provincie zet met Kansen voor West III in op drie inhoudelijke thema's:

- Innovatie
- Verduurzaming van het Haven Industrieel Complex (industrie)
- Verduurzaming van de gebouwde omgeving (energie)

Voor elk van deze drie thema's is voor de jaren 2024 en 2025 een programmering uitgewerkt waarin de provinciale inzet van de beschikbare EFRO-middelen evenals de (mogelijke) inzet van provinciale cofinanciering wordt toegelicht. Voor 2024 en 2025 wordt voor de beleidsthema's Innovatie en Verduurzaming van het HIC de cofinanciering van openstellingen met provinciale middelen voorzien. Via de VJN 2024 wordt daarom aan Provinciale Staten gevraagd een subsidieplafond van € 5.000.000 vast te stellen voor de cofinanciering EFRO 2022-2027 Zuid-Holland. Het subsidieplafond wordt gedekt uit ambitie 4, waarvan € 2.000.000 uit beleidsprestatie 4-1-1 en € 3.000.000 uit beleidsprestatie 4-1-3.

De maatschappelijke baten op het beleidsthema Innovatie zijn verwoord in de beleidsprestatie 4-1-1 Innovatie economie. Dit draagt bij aan de beoogde stimulans voor de regio op gebied van innovatieve investeringen in het bedrijfsleven in samenwerking met kenniscentra en overheden.

De maatschappelijke baten op het beleidsthema Verduurzaming HIC zijn verwoord in de beleidsprestatie 4-1-3 Transitie van het havenindustriële complex. Het doel van het gemaakte beleid is het toekomstbestendig maken van het HIC in Rotterdam, zodat ook in de toekomst deze van grote betekenis is voor de regionale en nationale werkgelegenheid. Het verduurzamen van het HIC is essentieel voor de toekomst van het HIC. Door de schaal van het Haven Industrieel Complex in de Zuid-Hollandse en Nederlandse economie vormt is het HIC een onmisbare schakel in de transitie naar een nieuwe, duurzame economie en het halen van de nationale klimaatdoelen. Door inzet van ons wettelijk instrumentarium en investeringen in infrastructuur en milieu proberen we een aantrekkelijk vestigingsklimaat te creëren, dat een stimulans vormt voor private partijen om te investeren in verduurzaming.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument. De cofinanciering is gelieerd aan de EFRO-subsidieregeling van de EU. Er is daarom geen andere optie dan het subsidie-instrument.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om het plafond vast te stellen op een bedrag van € 5.000.000 en deze op te nemen in de begroting.

Voor 1.6.47 Subsidieregeling planvorming Bedrijventerreinen Zuid Holland 2017 het plafond van € 500.000 te verlagen met € 500.000 naar een bedrag van € 0 (beleidsdoel 4-1)

Met de subsidieregeling planvorming bedrijventerreinen draagt de provincie bij aan het behalen van de doelstellingen die verwoord zijn in de "Bedrijventerreinenstrategie Zuid-Holland 2020" die op 1 september 2020 door GS is vastgesteld en op 30 september 2020 in de Statencommissie RWE is besproken. Doel van de regeling is het verhogen van de organisatiegraad op bedrijventerreinen en het ondersteunen van collectieve initiatieven op de bedrijventerreinen, om daarmee de kwaliteit van bedrijventerreinen te verhogen en te behouden. En zo bij te dragen aan een aantrekkelijke woon- en werkomgeving. Voor het jaar 2024 was de openstelling bij Begroting 2024 aangevraagd en verkregen. De openstelling was echter gebaseerd op de subsidieregeling 'planvorming Bedrijventerreinen 2017' die inmiddels is herzien, dit is verwoord in de subsidieregeling 'planvorming Bedrijventerreinen 2024'. Bij Voorjaarsnota 2024 wordt daarom het plafond gebaseerd op de vervallen regeling op nihil gesteld (was € 500.000). Tevens wordt een plafond 2024 aangevraagd van € 500.000 gebaseerd op de nieuwe regeling 2024. Dekking voor deze subsidieregeling vindt plaats via reeds aanwezig budget in begrotingsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat.

De maatschappelijke baten komen tot uiting bij beleidsprestatie 4-1-6 Toekomstbestendige ruimte voor ondernemen.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument. Gevraagd wordt aan provinciale staten om het plafond vast te stellen op een bedrag van € 0 en deze op te nemen in de begroting.

Voor 1.6.124 Subsidieregeling planvorming Bedrijventerreinen Zuid Holland 2024 een plafond van € 500.000 (beleidsdoel 4-1)

Met de subsidieregeling planvorming bedrijventerreinen draagt de provincie bij aan het behalen van de doelstellingen die verwoord zijn in de "Bedrijventerreinenstrategie Zuid-Holland 2020" die op 1 september 2020 door GS is vastgesteld en op 30 september 2020 in de Statencommissie RWE is besproken. Doel van de regeling is het verhogen van de organisatiegraad op bedrijventerreinen en het ondersteunen van collectieve initiatieven op de bedrijventerreinen, om daarmee de kwaliteit van bedrijventerreinen te verhogen en te behouden. En zo bij te dragen aan een aantrekkelijke woon- en werkomgeving. Voor het jaar 2024 was de openstelling bij Begroting 2024 aangevraagd en verkregen. De openstelling was echter gebaseerd op de subsidieregeling 'planvorming Bedrijventerreinen 2017' die inmiddels is herzien, dit is verwoord in de subsidieregeling 'planvorming Bedrijventerreinen 2024'. Bij Voorjaarsnota 2024 wordt daarom het plafond gebaseerd op de vervallen regeling op nihil gesteld (was € 500.000). Tevens wordt een plafond 2024 aangevraagd van € 500.000 gebaseerd op de nieuwe regeling 2024. Dekking voor deze subsidieregeling vindt plaats via reeds aanwezig budget in begrotingsdoel 4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat.

De maatschappelijke baten komen tot uiting bij beleidsprestatie 4-1-6 Toekomstbestendige ruimte voor ondernemen.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument. Gevraagd wordt aan provinciale staten om het plafond vast te stellen op een bedrag van € 500.000 en deze op te nemen in de begroting.

Voor 1.6.92 Subsidieregeling publieksbereik archeologie Zuid-Holland 2020 een plafond van € 200.000 (beleidsdoel 4-2)

De subsidieregeling publieksbereik archeologie voorziet in een steeds belangrijkere maatschappelijke behoefte en is conform het Coalitieakkoord 2023-2027 Krachtig Zuid-Holland, waarin staat vermeldt dat de provincie zich inzet om de archeologische waarden in onze provincie te beschermen, te benutten en te beleven. Zo blijft de provincie zich inzetten voor het vergroten van het draagvlak voor de archeologie onder de inwoners van Zuid-Holland. Dekking wordt gevonden in beleidsdoel 4-2 Erfgoed en cultuur.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 4-2-4 Archeologie beschermen en zichtbaar. Dit draagt bij aan archeologische activiteiten gericht op het bereiken en betrekken van burgers bij de archeologie met het doel een beter beleefbaar en benut archeologisch erfgoed in Zuid-Holland.

Er zijn alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Met subsidie nodigen we initiatieven uit een bijdrage te leveren aan het beter beleefbaar en benut archeologisch erfgoed in Zuid-Holland. Hiermee kunnen ook tot nu toe onbekende initiatieven in beeld komen. Daarom is subsidie een beter instrument dan opdrachtverstrekking

Gevraagd wordt aan provinciale staten om het plafond vast te stellen op een bedrag van € 200.000 en deze op te nemen in de begroting.

Ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland

Begrotingssubsidies 2024 in vergelijking met 2023 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
5.1	Faunabeheer eenheid Zuid-Holland	800.000	800.000			800.000
5.1	Stichting Natuurmonumenten t.b.v. het gebied Meijegraslanden				300.000	300.000
5.1	Nationaal Park Hollandse Duinen t.b.v. uitvoering samenwerkingsovereenkomst	121.000		121.000		121.000
5.1	Gebiedscoöperatie Buitenland van Rhoon t.b.v. realisatie en beheer	3.500.000	1.600.000	700.000		2.300.000
5.1	Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland t.b.v. ontwikkelen verdienmodel				80.000	80.000
5.1	Agrarische Natuurvereniging Vockestaert t.b.v. Weidevogelcompensatie N223 Duurzaam Veilig Fase 3B	51.519				
5.1	Louis Bolk instituut t.b.v. Kieviten en bouwland	800.000				
5.1	Vereniging Natuurmonumenten t.b.v. peilscheidingen Nieuwkoopse plassen-Meijegraslanden			185.489		185.489
5.1	Agrarisch Collectief Alblasserwaard-Vijfheerenlanden t.b.v. Biodiverse sloot en rand Alblasserwaard-Vijfheerenlanden	363.000				
5.1	gemeente Krimpenerwaard t.b.v. Project Proeftuin Krimpenerwaard	1.000.000				
5.1	Hoogheemraadschap van Rijnland t.b.v. project natuurvriendelijke watergangen	450.000				
5.1	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard t.b.v. project klei op veen	1.000.000				
5.1	Recreatieschap Voorne-Putten t.b.v. project bos en bomen Voorne Putten	800.000				
5.1	Huisman Vastgoed B.V. t.b.v. realisatie 5MW walstroominstallatie	1.900.000				
5.1	Natuur- en recreatieschap Voorne-Putten-Rozenburg t.b.v. bosuitbreiding in recreatiegebied de Uitwaayer				500.000	500.000
5.2	Coöperatie Hoeve Biesland BA t.b.v. Boeren voor Natuur	120.000		60.000		60.000
5.2	Stichting Wij.land t.b.v. Lerend Innovatienetwerk Veenweiden 2024-2025				150.000	150.000
5.2	Gemeente Woerden t.b.v. bestuurlijk kennisevent VNG Congres				50.000	50.000
5.2	Stichting Landschap Noord-Holland t.b.v. project Proefveld Wilgen in Business				50.000	50.000
5.2	Veenweide Innovatie Centrum t.b.v. Projecten KIEM en JUMP				310.142	310.142
5.2	Veenweide Innovatie Centrum t.b.v. project Boeren bij Hoogwater	629.919				
5.2	Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden t.b.v. Project IBP Boer aan het Roer	40.000				

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
5.2	LTO Noord t.b.v. Boeren met Toekomst in polder Aarlanderveen	137.725				
5.2	Nationaal Kenniscentrum Bodemdaling en Fundering	96.400				
5.3	Gemeente Westland t.b.v. toezicht en beheer Zandmotor	100.000	100.000	18.912		118.912
5.3	stichting Nieuw-Holland t.b.v. Zuid-Hollands kunst initiatief verkenningfase	100.000				
5.3	Coöperatie Nature Water U.A. t.b.v. Project Coastar Waterbank Westland locatie Hooghe Beer	300.000				
5.3	Stichting Wageningen Research (WUR) t.b.v. realisatie van de KRW-doelen	25.000				
Totaal		12.334.563	2.500.000	1.085.401	1.440.142	5.025.543

Toelichting begrotingssubsidies

De begrotingssubsidie aan Stichting Natuurmonumenten t.b.v. het gebied Meijgraslanden voor een bedrag van € 300.000 (beleidsdoel 5-1)

De subsidie wordt gebruikt voor het realiseren van het Natuur Netwerk Nederland (NNN) in de Meijgraslanden onderdeel Natura 2000 gebied Nieuwkoopse Plassen in de Haeck. Er is reeds sinds augustus 2022 sprake van een begrotingssubsidie voor dit project. Deze is helaas niet toereikend gebleken. Voorliggende creëert een nieuw plafond voor 2024. Het bedrag voor de reeds in 2022 verstrekte begrotingssubsidie (van totaal €1,9 mln.) bestaat niet meer want daar is destijds al een beschikking voor afgegeven. Het nieuwe bedrag is nodig omdat de kosten voor het project hoger liggen dan eerder in de begroting was opgenomen Door onvoorziene omstandigheden (o.a. slechte weersomstandigheden, ontwerpwijzigingen, langere uitvoeringsduur) blijken de kosten voor de voorbereiding (vergunningen, engineering), de uitvoering (extra grondwerk, vervangen brug) en de uitvoeringsbegeleiding (Directievoering en Toezicht hoger dan vooraf was voorzien. De dekking van de extra kosten is afkomstig vanuit de middelen die reeds voor de voltooiing van het NNN zijn gereserveerd.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 5.1.1 Nieuwe natuur realiseren. Het project draagt bij aan het voltooien van het Natuur Netwerk Nederland (NNN) en het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000 gebied Nieuwkoopse Plassen & de Haeck.

Nee, er zijn geen alternatieven overwogen. Dit komt omdat Natuurmonumenten eigenaar is van de grond waar desbetreffende maatregelen plaatsvinden. Provincie wordt géén eigenaar van het geleverde product (ingerichte natuur) en kan er na inrichting niet over beschikken. Opdrachtverstrekking is derhalve geen gepast instrument. Om die reden is er al vanaf 2022 sprake van een begrotingssubsidie voor dit project.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 300.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland t.b.v. ontwikkelen verdienmodel voor een bedrag van € 80.000 (beleidsdoel 5-1)

De Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland (NMZH) komt op voor een duurzame samenleving in de provincie Zuid-Holland. Als onafhankelijke belangbehartiger volgen zij kritisch de bredere natuur- en milieugenda en geven zij een gezicht en een stem aan natuur- en milieubelangen. Dit doen zij samen met lokale en regionale organisaties. Zo werken zij samen aan een mooi en duurzaam Zuid-Holland. Sinds het beëindigen van de provinciale boekjaarsubsidie in 2015 is de NMZH er niet meer in geslaagd de basistaak, de netwerkondersteuning van het Zuid-Hollandse natuur- en milieunetwerk, structureel te financieren. In 2022 is in GS besloten dat de provincie Zuid-Holland bereid is om de NMZH te ondersteunen bij het verder ontwikkelen van een nieuw

verdienmodel voor de toekomstige financiering van de netwerk-ondersteuning. Hiervoor is eerder een subsidie toegekend. Als gevolg van vertraging in de verlening aan de kant van de provincie is bij NMZH een gat in de financiën ontstaan. Dit tekort wordt met deze subsidie gedekt. Dit geeft NMZH de gelegenheid om te innoveren en zo de maatschappelijke doelstelling als onbezoldigde belangenbehartiger van natuur en milieu effectief en structureel uit te kunnen blijven voeren.

De subsidie wordt gedekt uit bestaande budgetten in beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 5-1-1 Nieuwe natuur realiseren. Dit draagt bij aan een gezonde natuur en milieu in Zuid-Holland.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn, aangezien het betreffende bedrag geen tegenprestatie vormt voor een geleverde dienst, maar een bijdrage ter stimulering van de ontwikkeling van een nieuw verdienmodel.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 80.000 en deze op te nemen in de begroting

De begrotingssubsidie aan Natuur- en recreatieschap Voorne-Putten- Rozenburg t.b.v. bosuitbreiding in recreatiegebied de Uitwaayer voor een bedrag van € 500.000 (beleidsdoel 5-1)

In het Bos- en Bomenbeleid Zuid-Holland is de ambitie vastgelegd om te komen tot uitbreiding van bomen en bos en zo de natuur te versterken in onze drukbevolkte provincie.

Met deze subsidie wordt hier invulling aan gegeven door 27 hectare extra bos aan te leggen in het recreatiegebied de Uitwaayer op Voorne Putten. Door de bosuitbreiding ontstaat:

- verhoging van de biodiversiteit doordat het habitat voor plant- en diersoorten wordt vergroot en geoptimaliseerd door gemengd bos en het toevoegen van geleidelijke overgangen van bos, naar grasland en water (bosranden met zones van struiken en ruigtekruiden);
- vergroten van de recreatieve opvangcapaciteit door uitbreiding van bossen (dit verminderd op termijn ook de recreatiedruk op (stikstofgevoelige) natuurgebieden;
- CO2 opslag in bomen en bosbodem.

Het project wordt gefinancierd uit de begrotingspost 005685 - Uitvoeringsprogramma Bos en Bomen. Dit budget is beschikbaar gesteld naar aanleiding van de Motie de Spade de grond in.

Bij het toekennen van de begrotingssubsidie wordt de aanvraag beoordeeld op de volgende aspecten:

- Minimaal 27 ha bosuitbreiding (qua kostenraming is gerekend met 60 % van € 30.000 uitvoeringskosten per ha)
- Ecologische, landschappelijke en recreatieve onderbouwing van de voorgenomen ontwikkeling
- Mogelijkheden benutten voor spontane bosontwikkeling (is deels al aanwezig in het terrein).

De subsidie is bedoeld voor bosuitbreiding. Het is niet toegestaan om de locatie in te zetten voor boscompensatie voor bomen die elders zijn gekapt. De subsidie wordt gedekt uit bestaand budget in beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 5-1-1 Nieuwe natuur realiseren. Dit betreft een uitwerking van het Bos en Bomenbeleid Zuid-Holland (bosuitbreiding buiten NNN gebieden) , bosuitbreiding is ook opgenomen als doelstelling binnen het ZH-PLG. Met specifiek deze begrotingssubsidie investeren we in recreatiegebieden. Dit draagt bij aan het verbeteren van openbaar toegankelijke groengebieden.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn, aangezien het betreffende bedrag geen tegenpresentatie vormt voor een geleverde dienst, maar een bijdrage ter stimulering van het verbeteren van openbaar toegankelijke groengebieden.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 500.000 en deze op te nemen in de begroting

De begrotingssubsidie aan Stichting Wij.land t.b.v. Lerend Innovatienetwerk Veenweiden 2024-2025 voor een bedrag van € 150.000 (beleidsdoel 5-2)

Stichting Wij.land werkt sinds enige jaren samen met de provincie Zuid-Holland om boeren te inspireren en te begeleiden in hun stappen op weg naar natuurinclusieve landbouw in het veenweidegebied. Met het lerend

Innovatienetwerk Veenweiden Zuid-Holland dragen we bij aan de ZHPLG doelen door boeren op weg te helpen en te coachen naar natuurinclusieve maatregelen die tot integraal doelbereik leiden. De dekking wordt gevonden in de bestaande budgetten voor landbouwbeleid in beleidsdoel 5-2 Transitie landbouw.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 5.2.1 Toekomstbestendige en natuurinclusieve landbouw. Dit draagt bij aan perspectief voor boeren die grondgebonden en meer natuurinclusief willen werken

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn, aangezien het betreffende bedrag geen tegenprestatie vormt voor een geleverde dienst.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 150.000 en deze op te nemen in de begroting

De begrotingssubsidie aan Gemeente Woerden t.b.v. bestuurlijk kennisevent VNG Congres voor een bedrag van € 50.000 (beleidsdoel 5-2)

De netwerksamenwerking Alphen aan den Rijn, Gouda en Woerden werkt al sinds 2014 samen in de regio. Gezamenlijk zetten zij zich in voor het versterken van de positie van het Groene Hart als onderdeel van de Randstad, en het verbeteren van de economische positie van het gebied. Dit doen zij in samenwerking met de Groene Hart gemeenten en met het bedrijfsleven, onderwijs en provincies. Uit deze samenwerking is ook de Regio Deal bodemdaling Groene Hart ontstaan.

De gemeenten Alphen aan den Rijn, Gouda en Woerden organiseren op 25 en 26 juni 2024 het VNG Jaarcongres om het Groene Hart prominent op de kaart te zetten. Onderdeel van het congres zijn excursies door het hele Groene Hart. Bezoekers maken hier niet alleen kennis met het landschap en de wereldberoemde streekproducten maar ook met de aanpak op grote vraagstukken zoals bodemdaling en de toekomst van de landbouw. Vanuit de Regio Deal bodemdaling Groene Hart wordt een bijdrage gegeven om de opgedane kennis over bodemdaling op deze wijze ook bekend te maken bij bestuurders uit andere gebieden in Nederland die ook met deze problematiek te maken hebben (of krijgen). Dekking wordt gevonden uit bestaande budgetten in beleidsdoel 5.2 Transitie landbouw.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 5-2-1 Toekomstbestendige en natuurinclusieve landbouw. Dit draagt bij aan het delen van kennis over bodemdaling en handelingsperspectief.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument. Met subsidie leveren de gezamenlijke overheden namelijk een bijdrage aan het delen van kennis over bodemdaling

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 50.000 en deze op te nemen in de begroting

De begrotingssubsidie aan Stichting Landschap Noord-Holland t.b.v. project Proefveld Wilgen in Business voor een bedrag van € 50.000 (beleidsdoel 5-2)

Met het oog op klimaatdoelstellingen, met name het tegengaan van bodemdaling om CO₂-emissies te verminderen, wordt gekeken naar het verhogen van de waterstanden in ons veenweidegebied. Dit vraagt om alternatieven voor gras en alternatieve verdienmodellen voor de aanwezige melkveehouders. Er wordt al veel onderzoek gedaan naar natte teelten voor biobased bouwen. Een van die natte teelten is Wilgen: een oer-Hollandse, robuuste kandidaat. De Stichting Landschap Noord-Holland heeft geconstateerd dat er een wens/behoefte is om de teelt van wilgen in (nat) veen nader te onderzoeken en heeft daarop het project Wilgen in Business geïnitieerd. Dit project betreft de realisatie van het proefveld Wilgen. Het proefveld wordt aangelegd op het Kennis Transfer Centrum (KTC) Zegveld. Men gaat onderzoeken of het mogelijk is een volledige en grootschalige keten - van teelt tot toepassing - van wilgenteelt in het veenweidegebied op gang te krijgen. Voor meer vitaliteit, duurzaamheid en wellicht als alternatief verdienmodel voor nu nog melkveehouders. Men wil onder andere onderzoeken welk soort wilg het best op nat veen gedijt? En welke van deze soort het best inzetbaar is – met de kennis van nu – als biobased bouwfundament? Tevens vindt er aansluiting bij het onderzoek van de Veenweiden Innovatie Programma Nederland (VIPNL) Natte teelten in waterrijk veen met een gedeelde onderzoeksvraag rondom de effecten op bodem, water en biodiversiteit en de reductie van emissies van methaan, CO₂ en lachgas. Met dit project wordt er geen dienst aan de provincie Zuid-Holland geleverd. De

resultaten zijn niet enkel voor ons. Betrokken en mogelijk geïnteresseerde ketenpartners (waaronder (regionale) overheid, kennisinstellingen en bedrijfsleven) worden geïnformeerd over het project: via de nieuwsbrief en website van VIPNL en de betrokken projectpartners. Dekking wordt gevonden uit bestaande budgetten in beleidsdoel 5-2 Transitie landbouw.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 5-2-1 Toekomstbestendige en natuurinclusieve landbouw. Dit project draagt bij aan Klimaatakkoord en NPLG-opgave om emissie broeikasgassen uit veen te reduceren door het ontwikkelen van een nieuwe, innovatieve verdienmodellen voor ander soort grondgebruik.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn, aangezien de aanvrager initiatiefnemer is en de resultaten van dit onderzoek breed worden gedeeld en niet exclusief aan de PZH zullen worden geleverd.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 50.000 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Veenweide Innovatie Centrum t.b.v. Projecten KIEM en JUMP voor een bedrag van € 310.142 (beleidsdoel 5-2)

Er komen grote opgaven op het veenweidegebied af: water, klimaat en natuur vragen een aanpassing van het huidige grondgebruik. Daarmee ontstaat een grote behoefte aan en is er tevens onvoldoende zicht op langetermijnperspectieven voor ondernemers (lees: boeren) in het landelijke veengebied, waarbij rekening is gehouden met deze veranderende omstandigheden en die ook leiden tot een economisch rendabele en duurzame landbouw. Een van de belangrijkste redenen voor dat tekort aan langetermijnperspectieven heeft te maken met een reeks aan beperkingen (juridisch, sociaal, financieel, etc.) die ontwikkelingen blokkeren. Om dit te doorbreken wordt innovatief onderzoek naar deze economisch rendabele en duurzame landbouw gedaan. Project KIEM (onderzoeksprogramma). Met behulp van de backcasting methodiek gaat het Veenweiden Innovatiecentrum (VIC) werken aan die langetermijnperspectieven voor ondernemers in het landelijke veengebied. Het innovatieprogramma met de naam JUMP richt zich op het ontwikkelen van integrale bedrijfsconcepten voor over zo'n 10 tot 15 jaar. Maar voordat het mogelijk is te innoveren richting een toekomst, is het cruciaal te weten waar je start. Er zijn dus inzichten nodig over de huidige situatie. Dit is waar het 1e onderdeel , het project KIEM over gaat: 'Welke inzichten zijn nodig om langetermijnperspectieven te ontwikkelen voor ondernemers op het veen?' In dit project KIEM – de ophaal-fase – verzamelt en visualiseert het VIC relevante inzichten om langetermijnperspectieven te kunnen ontwikkelen voor ondernemers op het veen. Het Project KIEM wordt gedekt uit bestaande budgetten in beleidsdoel 5-2 Transitie landbouw. Daarnaast wordt een bijdrage ontvangen van provincies Utrecht, Noord-Holland, Groningen, Overijssel en Fryslân en verschillende waterschappen. Overige financiering komt van LNV en van Europa. De betrokken provincies en waterschappen willen hun bijdrage en inzet met elkaar afstemmen en via de provincie Zuid-Holland laten lopen. Hiervoor worden samenwerkingsovereenkomsten afgesloten,

Na afsluiting van het project KIEM kan worden bekeken of er voldoende basis is om het project JUMP te starten. Hiervoor is dan weer aparte financiering nodig.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 5-2-1 Toekomstbestendige en natuurinclusieve landbouw. Dit project draagt bij aan Klimaatakkoord en NPLG-opgave om emissie broeikasgassen uit veen te reduceren door het ontwikkelen langetermijnperspectieven voor ondernemers (lees: boeren) in het landelijke veengebied, waarbij natuur en een klimaatbestendig bodem- en watersysteem samengaan met een economisch rendabele en duurzame landbouw.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument omdat subsidieverlening conform afspraak met de overige partners is en passend is bij de omschrijving van de rol van kasbeheerder van dit project. Het betreft een bijdrage aan een onderzoeksprogramma de provincie krijgt fysiek niets geleverd.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 310.142 en deze op te nemen in de begroting

Boekjaar- en projectsubsidies 2024 in vergelijking met 2023 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
5.1	1.6.21	Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap 2013 (SKNL)	46.596.000		13.500.000	9.711.200	23.211.200
5.1	1.6.68	Subsidieregeling Natuur en Landschapsbeheer Zuid-Holland 2016	107.792.000		29.190.000		29.190.000
5.1	1.6.119	Subsidieregeling natuurmaatregelen Zuid-Holland 2023-2025	7.670.000				7.670.000
5.1	1.6.122	Subsidieregeling verplaatsing en beëindiging veehouderij Zuid-Holland 2023	1.000.000				
5.1, 5.2 en 7.3	1.6.76	Subsidieregeling Groen Zuid-Holland 2016	13.745.000		5.215.000	13.347.024	18.562.024
5.2		Regeling Europese landbouw subsidies Zuid-Holland	21.000.000		23.000.000	3.500.000	26.500.000
Totaal			197.803.000	0	70.905.000	26.558.224	105.133.224

Toelichting boekjaar- en projectsubsidies

Voor 1.6.21 Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap Zuid-Holland 2013 het plafond van € 13.500.000 te verhogen met € 9.711.200 naar € 23.211.200 (beleidsdoel 5-1)

Voor het behoud van de biodiversiteit in Zuid-Holland werkt de provincie Zuid-Holland aan de realisatie en behoud van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Voor het realiseren van natuur middels zelfrealisatie door eigenaren van agrarische grond bestaat de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap Zuid-Holland 2013. De zogenaamde zelfrealisator krijgt dan een subsidie voor de waardedaling van de grond als gevolg van de functieverandering naar natuur en voor de inrichtingsmaatregelen. Ook kunnen maatregelen ter bevordering van de natuurkwaliteit in bestaande natuurgebieden via deze subsidieregeling gefinancierd worden, waaronder maatregelen in kader van het Uitvoeringsprogramma Natuur. De gevraagde verhoging van het subsidieplafond komt voort uit de verwachting dat er meer subsidie voor de realisatie van nieuwe natuur zal worden aangevraagd. De dekking wordt gevonden in doel 5.1 Gezonde Natuur.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 5-1-1 Nieuwe natuur realiseren. Dit draagt bij aan het behoud en ontwikkeling van natuurgebieden en landschappen waardoor de biodiversiteit niet meer achteruit gaat. Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrumenten. De subsidieregeling is gebaseerd op een landelijke modelregeling die alle provincies gebruiken. Gevraagd wordt aan provinciale staten om het plafond vast te stellen op een bedrag van € 23.211.200 en deze op te nemen in de begroting.

Voor 1.6.76 Subsidieregeling groen Zuid-Holland 2016 het hoofdsubsidieplafond van € 5.215.000 te verhogen met € 13.347.024 naar € 18.562.024 (beleidsdoel 5-1, 5-2 en 7-3)

De provincie heeft, vanuit de specifieke uitkering natuurinclusief isoleren, middelen gekregen voor het versnellen van de isolatieopgave in de gebouwde omgeving door middel van het voorbereiden, opstellen, implementeren en monitoren van soortenmanagementplannen waardoor de bescherming van diersoorten bij de na-isolatie van gebouwen gewaarborgd blijft. In de regeling is een specifiek bedrag opgenomen (€12.347.024,- (2X€ 6.173.512,-)) dat moet worden verstrekt aan gemeenten ter ondersteuning van de totstandkoming van soortenmanagementplannen. Daarnaast heeft de provincie middelen gekregen met deze regeling voor realiseren van alternatieve verblijfplaatsen voor beschermde soorten, vooruitlopend op het Soortenmanagementplan. Een gedeelte van dit budget (€ 1.000.000,-) wordt verstrekt aan gemeenten om hen te helpen bij de compensatieverplichting voor alternatieve verblijfplaatsen die gepaard gaat met het (pre-

)soortenmanagementplan. De regeling is verdeeld in twee tranches, de provincie heeft het eerste deel van de middelen ontvangen. In het voorjaar van 2024 vindt financiële besluitvorming plaats over de middelen voor de tweede tranche. De subsidie wordt opengesteld voor de reeds verkregen middelen uit de eerste tranche. Het plafond wordt daarentegen met het vooruitzicht op de tweede tranche, voor het gehele bedrag opgehoogd.

De subsidie wordt financieel gedekt uit de bestaande exploitatiemiddelen welke in de begroting zijn opgenomen voor faunabeheer in Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 5-1-2 Beschermen en versterken bestaande natuur en soorten. Dit draagt bij aan het samenvoegen van de verschillende opgaven in stedelijk gebied. Met soortenmanagementplannen wordt de isolatieopgave versnelt en voor een extra plus gezorgd op het gebied van biodiversiteit. Daarnaast ontzorgt het inwoners en ondernemers.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn, aangezien het betreffende bedrag geen tegenprestatie vormt voor een geleverde dienst, maar een bijdrage ter stimulering van soortenmanagementplannen en ter ondersteuning van de compensatieverplichting van gemeenten.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om het plafond vast te stellen op een bedrag van € 18.562.024 en deze op te nemen in de begroting.

Voor 1.6.121 Regeling Europese landbouw subsidies Zuid-Holland het hoofdsubsidieplafond van € 23.000.000 te verhogen met € 3.500.000 naar € 26.500.000 (beleidsdoel 5-2)

Met de Regeling Europese Landbouw subsidies Zuid-Holland wordt bijgedragen aan de verduurzaming van de landbouw en verbetering van klimaat, biodiversiteit, bodem, water lucht op landbouwbedrijven en het landelijk gebied in de provincie Zuid-Holland. Met de regeling wordt gebruik gemaakt van Europese Cofinanciering uit het Nationaal Strategisch Plan voor het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB). De bijdrage van de PZH wordt gedekt uit (meerjarige) budgetten welke reeds beschikbaar zijn gesteld in beleidsprestatie 5-2-1

Toekomstbestendige en natuurinclusieve landbouw.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 5-2-1 Toekomstbestendige en natuurinclusieve landbouw. Dit draagt bij aan:

De subsidies die verstrekt gaan worden via de Regeling Europese Landbouwsubsidies Zuid-Holland dragen bij aan de volgende hoofd- en subdoelen van het GLB:

1. Slimme veerkrachtige landbouw
 - a. Realiseren leefbaar landbouwinkomen en voedselzekerheid
 - b. Versterken concurrentie vermogen
 - c. Versterken positie in waardeketen
2. Milieu, biodiversiteit en klimaat
 - d. Tegengaan klimaatverandering en benutten duurzame energie
 - e. Efficiënt beheren van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht
 - f. Beschermen van de biodiversiteit
3. Brede plattelandsontwikkeling
 - g. Stimuleren van jonge landbouwers
 - h. Ontwikkelen van plattelandsgebieden (sociaaleconomisch)
 - i. Stimuleren van maatschappelijke bewustzijn inzake voedsel en gezondheid (onder meer wat betreft veilig, voedzaam en duurzaam voedsel, voedselverspilling en dierenwelzijn).

Bij elk van de negen subdoelen vormen kennis, innovatie en netwerkvorming het horizontale doel.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrumenten Het subsidie instrument is door de EU dwingend voorgeschreven in de Europese regelgeving over het GLB. Het hoofdplafond wordt aangevraagd voor Regeling Europese Landbouwsubsidies Zuid-Holland voor het jaar 2024. Middels deze regeling worden de Europese middelen die bedoeld zijn voor de uitvoering van het NSP van het GLB, aangevuld met provinciale cofinanciering, ingezet voor projectsubsidies. De verordening (EU) 2021/1060 behoort tot het juridisch kader van de Regeling Europese Landbouwsubsidies Zuid-Holland, hierin zijn de financiële regels ten aanzien van het Europese fonds voor de lidstaten voorgeschreven.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om het hoofdplafond vast te stellen op een bedrag van € 26.500.000 en deze op te nemen in de begroting.

Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland

Begrotingssubsidies 2024 in vergelijking met 2023 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
6.1	Gemeente Dordrecht t.b.v. versnellingstafel samenwerkende regio's Alblasserwaard, Drechtsteden, Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee	35.000			100.000	100.000
6.1	Gemeente Nissewaard t.b.v. versnellingstafel Wonen regio Rotterdam	35.000			100.000	100.000
6.1	Gemeente Zoetermeer t.b.v. versnellingstafel wonen Haaglanden	35.000			100.000	100.000
6.1	Regio Midden Holland t.b.v. versnellingstafel Wonen	35.000			100.000	100.000
6.1	Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland t.b.v. versnellingstafel Wonen	35.000			100.000	100.000
6.2	gemeente Delft t.b.v. Gelatinebrug	500.000				
6.2	gemeente Delft t.b.v. fietsecoduct over de A13		2.000.000			2.000.000
6.2	Gemeente Delft t.b.v. recreatieve stad-land verbinding Tanthofdreef – Abtwoudsebos		500.000			500.000
6.2	Gemeente Rotterdam t.b.v. realisatie van duurzame asiel opvangplekken	90.000				
6.2	Gemeente Zoetermeer t.b.v. realisatie van duurzame asiel opvangplekken	90.000				
6.2	Gemeente Zwijndrecht t.b.v. realisatie van duurzame asiel opvangplekken	90.000				
6.2	Regio Holland Rijnland t.b.v. realisatie van duurzame asiel opvangplekken	45.000				
6.2	Regio Midden-Holland t.b.v. realisatie van duurzame asiel opvangplekken	45.000				
Totaal		1.035.000	2.500.000	0	500.000	3.000.000

Toelichting begrotingssubsidie

De begrotingssubsidie aan Gemeente Dordrecht t.b.v. versnellingstafel samenwerkende regio's Alblasserwaard, Drechtsteden, Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee voor een bedrag van € 100.000 (beleidsdoel 6-1)

Op 14 maart 2023 zijn de vijf regionale realisatieagenda's binnen Zuid-Holland ondertekend door gemeenten, de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, woningcorporaties en de provincie. De specifieke uitkering ten behoeve van het opstellen en uitvoeren van woondeals zal nu worden ingezet om de afspraken uit de vijf regionale realisatieagenda's uit te voeren. Zo moeten er bijvoorbeeld versnellingstafels worden opgezet. De versnellingstafels worden door regio's/gemeenten getrokken, waarbij het doel is om woningbouwprojecten te versnellen en thematische knelpunten op te lossen. Partners aan deze tafels prioriteren met elkaar de te bespreken gebied specifieke thema's en kritische succesfactoren. Vanuit de provincie wordt per regionale realisatieagenda een bedrag van € 100.000 beschikbaar gesteld ten behoeve van de organisatie van de versnellingstafels en de uitwerking van de kritische succesfactoren. Deze subsidie is bedoeld voor de gemeente Dordrecht ten behoeve van het uitvoeren van de regionale realisatieagenda Wonen binnen de samenwerkende regio's Alblasserwaard, Drechtsteden, Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee, waaronder de

versnellingstafel(s) Wonen en de uitwerking van de kritische succesfactoren binnen de samenwerkende regio's. De dekking voor de begrotingssubsidie aan de gemeente Dordrecht staat onder beleidsdoel 6-1 Wonen. Dekking komt ten laste van de specifieke uitkering ten behoeve van het opstellen en uitvoeren van woondeals, verkregen van het ministerie voor Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting, van in totaal € 1,1 mln.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 6-1-1 Voldoende betaalbare huisvesting voor iedereen. Dit draagt bij aan het versnellen van woningbouw en het oplossen van kritische succesfactoren rond woningbouwprojecten.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn. Via subsidie ligt de regie meer bij de uitvoerende partij ten aanzien van hoe zij de versnellingstafel organiseren en hoe zij hun proces inrichten. Opdrachtverstrekking leent zich hier niet voor. Het criterium of sprake is van subsidie of inkoop is te vinden in artikel 4:21 Algemene wet bestuursrecht is leidend: Subsidie : de aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten. Er is dus sprake van een subsidie conform artikel 4:21 van de Algemene wet bestuursrecht.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 100.000 en deze op te nemen in de begroting

De begrotingssubsidie aan Gemeente Nissewaard t.b.v. versnellingstafel Wonen regio Rotterdam voor een bedrag van € 100.000 (beleidsdoel 6-1)

Op 14 maart 2023 zijn de vijf regionale realisatieagenda's binnen Zuid-Holland ondertekend door gemeenten, de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, woningcorporaties en de provincie. De specifieke uitkering ten behoeve van het opstellen en uitvoeren van woondeals zal nu worden ingezet om de afspraken uit de vijf regionale realisatieagenda's uit te voeren. Zo moeten er bijvoorbeeld versnellingstafels worden opgezet. De versnellingstafels worden door regio's/gemeenten getrokken, waarbij het doel is om woningbouwprojecten te versnellen en thematische knelpunten op te lossen. Partners aan deze tafels prioriteren met elkaar de te bespreken gebied specifieke thema's en kritische succesfactoren. Vanuit de provincie wordt per regionale realisatieagenda een bedrag van € 100.000 beschikbaar gesteld ten behoeve van de organisatie van de versnellingstafels en de uitwerking van de kritische succesfactoren. Deze subsidie is bedoeld voor de gemeente Nissewaard ten behoeve van het uitvoeren van de regionale realisatieagenda Wonen regio Rotterdam, waaronder de versnellingstafel(s) Wonen en de uitwerking van de kritische succesfactoren binnen de regio Rotterdam. De dekking voor de begrotingssubsidie aan de gemeente Nissewaard staat onder beleidsdoel 6-1 Wonen. Dekking komt ten laste van de specifieke uitkering ten behoeve van het opstellen en uitvoeren van woondeals, verkregen van het ministerie voor Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting, van in totaal € 1,1 mln. De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 6-1-1 Voldoende betaalbare huisvesting voor iedereen. Dit draagt bij aan het versnellen van woningbouw en het oplossen van kritische succesfactoren rond woningbouwprojecten.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn. Via subsidie ligt de regie meer bij de uitvoerende partij ten aanzien van hoe zij de versnellingstafel organiseren en hoe zij hun proces inrichten. Opdrachtverstrekking leent zich hier niet voor. Het criterium of sprake is van subsidie of inkoop is te vinden in artikel 4 :21 Algemene wet bestuursrecht is leidend: Subsidie : de aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten. Er is dus sprake van een subsidie conform artikel 4:21 van de Algemene wet bestuursrecht.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 100.000 en deze op te nemen in de begroting

De begrotingssubsidie aan Gemeente Zoetermeer t.b.v. versnellingstafel wonen Haaglanden voor een bedrag van € 100.000 (beleidsdoel 6-1)

Op 14 maart 2023 zijn de vijf regionale realisatieagenda's binnen Zuid-Holland ondertekend door gemeenten, de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, woningcorporaties en de provincie. De specifieke

uitkering ten behoeve van het opstellen en uitvoeren van woondeals zal nu worden ingezet om de afspraken uit de vijf regionale realisatieagenda's uit te voeren. Zo moeten er bijvoorbeeld versnellingstafels worden opgezet. De versnellingstafels worden door regio's/gemeenten getrokken, waarbij het doel is om woningbouwprojecten te versnellen en thematische knelpunten op te lossen. Partners aan deze tafels prioriteren met elkaar de te bespreken gebied specifieke thema's en kritische succesfactoren. Vanuit de provincie wordt per regionale realisatieagenda een bedrag van € 100.000 beschikbaar gesteld ten behoeve van de organisatie van de versnellingstafels en de uitwerking van de kritische succesfactoren. Deze subsidie is bedoeld voor de gemeente Zoetermeer ten behoeve van het uitvoeren van de regionale realisatieagenda Wonen Haaglanden, waaronder de versnellingstafel(s) Wonen en de uitwerking van de kritische succesfactoren binnen de regio Haaglanden. De dekking voor de begrotingssubsidie aan de gemeente Zoetermeer staat onder beleidsdoel 6-1 Wonen. Dekking komt ten laste van de specifieke uitkering ten behoeve van het opstellen en uitvoeren van woondeals, verkregen van het ministerie voor Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting, van in totaal € 1,1 mln.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 6.1.1 Voldoende betaalbare huisvesting voor iedereen. Dit draagt bij aan het versnellen van woningbouw en het oplossen van kritische succesfactoren rond woningbouwprojecten.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn. Via subsidie ligt de regie meer bij de uitvoerende partij ten aanzien van hoe zij de versnellingstafel organiseren en hoe zij hun proces inrichten. Opdrachtverstrekking leent zich hier niet voor. Het criterium of sprake is van subsidie of inkoop is te vinden in artikel 4:21 Algemene wet bestuursrecht is leidend: Subsidie : de aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten. Er is dus sprake van een subsidie conform artikel 4:21 van de Algemene wet bestuursrecht.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 100.000 en deze op te nemen in de begroting

De begrotingssubsidie aan Regio Midden Holland t.b.v. versnellingstafel Wonen voor een bedrag van € 100.000 (beleidsdoel 6-1)

Op 14 maart 2023 zijn de vijf regionale realisatieagenda's binnen Zuid-Holland ondertekend door gemeenten, de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, woningcorporaties en de provincie. De specifieke uitkering ten behoeve van het opstellen en uitvoeren van woondeals zal nu worden ingezet om de afspraken uit de vijf regionale realisatieagenda's uit te voeren. Zo moeten er bijvoorbeeld versnellingstafels worden opgezet. De versnellingstafels worden door regio's/gemeenten getrokken, waarbij het doel is om woningbouwprojecten te versnellen en thematische knelpunten op te lossen. Partners aan deze tafels prioriteren met elkaar de te bespreken gebied specifieke thema's en kritische succesfactoren. Vanuit de provincie wordt per regionale realisatieagenda een bedrag van € 100.000 beschikbaar gesteld ten behoeve van de organisatie van de versnellingstafels en de uitwerking van de kritische succesfactoren. Deze subsidie is bedoeld voor de Regio Midden-Holland ten behoeve van het uitvoeren van de regionale realisatieagenda Wonen Midden-Holland, waaronder de versnellingstafel(s) Wonen en de uitwerking van de kritische succesfactoren binnen de regio Midden-Holland. De dekking voor de begrotingssubsidie aan de Regio Midden-Holland staat onder beleidsdoel 6-1 Wonen. Dekking komt ten laste van de specifieke uitkering ten behoeve van het opstellen en uitvoeren van woondeals, verkregen van het ministerie voor Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting, van in totaal € 1,1 mln. De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 6.1.1 Voldoende betaalbare huisvesting voor iedereen. Dit draagt bij aan het versnellen van woningbouw en het oplossen van kritische succesfactoren rond woningbouwprojecten.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn. Via subsidie ligt de regie meer bij de uitvoerende partij ten aanzien van hoe zij de versnellingstafel organiseren en hoe zij hun proces inrichten. Opdrachtverstrekking leent zich hier niet voor. Het criterium of sprake is van subsidie of inkoop is te vinden in artikel 4:21 Algemene wet bestuursrecht is leidend: Subsidie : de aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de

aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten. Er is dus sprake van een subsidie conform artikel 4:21 van de Algemene wet bestuursrecht.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 100.000 en deze op te nemen in de begroting

De begrotingssubsidie aan Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland t.b.v. versnellingstafel Wonen voor een bedrag van € 100.000 (beleidsdoel 6-1)

Op 14 maart 2023 zijn de vijf regionale realisatieagenda's binnen Zuid-Holland ondertekend door gemeenten, de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, woningcorporaties en de provincie. De specifieke uitkering ten behoeve van het opstellen en uitvoeren van woondeals zal nu worden ingezet om de afspraken uit de vijf regionale realisatieagenda's uit te voeren. Zo moeten er bijvoorbeeld versnellingstafels worden opgezet. De versnellingstafels worden door regio's/gemeenten getrokken, waarbij het doel is om woningbouwprojecten te versnellen en thematische knelpunten op te lossen. Partners aan deze tafels prioriteren met elkaar de te bespreken gebied specifieke thema's en kritische succesfactoren. Vanuit de provincie wordt per regionale realisatieagenda een bedrag van € 100.000 beschikbaar gesteld ten behoeve van de organisatie van de versnellingstafels en de uitwerking van de kritische succesfactoren. Deze subsidie is bedoeld voor het Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland ten behoeve van het uitvoeren van de regionale realisatieagenda Wonen Holland Rijnland, waaronder de versnellingstafel(s) Wonen en de uitwerking van de kritische succesfactoren binnen de regio Holland Rijnland. De dekking voor de begrotingssubsidie aan het Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland staat onder beleidsdoel 6-1 Wonen. Dekking komt ten laste van de specifieke uitkering ten behoeve van het opstellen en uitvoeren van woondeals, verkregen van het ministerie voor Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting, van in totaal € 1,1 mln.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverstrekking overwogen. Subsidie is gebleken de enige optie te zijn. Via subsidie ligt de regie meer bij de uitvoerende partij ten aanzien van hoe zij de versnellingstafel organiseren en hoe zij hun proces inrichten. Opdrachtverstrekking leent zich hier niet voor. Het criterium of sprake is van subsidie of inkoop is te vinden in artikel 4:21 Algemene wet bestuursrecht is leidend: Subsidie : de aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten. Er is dus sprake van een subsidie conform artikel 4:21 van de Algemene wet bestuursrecht.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 100.000 en deze op te nemen in de begroting

Boekjaar- en projectsubsidies 2024 in vergelijking met 2023 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
6.1	1.6.88	Subsidieregeling Spreiding Sociale Woningbouw regio Rotterdam Zuid-Holland	1.162.500				
6.1	1.6.104	Subsidieregeling sociale woningbouw Holland Rijnland Zuid-Holland	0				
6.1	1.6.105	Subsidieregeling sociale woningbouw Haaglanden Zuid-Holland	0				
6.1	1.6.106	Subsidieregeling knelpuntenpot sociale huur en middenhuur Zuid-Holland	4.000.000		0		0
6.1	1.6.107	Subsidieregeling Vliegende Brigade Zuid-Holland	7.500.000				
6.1	1.6.108	Subsidieregeling Woonvormen senioren Zuid-Holland	1.650.000				

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
6.1	1.6.123	Subsidieregeling wonen Zuid-Holland			21.200.000	200.000	21.400.000
6.1	1.6.110	Subsidieregeling plankosten collectieve wooninitiatieven Zuid-Holland	75.000		0		0
Totaal			14.387.500	0	21.200.000	200.000	21.400.000

Toelichting boekjaar- en projectsubsidies

Voor 1.6.123 Subsidieregeling wonen Zuid-Holland het hoofdsubsidieplafond van € 21.200.000 te verhogen met € 200.000 naar € 21.400.000 (beleidsdoel 6-1)

Doel van de subsidieregeling is versnellen van de bouw van betaalbare woningen door het beschikbaar stellen van subsidies waarmee de onrendabele top in een woningbouwproject gedekt wordt en het beschikbaar stellen van subsidies voor de inhuur van extra expertise waarmee de planprocedure voor een woningbouwproject versneld wordt. In de Subsidieregeling wonen Zuid-Holland zijn de voormalige Subsidieregeling knelpuntenpot sociale huur en middenhuur Zuid-Holland, de Subsidieregeling woonvormen senioren Zuid-Holland, de Subsidieregeling Vliegende Brigade Zuid-Holland en de Subsidieregeling plankosten collectieve wooninitiatieven Zuid-Holland ondergebracht in verschillende hoofdstukken en zijn de regelingen waar nodig geactualiseerd. Gedeputeerde Staten hebben 21 november 2023 de nieuwe Subsidieregeling wonen Zuid-Holland vastgesteld. GS publiceren voorafgaand aan de openstelling wat het beschikbare bedrag is voor de aanvragen, de openstellingsperioden wisselen per hoofdstuk en zijn in de subsidieregeling per hoofdstuk opgenomen. Tevens is een hoofdstuk voor Toekomstbestendig bouwen opgenomen dat in 2024 invulling krijgt. Er bestaat ook de mogelijkheid om in een latere fase in de Subsidieregeling wonen Zuid-Holland nieuwe openstellingsbesluiten toe te voegen met subsidiemogelijkheden voor andere woongerelateerde onderwerpen. Op deze manier kan goed worden ingespeeld op de maatschappelijke vraag naar ondersteuning om woningbouw te versnellen. Deze ophoging van het subsidieplafond van € 200.000,-- is een toevoeging ten behoeve van het Hoofdstuk Toekomstbestendig bouwen en komt uit de gereserveerde middelen à € 0,5 mln. voor Toekomstbestendig bouwen die nog niet in het subsidieplafond waren opgenomen. Er is dekking voor de Subsidieregeling wonen Zuid-Holland binnen beleidsdoel 6-1 Wonen..

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 6-1-2 Toekomstbestendig bouwen. De subsidieregeling draagt bij aan versnelde bouw van betaalbare woningen door het beschikbaar stellen van subsidie waarmee de start bouw wordt versneld en de subsidieregeling draagt bij aan de versnelling van de planprocedure voor woningbouwprojecten door het beschikbaar stellen van subsidies voor de inhuur van extra expertise. Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument. Gevraagd wordt aan provinciale staten om het hoofdplafond vast te stellen op een bedrag van € 21.400.000 en deze op te nemen in de begroting.

Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland

Begrotingssubsidies 2024 in vergelijking met 2023 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
7.1	Gemeente Vlaardingen t.b.v. herinrichting en sanering Broekpolder	4.600.000				
7.1	Universiteit Leiden t.b.v. Programma Healthy Society				600.000	600.000
7.2	Stichting Wandelnet	40.000		191.472		191.472

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
7.2	Stichting Landelijk Fietsplatform	40.000		191.472		191.472
7.2	Gemeente Dordrecht t.b.v. recreatiebeheer Nieuwe Dordtse Biesbosch	66.959	67.000			67.000
7.2	Gemeente Dordrecht als rechtsopvolger van Parkschap Nationaal Park De Biesbosch	382.211	400.939	12.613		413.552
7.2	Gemeente Pijnacker-Nootdorp t.b.v. het beheer recreatiegebied de Dobbepas en Groene Keijzer	295.868	310.366	9.763		320.129
7.2	Natuur- en recreatieschap IJsselmonde t.b.v. het beheer recreatiegebied	375.280	393.669	12.384		406.053
7.2	Coöperatief Beheer Groengebieden Midden Delfland (CBG), de rechtsopvolger van het recreatieschap Midden Delfland t.b.v. het beheer recreatiegebied	125.161	131.294	4.130		135.424
7.2	Natuur- en recreatieschap Groenalliantie Midden-Holland t.b.v. het beheer recreatiegebied	1.888.044	1.980.558	62.306		2.042.864
7.2	Natuur- en recreatieschap Voorne-Putten-Rozenburg t.b.v. het beheer recreatiegebied	1.010.084	1.059.578	33.338		1.092.911
7.2	Voet en fietsveren gemeente Kaag en Braassem, gemeente Krimpenerwaard en gemeente Ridderkerk	69.000	69.000			69.000
7.2	Stichting Gezond Natuur Wandelen Nederland t.b.v. het ondersteunen en opleiden van (nieuwe) vrijwilligers				150.000	150.000
7.2	Jeugdfonds Sport en Cultuur t.b.v. uitvoering samenwerkingsovereenkomst tussen PZH en Jeugdfonds in het kader van sport en Bewegen	100.000				
7.2	Vereniging IVN Zuid-Holland t.b.v. Programma Mens en Natuur	759.572				
7.2	Stichting Zuid-Hollands Landschap t.b.v. Programma De Groene Motor	909.184				
Totaal		10.661.363	4.412.404	517.478	750.000	5.679.877

Toelichting begrotingssubsidies

De begrotingssubsidie aan Universiteit Leiden t.b.v. Programma Healthy Society voor een bedrag van € 600.000 (beleidsdoel 7-1)

Bij de kennisinstellingen in Zuid Holland is veel kennis beschikbaar over gezondheid in de meest brede zin van het woord – van effectieve methoden van persoonlijke ondersteuning tot de inrichting van de gezonde omgeving. Omdat gezondheid het resultaat is van veel verschillende inspanningen, is al deze kennis nodig om een gezond Zuid Holland te realiseren. De verbinding tussen de kennisinstellingen en de praktijk is daarvoor cruciaal. Het Healthy society programma heeft tot doel om de kennis van de kennisinstellingen integraal te verbinden aan de maatschappelijke partners en hun opgaven, door wetenschappelijk onderbouwde interventies breder te implementeren bij verschillende partners in Zuid Holland. De komende jaren heeft het programma de ambitie om langs zes themalijnen een eerste start te maken met deze implementatie. De provincie Zuid-Holland zal actief participeren in deze samenwerking. Als bijdrage in de kosten van de opbouw van dit programma geeft de provincie Zuid-Holland voor vier jaar een bijdrage in de kosten van de inrichting van de organisatie. Deze subsidie wordt financieel gedekt binnen beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid.

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 7-1-6 Gezond en welzijn. De bedoeling is om meetbare gezondheidswinst te realiseren in Zuid Holland, in eerste instantie als resultaat van projecten waarin bewezen effectieve methoden worden geïmplementeerd om gezondheidswinst te implementeren.

Er zijn alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. De resultaten van het project komen ten goede aan de samenleving en niet specifiek aan de provincie Zuid Holland. Om die reden is een opdracht hier niet aan de orde.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 600.000 en deze op te nemen in de begroting

De begrotingssubsidie aan Stichting Gezond Natuur Wandelen Nederland t.b.v. het ondersteunen en opleiden van (nieuwe) vrijwilligers voor een bedrag van € 150.000 (beleidsdoel 7-2)

Het betreft een begrotingssubsidie voor het ondersteunen en opleiden van (nieuwe) vrijwilligers voor het begeleiden van wandelingen. Dit sluit aan op de toenemende vraag naar wandelmogelijkheden door inwoners van Zuid-Holland, die moeilijker zelfstandig gaan wandelen. In deze groep zitten veel ouderen. De gezondheidsvoordelen van het wandelen voor deze groep zijn groot. Het beoogde resultaat van deze projectaanvraag is om in 5 extra gemeenten wandelgroepen voor ouderen in de natuur op te zetten in de provincie Zuid-Holland en het huidige netwerk van 40 wandelgroepen in 16 gemeenten te versterken met extra begeleiders en wandelaars. De provincie ondersteunt deze activiteiten met een driejarige begrotingssubsidie. Dekking voor de provinciale bijdrage komt uit de budgetten die reeds in de begroting beschikbaar zijn gesteld. Deze zijn opgenomen in beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie duurzame toerisme en sport.

De maatschappelijke baten zijn: 7-2-1 Recreatie, sport en bewegen. De provincie wil de groenbeleving en de betrokkenheid van de Zuid-Hollandse burger bij het groen vergroten. Dit wordt bereikt door:

1. Vergroten van natuurkennis en natuurbeleving;
2. Stimuleren en ondersteunen inzet van burgers voor en in het groen.

Als alternatief voor het instrument subsidie is opdrachtverlening overwogen, maar de provincie krijgt geen levering in goederen en/of diensten. Hierdoor valt het niet onder de voorwaarde van een opdracht.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 150.000 en deze op te nemen in de begroting

Boekjaar- en projectsubsidies 2024 in vergelijking met 2023 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
7.1	1.6.96	Subsidieregeling Opruiming drugsafval Zuid-Holland 2021	104.899				
7.1 en 7.2	1.6.118	Subsidieregeling recreatie, sport en gezondheid Zuid-Holland	5.140.000		3.590.000		3.590.000
7.2	1.6.102	Subsidieregeling toerisme provincie Zuid-Holland 2020	500.000	500.000		300.000	800.000
7.2	1.6.109	Subsidieregeling beheer recreatiegebieden Zuid-Holland	6.530.000				6.530.000
Totaal			12.274.899	500.000	3.590.000	300.000	10.920.000

Toelichting boekjaar- en projectsubsidies

Voor 1.6.102 Subsidieregeling toerisme provincie Zuid-Holland 2020 het subsidieplafond van € 500.000 te verhogen met € 300.000 naar € 800.000 (beleidsdoel 7-2)

Subsidie voor toeristische productontwikkeling, activiteiten die een positieve bijdrage leveren aan provinciale opgaven en recreatie en toerisme in balans met haar omgeving. Dit in lijn met de beleidsuitgangspunten zoals vastgesteld door Provinciale staten (okt. 2020). Dekking vindt plaats binnen de beschikbare middelen voor toerisme in de begroting 2024 binnen beleidsdoel 7-2 Bevorderen recreatie duurzame toerisme en sport

De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 7-2-2 Toerisme en recreatie in balans. Dit draagt onder andere bij aan een concurrerend en aantrekkelijk Zuid-Holland. De subsidieregeling ondersteunt voorstellen met een toeristisch oogmerk die aantoonbaar en direct bijdragen aan bestemmingen in balans door middel van bestemmings- of bezoekersmanagement of duurzaam toerisme. Hiermee willen we recreatie en toerisme faciliteren in balans met de omgeving. Aanvullend kunnen er punten worden toegekend aan activiteiten door en voor inwoners, inclusie en projecten met een onderscheidend karakter of creatieve aanpak.

Er zijn alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument om duurzame toeristische ontwikkeling en regionale samenwerking te stimuleren en te ondersteunen. De huidige subsidieregeling toerisme Zuid-Holland is eind 2022 geëvalueerd. Op basis van de aanbevelingen uit deze evaluatie en de Kadernotitie Toerisme wordt de regeling voor 2024 herzien, zodat de subsidieregeling aansluit op het aangescherpte toerisme beleid.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om het hoofdplafond vast te stellen op een bedrag van € 800.000 en deze op te nemen in de begroting

Bedrijfsvoering - Financiën en organisatie

Boekjaar- en projectsubsidies 2024 in vergelijking met 2023 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2023	Kadernota 2024	Begroting 2024	Voorjaarsnota 2024	Maximaal te subsidiëren 2024
Duurzame organisatie	1.6.99	Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Zuid-Hollandse Journalistiek	332.000		0	332.000	332.000
Totaal			332.000		0	332.000	332.000

Toelichting boekjaar- en projectsubsidies

Voor 1.6.99 Subsidieregeling kwaliteitsimpuls Zuid Hollandse Journalistiek een hoofdsubsidieplafond van € 332.000 (beleidsdoel Duurzame organisatie)

In december 2020 is de subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Zuid-Hollandse Journalistiek van start gegaan. Voor de regeling zijn middelen ter hoogte van € 332.000 op jaarbasis beschikbaar om de Zuid-Hollandse journalistiek kwalitatief te ondersteunen. Dit was een herbestemming van middelen (inkoop van provinciale mededelingen bij media). Er is gekozen voor een hybride subsidieregeling. Enerzijds worden gemeentelijke mediafondsen in de gelegenheid gesteld om subsidie aan te vragen (hoofdstuk 2 in de regeling). Omdat op dit moment alleen Delft en Leiden een gemeentelijke mediafonds hebben, biedt de subsidieregeling buiten Leiden en Delft ook de mogelijkheid voor lokale en regionale media mogelijk om direct bij de provincie subsidie aan te vragen (hoofdstuk 3 in de regeling). Een deskundige, onafhankelijke commissie beoordeelt deze aanvragen. Tot en met 2023 werd de subsidieregeling gefinancierd vanuit beleidsdoel 1.2 Sterke Samenleving. Aanvankelijk werd voor 2024 (en 2025) het subsidieplafond op 0 euro vastgesteld. Nu duidelijk is dat voor 2024 (en 2025) de regeling gefinancierd kan worden vanuit beleidsdoel 8.1 Duurzame organisatie, is alsnog 332.000 euro beschikbaar voor de regeling. De maatschappelijke baten zijn: beleidsprestatie 8-1-6 Communicatie. Dit draagt bij aan een goed geïnformeerde samenleving en daarmee een goed functionerende democratie en openbaar bestuur.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is het meest geëigende instrument. Gevraagd wordt aan provinciale staten om het hoofdplafond vast te stellen op een bedrag van € 332.000 en deze op te nemen in de begroting.

Financiële begroting

Overzicht baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Orginele Begroting 2024			Begroting 2024 t/m VJN			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1 Samenwerken aan Zuid-Holland	25.150	135	25.015	29.436	563	28.873	28.662	135	28.527	24.684	135	24.549	24.085	135	23.949	23.004	135	22.869
2 Bereikbaar Zuid-Holland	383.545	26.691	356.854	371.319	28.369	342.949	438.378	22.930	415.448	447.140	16.985	430.155	398.437	27.213	371.223	386.065	18.059	368.006
3 Schone energie voor iedereen	41.684	6.657	35.027	27.367	7.942	19.425	34.714	4.978	29.736	46.742	0	46.742	17.577	0	17.577	16.509	0	16.509
4 Een welvarend Zuid-Holland	81.609	5.640	75.969	78.412	7.720	70.693	70.759	3.163	67.596	64.105	2.007	62.098	51.234	88	51.146	46.690	88	46.602
5 Versterken natuur in Zuid-Holland	147.690	34.404	113.285	187.598	42.935	144.663	194.830	63.627	131.203	148.638	43.796	104.842	132.037	34.045	97.991	93.279	14.058	79.221
6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland	43.084	4.759	38.326	50.480	6.160	44.320	30.812	641	30.171	25.727	0	25.727	18.110	0	18.110	21.231	0	21.231
7 Gezond en veilig Zuid-Holland	106.065	16.248	89.818	113.313	18.196	95.117	107.401	19.313	88.088	92.435	9.326	83.109	90.739	8.649	82.090	88.217	7.825	80.392
- Bedrijfsvoering, Financiën en organisatie	127.171	3.389	123.782	135.565	3.389	132.176	139.440	3.389	136.051	127.926	3.389	124.537	122.285	3.389	118.896	118.068	3.389	114.679
- Overzicht Algemene middelen	9.081	782.952	-773.871	16.100	798.020	-781.920	31.350	817.262	-785.912	52.250	832.527	-780.278	65.395	862.628	-797.233	85.779	891.224	-805.445
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Subtotaal exploitatie	965.080	880.874	84.206	1.009.590	913.294	96.296	1.076.347	935.439	140.909	1.029.647	908.166	121.482	919.897	936.147	-16.250	878.842	934.778	-55.936
2 Bereikbaar Zuid-Holland	35.966	10.957	-25.009	65.150	51.162	-13.988	67.427	5.373	-62.055	82.427	2.663	-79.764	13.148	8.803	-4.345	13.473	31.658	18.185
3 Schone energie voor iedereen	26.000	0	-26.000	4.000	0	-4.000	19.050	0	-19.050	37.000	0	-37.000	8.000	0	-8.000	7.012	0	-7.012
4 Een welvarend Zuid-Holland	14.643	9.273	-5.370	13.632	18.307	4.675	13.619	993	-12.626	13.230	600	-12.630	3.207	600	-2.607	600	600	0
5 Versterken natuur in Zuid-Holland	40.451	16.195	-24.256	55.803	6.595	-49.207	49.661	13.586	-36.075	47.141	18.386	-28.755	43.375	21.571	-21.803	2.750	0	-2.750
6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland	4.041	0	-4.041	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7 Gezond en veilig Zuid-Holland	2.771	3.833	1.062	6.171	3.833	-2.339	3.627	3.838	211	1.532	3.828	2.296	1.072	3.821	2.749	0	45	45
- Overzicht Algemene middelen	146.385	145.792	-593	31.437	0	-31.437	145.400	134.085	-11.314	119.762	154.134	34.372	119.561	169.816	50.255	193.209	240.678	47.469
Subtotaal reserves	270.257	186.051	-84.206	176.193	79.897	-96.296	298.784	157.875	-140.909	301.092	179.610	-121.482	188.362	204.612	16.250	217.045	272.981	55.936
Totaal	1.151.131	1.151.131	0	1.089.487	1.089.487	0	1.234.222	1.234.222	0	1.209.258	1.209.258	0	1.124.509	1.124.509	0	1.151.823	1.151.823	0

Toelichting

De tekorten of overschotten op het begrotingssaldo worden verrekend met de Algemene reserve. Hierdoor is het saldo van de baten en lasten en die van de reserve mutaties gelijk aan elkaar. Om het totale begrotingssaldo en structurele begrotingssaldo inzichtelijk te maken zijn in onderstaande tabel de mutaties voor het boeken van overschotten of tekorten naar de Algemene reserve niet meegenomen zodat het totale begrotingssaldo inzichtelijk wordt. Daar worden dan de inzet van de bestemmingsreserves en incidentele baten en lasten afgehaald om het structurele begrotingssaldo inzichtelijk te krijgen.

(bedragen x € 1 mln)	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo baten en lasten	-96.296	-140.940	-121.513	16.219	55.905
Saldo reserves	66.781	129.594	155.854	34.006	-8.467
Totale begrotingssaldo (I+S)	-29.515	-11.345	34.341	50.224	47.438
Af: incidentele reserve mutaties	-66.781	-129.594	-155.854	-34.006	8.467
Bij: Incidentele baten en lasten	81.401	91.074	95.208	48.095	24.274
Structureel begrotingssaldo	-14.895	-49.865	-26.305	64.314	80.179

Toelichting methodiek structureel begrotingssaldo en de berekening daarvan:

De berekening van het structureel begrotingssaldo heeft tot doel om vast te stellen of je per saldo je structurele taken ook gedekt hebt uit structurele middelen. Is dat niet zo en betaal je structurele lasten uit incidentele middelen dan kom je in de toekomst in de problemen. Als voorbeeld: als je het onderhoud aan je huis alleen kunt betalen als je de spaarrekening gebruikt en je spaarrekening wordt niet aangevuld dan zul je ooit door je spaargeld heen zijn en het onderhoud niet meer kunnen betalen.

Met dat in gedachte is het uitgangspunt vanuit de BBV dat alle reserve mutaties incidenteel zijn (de reserves zijn de spaarrekeningen in het voorbeeld) en alle taken als Provincie naar hun aard structureel. Structurele lasten (en baten) mogen daarbij per jaar wel fluctueren maar moet je wel reëel begroten. Van incidentele lasten moet je kunnen onderbouwen dat ze geen onderdeel zijn van je structurele taak. Incidentele lasten zijn dan bijvoorbeeld het aanleggen van een Zandmotor of het realiseren van het NNN.

In bovenstaande berekening geeft het saldo van baten en lasten weer of er meer baten dan lasten zijn of omgekeerd. In 2024 geeft het getal van € -96,3 mln aan dat er voor dat bedrag meer lasten zijn dan baten. Het saldo reserves in 2024 van € 66,8 mln (de regel eronder) geeft aan welk deel van het tekort aan baten gedekt wordt vanuit de inzet van bestemmingsreserves. Een positief getal betekent hier dat er meer uit de reserves onttrokken wordt dan erin wordt gestort. Dit resulteert in 2024 in een tekort van € 29,5 mln. Dat tekort wordt dan gedekt uit de Algemene reserve.

In de voorgeschreven methodiek voor het berekenen van het structureel begrotingssaldo wordt er rekening mee gehouden dat een deel van de reserve mutaties (onder bepaalde voorwaarden) structureel kan zijn. Om het structurele begrotingssaldo uit te rekenen wordt het totale begrotingssaldo daarom eerst gecorrigeerd voor alle incidentele reserve mutaties. Aangezien de PZH geen structurele reserve mutaties kennen is dit bedrag gelijk aan het saldo van de reserves (€ 66,8 mln). Daarnaast kan het zijn dat er een verschil bestaat tussen de hoogte van de incidentele lasten en incidentele baten. In bovenstaande berekening laat het positieve bedrag van € 81,4 mln in 2024 zien dat er meer incidentele lasten dan baten zijn. Dat betekent per saldo dat een deel van de incidentele lasten door structurele baten gedekt moet zijn. Dat is gunstig voor het structureel begrotingssaldo en wordt in de berekening dus weer opgeteld. Het negatieve getal van € 14,9 mln geeft aan dat er een tekort is in het structureel begrotingssaldo. Een deel van onze structurele lasten betalen we dus uit incidentele middelen.

Het structureel begrotingssaldo is verder toegelicht in het Financieel beeld.

Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x € 1.000	Orginele Begroting 2024	Begroting 2024 t/m VJN	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Dividend	1.400	1.400	1.497	1.497	1.497	1.497
Lokale heffingen	389.331	389.331	412.639	444.587	454.832	463.796
Overige algemene dekkingsmiddelen	100	100	100	100	100	100
Provinciefonds	392.121	392.121	403.026	386.343	406.199	425.831
Totaal	782.952	782.952	817.262	832.527	862.628	891.224

Prognose gereedmelding investeringen

De provincie Zuid-Holland investeert jaarlijks vele miljoenen euro's. Hierbij kan gedacht worden aan (vaar)wegen, bushaltes en andere openbaar vervoer voorzieningen, en fietspaden. Maar ook in de eigen gebouwen van de provincie, zoals het provinciehuis of de steunpunten. Een groot deel van deze investeringen worden op de balans verantwoord onder de materiële vaste activa. Daarnaast investeert de provincie ook in andere categorieën, zoals immateriële vaste activa (waaronder kosten van onderzoek en ontwikkeling) en financiële vaste activa (waaronder kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen).

In dit onderdeel 'Prognose gereedmelding investeringen' geven we per ambitie inzicht in de begrote bedragen van projecten die we in 2024 of in latere jaren gaan afronden. Dit betreft investeringsprojecten die veelal in eerdere jaren zijn gestart en dit jaar of latere jaren tot een afronding komen. De bedragen in onderstaande tabel tonen de uitgaven en inkomsten van die af te ronden investeringsprojecten die we in dat jaar gaan activeren.

Ambitie (bedragen x € 1.000)	Originele Begroting 2024	Mutaties VJN	Begroting 2024 na VJN	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Uitgaven							
2 Bereikbaar Zuid-Holland	679.920	74.182	754.101	165.382	231.232	393.398	398.980
7 Gezond en veilig Zuid-Holland	0	0	0	7.185	0	9.005	0
- Bedrijfsvoering, Financiën en organisatie	12.093	1.783	13.876	19.101	8.588	10.062	10.233
- Overzicht Algemene middelen	4.675	0	4.675	0	0	0	0
Subtotaal	696.687	75.965	772.652	191.668	239.819	412.464	409.212
Inkomsten							
2 Bereikbaar Zuid-Holland	479.917	35.999	515.916	77.794	4.429	32.311	31.693
Subtotaal	479.917	35.999	515.916	77.794	4.429	32.311	31.693
Totaal investeringskredieten	216.771	39.966	256.737	113.874	235.390	380.153	377.520

Toelichting

Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland

De mutaties die in deze Voorjaarsnota worden voorgesteld in ambitie 2 hebben betrekking op 'nieuwbouwprojecten, aanleg en verbetering' en 'beheer- en onderhoudsprojecten'. Die worden per onderdeel in het vervolg van dit hoofdstuk toegelicht.

Nieuwbouwprojecten, aanleg en verbetering

De investeringsuitgaven voor nieuwbouwprojecten/aanleg en verbetering nemen met € 64,6 mln toe, de inkomsten nemen met € 33,7 mln toe.

In de Kadernota 2025-2028, Bijlage 3 'Wijzigingen Ambitie Bereikbaar Zuid-Holland', zijn voor het begrotingsjaar 2024 diverse voorstellen opgenomen. Daarnaast worden in deze Voorjaarsnota de resultaten van de Jaarrekening 2023 verwerkt voor de investeringsprojecten.

Naam project (bedragen x € 1 mln)	Uitg/ Ink	Bedrag	Toelichting
RijnlandRoute N434	U	-1,4	De bijstellingen hebben betrekking op de indexering van zowel het provinciaal deel als het rijksdeel en er is een herschikking van de beschikbare middelen over de 3 onderdelen van de Rijnlandroute
	I	4,3	
RijnlandRoute Tjalmaweg	U	13,3	De bijstellingen hebben betrekking op de indexering van zowel het provinciaal deel als het rijksdeel en er is een herschikking van de beschikbare middelen over de 3 onderdelen van de Rijnlandroute
	I	2,8	
N207-Corridor, aanleg Bentwoudlaan en Vredenburglaan	U	0,6	De financiële afronding duurt iets langer dan verwacht waardoor in 2023 nog geen decharge kon worden verleend.
	I	0,1	
N217 Project renovatie Heinenoord	U	0,5	Project is afgerond en de financiële afronding wordt in 2024 afgewikkeld.
	I	-0,1	
Parallelweg N217	U	-0,5	Het investeringskrediet is gesplitst in een verkenning- en een uitvoeringsfase conform de PZI spelregels, waardoor een deel van de voor 2024 geraamde middelen doorschuiven naar 2027.
Geluidsscherm Waddinxveen/Triangel	U	1,2	De oplevering was voorzien in 2023, maar is vertraagd omdat niet de juiste zonnepanelen waren aangebracht. Dit wordt in 2024 hersteld.
Verkenning Beter Bereikbaar Gouwe	U	1,5	Niet in 2023 geactiveerd omdat de verkenning nog niet geheel was afgerond. Eind 2023 is er bestuurlijk overleg geweest met raden en staten over het project. Op basis daarvan wordt in juni 2024 een besluit verwacht over de afronding van de verkenning.
N209 Quick-wins Heerewegh (Benthuizen)	U	0,1	Op de korte termijn kunnen kleine maatregelen worden getroffen die een positief effect hebben op de verkeersveiligheid en die een toekomstige aanpassing niet onmogelijk maken. Deze maatregelen kunnen in 2024 worden gerealiseerd.
Aankoop autoveer de Blankenburg	U	1,0	Voor de aankoop en reparatie van het veer zijn in 2023 exploitatiemiddelen beschikbaar gesteld. Omdat deze kosten moeten worden geactiveerd worden de exploitatiemiddelen omgezet in investeringsmiddelen.
Merwede Lingelijn	U	10,8	Het project wordt eerder afgerond dan verwacht (2025).
	I	8,8	
Spoorcorridor Leiden-Utrecht	U	16,4	Het project is opgesplitst in 2 fasen. Fase 1 wordt in 2024 afgerond.
	I	17,4	
Bijdrage verlenging Hoekse lijn	U	15,1	De looptijd van de subsidie aan de gemeente Rotterdam is verlengd tot 31 dec 2023, vaststelling verwacht in juli 2024. De metro rijdt inmiddels door tot aan het strand.
HOV Leiden CS-Lammeschans	U	4,9	Het is de gemeente Leiden niet gelukt een complete verantwoordingsrapportage in te dienen in 2023. De gemeente geeft aan dat de verantwoording in 2024 zal worden aangeboden.
HOV Hoeksche Waard-Goeree Overflakkee	U	-0,2	In 2023 is de verkenningfase van het project geactiveerd, waardoor de raming voor de uitvoeringsfase in 2024 licht afneemt.
HOV DMG	U	-4,9	Het project bestaat uit 3 fasen, waarvan fase 1 en 2 in 2024 worden geactiveerd. De resterende middelen worden tot nadere besluitvorming gereserveerd voor fase 3.
Verkenning Bus Rapid Transit Leiden-Zoetermeer	U	0,2	De afronding van de verkenning neemt meer tijd in beslag en is daarom doorgeschoven van 2023.
Diverse fietsprojecten	U	1,3	Op basis van de resultaten van de Jaarrekening 2023 en de voorstellen in de Kadernota 2025-2026 onderdeel Bereikbaarheid worden diverse bijstellingen gedaan voor de Uitvoeringsagenda Samen verder fietsen.
PO traject N447	U	0,1	De afronding van het onderhoudsproject is doorgeschoven van 2023. De functionele verbetering die hierin wordt meegenomen wordt daarom in 2024 geactiveerd.
N471a dwarsprofiel	U	0,1	De afronding van het onderhoudsproject is voorzien in 2024. De functionele verbetering die hierin wordt meegenomen wordt daarom in 2024 geactiveerd.

Naam project (bedragen x € 1 mln)	Uitg/ Ink	Bedrag	Toelichting
GO traject N489a	U	3,6	In 2023 is de uitvoeringsfase van het project geactiveerd. De financiële afronding is nog niet voltooid en wordt in 2024 verwacht.
N223 Duurzaam Veilig fase 3	U	0,3	De uitgaven en inkomsten worden verhoogd met de Rijksbijdrage die voor bermveiligheid is ontvangen
	I	0,3	
N216B Ronde Goudriaan	I	-0,3	Het project kan niet binnen de gestelde termijn voor het verkrijgen van en Rijksbijdrage worden afgerond. De uitgaven worden gecompenseerd uit de gereserveerde middelen voor functionele verbeteringen wegen verkeersveiligheid en doorstroming.
N211a Turborotonde N211/N465 (Monster)	U	0,6	Betreft de dechargefase. De laatste werkzaamheden vinden in 2024 plaats (beplanting, verkoop gronden en overdracht). Daarnaast moeten in de loop van 2024 nog gronden worden verkocht en overgedragen.
	I	0,4	
Bijdrage verplaatsing LAGA	U	0,6	De subsidie is in 2023 verleend, maar de werkzaamheden zijn nog niet afgerond. Het verzoek tot vaststelling wordt verwacht in 2024.
Loswal Hoogewaard	U	0,1	In 2024 wordt de verkenningsfase afgerond en geactiveerd.
Amaliabrug optimaliseren bediening	U	0,1	In 2024 wordt de verkenningsfase afgerond en geactiveerd.
Vervanging Concordiabrug	U	0,8	Het investeringskrediet wordt conform de PZI spelregels gesplitst in een voorbereidingskrediet (2024) en reservering voor de uitvoeringsfase. In het najaar van 2024 wordt een uitvoeringsbesluit aan PS voorgelegd.
Energietransitie infrastructuur	U	-1,5	De voor de transitie beschikbare investeringsmiddelen zijn nog niet gekoppeld aan concrete projecten voor 2024 en blijven vooralsnog gereserveerd voor nieuwe projecten in 2025 en daarna. In 2024 vindt nadere uitwerking plaats voor het thema schonere mobiliteit.
Overig	U	-0,1	Diverse kleinere bijstellingen

Beheer- en onderhoudsprojecten

Binnen het Programma Zuid-Hollandse Infrastructuur, onderdeel beheer en onderhoud, worden de investeringen in 2024 met € 11 mln verhoogd.

- Vanuit Beleidsdoel 2.1 Project N217 Heinenoord wordt € 0,2 mln. overgeheveld naar Beleidsdoel 2.2 voor herstel van de deklaag Polderweg.
- Uit 2023 wordt voor € 10,8 mln aan middelen doorgeschoven naar 2024. Hieronder wordt dit toegelicht.

Uitgaven 2024 € 13 mln (n)

- Projecten die vertraging hebben opgelopen in de voorbereidingsfase (€ 4,1 mln n). De werkzaamheden in de voorbereidingsfase van een aantal onderhoudsprojecten vragen meer tijd dan verwacht. Het betreft onder andere N468, N216a (Peursumsebrug), N481a (Peilmolenbrug), recreatieve oevers Rijn-Schie Kanaal/Oude Rijn en beweegbare kunstwerken Merwedekanaal.
- Van een aantal onderhoudsprojecten in de uitvoeringsfase kon de aannemer het werk niet in 2023 opleveren en is de eerste activering van het project doorgeschoven naar 2024 (€ 7,8 mln n). Het betreft de oever nabij de Jan Thijssenweg en de oevers langs het Merwedekanaal.
- Voor diverse projecten is er meer of minder geactiveerd in 2023, zoals nieuwbouw steunpunt Coenecoop, oevers langs de Gouwe, groot onderhoud N489a, inhuur projectmanagement vaar- en wegenprojecten (€ 1,8 mln n).
- De bijdrage vanuit Beheer en Onderhoud aan het project Rijnlandroute/Tjalmaweg is eerder geactiveerd dan in de begroting is opgenomen (€ 4,2 mln v).
- Van een aantal onderhoudsprojecten in de déchargefase kon het projectdossier niet in 2023 worden afgerond, waardoor de activering niet heeft kunnen plaatsvinden (€ 3,5 mln n). Het betreft de projecten N470, N231a en diverse kleinere projecten.

Inkomsten 2024 € 2,2 mln (v)

- Van de projecten die in 2023 niet ten laste van het investeringskrediet zijn geboekt schuiven de begrote inkomsten automatisch mee met de uitgaven (€ 2 mln). Het betreft de projecten aan de beweegbare bruggen en oevers langs het Merwedekanaal.
- Daarnaast betreft het administratieve werkzaamheden (€ 0,2 mln), die benodigd zijn voor activering van de projecten.

Bedrijfsvoering - Financiën en organisatie

Actualisatie bestaand MJOP provinciehuis- installaties en Bouwkundig € 2,7 mln (v)

De provincie heeft het bestaande MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) geactualiseerd. Uit deze actualisatie blijkt dat per saldo € 2,7 mln minder aan uitgaven nodig zijn in 2024 die doorschuiven naar latere jaren. Het geactualiseerde MJOP wordt als onderdeel van de Begroting 2025 ter besluitvorming aan Provinciale Staten aangeboden.

Duurzame kapitaalgoederen Facilitaire Zaken € 0,5 mln (n)

De investeringen voor Duurzame kapitaalgoederen Facilitaire Zaken zijn pas in 2024 gereed. Daarom worden deze investeringen doorgeschoven van 2023 naar 2024 voor het totale investeringsbedrag van € 0,5 mln.

Verduurzaming provinciaal vastgoed € 4 mln (n) in 2024 en € 7,5 mln (n) in 2025

De provincie heeft zich gecommitteerd aan de verduurzaming van haar vastgoed waaronder het provinciehuis. Dit commitment speelt zich af tegen de achtergrond van de ambitie om in 2030 het provinciehuis en de buitenlocaties energie- en CO2 neutraal te laten functioneren. De plannen hiervoor zijn uitgewerkt in een integraal en meerjarig investerings- en onderhoudsplan. Deze plannen worden parallel aan deze Voorjaarsnota 2024 herijkt en definitief gemaakt ten behoeve van de besluitvorming door Provinciale Staten. De stukken daarvoor worden naar verwachting medio juli aan Provinciale Staten toegestuurd en beoogde besluitvorming hierover is voorzien in de vergadering van woensdag 18 september.

Op basis van de nog door Provinciale Staten vast te stellen investering- en onderhoudsplannen wordt ingeschat dat hiervoor een investeringskrediet benodigd is van € 11,5 mln, verdeeld over de jaren 2024 (€ 4 mln) en 2025 (€ 7,5 mln). Deze investeringsbedragen zijn in deze Voorjaarsnota al verwerkt zodat de doorrekening van de daaruit voortvloeiende kapitaalslasten al meerjarig in het financiële beeld is opgenomen. Deze kredieten worden pas vrijgegeven nadat de besluitvorming over het investerings- en onderhoudsplan in september (beoogde datum) door PS heeft plaatsgevonden.

In 2024 doet zich de mogelijkheid voor om 'werk met werk' te maken in relatie tot de nieuwe verkeerscentrale die wordt gerealiseerd in het A-gebouw (A0 'De Koningspoort'). In het project Verkeerscentrale Koningspoort is voorzien in alle middelen die nodig zijn om deze binnen het casco van het provincie huis te realiseren. De realisatie van de nieuwe centrale is eind maart 2024 gestart en oplevering is in het voorjaar van 2025 voorzien. Om daarnaast de slag naar een duurzaam gebouw te kunnen maken wordt voorgesteld om gelijktijdig werkzaamheden uit te laten voeren met betrekking tot de vervanging van het glas en technische installaties. De omvang hiervan is geraamd op € 2 mln.

De resterende € 2 mln aan investeringskrediet voor het jaar 2024 betreft de vervanging van het dak op de bouwdelen A en B. Dat dak zou volgens het bestaande onderhoudsplan in 2023 al vervangen zijn, maar dat is vorig jaar uitgesteld vanwege de verduurzamingsopgave. Gezien de urgentie om het dak te vervangen en de mogelijkheid om het te verduurzamen wordt voorgesteld om dit in 2024 te realiseren.

Het gevraagde investeringskrediet van € 7,5 mln voor het jaar 2025 wordt nader toegelicht in het investerings- en onderhoudsplan dat naar verwachting medio juli aan Provinciale Staten wordt toegestuurd.

Reserves

Inleiding

De totale reserveomvang van de provincie Zuid-Holland bestaat uit de som van de Algemene reserve en de bestemmingsreserves. Reserves behoren tot het eigen vermogen en zijn vrij te besteden. Voor zover het vermogen nog geen bestemming heeft, is sprake van de algemene reserve en is daarmee een component van het weerstandsvermogen. Het deel van het eigen vermogen dat een bestemming heeft, vormt de bestemmingsreserves.

In dit hoofdstuk is als eerste een samenvattend overzicht van de Algemene reserve en bestemmingsreserves (= staat van reserves) opgenomen, gevolgd door een overzicht waarin inzicht wordt gegeven in de reserves en de beleidsdoelen waarop de toevoegingen en onttrekkingen betrekking hebben.

Verder worden alle afzonderlijke reserves toegelicht, waarbij inhoud en doel, functie, voeding, instellingsjaar, looptijd, onttrekkingen en toevoegingen zijn opgenomen in de toelichting ([Bijlage 1](#)). Omdat het een bijstellingsproduct is zijn in principe alleen de nieuwe mutaties toegelicht

Staat van Reserves

Onderwerp (bedragen x € 1.000)	Saldo per 31-12-2023	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo per 31-12-2024	Saldo per 31-12-2025	Saldo per 31-12-2026	Saldo per 31-12-2027
Algemene reserves	290.070	0	29.515	260.555	249.241	283.613	333.868
Bestemmingsreserves	625.260	79.845	146.607	558.499	428.905	273.051	239.045
Totaal	915.330	79.845	176.121	819.054	678.146	556.664	572.914

Saldo reserves

Onderwerp (bedragen x € 1.000)	Saldo per 31-12-2023	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo per 31-12-2024	Saldo per 31-12-2025	Saldo per 31-12-2026	Saldo per 31-12-2027
Algemene reserves							
Algemene reserve	229.290	0	29.515	199.775	188.461	222.833	273.089
Bufferreserve Weerstandscapaciteit	60.780	0	0	60.780	60.780	60.780	60.780
Bestemmingsreserves							
Beheerplannen Natura 2000 en PAS	10.528	0	1.500	9.028	7.528	6.028	4.528
Bereikbaarheid	52.292	2.562	14.984	39.871	36.750	34.797	34.297
Egalisatiereserve beheer & onderhoud	130.653	32.000	7.593	155.059	110.563	65.090	69.341
Groene ambities	39.005	3.833	18.835	24.003	16.146	12.594	12.014
Interreg-cofinanciering EFRO	3.960	0	345	3.615	2.485	1.320	0
IODS	4.509	0	1.845	2.664	2.643	2.622	2.591
Life Sciences & Health	3.540	150	300	3.390	3.315	3.240	3.240
Meerjarenplan Bodem, ondergrond en grondwater	29.271	0	1.168	28.103	27.665	26.697	25.625
MIT MKB Innovatiestimulering topsectoren	11.619	3.340	4.672	10.287	5.287	287	0

Onderwerp (bedragen x € 1.000)	Saldo per 31-12-2023	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo per 31-12-2024	Saldo per 31-12-2025	Saldo per 31-12-2026	Saldo per 31-12-2027
Mobiliteit	103.570	16.528	43.851	76.246	61.809	29.470	21.375
NatuurNetwerk Nederland	45.904	5.767	23.638	28.034	11.217	5.862	579
Ontwikkelingsperspectief Grevelingen en Volkerak- Zoom	15.000	0	0	15.000	15.000	15.000	15.000
Project duurzame ontwikkeling Zuidplaspolder	9.643	0	500	9.143	9.143	9.143	5.447
Regionale netwerken in Zuid-Holland (RNIZ)	3.259	1.100	1.400	2.959	2.184	914	914
Reserve Ontwikkelopgave natuur	68.808	828	14.401	55.235	45.985	30.920	24.028
Reserve UPG 40	2.383	0	106	2.277	2.277	2.277	2.277
Restauratie & herbestemming monumenten	3.674	3.457	3.521	3.609	1.244	95	95
Versterking economie	12.580	10.280	3.946	18.914	15.654	11.682	10.682
Warmteleiding Warmteling	75.062	0	4.000	71.062	52.012	15.012	7.012
Totaal	915.330	79.845	176.121	819.054	678.146	556.664	572.914

Totaal mutaties reserves per beleidsdoel

Reservenaam (bedragen x € 1 mln)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Algemene reserve			
- Algemene dekkingsmiddelen	0,0	29,5	-29,5
Beheerplannen Natura 2000 en PAS			
5-1 Gezonde natuur	0,0	1,5	-1,5
Bereikbaarheid			
2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen	2,6	7,6	-5,0
2-2 Goedfunctionerende provinciale infrastructuur	0,0	7,4	-7,4
Egalisatiereserve beheer & onderhoud			
2-2 Goedfunctionerende provinciale infrastructuur	32,0	7,6	24,4
Groene ambities			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0,0	0,0	0,0
5-1 Gezonde natuur	0,0	11,2	-11,2
5-2 Transitie landbouw	0,0	3,2	-3,2
7-2 Bevorderen recreatie duurzame toerisme en sport	3,8	3,6	0,2
7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat	0,0	0,9	-0,9
Interreg-cofinanciering EFRO			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0,0	0,3	-0,3

Reservenaam (bedragen x € 1 mln)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
IODS			
5-1 Gezonde natuur	0,0	1,8	-1,8
Life Sciences & Health			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0,2	0,3	-0,2
MIT MKB Innovatiestimulering topsectoren			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	3,3	4,1	-0,8
- Algemene dekkingsmiddelen	0,0	0,6	-0,6
Meerjarenplan Bodem, ondergrond en grondwater			
7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid	0,0	1,2	-1,2
Mobiliteit			
2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen	16,5	42,5	-26,0
- Algemene dekkingsmiddelen	0,0	1,4	-1,4
NatuurNetwerk Nederland			
5-1 Gezonde natuur	5,8	23,6	-17,9
Regionale netwerken in Zuid-Holland (RNIZ)			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	1,1	1,4	-0,3
Project duurzame ontwikkeling Zuidplaspolder			
7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat	0,0	0,5	-0,5
Reserve Ontwikkelopgave natuur			
5-1 Gezonde natuur	0,8	14,4	-13,6
Reserve UPG 40			
5-2 Transitie landbouw	0,0	0,1	-0,1
Restauratie & herbestemming monumenten			
4-2 Erfgoed en Cultuur	3,5	3,5	-0,1
Versterking economie			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	10,3	3,9	6,3
Warmteleiding Warmteling			
3-1 Energietransitie	0,0	4,0	-4,0
Eindtotaal	79,8	176,1	-96,3

Totaal mutaties reserves per beleidsdoel in de Voorjaarsnota

Reservenaam (bedragen x € 1 mln)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Algemene reserve			
- Algemene dekkingsmiddelen	-135,6	-116,5	-19,1
Bereikbaarheid			
2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen	0,8	2,0	-1,1
2-2 Goedfunctionerende provinciale infrastructuur	0,0	-0,4	0,4
Bufferreserve Weerstandscapaciteit			
- Algemene dekkingsmiddelen	-10,2	0,0	-10,2
Egalisatiereserve beheer & onderhoud			
2-2 Goedfunctionerende provinciale infrastructuur	32,0	0,1	32,0
Groene ambities			
5-1 Gezonde natuur	0,0	0,9	-0,9
5-2 Transitie landbouw	0,0	2,8	-2,8
7-2 Bevorderen recreatie duurzame toerisme en sport	0,0	2,9	-2,9
7-3 Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen het effect van klimaat	0,0	0,5	-0,5
Interreg-cofinanciering EFRO			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0,0	-0,9	0,9
Life Sciences & Health			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0,2	0,0	0,2
MIT MKB Innovatiestimulering topsectoren			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	-0,2	-0,4	0,2
- Algemene dekkingsmiddelen	0,0	0,6	-0,6
Mobiliteit			
2-1 Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen	7,3	27,5	-20,2
- Algemene dekkingsmiddelen	0,0	1,0	-1,0
NatuurNetwerk Nederland			
5-1 Gezonde natuur	0,0	2,5	-2,5
Regionale netwerken in Zuid-Holland (RNIZ)			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	0,6	0,6	0,0
Project duurzame ontwikkeling Zuidplaspolder			
6-2 Ruimte en landschap	0,0	-4,0	4,0
Reserve Ontwikkelopgave natuur			
5-1 Gezonde natuur	-9,6	9,1	-18,7

Reservenaam (bedragen x € 1 mln)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Restauratie & herbestemming monumenten			
4-2 Erfgoed en Cultuur	3,1	0,9	2,2
Versterking economie			
4-1 Toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat	5,4	-1,2	6,6
Warmteleiding Warmteling			
3-1 Energietransitie	0,0	-22,0	22,0
Eindtotaal	-106,2	-94,1	-12,1

Beklemde reserve

Onderwerp (bedragen x € 1.000 mln)	Saldo reserve 2024	Juridisch verplicht 2024	Bestuurlijk verplicht 2024	Niet verplicht 2024
Algemene reserves	260.555	0	60.780	199.775
Bestemmingsreserves	558.499	92.389	453.713	12.397
Totaal reserves	819.054	92.389	514.493	212.172

Voorzieningen

Inleiding

In onderstaande staat is het verloop van het totaal aan voorzieningen weergegeven. In [Bijlage 2](#) is een nadere toelichting gegeven per voorziening.

Staat van Voorzieningen

Onderwerp (bedragen x € 1.000)	Saldo per 31-12-2023	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo per 31-12-2024	Saldo per 31-12-2025	Saldo per 31-12-2026	Saldo per 31-12-2027
Middelen van derden met gebonden bestemming							
Voorziening Grondwaterheffing	2.128	0	0	2.128	2.128	2.128	2.128
Verplichtingen, verliezen en risico's							
Voorziening Nazorg stortplaatsen	4.048	0	0	4.048	4.048	4.048	4.048
Voorziening Pensioenen GS	15.324	115	0	15.439	15.554	15.669	15.784
Voorziening PMR 750 HA	4.413	0	206	4.207	2.064	1.453	945
Voorziening Premieleningen	65	0	0	65	65	65	65
Totaal	25.978	115	206	25.887	23.859	23.363	22.970

Overlopende Passiva (OVP)

Inleiding

In onderstaande staat is het verloop van het totaal aan Overlopende Passiva (OVP's) weergegeven. In [Bijlage 3](#) is een nadere toelichting gegeven per OVP.

Totaaloverzicht

Onderwerp (bedragen x € 1.000)	Saldo per 31-12-2023	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo per 31-12-2024	Saldo per 31-12-2025	Saldo per 31-12-2026	Saldo per 31-12-2027
OVP BDU	20.614	0	6.119	14.495	8.376	7.926	1.807
OVP Bermmaatregelen N-wegen	1.702	0	0	1.702	1.702	1.702	1.702
OVP Bodem 2022	5.033	0	3.419	1.614	542	0	0
OVP Boeren voor natuur	9	0	0	9	9	9	9
OVP Capaciteit Natuurmonitoring	150	0	150	0	0	0	0
OVP Deltaprogramma Zoetwater 2e fase Brakwaterwinning	304	0	0	304	304	304	304
OVP Deltaprogramma Zoetwater 2e fase Brielse Meer	34	0	0	34	34	34	34
OVP Deltaprogramma Zoetwater 2e fase Waterbank	322	80	150	252	102	72	0
OVP Deltaprogramma Zoetwater 2e fase Waterbuffer Rotterdam	0	314	314	0	0	0	0
OVP Flexpool rijksbijdrage 2022	5.004	4.277	4.548	4.733	4.092	4.092	4.092
OVP IBP-VP Hollands en Utrechts Veenweidegebied	132	0	132	0	0	0	0
OVP IBP-VP Zuidwestelijke Delta	1.701	0	1.701	0	0	0	0
OVP Impuls Veenweiden	14.222	0	5.075	9.146	0	0	0
OVP Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE)	709	3.498	4.207	0	0	0	0
OVP Leiden-Katwijk-Noordwijk	481	0	0	481	481	481	481
OVP LIFE IP All4Biodiversity	44	0	0	44	44	44	44
OVP MIT (SPUK)	1.005	0	-50	1.055	1.055	1.055	1.055
OVP MIT 2021	443	0	-80	523	523	523	523
OVP MIT 2022	0	2.018	1.438	580	480	480	480
OVP MIT 2023	245	2.420	2.665	0	558	558	558
OVP MIT 2024	0	2.445	2.273	172	86	0	0
OVP Natuurcompensatie HSL zuid	97	0	0	97	97	97	97
OVP NOVEX-gebied ZR 2023	320	0	0	320	320	320	320
OVP NOVI havengebied Rotterdam	113	0	100	13	13	13	13
OVP Ontzorging Maatschappelijk Vastgoed 2e tranche	2.498	0	2.498	0	0	0	0

Onderwerp (bedragen x € 1.000)	Saldo per 31-12-2023	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo per 31-12-2024	Saldo per 31-12-2025	Saldo per 31-12-2026	Saldo per 31-12-2027
OVP Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed	185	0	185	0	0	0	0
OVP PMR 750 ha	68.066	0	4.684	63.382	30.285	20.846	12.995
OVP Provinciale maatregelen PAS-melders	6.045	0	0	6.045	6.045	6.045	6.045
OVP Provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied (NPLG)	1.870	0	600	1.270	670	70	0
OVP Schone Lucht Akkoord (SLA)	67	-67	0	0	0	0	0
OVP Smart Mobility Synchromode	61	50	42	69	28	28	28
OVP SPUK Culturele voorziening 2020	126	0	0	126	126	126	126
OVP Startup In Residence Intergov 2022	20	0	0	20	20	20	20
OVP Stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021	4.454	0	0	4.454	4.454	4.454	4.454
OVP Tijdelijke regeling bodem onderdeel buitenproportioneel	236	0	236	0	0	0	0
OVP Truckparkings	675	0	0	675	675	675	675
OVP Uitvoering Aanpak piekbelasting	0	300	0	300	377	377	377
OVP Uitvoeringsprogramma Natuur	22.209	0	13.265	8.944	5.559	0	0
OVP Veenweide Innovatie Programma (VIP-NL)	921	0	206	715	649	407	407
OVP Verkeersinfrastructuur	12	0	0	12	12	12	12
OVP Verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	469	0	0	469	469	469	469
OVP Versnellen Natuurinclusief isoleren	8.637	0	6.774	1.864	1.264	664	0
OVP Woondeals 2022	210	0	210	0	0	0	0
OVP Woondeals 2023	1.129	0	1.129	0	0	0	0
OVP Zero Emissiebussen ZH-N	915	610	1.525	0	0	0	0
Totaal	171.487	15.944	63.516	123.916	69.448	51.900	37.124